



A SHORT
Introduction
O F
G R A M M A R

Compiled and set forth
for the bringing up of all
those that intend to attain
to the knowledge of the
Latin Tongue.

L O N D O N ,
Printed by Rog. Norton
Printer to the King's most
Excellent Majesty, in
Latin, Greek and
Hebrew, 1691.
U M P R I V I L E G I O .

GRAMATICA

DIALECTICA

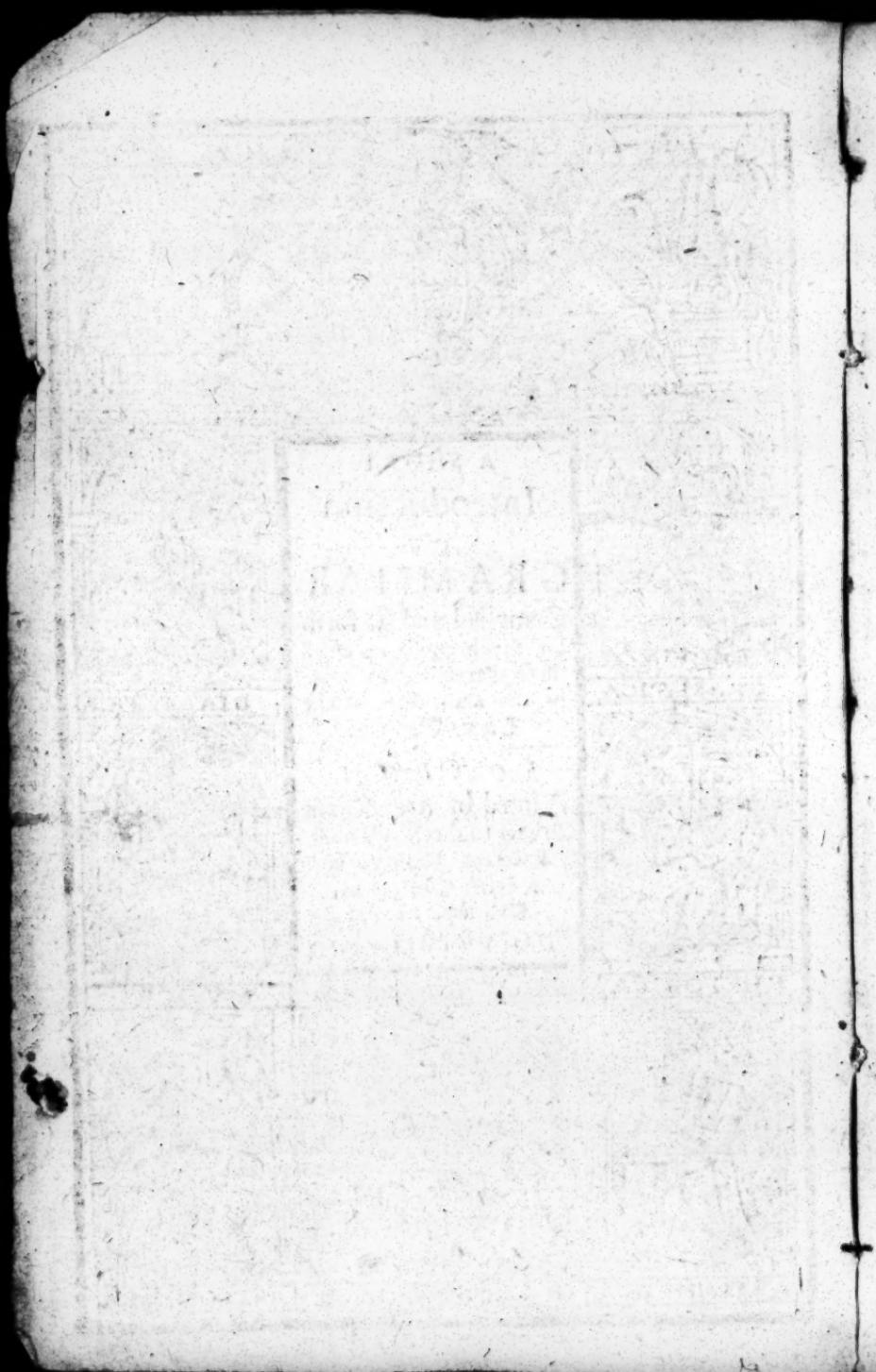
RHETORICA

MUSICA

ARITHMETICA

GEOMETRIA

ASTRONOMIA



TO THE READER.

THOU that doest exhort every man to the learning of Grammat
that intendeth to attain to the understanding of the
tongues, (wherein is contained a great treasure of
wisdom and knowlidge) it woulde seem much vain
and little needful ; for as much as it is to be known,
that nothing can surely be ended, whose beginning
is either feeble or faulty ; and no building be perfect,
wheras the foundation and ground-work is ready
to fall, and unable to uphold the burden of the frame. Wherefore it
were better for the thing it self, and more profitable for the learner to un-
derstand how he may best come to that which he ought most necessa-
rily to have ; and to learn the plainest way of obtaining that which
must be his best and certainest guide, both of reading and speaking,
than to fall in doubt of the goodnes and necessity thereof, which I
doubt whether he shall more lament that lacketh, or esteem that
he hath it : and whether he shall oftner stumble at trifles and be de-
ceaved in light matters, when he hath it not ; or judge truly and
faithfully of divers weighty things when he hath it. The which hath
seemed to many very hard to compass a soveraine, because that they who
professed this art of teaching Grammat, did teach divers Grammars,
and not one : and if by chance they taught one Grammat, yet they
did it diversly, and so could not doe it all best ; because there is but one
bestnes not only in every thing, but also in the manner of every
thing.

As for the diversity of Grammars, it is well and profitably taken
away by the Kings Majesties wisdom ; who forseeing the inconveni-
ence, and favourably prohibiting the remedy, causes one kind of Gram-
mat by sundry learned men to be diligently drawn, and so to be set one
only : every where to be taught for the use of learners, and so avoid-
ing the hurt in changing of school-masters.

The variety of teaching is divers yet, and alwayes will be, for that
every school-master liketh that he knoweth, and feareth not the use of
that he knoweth not, and therefore judgeth that the most sufficient way,
which he seith to be the readiest mean, and perfectest kind, to bring a
learner to have a thorough knowledge therein.

Wherefore it is not amiss, if one seeing by tryal an easier and readi-
er way than the common sort of teachers do, would say what he hath
probed, and of the commodity allowed : that others not knowing the
same, might by experience prove the like : and then by just reasonable
judge the like : not hereby excluding the better way when it is found,
but in the mean season forbidding the worse.

The first and chiefest point is, that the diligent Master make not
the Scholar hast too much, but that he in continuance and diligence
of teaching, make him to rehearse so, that while he hath perfectly that
which is behind, he suffer him not to go forward : for this postling hast

TO THE READER.

Overholoweth and hurteth a great sort of wits, and cast them into an amazedness, when they know not how they shall either go forward or backward, but stick fast, as one plunged that cannot tell what to do or which way to turn him: and then the Master thinketh the Scholar to be a dullard: and the Scholar thinketh the thing to be uneasie, and too hard for his wit: and the one hath an evil opinion of the other, when oftentimes it is neither, but in the kind of teaching. Wherefore the best and chiefest point thoroughly to be kept, is that the Scholar have in mind so perfectly that which he hath learned, and understand it so, that not onely it be not a stop for him, but also a light and help unto the residue that followeth. This shall be the Masters ease, and the childs encouraging: when the one shall see his labour take good effect, and thereby in teaching be less tormented, and the other shall think the thing the easier, and so with more gladness be ready to go about the same.

In going forward, let him have of every declension of Nouns and conjugation of verbs, so many several examples, as they pass them, that it may seem to the school-master, no word in the Latin tongue to be so hard for that part, as the Scholar shall not be able praiseworthy to enter into the forming thereof. And surely the multitude of examples (if the easiest and commonest be taken first) And so come to the stranger and harder) must needs bring this profit withal, that the Scholar shall best understand, and honest conceive the reason of the rules, and best be acquainted with the fashion of the tongue. Wherein it is profitable, not onely that he can orderly decline his Noun and his Verb by every way, forward, backward, by cases, by persons; that neither case of Noun, nor person of Verb can be required, that he cannot without stop or study tell. And untill this time I count not the Scholar perfect, nor ready to go any further till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every part: not by rote, but by reason, and is more cuming in the understanding of the thing, than in rehearsing of the words (which is not past a quarter of 3 years diligence, or very little more to a painfull and diligent man, if the Scholar have a mean wit) then let him pass to the Concordes, to know the agreement of parts among themselves, with like way and diligence as is afore-described.

Where in plain and sundry examples, and continual rehearsal of things learned, and especially the daily declining of a verb, and turning him into all fashions, shall make the great and heavy labour so easie and so pleasant for the frameing of sentences, that it will be rather a delight unto them, that they be able to do well, than pain in searching of an unused and unacquainted thing.

When these Concordes be well known unto them (an easie and pleasant pain, if the fore-grounds be well and thoroughly beaten in) let them

TO THE READER.

them not continue in learning of the rules orderly, as they ly in their Syntax, but rather learn some pretty book, whereinto contained not onely the eloquence of the tongue, but also a good plain lesson of honesty and godliness, and thereof take some little sentence as it lyeth, and learn to make the same first out of English into Latin, not seeing the book or construing it thereupon. And if there fall any necessary rule of the Syntax to be known, then to learn it as the occasion of the sentence giveth cause that day, which sentence once made well, and as nigh as may be with the words of the book, then to take the book and construe it, and so shall he be less troubled with the parsing of it, and easilier carry his lesson in mind.

And although it was said before, that the Schollars shoulde learn but a little at once, it is not meant that when the Master hath heard them a while, he shoulde let them alone (for that were more negligence for both parts) but I would all their time they be at Scholl, they shoulde never be idle, but always occupied in a continual re-hearsing and looking back again to those things they have learned, and be more bound to keep well their old, than to take forth any new.

Thus if the Master occupy them, he shall see a little lesson taken a great deal of time; and diligently enquiring and examining of the parts and the rules, not to be done so quickly and suadily as it might be thought to be, within a while, by this use, the Schollar shall be brought to a god kind of readines of making, to the which if there be adjoyned some use of speaking (which must necessarily be had) he shall be brought past the wearisome vitternes of his learning.

A great help to further this readines of making and speaking, shall be, if the Master give him an English book, and cause him seductarily every day to turn some part into Latin. This exercise cannot be done without his rules, and therefore doth establish them, and ground them surely in his mind for readines, and maketh him more able to speak suddenly, whensoever any present occasion is offered for the same. And it doth help his learning more a great deal to turn out of English into Latin, than on the contrary.

Furthermore, we see many can understand Latin, that cannot speake it, and when they read the Latin word in the book, can tell you the English thereof at any time; but when they have laid away their book, they cannot contrariwise tell you for the English the Latin again, whensoever you will ask them. And therefore this exercise helpeth this sore well, and maketh thole words which he understandeth, to be readier by use unto him, and so perfecteth him in the tongue handly.

These precepts well kept, will bring a man clean past the use of this Grammat-book, and make him as ready as his book, and so meet to further things; whereof it were out of season to give preceptes here.

TO THE READER.

and therefore this may be for this purpose, enough, which to god
Schollars, and skilful, is not so nevous; to other meaneer and
lesse practised it may be, not only worth the labour of reading, but
also of the usynge.

An Advertisement to the Reader.

IN this Edition, for the greater profit and ease
both of Master and Schollar, in the English
Rules, and in the Latin Syntax, those words where-
in the force of each example lieth, are noted with
letters and figures, where need is: the governor,
director, or guider, or that which is in place of it,
with an ^a; the governed, or that which is guided
by it, with ^b: or if there be more governors, the
first with ^a, the second with ^{a a}: and so if more
governeds, the first with ^b, the second with ^{b b}:
and sometimes, the order is directed by ^a, ^b, ^c or by
figures, and words of the same, or such like nature,
coupled together with little strokes between, so
much as may be. That so in saying the ensamples,
the children may (where or when the Master ple-
aseth) render again, only those words which are the
ensample: as saying, *Quis nisi^b mentis^a inops obla-
tum respicit aurum?* may repeat again, ^a *inops^b men-*
tis. So throughout all the Latin rules, for better
understanding thereof, and for a short repetition,
when the Master pleaseth, the sums of all the rules
are set down, either in the words before the rule,
or in the margin, that so they may be chained to-
gether briefly, and make perfect sense.

The

The Latin letters are thus written.

The capital letters. { ABCDEFGHIJKLMNOPQ
RSTVUXYZ.
ABCDEFGHJKLMNOP
QRSTVUXYZ.
The small letters. { abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
abcde fg hijklmnopqrstuvwxyz

*Letters are divided into Vowels
and Consonants.*

A Vowel is a letter which maketh a full and perfect sound of it self; and there are five in number: namely, *a, e, i, o, u*; whereunto is added the Greek Vowel *y*.

A Consonant is a letter which must needs be sounded with a Vowel, as *b* with *e*. And all the letters, except the Vowels are Consonants.

A Syllable is the pronouncing of one letter or more with one breath: as, *A-ve.*

A Diphthong is the sound of two Vowels in one syllable; and of them there be four in number, namely, *ea, ai, au, eu*; whereunto is added *ei*: as, *Eneus, cœna, audio, enge, hei.*

Instead of *æ* and *œ* we commonly do pronounce *e*.

The Greek letters are thus written.

The capital letters. { ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΩΠΡΣΤ
ΤΦΧΨΩ.
The small letters. { αβγδεζηθικλμνξωπρστ
υφχψω.

P R E-

P R E C A T I O.



Omine Pater, cœli ac terra Effector,
qui liberaliter tribuis sapientiam om-
nibus eam cum fiduciâ abs te potenti-
bus, exorna ingenii mei bonitatem,
quam cum cœteris naturæ viribus mihi
infudisti, lumine divinæ gratiæ tuz; ut non modo
quæ ad cognoscendum te & Servatorem nostrum
Dominum Jesum valeant, intelligam, sed etiam ita
mente & voluntate persequar, & indies benignita-
te tua, tum doctrina tum pietate proficiam, ut qui
efficis omnia in omnibus, in me resplendescere do-
na tua facias, ad gloriam sempiternam immortalis
Majestatis tuz. AMEN.

A P R A Y E R.



Almighty Lord and merciful Father,
Maker of Heaven and Earth, which of
thy free liberality givest wisdom abun-
dantly to all that with faith and full assur-
ance ask it of thee, beautifie by the light
of thy heavenly grace the towardness of
my wit, the which with all powers of
nature thou hast pouzed into me; that I may not only
understand those things which may effectually bring me to
the knowledge of thee and the Lord Jesu our Saviour,
but also with my whole heart and will, constantly follow
the same, and receive daily increase through thy boun-
tiful goodness towards me, as well in good life as doctrine:
so that thou which workest all things in all creatures,
mayest make thy gracious benefits shine in me, to the
endless glory and honor of thine immortal Majesty.
So be it.

An

An Introduction of the Eight parts of Latin speech.

¶ speech be these eight
parts following :

Noun,
Pronoun,
Verb,
Participle,

Adverb,
Conjunction,
Preposition,
Interjection.

declined.
undeclined.

Of a Noun.



Noun is the name of a thing A Noun.
that may be seen, felt, heard or
understood: as the name of my
hand in Latin, is manus: the
name of an house, is domus: the
name of goodness, is bonitas.

¶ Nouns, some be Substan-
tives, and some be Adjectives.

Nouns
of two
sorts.

A Noun
Substan-
tive.

A Noun Substantive is that standeth by him-
self, and requireth not another word to be joyned
with him to shew his signification: as, Homo a
man; And it is declined with one article: as, Hic
magister, a master: or else with two at the most;
as, Hic & haec parens, a father or mother.

A Noun Adjective is that cannot stand by it self A Noun
in re aslon or signification, but requireth to be joyn- Adje-
ed with another word: as, Bonus, good, Pulcher, fair. tive.
And it is declined either with three terminations:
as, Bonus, bona, bonum: or else with three articles:
as, Hic haec & hoc Fœlix, Happy: Hic & haec Levis, &
hoc Leve, Light.

A Noun Substantive either is Proper to the Two
thing that it betokeneth: as, Edvardus is my proper kinds of
name: or else is common to more: as, Homo is a Nouns
common name to all men. Substan-
tives.

An Introduction of the Numbers of Nouns.

In Nouns be two Numbers, the Singular and the Plural. The Singular number speaketh but of one: as, Lapis, a stone. The Plural number speaketh of more than one: as, Lapidæ, stones.

Cases of Nouns.

Nouns be declined with six cases, Singularly and Plurally: the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Vocative, and the Ablative.

Nomi-
native
case.

The Nominative case cometh before the Verb, and answereth to this question, Who or What? as, Magister docet, The Master teacheth.

Genitive.

The Genitive case is known by this token Of, and answereth to this question, Whose, or Whereof? as, Doctrina Magistri, The learning of the Master.

Dative.

The Dative case is known by this token To, and answereth to this question, To whom, or To what? as, Do librum Magistro, I give a book to the Master.

Accusa-
tive.

The Accusative case followeth the Verb, and answereth to this question, Whom or What? as, Amo Magistrum, I love the Master.

Vocative.

The Vocative case is known by calling or speaking to; as, O Magister, O Master.

Ablative.

The Ablative case is commonly joyned with Prepositions serving to the Ablative case: as, De Magistro, Of the Master. Coram Magistro, Before the Master.

Also In, With, Through, For, From, By, and Than, after the Comparative degree, be signs of the Ablative case.

Articles.

Eight parts of Speech.

Articles.

Articles are borrowed of the Pronoun, and
be thus declined.

Singulariter	{ Nominat. hic, haec, hoc. Genitivo hujus. Dativo huic. Accus. hunc, hanc, hoc. Vocativo caret. Ablativo hoc, hac, hoc.	{ Pluraliter	{ Nominat. hi, haë, hac. G. horum, harum, ha- Dativo his. (rum) Accus. hos, has, hac. Vocativo caret. Ablativo his.
--------------	--	--------------	--

Genders of Nouns.

Genders of Nouns be seven: the Masculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of two, the Commune of three, the Doubtful, and the Epicene.

The Masculine Gender is declined with this article Hic: as, Hic vir, a Man.

The feminine Gender is declined with this article Hac: as, Hac mulier, a Woman.

The Neuter Gender is declined with this article Hoc: as, Hoc saxum, a Stone.

The Commune of two is declined with Hic and Hac: as, Hic & hac pàrens, a Father or mother.

The Commune of three is declined with Hic haec and hoc: as, Hic, haec & hoc foelix, Happy.

The Doubtful Gender is declined with Hic or hac: as, Hic vel hac dies, a Day.

The Epicene Gender is declined with one article, and under that one article both kinds are signified: as, Hic passer, a Sparrow. Hac aquila, an Eagle, both he and she.

The

An Introduction of the The declensions of Nouns.

There be five declensions of Nouns.

I. **T**he first is when the Genitive and Dative case singular end in *æ*. The Accusative in *am*. The Vocative like the Nominative, the Ablative in *a*. The Nominative plural in *æ*. The Genitive in *arum*. The Dative in *is*. The Accusative in *as*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *is*.

As in example.

Hec
venia.
Hic Po-
eta.
Hic &
hac ver-
na.
Note.

Singulariter	Nominat. <i>hæc musæ</i> . Gen. <i>hujus musæ</i> . Dativo <i>huius musæ</i> . Accus. <i>banc musam</i> . Vocativo <i>ō musæ</i> . Abla. <i>ab hac musi</i> .	Plurales	Nominativo <i>hæc musæ</i> . Gen. <i>harum musarum</i> . Dativo <i>bis musis</i> . Accusat. <i>has musas</i> . Vocativo <i>ō musæ</i> . Ablat. <i>ab his musis</i> .
--------------	--	----------	---

Note that *Filia* and *Nata*, do make the Dative and the Ablative plural in *is* or in *abus*. Also *Dea*, *Mula*, *Equa*, *Liberta*, make the Dative and the Ablative case plural in *abus* only.

II. **T**he second is when the Genitive singular ends in *i*. The Dative in *o*. The Accusative in *um*. The Vocative for the most part like the Nominative, the Ablative in *o*. The Nominative plural in *i*. The Genitive in *orum*. The Dative in *is*. The Accusative in *os*. The Vocative like the Nominative: The Ablative in *is*.

As in example.

Hic vir.
Hic li-
ber.
Hac.
colus.
Hic lo-
gos.
Note.

Singulariter	Nom. <i>bis magistri</i> . Gen. <i>hujus magistrum</i> . Dat. <i>huius magistro</i> . Ac. <i>bunc magistrum</i> . Vocat. <i>ō magister</i> . Ab. <i>ab hoc magistro</i> .	Plurales	Nominat. <i>bi magistri</i> . Gen. <i>horum magistrorum</i> . Dativo <i>bis magistris</i> . Accens. <i>bos magistros</i> . Vocativo <i>ō magistri</i> . Abl. <i>ab his magistris</i> .
--------------	--	----------	---

Here is to be noted, that when the Nominative endeth in *us*, the Vocative shall end in *e*: as, *Nomi-*
nativo

Eight parts of Speech.

nativo hic Dominus, Vocativo ô Domine ; Except Deus, that maketh ô Deus, and Filius that maketh ô Fili.

When the Nominative endeth in ius, if it be a proper name of a man, the Vocative shall end in i; as, Nominativo Hic Georgius, Vocativo ô Georgi.

Also these nouns following, make their Vocative in e or in us; as, Agnus, lucus, vulgus, populus, chorus, fluvius.

Note also that all nouns of the Neuter Gen-
der of what declension soever they be, have the
Nominative, the Accusative, and the Vocative a-
like in both numbers, and in the plural number
they end all in a, as in example.

Singulariter	{ Nom. hoc regnum. Gen. hujus regni. Dat. huic regno. Accus. hoc regnum. Voc. ô regnum. Abl. ab hoc regno.	{ Paralleli { Nominat. hæc regna. Gen. horum regnorum. Dativo his regnis. Accusat. hæc regna. Vocativ. ô regna. Ablat. ab his regnis.	Hoc dam- num. Hoc malum. Hoc verbum.
--------------	---	--	--

Except Ambo and Duo, which make the Neuter gender in o, and be thus declined.

Pluraltiter	{ Nominativo Ambo, ambæ, ambo. Genitive Amborum, ambarum, amborum. Dativo Ambobus, ambabus, ambobus. Accusativo Ambos, ambas, ambo. Vocativo Ambo, ambæ, ambo. Ab. Ambobus, ambabus, ambobus.	Likewise Duo.
-------------	--	---------------

The third is when the Genitive singular endeth in is: The Dative in i: The Accusative in em, and sometime in im, and sometime in both: The Vocative like the Nominative: The Ablative in e or i, and sometime in both: The Nominative plural in es: The Genitive in um, and sometime in ium: The Dative in bus: The Vocative in es: The Vocative like the Nominative: The Ablative in bus.

An Introduction of the

As in Example,

Hic pa-	Singulariter	Nom. hic lapis.	Pluraliter	Nom. hi lapides.
ter.		Gen. hujus lapidis.		Gen. horum lapidum.
Hic panis.		Dativo huic lapidi.		Dat. his lapidibus.
Hoc o-		Accus. hunc lapidem.		Accus. hos lapides.
pus.		Vocativo ô lapis.		Vocativo ô lapides.
Hoc ca-		Ablat. ab hoc lapide.		Ab. ab his lapidibus.
put.				
Hac nu-	Singulariter	No. hic & hæ parentes.	Pluraliter	No. hi & hæ parentes.
bes.		Gen. hujus parentis.		Gen. horum & harum
Hic vel		Dativo huic parenti.		(parentum.
hæc bu-		Acc. hunc & hanc pa-		Dat. his parentibus.
bo.		rentem.		A. hos & has parentes.
Hæc vir-		Voc. ô parentes.		Voc. ô parentes.
tus.		Abl. ab hoc & hac pa-		Ab. ab his parentibus.
Hoc ani-				
mal.				
Hoc cu-				
bile.				
Hoc cal-				
ear.				

IV.

The fourth is when the Genitive case singular endeth in us. The Dative in ii. The Accusative in um. The Vocative like the Nominative. The Ablative in u. The Nominative plural in us. The Genitive in ium. The Dative in ibus. The Accusative in us. The Vocative like the Nominative. The Ablative in ibus.

As in Example.

Hic gra-	Singulariter	Nom. hæ manus.	Pluraliter	Nominat. hæ manus.
eus.		Gen. hujus manus.		Ge. harum manuum.
Hæc por-		Dat. huic manus.		Dat. his manibus.
ticus.		Accus. hanc manum.		Accus. hos manus.
Hoc sor-		Vocat. ô manus.		Vocat. ô manus.
tu.		Abl. ab hac manu.		Ab. ab his manibus.

V.

The fifth is when the Genitive and Dative case singular do end in ei. The Accusative in em. The Vocative like the Nominative. The Ablative in e. The Nominative plural in es. The Genitive in erum. The Dative in ebus. The Accusative in ei. The Vocative like the Nominative. The Ablative in ebus.

Eight parts of Speech.

As in Example.

Singulariter	Nom. hic meridies. Gen. hujus meridiei. Dat. huic meridiei. Ac. hunc meridiem. Voc. & meridies. Ab. ab hoc meridie.	Pluraliter	Nom. hi meridies. G. horum meridierum. Dat. his meridiebus. Accus. hos meridies. Vocab. & meridies. Ab. ab his meridiabus.	Hac res. Hec fa- cies. Hec ac- es.
--------------	--	------------	---	--

Note that all Nouns of the fifth declension be
of the feminine gender, except meridies and dies.

The declining of Adjectives.

A Noun adjective of three terminations, is thus
declined, after the first and second declension.

Singulariter	N. bonus, bona, bonum. Gen. boni, bonæ, boni. Dat. bono, bonæ, bono. A. bonum, bonam, bonii. Vo. bone, bona, bonum. Ab. bono, boni, bono.	Pluraliter	Nom. boni, bona, bona. G. bonorum, bonarum, um. Dat. bonis. (bonorum. Tardus, Ac. bonos, bonas, bona. a, um. Voc. boni, bonæ, bona. Satur, a, Ablat. bonis. um.	Niger, a, um. Tardus, a, um. Satur, a, um.
--------------	--	------------	--	---

There are besides these, certain Nouns adjectives of another manner of declining, which make the Genitive case singular in ius, and the Dative in i: which be these that follow, with their compounds.

Singulariter	Nom. unus, una, unum. Genitivo unius. Dativo uni. A. unum, unam, unum. Vo. une, una, unum. Ab. uno, una, uno.	Pluraliter	Nom. unii, unae, una. Gen. unorum, unarum, Dat. unis. (unorum. Acc. unos, unas, una. Voc. uni, une, una. Ablat. unis.	unum. An ex- ception,
--------------	--	------------	--	-----------------------------

Note that unus, a, um, hath not the plural number, but when it is joyned with a word that lacketh the singular number: as, Unæ literæ, Una moenia.

In like manner be declined totus, solus, and also ullus, alias, alter, uter, and neuter: saving that these five last rehearsed lack the Vocative case.

Alius
hath al-
ud neut.

An Introduction of the

A noun Adjective of three Articles is thus declined, after the third declension.

	Nomina. hic hæc & hoc felix.	Nom. hi & hæc felices, & hæc felicia.
Singulariter	Gen. huius felicis.	Gen. horum, harum & horum felicium.
	Dat. huic felici.	Dat. his felicibus.
Ingens.	A. hunc & hanc felicem & hoc felix.	Ac. hos & has felices, & hæc felicia.
Solers.	Vocat. o felix.	Vos felices, & o felicia.
Gapax.	Ab. ab hoc hac & hoc felice, vel felici.	Ablat. ab his felicibus.
Vetus.	No. hic & hæc tristis & hoc triste.	Nom. hi & hæc tristes, & hæc tristia.
Singulariter	Gen. huius tristis.	Gen. horum harum & horam tristium.
	Dat. huic tristi.	Dat. his tristibus.
Levis &	A. hunc & hanc tristem, & hoc triste.	Acc. hos & has tristes, & hæc tristia.
leve. Ce-	V. o tristis, & o triste.	V. o tristes, & o tristia.
ller cele-	Ablat. ab hoc hac & hoc tristi.	Ab. ab his tristibus.
ris & ce-		
lere. Me-		
llor &		
melius.		

Comparison of Nouns.

A Djectives whose signification may increase or be diminished, may form comparison.

There be three degrees of Comparison The Positive, the Comparative and the Superlative.

The Positive betokeneth the thing absolutely without excess: as, Durus, Hard.

The Comparative somewhat exceedeth his Positive in signification: as, Durior, Harder. And it is formed by the first case of his Positive that endeth in i, by putting thereto or and us: as of Duri, hic & hæc durior, & hoc durius: of Tristi, hic & hæc tristior, & hoc tristius: of Dulci, hic & hæc dulcior, & hoc dulcius.

The Superlative exceedeth his positive in the high-

Three
degrees
of com-
parison.

The Po-
sitive.

The com-
parative.

The Su-

Eight parts of Speech.

highest degree: as, *Durissimus*, *Hardest*. And it is formed of the first case of his Positive that endeth in *i*, by putting thereto *s*, and *simus*, as of *Duri*, *durissimus*, or *Tristi* *tristissimus*, or *Dulci* *dulcissimus*.

From these general rules are excepted these that follow: *Bonus*, *melior*, *optimus*. *Malus*, *pejor*, *pessimus*. *Magnus*, *major*, *maximus*. *Parvus*, *minor*, *minimus*. *Multus* *plurimus*, *multa* *plurima*, *multum* *plus* *plurimum*.

Also these nouns ending in *lis*, make the Superlative by changing *lis* into *limus*; as, *Humilis*, *humillimus*: *Similis*, *simillimus*: *Facilis*, *facillimus*: *Gracilis*, *gracillimus*: *Agilis*, *agillimus*: *Docilis*, *docillimus*.

All other nouns ending in *lis* do follow the general rule aforesaid: as, *Utilis*, *utilissimus*.

Also if a vowel come before us, it is compared by *Magis* and *Maxime*: as, *Pius*, *magis* *pius*, *maxime* *pius*. *Affidius*, *magis* *affidius*, *maxime* *affidius*.

Igneus.

Impius.

Arduus.

Strenuus.

OF THE PRONOUN.



Pronoun is a part of speech much like to a Noun: which is used in shewing or rehearsing.

There be fifteen Pronouns; *Ego*, *tu*, *sui*, *ille*, *ipse*, *iste*, *hic*, *is*, *meus*, *tuis*, *suus*, *noster*, *vester*, *nostras*, *vestras*, whereof four have the Locative case: as, *Tu*, *meus*, *noster*, and *nostras*: and all others lack the Locative case.

To these may be added their compounds, *Ego-met*, *tute*, *idem*, and also *Qui*, *quæ*, *quod*.

These eight Pronouns: *Ego*, *tu*, *sai*, *ille*, *ipse*,

An Introduction of the

Primiti-
tives.
Demon-
stratives.

iste, hic, and is, be **Primitives**; so called, for be-
cause they be not derived of others. And they be
also called **Demonstratives**, because they shew a
thing not spoken of before.

Rela-
tives.

And these six, Hic, ille, iste, is, idem, and qui, be
Relatives, because they rehearse a thing that was
spoken of before.

Deriva-
tives.

These seven, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras,
vestras, be **derivatives**: for they be derived of their
Primitives, mei, tui, sui, nostri, and vestri.

Five
things
belong-
ing to a
Pronoun.

There belong to a **Pronoun** these five things.
Number, **Case**, and **Gender**, as are in a **Noun**,
Declension and **Person**, as here followeth.

The Declension of Pronouns.

The first
declen-
sion.

These three, Ego, tu, sui, be of the **first declension**,
and be thus declined.

Singulariter	{ Nominativo Ego. Genitivo mei. Dative mibi. Accusativo me. Vocativo caret. Ablativo à me.	{ Nominativo Nos. Gen.nostrum vel nostri. Dative nobis. Accusativo nos. Vocativo caret. Ablativo à nobis.
Singulariter	{ Nominativo Tu. Genitivo tui. Dative tibi. Accusativo te. Vocativo ô tu. Ablativo à te.	{ Nominativo Vos. Gen.vestrūm vel vestri. Dative vobis. Accusativo vos. Vocativo ô vos. Ablativo à vobis.

Singu.
and
Plural.

{ Nominativo caret
{ Genitivo sui.
} Dative sibi.

{ Accusativo se.
{ Vocativo caret.
} Ablativo à se.

The sec-
ond de-
clension.

These six, Ille, ipse, iste, hic, is, and qui, be of the
second declension, and be thus declined.

Sing.

Eight parts of Speech.

Singulariter	Nom. <i>iste, ista, istud.</i>	Pluraliter	Nom. <i>isti, istae, ista.</i>
	Gen. <i>istius.</i>		G. <i>istorū, istarū, istorū.</i>
	Dat. <i>isti.</i>		Dative <i>istis.</i>
	Ac. <i>istum, istam, istud.</i>		Accus. <i>istos, istas, ista.</i>
	Vocativo caret.		Vocativo caret.
	Abl. <i>isto, istā, isto.</i>		Ablativō <i>istis.</i>

Ille is declined like Iste, and also Ipse, saving that the Neuter gender in the Nominative case and in the accusative case singular maketh ipsum.

Nominativo, hic, hæc, hoc. Genitivo hujus. Dative huic : as afore in the Noun.

Singulariter	Nomin. <i>is, ea, id.</i>	Pluraliter	Nominat. <i>ii, eæ, ea.</i>
	Genitivo <i>eius.</i>		G. <i>eorum, earum, eorum.</i>
	Dative <i>ei.</i>		Dative <i>iis, vel eis.</i>
	Ac. <i>eum, eam, id.</i>		Accus. <i>eos, eæ, ea.</i>
	Vocativo caret.		Vocativo caret.
	Ablat. <i>eo, eâ, eo.</i>		Ablat. <i>iis, vel eis.</i>
Singulariter	Nom. <i>qui, quæ, quod.</i>	Pluraliter	N. <i>qui, quæ, quæ, (rum)</i>
	Genitivo <i>cujus.</i>		G. <i>quorum, quarū, quo-</i>
	Dative <i>cui.</i>		Dat. <i>quibus vel queis.</i>
	Ac. <i>quem, quam, quod.</i>		Ac. <i>quos, quas, quæ.</i>
	Vocat. caret. (qui.)		Vocativo caret.
	Ab. <i>quo, qui, quo vel</i>		Ab. <i>quibus vel queis.</i>

Likewise Quis and Quid be declined, whether they be Interrogatives, or Indefinites. Also Quisquis is thus declined.

Nom.	Quisquis.	Ac.	Quicquid.	Ab.	Quoquo.	The Com- ound of Quis Note.
	Quicquid.		Quaqua.		Quoquo.	

Where note that Quid is always a Substantive of the Neuter gender.

These five, Meus, tuus, suus, noster and vester, are The of the third declension, and be declined like nouns Adjectives of three terminations, in this wise. third de- clesion.

An Introduction of the

Singulariter	N. Meus, mea, meum. Gen. mei, meæ, mei. Dat. meo, meæ, meo. A. meum, meam, meum. Voc. mi, mea, meum. Ab. meo, mei, meo.	Pluraliter	Nom. mei, meæ, mea. Gen. meorum, mearum, Dat. meis. (meorum. Accus. meos, meas, mea. Voc. mei, meæ, mea. Ablativo meis,
--------------	--	------------	--

The fourth declension.

So is Noster declined, and Tuus, suus, yester; saving that these thre last do lack the Vocative case, Nostras, Vestras, and this Noun Cujas, be of the fourth declension and be thus declined.

Singulariter	N. hic & hec nostras & hoc nostrate. Gen. hujus nostratis. Dat. huic nostrati. A. hunc & hanc nostratem & hoc nostrate. Vocat. o nostras & o nostrate. Ab. ab hoc, hac & hoc nostrate vel nostrati.	Pluraliter	N. hi & he nostrates, & hac nostratia. Gen. horum, harum & horum nostratum. Dat. his nostratis. Ac. hos & has nostrates & hac nostratia. Vocat. o nostrates & o nostratia. Ab. ab his nostratis.
--------------	---	------------	---

Note.

Here is to be noted, that Nostras, Vestras, and this Noun Cujas be called Gentiles, because they properly betoken pertaining to Countries or Nations, to Sects or Factions.

A Pronoun hath three Persons.

Persons
three.

The first person speaketh of himself; as, Ego I, Nos We.

The second person is spoken to: as, Tu, Thou: Vos, Ye. And of this person is also every Vocative case.

The third person is spoken of; as, Ille, He: Illi, They. And therefore all Nouns, Pronouns and Participles be of the third person.

OF

Eight parts of Speech.

O F A V E R B.

A Verb is a part of speech, declined with A Verb mood and tense, and betokeneth doing, as, Amo, *I love*: or suffering, as, Amor, *I am loved*: or being, as, Sum, *I am*.

Of Verbs such as have persons, be called Personals: as, Ego amo, Tu amas. And such as have no persons, be called Impersonals: as, Tædet, it irketh. Oportet, it behoveth.

Of Verbs Personals there be five kinds, Active, Verbs Passive, Neuter, Deponent and Commune.

A Verb Active endeth in o, and betokeneth to do: as, Amo, *I love*, and by putting to r, it may be a Passive: as, Amor.

A Verb Passive endeth in or, and betokeneth to suffer: as, Amor, *I am loved*, and by putting away r, it may be an Active: as, Amo.

A Verb Neuter endeth in o, or m, and cannot Neuter. take r, to make him a Passive: as, Curro, *I run*. Sum, *I am*. And it is Englished sometime Actively; as, Curro, *I run*, and sometime Passively: as, Agroto, *I am sick*.

A Verb Deponent endeth in r, like a Passive, and yet in signification is but either Active: as, Loquor verbum, *I speak a Word*, or Neuter: as, Glorior, *I boast*.

A Verb Commune endeth in r, and yet in signification is both Active and Passive: as, Oscular te, *I kiss thee*. Oscular à te, *I am kissed of thee*.

An Introduction of the M O O D S.

Moods
six.

There be six Moods: the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potential, the Subjunctive, and the Infinitive.

Indica-
tive.

The Indicative Mood sheweth a reason true or false: as, Ego amo; *I love*. Or else asketh a question; as, Amas tu? *Dost thou love?*

Impera-
tive.

The Imperative biddeth or commandeth: as, Ama, *Love thou*.

Optative.

The Optative wisheth or desurreth, with these signs, *Would God*, *I pray God*, or *God grant*: as, Utinam amem, *I pray God I love*: and hath commonly an adverb of wishing joyned with him.

Poten-
tial.

The Potential mood is known by these signs, *May*, *can*, *might*, *would*, *should*, *could* or *ought*: as, Amem, *I may or can love*: without an Adverb joyned with him.

Subjun-
ctive.

The Subjunctive mood hath evermore some Conjunction joyned with him: as, Cum amarem, *when I loved*. And it is called the Subjunctive mood, because it dependeth upon another Verb in the same sentence, either going before or coming after: as, Cum amarem, eram miser, *when I loved, I was a wretch*.

Infini-
tive.

The Infinitive mood signifieth to do, to suffer, or to be: and hath neither number, nor person, nor Nominative case before him: and is known commonly by this sign *To*, as, Amare, *To love*. Also when two Verbs come together without any Nominative case between them, then the latter shall be the Infinitive mood: as, Cupio discere, *I desire to learn*.

GERUNDS.

Eight parts of Speech.

G E R U N D S.

There be moreover belonging to the Infinitive mood of verbs, certain voices called Gerunds, ending in di, do, and dum: Which have both the active and passive signification: as, Amandi, of loving, or of being loved. Amando, in loving, or in being loved. Amandum, to love, or to be loved.

Gerunds
three : di,
do, dum.

S U P I N E S.

There be also pertaining unto Verbs, two Supines; the one ending in um, which is called the first Supine, because it hath the signification of the Verb active: as, Eo amatum, I go to love. And the other in u, which is called the latter Supine, because it hath for the most part the signification passive: as, Difficilis amatu, Hard to be loved.

T E N S E S.

There be five tenses or Times: the Present Tense, the Preterimperfect, the Preterperfect, the Preterpluperfect, and the Future tense.

The Present tense speaketh of the time that now is: as, Amo, I love.

The Preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past: as, Amabam, I loved or did love.

The Preterperfect tense speaketh of the time perfectly past, with this sign Have: as, Amavi, perfect. I have loved.

The Preterpluperfect tense speaketh of the time more than perfectly past, with this sign Had: as, Amaveram, I had loved.

The Future tense speaketh of the time to come, with this sign shall or will: as, Amabo, I shall or will love.

P E R-

An Introduction of the P E R S O N S.

Persons
three.

There be also in verbs three persons in both numbers: as, Singulariter, *Ego amo, I love.* *Tu amas, Thou lovest.* *Ille amat, He loveth.* Pluraliter, *Nos amamus, We love.* *Vos amatis, Ye love.* *Illi amant, They love.*

C O N J U G A T I O N S.

Conju-
gations
four.

VErbs have four Conjugations, which be known after this manner.

The first Conjugation hath a long, before re and ris: as, *Amare, amaris.*

The second Conjugation hath e long, before re and ris: as, *Docere, doebris.*

The third Conjugation hath e short, before re and ris: as, *Legere, legeris.*

The fourth Conjugation hath i long, before re and ris: as, *Audire, audiris.*

Verbs in O, of the four Conju-
gations, be declined after these examples.

AMo, ainas, anaavi, amare: amandi, { amando, amandum: amatum, } To love, amatu: amans, amaturus.
Doceo, doces, docui, docere: docendi, { docendo, docendum: doctum, doctu: } To teach, docens, docturus.

Lego, legis, legi, legere: legendi, le- { gendo, legendum: lectum, lectu: } To read, legens, lecturus.

Audio, audis, audivi, audire: audiendi, { audiendo, audiendum: auditum, au- } To hear, ditu: audiens, auditurus.

Indica-

Eight parts of Speech.

Indicative Mood, Present

Tense singular,

I love, Thou lovest, He loveth, We love, Ye love, They love.
or, or, or, or, or, or,
do love. doest love. doth love. do love. do love, do love.

A mo, amas, amat. { Amamus, amatis, amant.
Doceo, doces, docet. { Docemus, docetis, docent.
Lego, legis, legit. { Legimus, legitis, legunt.
Audio, audis, audit. { Audimus, auditis, audiunt.

Preterim- { Amabam, I loved or did love.
perfect { Docebam,
tense sin- { Legebam, bas, bat. Plur. bamus, batis, bant.
gular. { Audiebam,

Preterper- { Amavi, I have loved.
fect tense { Docui,
singular. { Legi, isti, it. Plur. imus, istis, erunt vel ero!
Audivi,

Preter- { Amaveram, I had loved.
pluperfect { Docueram,
tense sin- { Legeram, ras, rat. Plur. ramus, ratis, rant.
gular. { Audiweram,

Future { Amabo, I shall or will love.
tense sin- { Docebo, bis, bit. Plur. bimus, bitis, bunt.
gular. { Legam, es, et. Plur. emus, etis, ent.

Impera-

An Introduction of the

Imperative Mood.

*Love Love be, or Love we, or Love Love they, or
thou. let him love. let us love. ye. let them love.*

**Present
tense sin-
gular.**

Ama, amet,	Pl. amemus.	amate, ament,
amato : amato.		amatote : amante.
Doce, doceat,	Pl. doceamus.	docete, doceant,
doceto: doceto.		docetote : docento.
Lege, legat,	Pl. legamus.	legite, legant,
legito : legitio.		legitote: legitunto.
Audi, audiat,	Pl. audiamus.	audite, audiant,
audio: audito.		auditote : auditunto.

Optative Mood.

Got grant I love.

**Present
tense sing.
utinam**

Amem, ames, amet.	Pl. utin. amemus, ametis, ament.
Doceam,	
Legam,	as, at. Plur. utin. amus, atis, ant.

**Preterim-
perfect
tense sing.
utinam**

Amarem,	Would God I loved, or did love.
Docerem,	
Legerem,	res, ret. Plur. utin. remus, retis, rent.
Audirem,	

**Preterper-
fect tense
singular.
utinam**

Amaverim,	I pray God I have loved.
Docuerim,	
Legerim,	ris, rit. Pl. utin. rimus, ritis, rint.
Audiverim,	

**Preterplu-
perfect
tense sing.
utinam**

Amavissim,	Would God I had loved.
Docuissim,	
Legissim,	ses, set. Pl. utin. semus, setis, sent.
Audivissim,	

**Future
tense sin-
gular.
utinam**

Amavero,	God grant I shall or will love hereafter.
Docuero,	
Legero,	ris, rit. Pl. utin. rimus, ritis, rint.
Audivero,	

Poten-

Eight parts of Speech.

Potential Mood.

I may or can love.

Present tense sing. { Amem, ames, amet. Plur. amemus, ametis, ament.
Doceam,
Legam, } as, at. Plur. amus, atis, ant.
Audiam,

Preterim-perfect tense sing. { Amarem, I might, would, should, ought or could
Docerem, } (love.
Legerem, } res, ret. Plur. remus, retis, rent.
Audirem,

Preterperfect tense singular. { Amaverim, I might, would, should or ought to
Docuerim, } (have loved.
Legerim, } ris, rit. Plur. rimus, ritis, rint.
Audiverim,

Preterplus-perfect tense sing. { Amavissem, I might, would, should or ought to
Docuissem, } (had loved.
Legisssem, } ses, set. Plur. semus, setis, sent.
Audivissem,

Future tense sing. { Amavero, I may or can love hereafter.
Docuero,
Legero, } ris, rit. Plur. rimus, riuis, rint.
Audivero,

Subjunctive Mood.

When I love.

Present tense sing. { Amem, ames, amet. Plu. cum amemus, ametis, ament.
Doceam,
Cum Legam, } as, at. Plur. cum amus, atis, ant.
Audiam,

Præc.

An Introduction of the

<i>Preterimper-</i>	<i>Amarem,</i>	<i>When I loved or did love.</i>
<i>fect tense fin-</i>	<i>Docerem,</i>	
<i>gular.</i>	<i>Legerem,</i>	<i>res, ret. Plu. Cūm remus, retis, rent.</i>
Cūm	<i>Audirem,</i>	
<i>Preterperfect</i>	<i>Amaverim,</i>	<i>When I have loved.</i>
<i>tense singul.</i>	<i>Docuerim,</i>	
Cūm	<i>Legerim,</i>	<i>ris, rit. Pl. cūm rimus, ritis, rint.</i>
	<i>Audiverim,</i>	
<i>Preterpluper.</i>	<i>Amavissem,</i>	<i>When I had loved.</i>
<i>tense singul.</i>	<i>Docuisssem,</i>	
Cūm	<i>Legisse,</i>	<i>les, fet. P. cūm settus, setis, sent.</i>
	<i>Audivisse,</i>	
<i>Future tense</i>	<i>Amavero,</i>	<i>When I shall or will love.</i>
<i>singular.</i>	<i>Docuero,</i>	
Cām	<i>Legero,</i>	<i>ris, rit. Pl. cūm rimus, ritis, rint.</i>
	<i>Audivero,</i>	

Infinitive Mood.

<i>Present and</i>	<i>Amare,</i>	<i>To Love.</i>
<i>Preterimper-</i>	<i>Docere,</i>	<i>To Teach.</i>
<i>fect tense.</i>	<i>Legere,</i>	<i>To Read.</i>
	<i>Audire,</i>	<i>Hear.</i>
<i>Preterperfect</i>	<i>Amavisse,</i>	<i>Loved.</i>
<i>& Preterplus-</i>	<i>Docuisse,</i>	<i>To have</i>
<i>perfect tense.</i>	<i>Legisse,</i>	<i>Tatight,</i>
	<i>Audivisse,</i>	<i>or had</i>
	<i>Amaturum,</i>	<i>Read.</i>
<i>Future tense.</i>	<i>Docturum,</i>	
	<i>Lecturum,</i>	
	<i>Auditurum,</i>	
	<i>Amandi, of loving,</i>	<i>do, in loving,</i>
	<i>Docendi, of teaching,</i>	<i>do, in teaching,</i>
	<i>Legendi, of reading,</i>	<i>do, in reading,</i>
	<i>Audiendi, of hearing,</i>	<i>do, in hearing,</i>
		<i>dum, to love,</i>
		<i>dum, to teach,</i>
		<i>dum, to read,</i>
		<i>dum, to hear.</i>
		<i>Supines.</i>

Eight parts of Speech.

Supine.	{ Amatum, Doctum, Lectum, Auditum,	{ To	{ love, teach, read, hear.	{ Amatu, Doctu, Lectu, Auditu,	{ To	{ loved. taught. read. heard.
---------	--	-------------	--	--	-------------	---

*A Participle
of the present
tense.*

{ Amans, loving. Docens, teaching. Legens, reading. Audiens, hearing.

*The Partici-
ple of the first
future tense.*

{ Amaturus, to love or about to love. Docturus, to teach or about to teach. Lecturus, to read or about to read. Auditurus, to hear or about to hear.
--

Before we decline any Verbs in or, for supplying of many tenses lacking in all such Verbs, we must learn to decline this Verb Sum, in this wise following.

Sum, es, sum, esse, futurus. **To be.**

Indicative Mood.

Present tense singular.

{ Sim I am : es, est.	<i>Plural.</i>	Sumus, eritis, sunt.
------------------------------	----------------	----------------------

*Preterimper-
fect tense fin.*

{ Eram, I was : eras, erat.	<i>Plural.</i>	eramus, eratis, erant.
------------------------------------	----------------	------------------------

*Preterperfect
tense singul.*

{ Fui, I have been : fui, fuit.	<i>Plural.</i>	fui, fuitis, fuerunt vel fuere.
--	----------------	---------------------------------

*Preterpluper-
fect tense fin.*

{ Fueram, I had been : fueras, fuerat.	<i>Pluraliter.</i>	fueramus, fueratis, fuerant.
---	--------------------	------------------------------

*Future tense
singular.*

{ Ero, I shall or will be : eris, erit.	<i>Pluraliter.</i>	erimus, eritis, erunt.
--	--------------------	------------------------

Imperative

An Introduction of the

Imperative Mood.

Pres. { Sis, { Sis, { Sit, { Sit, { Sitis, { Sint,
tense { Es, { Es, { Es, { Plu. Simus, { Este, { Sint,
singul. { Esto. { Esto. { Esto. { } Este, { Estote, { Sunto.

Optative Mood.

Present tense { Sim, I pray God I be : sis, sit. Plur. utinam
sing. utinam { firmus, sitis, sint.
Preterimperf. { Essem, would God I was : essem, esset. Plur.
tense sing. uti. { utinam essemus, essetis, essent.
Preterperfect. { Fuerim, I pray God I have been : fueris,
tense sing. uti. { fuerit. Plur. utin. fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterpluper. { Fuisse, would God I had been : fuisses,
tense sing. uti. { isset. Plur. utin. fuisssemus, fuissetis, fuissent.
Future tense { Fuero, God grant I be hereafter : fueris, fu-
singul. utin. { erit. Plur. utin. fuerimus, fueritis, fuerint.

Potential Mood.

Present tense { Sim, I may or can be : sis, sit. Plur. simus,
singular. { sitis, sint.
Preterimperf. { Essem, I might or could be : essem, esset. Plur.
tense singul. { essemus, essetis, essent.
Preterperfect { Fuerim, I might, could, should, or ought to
tense singu- { have been : fueris, fuerit. Plur. fuerimus, fue-
lar. { ritis, fuerint.
Preterpluper- { Fuisse, I might, could, should, or ought
fect tense { to had been : fuisses, fuisset. Plur. fuisssemus,
singular. { fuissetis, fuissent.
Future tense { Fuero, I may or can be hereafter : fueris, fu-
singular. { erit. Plur. fuerimus, fueritis, fuerint.

Subjun-

Eight parts of Speech:

Subjunctive Mood.

Present tense { Sim, when I am: sis, sit. Plural. Cūm siānus,
singul. Cūm { sītis, sīnt.

Preterimper. { Essem, when I was: esses, esset. Plur. cūm
fect tense { essemus, essetis, essent.

singul. cūm

Præterperfect { Fuerim, when I have been: fueris, fuerit.
tense singul. { Plur. cūm fuerimus, fueritis, fuerint.
cum

Preterpluper- { Fuissēm, when I had been: fuisses, fuisset.
fect tense singul. { Plur. cūm fuissēmus, fuissetis, fuissent.
cum

Future tense { Fuero, when I shall or will be: fueris, fuerit.
singul. cūm { Plur. cūm fuerimus, fueritis, fuerint.

Infinitive Mood.

Present and { Preterperfect
preterimper. { Esse, To be { and preterplu- { Fuisse, { to have
fect tense. { perfect tense. { or hav- { been.
Future tense. [Fore vel futurum esse; To be hereafter.

Verbs in or of the four Conjugations be declined after these examples.

A Mor, amāris vel amāre, amatus sum vel fui, amāri, amā-
tus, amandus. To be loved.

Doceor, docēris vel docēre, doctus sum vel fui, docēri, doctus,
docendus. To be taught.

Legor, legeris vel legere, lectus sum vel fui, legi, lectus, le-
gendus. To be read.

Audior, audīris vel audire, auditus sum vel fui, audiōri, auditus,
audiendus. To be heard.

An Introduction of the Indicative Mood.

I am loved.

Present
tense sing.

{ Amor, amaris vel amare, amatur.
Doceor, doceris vel docere, docetur.
Legor, legeris *vel* legere, legitur.
Audior, audiris *vel* audire, auditur.

{ mur,
mini,
ntur.
untur.

Preterim-
perfect
tense sin-
gular.

{ Amabar,
Docebar,
Legebar,
Audiebar,

I was loved.

{ baris vel bare, batur. Plur. bamur,
bamini, bantur.

Preterper-
fect tense
singular.

{ Amatus, I have been
Doctus, loved
Lectus, fuit. Plu. ti sumus vel fui-
sum vel mus, ti estis vel fuistis, ti
Auditus, fui, sunt, fuérunt vel fuére.

Preterplu-
perf. tense
singular.

{ Amatus, I had been
Doctus, loved
Lectus, eram vel fueramus, ti eratis vel fueran-
Auditus, fueram tis, ti erant vel fuerant.

Future
tense sing.

{ Amabor,
Docebor,
Legar,
Audiār,

I shall or will be loved.

{ beris vel bere, itur. Pl. bimur, imini,
(untur.

{ éris vel ére, etur. Plu. émur, émini, entur.

Imperative Mood.

*Be thou Let him Let us be Be ye Let them
loved. beloved. loved. loved. loved. be loved.*

Present tense
singular.

{ Amare, ametur, Plu. ame- { Amamini, amentur,
amator : amator. mur. amaminor : amantor.
Docere, doceatur, Pl. docea- { Docemini, doceantur,
docetor : docetor. mur. doceminor : docentor.
Legere, legatur, Plu. lega- { Legimini, legantur,
legitor : legitor. mur. legiminor : leguntor.
Audire, audiatur, Pl. audia- { Audimini, audiantur,
auditor : auditor. mur. audiminor : audiuntor.

Ostativē

Eight parts of Speech.

827

Optative Mood.

God grant I be loved.

Present tense sin- gular, Utinam	Amer, éris vel ére, étur. Pl. uti. émuri, émini, entur.
Preterim- perfect ten- singular, utinam	Docear, Legar, { aris vel are, atur. Plur. uti. amur, amini, Audiar, { antur.
Preterim- perfect ten- singular, utinam	Amarer, Docerer, Legerer, { eris vel rere, retur. Pl. uti. remur, remini, Audirer, { rentur.
	<i>Would God I were loved.</i>

I pray God I have been loved.

Preterper- fect tense singular, utinam	Amatus, { sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel Doctus, { fuerit. Plur. utinam ti simus vel fueri- Lectus, { mus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fue- Auditus, { rint.
<i>Would God I had been loved.</i>	

God grant I be loved hereafter.

Preterplu- perfect tense singular, utinam	Amatus, { essem vel fuisset, tus essem vel fuisses, tus Doctus, { esset vel fuisset. Plur. utinam ti esse- Lectus, { mus vel fuissetus, ti essetis vel fuissetis, Auditus, { ti essent vel fuissent.
<i>God grant I be loved hereafter.</i>	

*Future
tense sin-
gular,
utinam*

Future tense sin- gular, utinam	Amatus, { ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit Doctus, { vel fuerit. Plur. utinam ti erimus vel Lectus, { fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt Auditus, { vel fuerint.
--	---

I may or can be loved.

Present tense sin- gular.	Amer, éris vel ére, étur. Plur. émuri, émini, entur. Docear, Legar, { aris vel are, atur. Plur. amur, amini, antur. Audiar,
---------------------------------	--

An Introduction of the

Preterim- perfect tense sin- gular.	Amarer, Docerer, Legerer, Audirer,	I would, should, or ought to be loved. reris vel rere, retur. Plu. remur, remini, (rentur.) <i>I would, should, or ought to have been loved.</i>
Preter- perfect tense sin- gular.	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. Plu. ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.
Preterplus- perfect tense sin- gular.	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	I would, should, or ought to had been loved. essem vel fuisset, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. Plur. ti essemus vel fu- isset, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.
Futurore tense sin- gular.	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	I may or can be loved hereafter. ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. Plu. ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt, vel fuerint.

Subjunctive Mood.

When I am loved.

Present tense sin- gular.	Amer, éris vel ére, étur. Docear, Legar, Audiar,	Plu. cùm émuri, émini, entur. (antur.) aris vel are, atur. Plu. cùm amuri, amini, Cùm
Preterim- perfect ten. singular.	Amarer, Docerer, Legerer, Cùm Audirer,	When I was loved. réreri vel rere, retur. Plu. cùm rémuri, (rémini, rentur.)
Preterper- fect tense singular.	Amatus, Doctus, Lectus, Cùm Auditus,	When I have been loved. sum vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. Plu. cùm ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Eight parts of Speech.

When I had been loved.

Preterplus. Amatus, *T*essem vel fuisset, *tus essem* vel fuisses,
perfect ien. Doctus, *T*us esset vel fuisset. *Plur. cùm ti essemus,*
singular. Lectus, *T*us essetis vel fuissetis,
Cùm Auditus, *Ti essent vel fuissent.*

Future tense singular. Amatus, *T*ero vel fuerō, *tus eris* vel fueris, *tus erit*

Doctus, *T*erō vel fuerō, *tus eris* vel fueris, *tus erit*
Lectus, *T*erētuerit. *P. cùm ti erimus* vel fuerimus,
Cùm Auditus, *Ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.*

Infinitive Mood.

Present and Preterimperfect tense. Amari, *Loved.*
Doceri, *To be Caught.*
Legi, *Read.*
Audiri, *Heard.*

Preterperfect tense and preterplus perf. tense. Amatur, *To have or had been loved.*
Doctum, *Docendum esse.*
Lectum, *Lectum esse vel fuisse.*
Auditum, *Auditum esse.*

Future tense. Amatum iri, vel amandum esse, *To be loved.*
Doctum iri, vel docendum esse, *To be taught.*
Lectum iri, vel legendum esse, *To be read.*
Auditum iri, vel audiendum esse, *To be heard.*

A participle of the preterperfect tense. Amatus, *Loved.*
Doctus, *To be Caught.*
Lectus, *Read.*
Auditus, *Heard.*

A participle of the Future in -us. Amandus, *Loved.*
Docendus, *To be Caught.*
Legendus, *To be Read.*
Audiendus, *To be Heard.*

An Introduction of the
Of certain Verbs going out of Rule,
which are declined and formed
in manner following.

POSSUM, potes, potui, posse, potens. **To may or can.**

Volo, vis, volui, velle: volendi, volendo, volen-
dum: supinis caret: volens. **To will, or to be willing.**

Nolo, nonvis, nolui, nolle: nolendi, nolendo, no-
lendum: supinis caret, nolens: **To will, or to be unwilling.**

Malo, mayis, malui, malle: malendi, malendo, ma-
leendum: supinis caret: malens: **To have rather or
to be more willing.**

Edo, edis vel es, edi, edere vel esse: edendi, edendo,
edendum: esum esu, vel estum estu: edens, esurus vel
esturus: **To eat.**

Fio, fis, factus sum vel fui, fieri: factus, faciendus:
To be made or to be done.

Fero, fers, tuli, ferre: ferendi, ferendo, ferendum:
latum, latu: ferens, latus. **To bear or suffer.**

Feror, ferris vel ferre, latus sum vel fui, ferri: latus,
ferendus: **To be born or suffered.**

Indicative Mood.

POSSUM, potes, potest.
Volo, vis, vult.
Nolo, nonvis, nonvult.
Malo, mayis, mavult. (est.)
Edo, edis vel es, edit vel
Fio, fis, fit.
Fero, fers, fert.
Feror, ferris vel ferre,
fertur.

Present tense singular.

Pluraliter.

Possimus, potestis, possunt.
Volumus, vultis, volunt.
Nolimus, nonvultis, nolunt.
Malimus, mavultis, malunt.
Editus, editis vel estis, edunt
Fimus, fitis, furent.
Ferimus, fertis, ferunt.
Ferimur, ferimini, ferun-
tur.

Preterim-

Eight parts of Speech.

Preterim-
perfect
tense sin-
gular.

Poteram,	as, at.	<i>Plural.</i> amus, atis, ant.
Volebam,		
Nolebam,		
Malebam,		
Edebam,		
Fiebam,		
Ferebam,		(bantur.
Ferebar, baris vel bare, batur.		<i>Plu.</i> bamur, bamini,

Preterper-
fect tense
singular.

Potui,	isti, it.	<i>Plur.</i> imus, istis, erunt vel (êre.
Volui,		
Nolui,		
Factus		
Latus		
		sum vel fui, tus es vel fuisti, tus est vel fuit, <i>Plur.</i> ti sumus vel fuimus, tiestis vel fuistis, ti sunt, fuerunt vel fuerêre.

Preterpla-
perfect
tense sin-
gular.

Potueram,	ras, rat.	<i>Pl.</i> ramus, ratis, (rant.
Volueram,		
Nolueram,		
Factus		
Latus		
		eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. <i>Plur.</i> ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Future
tense sin-
gular.

Potero, eris, erit.	es, et.	<i>Plur.</i> poterimus, eritis, erunt.
Volam,		
Nolam,		
Malam,		
Ferar,		
fereris vel ferere, feretur.		
		<i>Plural.</i> feremus, feremini, ferentur.

Possim, Volo, Malo, habe no Imperative Mōd.

An Introduction of the Imperative Mood.

Noli, nolito. Pluraliter Nolite, nolitote.

Es, esto:	edat,	P.Edamus,	edito, este,	Edant,
ede,	esto,		estote,	edun-
edito :	edito :		editote :	to.
Fito tu:	Fiat,	Pl.Fiamus,	Fite,	Fiant,
	Fito :		fitote :	fiunto.
Fer,	Ferat,		Pl.Ferte,	Ferant,
ferto :	ferto :	Pl.Ferimus,	rampus,	ferunto.
Ferre,	Feratur,		fet tote :	
fertor :	fertor:		Pl.Fe-	Ferantur,
			ramur,	feriminor:
			ferimur,	feruntor.

Operative Mood.

Eight parts of Speech.

<i>Future tense sin- gular.</i>	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 10%; vertical-align: top; padding-right: 10px;"> <i>Utinam</i> </td><td style="width: 10%; vertical-align: top; padding-right: 10px;"> <i>Potuero,</i> </td><td style="width: 10%; vertical-align: top; padding-right: 10px;"> <i>Mahuero,</i> </td><td style="width: 10%; vertical-align: top; padding-right: 10px;"> <i>ris, rit.</i> </td><td style="width: 10%; vertical-align: top; padding-right: 10px;"> <i>Plur. utinam</i> </td></tr> <tr> <td></td><td style="vertical-align: top; padding-right: 10px;"> <i>Voluero,</i> </td><td style="vertical-align: top; padding-right: 10px;"> <i>Edero,</i> </td><td style="vertical-align: top; padding-right: 10px;"> <i>rimus, ritis, rint.</i> </td><td></td></tr> <tr> <td></td><td style="vertical-align: top; padding-right: 10px;"> <i>Noluero,</i> </td><td style="vertical-align: top; padding-right: 10px;"> <i>Tulero,</i> </td><td></td><td></td></tr> <tr> <td></td><td style="vertical-align: top; padding-right: 10px;"> <i>Fæctus</i> </td><td style="vertical-align: top; padding-right: 10px;"> <i>ero vel fueris, tus eris vel fueris, tus erit</i> </td><td></td><td></td></tr> <tr> <td></td><td style="vertical-align: top; padding-right: 10px;"> <i>Latus</i> </td><td style="vertical-align: top; padding-right: 10px;"> <i>vel fuerit. Pl.uti.ti erimus vel fuerimus,</i> </td><td></td><td></td></tr> <tr> <td></td><td></td><td style="vertical-align: top; padding-right: 10px;"> <i>ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.</i> </td><td></td><td></td></tr> </table>	<i>Utinam</i>	<i>Potuero,</i>	<i>Mahuero,</i>	<i>ris, rit.</i>	<i>Plur. utinam</i>		<i>Voluero,</i>	<i>Edero,</i>	<i>rimus, ritis, rint.</i>			<i>Noluero,</i>	<i>Tulero,</i>				<i>Fæctus</i>	<i>ero vel fueris, tus eris vel fueris, tus erit</i>				<i>Latus</i>	<i>vel fuerit. Pl.uti.ti erimus vel fuerimus,</i>					<i>ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.</i>		
<i>Utinam</i>	<i>Potuero,</i>	<i>Mahuero,</i>	<i>ris, rit.</i>	<i>Plur. utinam</i>																											
	<i>Voluero,</i>	<i>Edero,</i>	<i>rimus, ritis, rint.</i>																												
	<i>Noluero,</i>	<i>Tulero,</i>																													
	<i>Fæctus</i>	<i>ero vel fueris, tus eris vel fueris, tus erit</i>																													
	<i>Latus</i>	<i>vel fuerit. Pl.uti.ti erimus vel fuerimus,</i>																													
		<i>ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.</i>																													

The Potential and the Subjunctive Mood be formed like the Optative in voice, and do suffer only in signification and sign of the Mood.

Infinitive Mood.

<i>Present tense and Preterim- perf. tense.</i>	{ Posse, Velle, Nolle, Malle, Edere vel esse, Ferre, Fieri, Ferti,	{ Pre- terperf. & terperfect. tens.	{ Potuisse. Voluisse. Noluisse. Maluisse. Edisse. Tulisse. Factum esse vel fuisse. Latum esse vel fuisse.
---	---	---	--

Future tense. { Efurum esse. } { Factur*o* iri, vel faciendum esse.
 Latitum esse. } { Latum iri, vel ferendum esse.

Eo and queo make ibam and quibam in the Preter imperfect tense of the Indicative Mood, and ibo and quibo in the future tense: and in all other moods and tenses are varied like verbs in o of the fourth Conjugation, saving that they make their Gerunds, Fundi, eundo, eundum. Queundi, queundo, queundum.

Of the Disternerfer tense of the Indicative

Of the Preterperfect tense of the Indicative mood, be formed the Preterpluperfect tense of the same mood; the Preterperfect tense, the Preterplusperfect tense, and the future tense of the Optative mood, the Potential mood, and the Subjunctive mood, the Preterperfect tense, and the Preterpluperfect tense of the Infinitive mood: as of

Amavi,

An Introduction of the

Amavi, are formed, Amaveram, amaverim, amavero,
by changing i into e short: and Amavissem, amavisse,
keeping i still.

Imper-
sonals.

IMPERSONALS be declined throughout all Moods
and tenses in the voice of the third person singular only: as, Delectat, delectabat, delectavit, delecta-
verat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, dece-
bit, decere. Studetur, studebatur, studitum est vel fuit,
studitum erat vel fuerat, studebitur, &c.

And they have commonly before their English,
this sign *It*: as, *It delighteth*, Delectat. *It becometh*
not, Non decet.

OF THE PARTICIPLE.

AParticiple is a part of speech, derived of
a Verb, and taketh part of a Noun, as
Gender, case and declension: and part of
a Verb, as tense and signification, and
part of both, as number and figure.

Four
kinds
of parti-
ciples.

There be four kinds of Particles: one of the
Present tense, another of the Preter tense; one
of the Future in *rus*, and another of the Future
in *dus*.

Present
tense.

A Participle of the Present tense, hath his
English ending in *ing*: as, *Loving*, and his La-
tin in *ans*, or *ens*: as, *Amans*, *docens*. And it is
formed of the Preterimperfect tense of the Indi-
cative Mood, by changing the last syllable into *ns*:
as, *Amabam*: *amans*. *Audiebam*, *audiens*. *Auxiliabar*,
auxilians. *Poteram*, *potens*.

The first
Future
in *rus*.

A participle of the Future in *rus* betokneth
to do, like the Infinitive mood of the Active
voice: as, *Amaturus*, *To love* or *about to love*. And
it is formed of the latter Supine by putting to
rus: as, *Doctu*, *docturus*.

Preter
tense.

A Participle of the Preter tense hath his Eng-

lish

Eight parts of Speech.

lish ending in *d*, *t*, or *n*; as, *Loved*, *taught*, *slain*: and his Latin in *tus*, *sus*, *xus*; as, *Amatus*, *visus*, *nexus*: and one in *ius*, as, *Mortuus*. And it is formed of the latter Supine, by putting to *s*: as, *Lectu*, *lectus*, except *Mortuus*.

A Participle of the future in *dus* betokeneth to suffer like the infinitive Mood of the Passive voice: as, *Amandus*, to be loved. And it is formed of the Genitive case of the Participle of the Present tense by changing *tis* into *dus*: as, *Amantis*, *amandus*; *Legentis*, *legendus*. And it is also found to have the signification of the Participle of the Present tense: as, *Legendis yeteribus proficis*, in reading old Authors thou dost profit.

The second Future tense in *dus*.

Of a verb Active, and of a verb Neuter which hath the Supines come two Participles, one of the Present tense, and another of the future in *rus*: as of *Amo* cometh *Amans*, *amaturus*; of *Curro*, *currens*, *cursurus*.

Of an active come two participles.

Of a verb Passive whose Active hath the Supines come two Participles: one of the Preter tense, and another of the future tense in *dus*: as of *Amor* cometh *Amatus*, *amandus*.

Of a pas- sive come two.

Of a verb Deponent come three Participles: Of a de- one of the Present tense, one of the Preter tense, ponent and another of the future tense in *rus*: as of *Auxilior* *cometh auxilians*, *auxiliatus*, *auxiliaturus*.

And if the verb Deponent do govern an Accusative case after him, it may form also a Participle in *dus*, as of *Loquor*, *loquendus*.

Of a verb Commune come four Participles: Of a com- as of *largior* cometh *largiens*, *largiturus*, *largitus*, *lar- giendus*.

Participles of the present tense be declined like Parti- ciples Adjectives of three Articles: as, *Nomina- tivo hic*, *hac* & *hoc amans*, *Genitivo hijus amantis*, *Dativo huic amanti*, &c.

Parti- ciples

An Introduction of the

Participles of other tenses be declined like
Nouns Adjectives of three divers endings: as,
Amaturus, amatura, amaturum. Amatus, amata, ama-
tum. Amandus, amanda, amandum.

OF AN ADVERB.

An Adverb is a part of speech joyned to the Verbs, to declare their signification.

Adverbs some be of time: as, Hodiè, cras, heri, perendiè, olim, aliquando, nuper, quando.

Placing: as, Ulbi, ibi, hic, istic, illic, intus, foris.

Number: as, Semel, bis, ter, quater, iterum.

Order: as, Indè, deinde, denique, postremo.

Asking, or doubting: as, Cur, quare, unde, quorkum, num, nunquid.

Calling: as, Heus, ô, chodum.

Affirming: as, Certè, næ, profectò, sanè, scilicet, licet, estò.

Denying: as, Non, haud, minimè, neutiquam, nequaquam.

Sweating: as, Pol, ædepol, hercle, mediussidius.

Exhorting: as, Eia, agè, agitè, agedum.

Flattering: as, Sodes, amabo.

Forbidding: as, Né.

Wishing: as, Ultinam, si, ô si, ô.

Gathering together: as, Simul, unà, pariter, non modò, non solùm.

Parting: as, Seorsim, sigillatim, vicatim.

Some be of

Some

Eight parts of Speech.

Choosing: as, Potius, Imo.

A thing not finished: as, Penè, ferè, propè; vix, modò, non.

Shewing: as, En, ecce.

Doubting: as, Forsan, forsitan, fortassis, fortasse.

Chance: as, Fortè, fortuitò.

Likeness: as, Sic, sicut, quasi, ceu, tanquam, velut.

Quality: as, Benè, malè, doctè, fortiter.

Quantity: as, Multum, parùm, minimùm, paululùm, plurimùm.

Comparison: as, Tam, quam, magis, minus, maximè.

Certain Adverbs be compared: as, Doctè, doctius, doctissimè. Fortiter, fortius, fortissimè. Propè, proprius, proximè.

Also the voices of Prepositions, if they be set alone, not having any casual word to serve unto joyned with them, be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as, Qui antè non cavet post dolebit, He that bewareth not afore shall be sorry afterward. Coram laudare, & claram vituperare, dishonestum est, In presence to commend one, and behind the back to dispraise, is an dishonest point.

OF A CONJUNCTION.

A Conjunction is a part of speech that joyneth words and sentences together.

Of Conjunctions some be Copulatives: as, Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Disjunctives: as, Aut, ve, vel, seu, sive.

Discretives: as, Sed, quidem, autem, verò, at, ast.

Some be **Causals**: as, Nam, namque, enim, etenim, quia, ut, quod, quoniam, and quando set for quoniam.

Some

An Introduction of the

- Some be {
- Conditionals : as, Si, si, modò, dum, dummodò.
 - Exceptives : as, Ni, nisi, quin, alioquin, præterquam.
 - Interrogatives : as, Ne, an, utrùm, necne, anne, nonne.
 - Illatives : as, Ergo, ideo, igitur, quare, itaque, proin.
 - Versatibus : as, Etsi, quanquam, quamvis, licet, estò.
 - Redditibus to the same : as, Tamen, at-tamen.
 - Electives : as, Quam, ac, atque.
 - Diminutives : as, Saltem, vel.

OF A PREPOSITION.

A Preposition is a part of Speech most commonly set before other parts, either in Apposition: as, Ad patrem; or else in Composition: as, Indoctus.

These Prepositions following serve to
the Accusative case.

Ad, To.	Adversus,	Against.
Apud, At.	Adversum.	
Ante, Before.	Extra, Without.	Without.
Cis,	Intra, Within.	
Citra,	Inter, Between.	Between.
Circum,	Infra, Beneath.	
Circa,	Juxta, Beside, or nigh to	Beside.
Contra, Against.	Ob, For.	
Erga, Towards.		

Eight parts of Speech.

Ponē, <i>Behind.</i>	{ Ultra, <i>Beyond.</i>
Per, <i>By or through.</i>	{ Præter, <i>Beside.</i>
Propè, <i>High.</i>	{ Supra, <i>Above.</i>
Propter, <i>For.</i>	{ Circiter, <i>About.</i>
Secundum, { <i>After.</i>	{ Usque, <i>Until.</i>
Post, {	{ Secus, <i>By.</i>
Trans, <i>On the further side.</i>	{ Versus, <i>Towards.</i>
	{ Penes, <i>In the power.</i>

where note, that Versus is set after his casual word: as, *Londinum versus, towards London.*

And likewise may Penes be set also.

These Prepositions following serve to the

Ablative case.

A, ab, abs, <i>From or fro.</i>	{ Pro, <i>For.</i>
Cum, <i>With.</i>	{ Præ, <i>Before, or in company.</i>
Coram, <i>Before, or in presence.</i>	{ parison.
Clam, <i>Privily.</i>	{ Palam, <i>Openly.</i>
De, {	{ Sine,
E, { <i>Of or fro.</i>	{ without.
Ex, {	{ Absque,
	{ Tenuis, <i>Until, or up to.</i>

Where note that if this casual word joyned with Tenuis, be the plural number, it shall be put in the Genitive case, and be set before Tenuis: as, *Aurium tenuis, Up to the Ears. Genium tenuis, Up to the Knees.*

Note also that the voices of Prepositions being set alone without their casual words, be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as is aforesaid in the Adverb.

An Introduction of the These Prepositions following serve to both cases.

In with this sign *To*, to the Accusative case: as,
In urbem, Into the City. In without this sign *To*,
to the Ablative case: as, In te spes est, My hope is
in thee. Sub noctem, A little before night.
Sub judice lis est, The matter is before the Judge.
Super lapidem, Upon a stone.
Super viridi fronde, Upon a green leaf.
Subter terram, Under the earth.
Subter aquis, Under the water.

OF AN INTERJECTION.



A Interjection is a part of speech which betokeneth a sudden passion of the mind under an unperfect voice.

Some are of Mirth: as, Evax, vah.

Some are of sorrow: as, Heu, hei.

Dread:	as, Atat.
Marbelling:	as, Papæ.
Disdaining:	as, Hem, vah.
Shunning:	as, Apage.
Praising:	as, Euge.
Scorning:	as, Hui.
Exclamation:	as, Proh Deum atque hominum fidem.
Cursing:	as, Vix, malum.
Laughing:	as, Ha, ha, he.
Calling:	as, Echo, ho, io.
Silence:	as, Au. And such others.

Some are of
Ev

THE



THE CONCORDS

of Latin Speech.

Eor the due joyning of words in construction, it is to be understood, that in Latin speech there be three Concordes. The first between the Nominative case and the Verb: The second, between the Substantive and the Adjective, The third between the Antecedent and the Relative.

The first Concord.

When an English is given to be made in Latin, look out the Principal Verb. If there be more verbs than one in a sentence, the first is the principal verb; except it be the infinitive mood, or have before it a Relative: as, that, whom, which, or a Conjunction: as, Ut, that; cum, when; si, if; and such others.

When ye have found the verb, ask this question, who? or what? and the word that answereth to the question shall be the Nominative case to the verb: except it be a verb Impersonal, which will have no Nominative case. And the Nominative shall, in making and construing Latin, be set before the verb, except a question be asked, and then the Nominative is set after the verb, or after the sign of the verb: as, ^b Amas ^a tu? Lovest thou? ^b Venitne ^a Rex? Deth the King come?

Likewise if the verb be of the imperative mood: as, ^b Ama ^a tu. Love thou. ^b Amato ^a ille. Let him love.

And sometime when this sign it or there cometh before the English of the verb: as, ^b Est ^a liber

An Introduction of the

meus, It is my book. ^b Venit ad me ^a quidam, There came one to me. And that casuall word which cometh next after the verb, and answereth to the question whom? or what? made by the verb shall commonly be the Accusative case; except the verb do properly govern another case after him to be construed withal: Si cupis ^a placere ^b magistro, ^a utere ^b diligentiā, nec ^a sis tantus ^b cestator, ut ^b calcaribus ^a indigeas, If thou covet to please thy master, use diligence, and be not so slack, that thou shalt need spurs.

A Verb personal agreeth with his Nominative case in number and person: as, ^a Præceptor ^b legit, ^a vos vero ^b negligitis, The master readeth and ye regard not. Where note, that the first person is more worthy than the second, and the second more worthy than the third.

Many nominative cases singular, with a conjunction copulative coming between them, will have a verb plural, which verb plural shall agree with the nominative case of the most worthy person: as, ^a Ego & ^a tu ^b sumus in tuto, I and thou be in safeguard. ^a Tu & ^a Pater ^b periclitamini, Thou and thy Father are in jeopardy. ^a Pater & ^a Præceptor ^b accersunt te, Thy Father and thy Master have sent for thee.

When a Verb cometh between two nominative cases of divers numbers, the verb may indifferently accord with either of them, so that they be both of one person: as, Amantium ^a ira amoris ^a redintegratio ^b est, The falling out of lovers is the renewing of love. ^a Quid enim nisi ^a vota ^b supersunt? For what remaineth save only prayers? Pectora percussit, ^a pectus quoque ^a robora ^b fuit, She strok her breast, and her breast turned into oak also.

Here note also, that sometime the Infinitive mood of a Verb, or else a whole clause afore-going, or else some member of a sentence may be the nominative

Eight parts of Speech.

native case to the verb: as, ^a Diluculo surgere, salut-
berrium ^b est, To rise betime in the morning, is
the most wholesome thing in the world. ^a Multum
scire vita ^b est jucundissima, To know much, is the
most pleasant (or sweetest) life of all.

The second Concord.

When ye have an adjective, ask this question
on who? or what? and the word that an-
swereth to the question, shall be the substantive to it.

The adjective, whether it be a noun, prounoun, or
participle, agreeth with his Substantive in case,
gender and number: as, ^a Amicus ^b certus in ^a re ^b in-
certa cernitur, A sure friend is tryed in a doubtful
matter. ^a Homo ^b armatus, a man armed. ^a Ager
^b colendus, A field to be tilled. ^b Hic ^a vir, This
man. ^b Meus ^a herus est, It is my master.

Where note, that the Masculine gender is more
worthy than the Feminine, and the Feminine
more worthy than the Neuter.

Many Substantives singular having a conjuncti-
on copulative coming between them, wil have an ad-
jective plural, which adjective shall agree with the
Substantive of the most worthy gender: as, ^a Rex
& Regina ^b beati, The King and Queen are blessed.

The third Concord.

When ye have a Relative, ask this question
who? or what? and the word that answer-
eth to the question shall be the antecedent to it.

The antecedent most commonly is a word that
goeth before the relative, and is rehearsed again
of the relative.

The relative agreeth with his antecedent in gen-
der, number, and person: as, ^a Vir sapit ^b qui pauca
loquitur, That man is wise that speaketh few
things or words.

An Introduction of the

Sometime the Relative hath for his Antecedent the whole reason—that goeth before him, and then he shall be put in the neuter gender, and singular number: as, ^aIn tempore veni, ^bquod omnium rerum est primum, I came in season which is the chiekest thing of all. But if the Relative be referred to two clauses or more, then the relative shall be put in the plural number: as, ^aTu multum dormis, & ^asæpe potas, ^bquaæ ambo sunt corpori inimica, Thou sleepest much and drinkest often, both which things are nought for the body.

When this English that may be turned into this English which, it is a relative; otherwise it is a conjunction, which in Latin is called quod, or ut: and in making Latin it may elegantly be put away by turning the Nominative case into the Accusative, and the Verb into the Infinitive mood: as, Gaudeo ^aquod tu bene ^bvales: Gaudeo ^ate bene ^bvalere, I am glad that thou art in good health. Jubeo ^aut tu ^babeas: Jubeo ^ate ^babire, I bid that thou go hence.

Many antecedents singular, having a Conjunction copulative between them, will have a relative plural, which relative shall agree with the antecedent of the most worthy gender: as, ^aImperium & ^adignitas ^bquaæ petiisti, The rule and dignity which thou hast required.

But in things not apt to have life, the neuter gender is most worthy: yea, and in such a case, though the Substantives or Antecedents be of the masculine, or of the feminine gender, and none of them of the neuter, yet may the Adjective or Relative be put in the neuter gender: as, ^aarcus & ^acalami sunt ^bbona, The bow and arrows be good. ^aArcus & ^acalami ^bquaæ fre-gisti, The bow and arrows which thou hast broken.

Eight parts of Speech.

The Case of the Relative.

Wher there cometh no Nominative case between the Relative and the Verb, the Relative shall be the Nominative Case to the Verb: as, Miser est ^a qui nummos ^b admiratur, W^cretched is that person which is in love with mcy.

But when there cometh a Nominative case between the Relative and the Verb, the Relative shall be such case as the Verb will have after him: as, Felix ^b quem ^a faciunt aliena ^a pericula cautum, Happy is he whom other mens harms do make to beware.

As the Relative may be the Nominative case to the Verb, so it may be the substantive to the adjective that is joyned with, or that cometh after him: as, Divitias amare noli, ^a quod omnium est ^b sordidissimum, Love not thou riches, which to do is the most beggarly thing in the world.

Nouns Interrogatives and Indefinites follow the rule of the Relative: as, Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c. which evermore come before the Verb like as the Relative doth: as, Hei mihi, qualis erat! Talis erat, ^b qualem nunquam ^a vidi.

Yet hers is to be understood and noted, that the Relative is not always governed of the Verb that he cometh before, but sometimes of the Infinitive mood that cometh after the Verb: as, ^b Quibus voluisti me gratias ^a agere, egi, What persons thou wiledst me to thank, I have thanked.

Sometime of a participle: as, ^b Quibus rebus ^a ad ductus fecisti? With what things moved didst thou it?

Sometime of the Gerund: as, ^b Quæ nunc non est ^a narrandi locus, Which things at this present is no time to tell.

Sometime of the Preposition set before him: as, ^b Quem ^a in locum deducta res sit, vides, Unto what state the matter is now brought thou seest.

An Introduction of the

Sometime of the substantive that it doth accord with: as, Sentes^b qui^a vir siem, Thou shalt perceive what a fellow I am. Albeit in this manner of speaking, qui is an indefinite, and not a relative.

Sometime of a noun Partitive or Distributive: as, ^b Quarum rerum^a utram minus velim, non facile possum existimare, Of the which two things whether I would with less will have, I cannot easily esteem.

Sometime it is put in the Genitive case, by reason of a Substantive coming next after him: as, Ego illum non novi,^b cuius^a causâ hoc incipis, I knew him not for whose cause thou beginnest this matter.

Sometime it is otherwise governed of a noun Substantive: as, Omnia tibi dabuntur, ^b quibus^a opus habes, All things shall be given thee which thou hast need of.

Sometime of an Adverb: as, ^b Cui utrum^a ob viam procedam, nondum statui, Whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.

Sometime it is put in the ablative case with this sign than, and is governed of the comparative degree coming after him: as, Utere virtute, ^b quâ nihil est^a melius, Use virtue, than the which nothing is better.

Sometime it is not governed at all, but is put in the ablative case absolute, as, Quantus erat Julius Cesar, ^{a b} quo Imperatore, Romani primum Britanniam ingressi sunt? How worthy a man was Julius Cesar, under whose conduct the Romans first entered into Britain.

Also when it signifieth an instrument wherewith a thing is to be done, it is put in the ablative case: as, Ferrum habuit^b quo se^a occideret, He had a knife wherewith he would have slain himself.

When a Relative cometh between two Substantives of divers genders, it may indifferently accord

Eight parts of Speech.

accord with either of them: as, ^a Avis, ^b quæ passer appellatur; or Avis, ^b qui ^a passer appellatur, The bird which is called a sparrow. Yea, though the Substantives be of divers numbers also: as, Estne ea ^a Lutetia, ^b quam nos Parisios dicimus? Is not that called Lutetia, that we do call Paris? Or else, Estne ea Lutetia, ^b quos nos ^a Parisios dicimus?

Constructions of nouns Substantives.

Vhen two Substantives come together betokening divers things, the latter shall be the genitive case: as, ^a Facundia ^b Ciceronis, The eloquence of Cicero. ^a Opus ^b Virgilii, The work of Virgil. ^a Amator ^b studiorum, A lover of studies. ^a Dogma ^b Platonis, The opinion of Plato. But if they belong both to one thing, they shal be put both in one case: as, ^a Pater meus ^a vir amat me ^b puerum, My Father being a man, loveth me a child.

When the English of this word res is put with an adjective, ye may put always res, and put the adjective in the neuter gender like a Substantive: as, ^a ^b Multa me impediunt, many things have letted me. And being so put it may be the Substantive to an Adjective: as, ^a Pauci his ^b similia, A few things like unto these. ^a Nonnulla ^b hujusmodi, Many things of like sort.

An Adjective in the neuter gender put alone without a substantive, standeth for a substantive, and may have a genitive case after him, as if it were a substantive: as, ^a Multum ^b lucri, Much gain. ^a Quantum ^b negotii? How much business? ^a Id ^b operis, That work.

Words importing indument of any quality or property, to the praise or dispraise of a thing, coming after a noun Substantive, or a verb Substantive, may be put in the Ablative case, or in the

An Introduction of the

genitive: as, ^a Puer ^b bona indole, or ^a Puer ^b bona indolis, A child of a good towardness. ^a Puer ^b boni ingenii, or ^a Puer ^b bono ingenio, A child of a good wit.

Opus and usus, when they be Latin for need, require an Ablative case: as, ^a Opus est mihi tuo ^b judicio, I have need of thy judgment. Viginti ^b minis ^a usus est filio, My son hath need of twenty pounds.

Constructions of Adjectives.

The Genitive case.

A Djectives that signify desire, knowledge, remembrance, ignorance or forgetting, and such other like, require a genitive case: as, ^a Cupidus ^b aurum, Covetous of mony. ^a Peritus ^b belli, Expert of warfare. ^a Ignarus ^b omnium, Ignorant of all things. ^a Fidens ^b animi, Bold of heart. ^a Dubius ^b mentis, Doubtful of mind. ^a Memor ^b præteriti, Mindful of that is past. ^a Reus ^b furti, Accused of theft.

Nouns Partitives and certain Interrogatives, with certain nouns of number, require a genitive case: as, Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, solus, unus, medius, quisque, quisquis, quicunque, quidam, quis, for aliquis, or quis an Interrogative: as, unus, duo, tres; primus, secundus, tertius, &c. as, ^a Aliquis ^b nostrum. ^a Primus ^b omnium.

When a question is asked, the answer in Latin must be made by the same case of a noun, pronoun or participle, and the same tense of a Verb, that the question is asked by: as, ^a Cujus est fundus? ^b Vicini. Quid agitur in ludo literario? ^b Studetur. Except a question be asked by Cujus, ja, jam: as, ^a Cuja est sententia? ^b Ciceronis. Or by a word that may govern divers cases: as, ^b Quanti ^a emisti librum? ^b Parvo. Or except I must answer by one of these possessives, Meus, tuus, suis, noster, vester: as, ^a Cujus est domus? ^b non vestra, sed ^{bb} nostra.

Nouns

Eight parts of Speech.

Nouns of the comparative and the superlative degree, being put partitively, that is to say, having after them this english of, or among, require a genitive case: as, ^aAurum ^bmollior est sinistra, Of the ears, the left is the softer. Cicero ^b Oratorum ^a eloquentissimus, Cicero the most eloquent of Orators.

Nouns of the comparative degree, having than or by after them, do cause the word following to be the ablative case: as, ^a Frigidior ^b glacie, More cold than ice. ^a Doctior ^b multo, Better learned by a great deal. Uno ^b pede ^a altior, Higher by a foot.

The Dative Case.

Adjectives that betoken profit or disprofit, likeness or unlikeness, pleasure, submitting, or belonging to any thing, require a dative case: as, Labor est ^a utilis ^b corpori, Labor is profitable to the body. ^a Aequalis ^b Hectori, Equal to Hector. ^a Idoneus ^b bello, Fit for war. ^a Jucundus ^b omnibus, Pleasant to all persons. ^b Parenti ^a supplex, Suppliant to his Father. ^b Mihi ^a proprium, Proper to me.

Likewise nouns adjectives of the passive signification in bilis, and participials in dus: as, ^a Flebilis ^a flendus ^b omnibus, To be lamented of all men. ^a Formidabilis ^a formidandus ^b hosti, To be feared of his enemy.

The Accusative Case.

The measure of length, breadth, or thickness of any thing, is put after adjectives in the Accusative case, and sometime in the Ablative case: as, Turris ^a alta ^b centum pedes, A tower an hundred foot high. Arbor ^a lata ^b tres digitos, A tree three fingers broad. Liber ^a crassus ^b tres pollices, vel ^b tribus pollicibus, A book three inches thick.

The

An Introduction of the

The Ablative case.

Adjectives signifying fulness, emptiness, plen-
ty or wanting, require an ablative case, and
sometime a genitive : as, ^a Copiis ^b abundans. Crura
^b thymo ^a plena. ^a Vacuus ^b irâ, ^{bb} iræ, ab irâ. Nulla epi-
stola ^a inanis ^b re aliqua. ^a Ditisissimus ^b agri. ^b Stultorum
^a plena sunt omnia. Quis nisi ^b mentis ^a inops, oblatum
respuat aurum? ^a Integér ^b vitæ, ^b scelerisque ^a purus,
non eget Mauri jaculis nec arcu. ^a Expers ^b omnium.
Corpus ^a inane ^b animæ.

These adjectives, *Dignus*, *indignus*, *præditus*, *captus*,
contentus, with such others, will have an ablative
case : as, ^a *Dignus* ^b honore. ^a *Captus* ^b oculis. ^b *Virtute*
^a *præditus*. ^b *Paucis* ^a *contentus*.

Where note that *Dignus*, *indignus*, and *contentus*,
may instead of an ablative case have an infinitive
mood of a verb : as, ^a *Dignus* ^b laudari. Worthy to be
praised. ^a *Contentus* in pace ^b vivere, content to live
in peace.

Construction of the Pronoun.

These genitive cases of the primitives, *Mei*, *tui*,
tuu, *nostri*, and *vestri*, be used when suffering or
passion is signified : as, ^a *Pars* ^b *tui*. ^a *Amor* ^b *mei*.
But when possession is signified, *Meus*, *tuis*, *situs*, *no-
ster*, and *vester* be used : as, ^a *Ars* ^b *tua*. ^a *Imago* ^b *tua*.

These genitive cases, *Nostrum*, *vestrum*, be used
after distributives, partitives, comparatives, and
superlatives : as, ^a *Nemo* ^b *vestrum*. ^a *Aliquis* ^b *nostrum*.
^a *Major* ^b *vestrum*. ^a *Maximus* natu ^b *nostrum*.

Construction of the Verb : and first with the Nominative case.

Sum, forem, fio, existo, and certain verbs pas-
sives : as, *Dicor*, *vocor*, *salutor*, *appellor*, *habeor*,
existimor, *videor*, with other like, will have such case
after

Eight parts of Speech.

after them, as they have before them: as, ^a Fama
^{a a} est ^b malum, Fame is an evil thing. ^a Malus Culturâ ^{a a} fit ^b bonus, an evil person by due ordering or governance is made good. ^a Croesus ^{a a} vocatur ^b dives, Cresus is called rich. ^a Horatius ^{a a} salutatur ^b Poeta, Horace is saluted by the name of Poet. Malo ^a te ^b divitem ^{a a} esse quâm haberi, I had rather thou wert rich indeed than so accounted.

Also verbs that betoken bodily moving, going, resting, or doing, which be properly called verbs of gesture: as, Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, ibeo, cubo, studeo, dormio, somnio, and such other like, as they have before them a nominative case of the doer or sufferer, so may they have after them a nominative case of a noun or participle, declaring the manner or circumstance of the doing or suffering: as, ^a Incedo ^b claudus, I go lame. ^a Petrus ^{a a} dormit ^b securus, Peter sleepeth void of care. ^a Tu ^{a a} cubas ^b supinus, Thou lyest in bed with thy face upward. ^a Somnias ^b vigilans, Thou dreamest waking. ^a Studeto ^b stans, Study thou standing. And likewise in the accusative case: as, Non decet ^a quenquam ^{a a} meire ^b currentem, aut mandentem, It doth not become any man to piss running or eating.

And generally, when the word that goeth before the verb, and the word that cometh after the verb, belong both to one thing, that is to say, have respect either to other, or depend either of other, they shall be put both in one case; whether the verb be transitive or intransitive, of what kind soever the verb be: as, ^a Loquor ^b frequens, I speak often. ^a Taceo ^b multus, I hold my peace much. ^a Scribo epistolas ^b rarissimus, I write letters very seldom. Ne ^a assuescas ^{a a} bibere vinum ^b jejunus, Accustom not thy self to drink wine next thy heart, or not having eaten somewhat before.

An Introduction of the

The Genitive case.

THIS verb sum, when it betokeneth or importeth possession, owing or otherwise pertaining to a thing, as a token, property, duty or guise, it causeth the noun, pronoun or participle following to be put in the Genitive case: as, *Hæc vestis* ^a est ^b patris, *This garment is my Father's.* ^b *In sapientis* ^a est dicere, non putaram, *It is the property of a fool to say I had not thought.* *Extremæ* ^a est ^b dementiae discere dedita, *It is a point of the greatest folly in the world, to learn things that must afterward be learned otherwise.* ^b *Orantis* ^a est nihil nisi coelestia cogitare, *It is the duty of a man that is saying his prayers, to have mind on nothing but heavenly things.* Except that these Pronouns, *Meus, tuus, suus, noster, and vester,* shall in such manner of speaking be used in the Nominative case: as, *Hic codex* ^a est ^b *meus,* *This book is mine.* *Hæc domus* ^a est ^b *vestra,* *This house is yours.* *Non* ^a est mentiri ^b *meum,* *It is not my guise (or property) to lie.* ^b *Nostrum* ^a est *injuriam non inferre,* *It is our parts not to do wrong.* ^b *Tuum* ^a est *omnia juxta pati,* *It is thy part (or duty) to suffer all things alike.*

Verbs that betoken to esteem or regard, require a Genitive case, betokening the value: as, ^b *Parvi* ^a *ducitur probitas,* *Honesty is reckoned little worth.* ^b *Maximi* ^a *penditur nobilitas,* *Nobleness of birth is very much regarded.*

Verbs of accusing, condemning, warning, purging, quitting or assyling, will have a Genitive case, of the crime, or of the cause, or of the thing that one is accused, condemned, or warned of: or else an Ablative case most commonly without a preposition: as, *Hic* ^b *furti se* ^a *alligat, vel* ^b ^b *furto.* ^a *Admonuit*

Eight parts of Speech.

monuit me ^b errati, vel ^{bb} errato. ^b De Pecuniis repetundis ^a damnatus est.

Satago, misereor, miserisco, require a Genitive case :
as, ^b Rerum suarum ^a satagit. ^a Miserere ^b mei Deus.

Reminiscor, obliviscor, recordor, and memini, will have a Genitive, or an Accusative case : as, ^a Reminiscor ^b historiae. ^a Obliviscor ^b carminis. ^a Recordor ^b pueritiam. ^a Obliviscor ^b lectionem. ^a Memini ^b tui, vel ^{bb} te, I remember thee. ^a Memini ^b de te, I speak of thee. ^a Egeo, or ^a indigeo ^b tui, vel ^{bb} te, I have need of thee. ^a Potior ^b urbis, I conquer the City. ^a Potior ^b voto, I obtain my desire.

The Dative case.

All manner of verbs put acquisitively, that is to say, with these tokens to or for after them, will have a dative case : as, Non ^b omnibus ^a dormio, I sleep not to all men. ^b Huic ^a habeo, non ^b tibi, I have it for this man, and not for thee.

To this rule do also belong Verbs betokening to profit, or disprofit : as, Commodo, incommodo, noceo.

Compare : as, Comparo, compono, confero,
Give or restore : as, Dono, reddo, refero.
Promise or to pay : as, Promitto, polliceor, solvo.
Command or shew : as, Impero, indico, monstruo.
Trust : as, Fido, confido, fidem habeo. (no.)
Obey or to be against : as, Obedio, adulor, repugno.
Threaten or to be angry with : as, Minor, indignor, irascor.

Also sum with his compounds, except Possum.
Also Verbs compounded with Satis, benè, and male, as, Satisfacio, benefacio, malefacio. Finally certain Verbs compound with these Prepositions, Præ, ad, con, sub, ante, post, ob, in, and inter, will have a Dative case : as, Præluceo, adjaceo, condono, suboleo,

An Introduction of the

oleo, antesto, posthabeo, objicio, insulto, intersero.

This verb Sum, es, fui, may oftentimes be set for habeo, and then the word that seemeth in the English to be the nominative case, shall be put in the dative, and the word that seemeth to be the accusative case, shall be the nominative: as, ^a Est ^b mihi ^a mater, I have a Mother, Non ^a est ^b mihi ^a argentum, I have no mony. But if Sum be the Infinitive mood, this nominative shall be turned into the accusative: as, Scio ^b tibi non ^a esse ^a argentum, I know thou hast no mony.

Also when Sum hath after him a Nominative case, and a Dative, the word that is the Nominative case may be also the Dative: So that Sum may in such manner of speaking be construed with a double Dative case: as, ^a Sum ^b tibi ^{bb} præsidio, I am to the^x a safeguard. Hæc res ^a est ^b mihi ^{bb} voluntari, This thing is to me a pleasure.

And not only Sum, but also many other verbs may in such manner of speaking have a double Dative case, one of the person, and another of the thing: as, ^a Do ^b tibi vestem ^{bb} pignori. ^a Verto hoc ^b tibi ^{bb} vicio. Hoc tu ^b tibi ^{bb} laudi ^a ducis.

The Accusative case.

VErbs transitives are all such as have after them an Accusative case of the doer or sufferer, whether they be active, commune, or deponent: as, Usus ^b promptos ^a facit. Foeminæ ^a ludificantur ^b viros. ^a Largitur ^b pecuniam.

Also verbs neuters may have an Accusative case of their own signification: as, Endymionis ^b somnum ^a dormis. ^a Gaudeo ^b gaudium. ^a Vivo ^b vitam.

Verbs of asking, teaching and arraying, will have two Accusative cases, one of the sufferer, and another of the thing: as, ^a Rogo ^b te ^{bb} pecuniam. ^a Doceo ^b te ^{bb} literas. ^b Quod ^b te jamdudum ^a hortor. ^a Exuo ^b me ^{bb} gladium.

Eight parts of Speech.

The Ablative case.

All verbs require an Ablative case of the instrument, put with this sign *with* before it, or of the cause, or of the manner of doing: as, ^a Ferit eum ^b gladio. ^a Taceo ^b metu. Summa ^b eloquentia causam ^a egit.

The word of price is put after verbs in the Ablative case: as, ^a Vendidi ^b auro. ^a Emptus sum ^b argento. Except these genitives when they be put alone without Substantives: Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quanticunque: as, ^b Quanti ^a mercatus es hunc equum? Certè ^b pluris quam ^a velle. Having that after verbs of price we shall always use these adverbs, Carius, vilius, melius, and pejus instead of their casuals.

Verbs of plenty or scarceness, filling, emptying, loading or unloading, will have an ablative case: as, ^a Affluis ^b opibus. ^a Cares ^b virtute. ^a Expleo te ^b fabulis. ^a Spoliavit me ^b bonis omnibus. ^a Oneras stomachum ^b cibo. ^a Levabo te hoc ^b onere. Likewise Ultor, fungor, fruor, potior, laxator, gaudeo, dignor, muto, munero, communico, afficio, prosequor, impertio, impertior.

Verbs that betoken receiving or distance, or taking away, will have an Ablative case, with a, ab, e, ex, or de: as, ^a Accepit literas ^b à Petro. ^a Audivi ^b ex nuncio. Longè ^a distat ^b à nobis. ^a Eripui te ^b è malis. And this ablative after verbs of taking away may be turned into a dative: as, ^a Subtraxit ^b mihi circulum. ^a Eripuit ^b illi vitam.

Verbs of comparing or exceeding, may have an Ablative case of the word that signifieth the measure of exceeding: as, ^a Præfero hanc multis ^b gradibus, I prefer this man by many degrees. ^b Paulo intervallo illum ^a superat, He is beyond the other but a little space.

An Introduction of the

A Noun, or a Pronoun Substantive, joyned with a Participle, expressed or understood, and having none other word whereof it may be governed, it shall be put in the Ablative case absolute: as, ^a Rege ^b veniente, hostes fugerunt, The King coming, the enemies fled. ^a Me ^b duce vinces, I being Captain, thou shalt overcome.

And it may be resolved by any of these words, dum, quum, quando, si, quamquam, postquam: as, ^a Rege ^b veniente; id est, Dum veniret Rex. ^a Me ^b duce; id est, Si ego dux fuero.

Constructions of Passives.

A Verb Passive will have after him an Ablative case with a preposition, or sometime a Dative of the doer: as, Virgilius ^a legitur ^b à me. ^b Tibi fama ^a petatur. And the same Ablative or Dative, shall be the Nominative case to the Verb, if it be made by the active: as, ^a Ego ^b lego Virgilium. ^b Petas ^a tu famam.

Gerunds.

G erunds and Supines, will have such cases as the Verbs that they come of: as, Otium ^a scribendi ^b literas. Ad ^a consulendum ^b tibi. ^a Auditum ^b poetas.

W hen the English of the Infinitive Mood cometh after any of these Nouns Substantives, Studium, causa, tempus, gratia, otium, occasio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, ratio, gelitus, satietas, potestas, licentia, consuetudo, consilium, vis, norma, amor, cupidio, locus, and others like, if the verb should be of the active voice, it shall be made by the Gerund in di. And the same Gerund in di, is used also after certain adjectives: as, ^a Cupidus ^b visendi. ^a Certus ^b eundi. ^a Peritus ^b jaculandi. ^a Gaarus ^b bellandi.

When

Eight parts of Speech.

When ye have an english of the participle of the present tense, with this sign of or with coming after a noun adjective, it shall in Latin making be put in the gerund in do: as,
^a Defessus sum ^b ambulando, I am weary of walking.

Also the english of the participle of the present tense coming without a Substantive, with this sign in or by, before him, shall in Latin making be put in the gerund in do: as, Cæsar, ^b dando, ^b sublevando, ^b ignoscendo, gloriam ^a adeptus est:
^b In apparando totum hunc ^a consumunt diem:
And the same gerund in do is used either without a preposition, or with one of these prepositions, A, ab, de, e, ex, cum, in, pro: as, Diferent ^a à ^b bibendo, ^a Ab ^b amando. Cogitat ^a de ^b edendo.
Ratio bene scribendi ^a cum ^b loquendo conjuncta est.

The English of the Infinitive mood, coming after a reason, and shewing the cause of a reason, may be put in the gerund in dum: as, Dies mihi ut satis sit ^a ad ^b agendum, vereor: I fear that a whole day will not be enough for me to do my busness.

The gerund in dum is used after one of these prepositions, Ad, ob, propter, inter, ante: as, ^a Ad ^b capiendum hostes. ^a Ob (*vel* ^a propter) ^b redimendum captivos. ^a Inter ^b coenandum. ^a Ante ^b damnandum.

And when ye have this english must or ought in a reason, where it seemeth to be made by this verb oportet, it may be put in the gerund in dum, with this verb est set impersonally: and then the word that seemeth in the English to be the nominative case, shall be put in the dative: as, ^a Ab eundum est ^b mihi, I must go hence.

The Construction of the Supines.

The first Supine hath his active signification and is put after Verbs and Participles that betoken moving to a place : as, ^a Eo ^b cubitum. ^b Spectatum ^a admissi, risum teneatis amici ?

The latter Supine hath his passive signification, and is put after Nouns Adjectives: as, Dignus, indignus, turpis, foedus, proclivis, facilis, odiosus, mirabilis, optimus, and such like. And the same Supine may also be turned into the Infinitive mood Passive: as it may be indifferently said in Latin, ^a Facile ^b factu, or ^a Facile ^b fieri, ^a Easle to be done. ^a Turpe ^b dictu, or ^a Tarpe ^b dici, ^a Unhonest to be spoken.

The Time.

Nouns that betoken part of Time, be commonly put in the Ablative case: as, ^b Nocte ^a vigilas. ^b Luce ^a dormis. But Nouns that betoken continual term of time, without ceasing or intermission, be commonly used in the Accusative case: as, ^b Sexaginta annos ^a natus. ^b Hyeinem totam ^a fertis.

Space of Place.

Nouns that betoken space between place and place be commonly put in the accusative case: as, ^b Pedem hinc nè ^a discesseris, Go not thou a foot from this place.

.A Place.

Nouns Appellatives, or names of great places, be put with a preposition, if they follow a Verb that signifieth in a place, to a place, from a place, or by a place: as, ^a Vivo ^b in Anglia. ^a Veni ^b Galliam ^b in Italiām. ^a Proficiscor ^b ex urbe.

At a place, or at a place, if the place be a proper name

Eight parts of Speech.

name of the first or second declension, and the singular number, it shall be put in the Genitive case: as, ^a Vixit ^b Londini. ^a Studuit ^b Oxoniæ.

And these nouns, Humi, domi, militæ, belli, &c likewise used: as, ^a Procumbit ^b humi bos. ^b Militæ enutritus est. ^b Domi ^{bb} bellique otiosi ^a vivitis.

But if the place be of the third declension, or the plural number, it shall be put in the dative, or in the ablative case: as, ^a Militavit ^b Carthagini, or ^{bb} Carthagine. ^b Athenis ^a natus est. Likewise we say, ^b Ruri, or ^{bb} Rure ^a educatus est.

To a place, if the place be a proper name, it shall be put in the accusative case without a preposition: as, ^a Eo ^b Romam. Likewise, ^a Confero me ^b domum. ^a Recipio me ^b rus.

From a place, or by a place, if the place be a proper name, it shall be put in the ablative case without a preposition: as, ^a Discessit ^b Londino. ^a Profectus est ^b Londino (*vel* per Londonum) Cantabrigiam. Domus and Rus be likewise used: as, ^a Abiit ^b domo. ^b Rure ^a reversus est.

Impersonals.

A Verb Impersonal hath no Nominative case before him, and this word *it* or *there* is commonly his sign: as, Decet, It becometh. ^a Oportet ^b aliquem esse, There must be some body. But if he hath neither of these words before him, then the word that seemeth to be the Nominative case, shall be such case as the verb Impersonal will have after him: as, ^b Me ^a oportet, I must. ^b Tibi ^a licet, Thou mayest.

Interest, refert, and est for interest, require a genitive case of all casual words, except meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, and cujâ, the Ablative cases of the

The Construction of the

pronouns possessives: as, ^a Interest ^b omnium recte
agere. ^b Tuā ^a refert te ipsum nōsse.

Certain Impersonals require a dative case: as,
Libet, licet, patet, liquet, constat, placet, expedit, pro-
dest, sufficit, vacat, accidit, convenit, contingit, and
other like. Some will have an accusative case on-
ly: as, delectat, decet, juvat, oportet. Some beside
the accusative case will have also a genitive: as,
^{bb} Nostri ^b nosmet ^a poenitet. ^b Me ^{bb} civitatis ^a tādet.
^a Pudet ^b me ^{bb} negligentia. ^a Miseret ^b me ^{bb} tui. ^b Me
^{bb} illorum ^a miserescit.

Verbs Impersonals of the passive voice, being
formed of neuters, do govern such cases as the
Verbs neutrals which they come of: as, ^a Parcatur
^b sumptui, Let cost be spared. Because we say, ^a Par-
camus ^b pecunia, Let us spare cost.

A verb Impersonal of the passive voice, hath
like case as other verbs passives have: as, ^a Bene-
fit multis ^b à principe. Yet many times the case is
not expressed, but understood: as, Maximā vi ^a cer-
tatur, subaudi, ^b ab illis.

When a deed is signified to be done of many, the
verb being a verb neuter, we may well change
the verb neuter into the impersonal in tur: as,
^b In ignem posita est, ^a fletur.

A Participle.

Participles govern such cases as the verbs that
they come of: as, ^a Frustratus ^b amicis. ^a Con-
sulens ^b tibi. ^a Diligendus ^b ab omnibus.

Here note, that participles may four manner of
ways be changed into nouns. The first is, when
the voice of a participle is construed with another
case than the verb that it cometh of: as, ^a Appetens
^b vini, Greedy of wine.

The

Eight parts of Speech.

The second when it is compounded with a preposition, which the verb that it cometh of cannot be compounded withal: as, Indoctus, Innocens.

The third, when it formeth all the degrees of comparison: as, Amans, amantior, amantissimus. Doctus, doctior, doctissimus.

The fourth when it hath no respect, nor express difference of time: as, Homo laudatus, A man laudable. Puer amandus, id est, amari dignus; A child worthy to be loved. And all these are properly called nouns participials.

Participles when they be changed into nouns require a Genitive case: as, ^a Fugitans ^b litium. ^a Indoctus ^b pilæ. ^a Cupientissimus ^b tui. ^b Lactis ^a abundans.

These participial voices, perosus, exosus, pertensus, have always the active signification, when they govern an accusative case: as, ^a Exosus ^b saevitiam, Hating cruelty. ^b Vitam ^a pertensus, weary of life.

The Adverb.

A Overbs of quantity, time and place, do require a Genitive case: as, ^a Multum ^b luci.
^a Tunc ^b temporis. ^a Ubique ^b gentium.

Certain adverbs will have a Dative case, like as the nouns that they come of: as, Venit ^a obviam ^b illi. Canit ^a similiter ^b huic.

These datives be used adverbially, Tempori, luci, vesperi: as, Tempori surgendum. Vesperi cubandum. Luci laborandum.

Certain adverbs will have an accusative case of the Preposition that they come of: as, ^a Proprius ^b urbem. ^a Proxime ^b castra.

Where note that Prepositions, when they be set without a case, or else do form the degrees of comparison, be changed into Adverbs.

The Construction of the, &c.

The Conjunction.

COnjunctions Copulatives and Disjunctives, and these four, Quam, nisi, præterquam, an, couple like cases: as, ^a Xenophon & ^a Plato fuere ^b aequales. And sometimes they be put between divers cases: as, ^a Studui ^b Romæ & ^{bb} Athenis. Est ^a liber ^b meus & ^{bb} fratri. ^a Emi fundum centum ^b nummis & ^{bb} pluris.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives most commonly joyn like moods and tenses together: as, ^a Petrus & Johannes ^b precabantur & ^{bb} docebant. And sometimes divers tenses: as, Et ^b habetur & ^{bb} referetur tibi à me ^a gratia.

The Preposition.

Sometyme this preposition In is not expressed, but understood, and the casual word nevertheless put in the Ablative case: as, Habeo te ^b loco parentis: id est, ^a in ^b loco.

A verb compound, sometime requireth the case of the preposition that he is compounded withal: as, ^a Exe ^b domo. ^a Prætero ^b te insalutatum. ^a Adeo ^b templum.

The Interjection.

Certain Interjections require a nominative case: as, ^a O festis ^b dies hominis. Certain a Dative: as, ^a Hei ^b mihi. Certain an Accusative: as, ^a Heu ^b stirpem invisam. Certain a Vocative: as, ^a Proh sancte ^b Jupiter. And the same Proh will have an Accusative case: as, ^a Proh Deum atque hominum ^b fidem.

F I N I S.

**BREVISSIMA
INSTITUTIO,
Seu,
Ratio Grammatices
cognoscendæ, ad om-
nium puerorum utili-
tatem præscripta.**

*Quam solam Regia Ma-
jestas in omnibus Scholis
docendam præcipit.*

LONDINI,

Exudit Rogerus Nortonus
Regius in Latinis, Græcis
& Hebraicis Typo-
graphus.

1691.



Studium Grammatices omnibus esse necessarium.

Grammatices labor est parvus, sed fructus in illa eximia
Non parvus: Parva haec discito, parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur iudear pueros ista labore sequi?

D



D E
GRAMMÁTICA
& ejus partibus.

 GRAMMÁTICA est rectè scribendi atque loquendi Ars.

GRAMMATICÆ
quatuor sunt partes.

Orthographia, { { Syntaxis,
Etymologia, { { Prosodia.

D E O R T H O G R A P H I A .

 ORTHOGRAPHIA est rectè scribendi ratio ; quâ docemur, quibus quæque dictio sit formanda literis : ut, Lectio, non Lexio : ab ὄρθῳ rectus, & γεγραφῇ scripture.

De Literis.

EX viginti duabus literis quinque sunt vocales : *a, e, i, o, u* : nam *y* Græca est. Ex quibus varie dispositis coalescunt diphthongi *æ, ay, ee, ei, eu* ut *Muse, Audio, Cœlum, Hei, Euge*. Vocales. Reliquæ literæ consonantes appellantur : *b, c, d, f, g, k, p, q, t.* Diphthongi. Consonantes.

Septem autem semivocales : *l, m, n, r, s, x, z.*

Semivocales.
Ex cales.

2 ORTHOGRAPHIA.

Liquidæ

S.

X & Z.

J & V.

conso-
nantes 2-

liquando

K. Y.

& Z.

H aspi-
ratio.

Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidæ, *l, m, n, r*. S, verò suæ cujusdam potestatis litera est: quæ interduim etiam liquefcit. *X & Z* duplices sunt consonantes, atque etiam *I* inter duas vocales.

Adduntur etiam consonantibus *f & v*, quando sibi vel aliis vocalibus in eadem syllaba præponuntur; ut, *Juno, Jovis; Voluntas, Vultus*.

K, y, & z, latinis dictionibus nunquam admiscentur.

H, propriè quidem litera non est, sed aspirationis nota. Apud Poetas autem interdura consonantis vim obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus, ut, *Hamus, hebenus, hiatus, homo, huinus, hymnus*; consonantibus verò nullis; rectè itaque enunciamus

Hiulcus, Strissyl- *z* *Hieronymus, z* pentasyllabi
Hiacchus, z laba. *z* *Hieremias, z* laba.

At in latinis dictionibus interdum *H* postponitur *C*: ut, *Charus, charitas; Pulcher, pulchritudo*.

Bifariam pinguntur literæ; majusculis scilicet characteribus, & minusculis. Majusculis inchoantur sententiae: ut, *Deum time, Regem honora*; & propria nomina: ut, *Henricus, Anglia*.

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones diphthongis scribantur, nam hæ quidem vel scribi omnino vel signari debent: ut, *Musæ præfunt, vel Musæ præfunt*.

Literæ
majuscu-
lae.

Literæ majuscilæ, cum solæ ac paucæ scribuntur, aliquando significant prænomen, aliquando numerum.

ut	A. Aulus	P. C. Patres conscripti.
	C. Caius.	Q. Quintus, Quæstor, Quirites.
	D. Decius.	R. P. Respublica.
	G. Gaius.	Sp. Spurius.
	L. Lucius.	Sex. Sextus. (Romanis.)
	M. Marcus.	S. P. Q. R. Senat. populisque
	P. Publius.	T. Titus.
	P.R. Populus	T. C. Tua clementia. Et ejus
	Romanus.	generis infinita.

ORTHOGRAPHIA. 3

In numeris verò significant.

I	1	Unum.
V	5	Quinque.
IX	9	Novem.
X	10	Decem.
XL	40	Quadraginta.
L	50	Quinquaginta.
XC	90	Nonaginta.
C	100	Centum.
D	500	Quingenta.
M	1000	Mille.

De syllabarum distinctionibus.

Recè scripturo discendum est imprimis, syllabas inter scribendum aptè distinguere atque connectere. In simplicibus vocibus, *bd*, vocali sequenti adhærent: ut, A—bdomen, A—bdera.

Quam quidem rationem sequuntur & ista;

et	ut	{ Do-ctus ; San-ctus ;	{ gm	ut	{ A-gmen. I-gnis.
pf	ut	{ Scri-psi ; Sum-psi ;	{ gn	ut	{ Ve-ster. Magi-ster.
sc	ut	{ Di-scis ; Di-sco ;	{ st	ut	{ An-xius. Di-xi. &
tn	ut	{ Æ-tna ;	{ xi	ut	{ similia.

Inter *m* & *n* non interseritur *p*: Malè igitur pingetur Sompnus, pro somnus: Columpna, pro columna.

Post *x* non scribitur *s*: ut, Exscribo, exolvo; non exscribo, exfolvo. In compositis cum prepositione auribus & euphoniac servientibus est:

ut	{ Occurro Officio Aufero Abstineo	{ potius, quam	{ Obcurro. Obficio. Abfero. Austineo.
Et contra	{ Obtineo Obrepo	{ non autem	{ Ottineo. Otrepo.
			Atque

Atque hujus rei gratiâ, etiam consonantes in compositione aliquando interferuntur: ut, Redamo, redeo, ambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

Orthoe-
pia.

Rthographiæ affinis est Orthoepia, hoc est emendate recteque loquendi ratio, ab ὄρθῳ rectus, & ἔποι verbum.

Hic imprimis curandum est, ut præceptores tenera ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent, nè vel continuâ linguae volubilitate ita sermonem præcipient, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, orationem claudant: vel contrâ, ad singulas quasque voces longâ inspiratione, consilecant, ructu, rifu, singultu, screatu, vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Cæterum ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis vitiis, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur: cujusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Traulismus, Plateasmus, & similia.

Iotaci-
mus.Lamb-
dacis-
mus.Ischno-
tes.

Iotacismus dicitur, quando (I) litera pleniore sono & supra justum decorum extenditur; quo vitio ex nostratis maximè laborant Angli septentrionales.

Lambdacismus est, ubi quis (l) nimis operosè sonat: ut Ellucet, pro elucet; Sallyus, pro salvus.

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur, nempe quòd hanc literam pinguiùs justo pronunciant, dum

pro	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> Multus, Mollis, Falsus, </div>	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> Moults. Moolis. Faulsus. </div>
	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> Auditur </div>	

Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quoties syllabas aliquas exilius & gracilius enunciamus quam par est: ut cum

pro	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> Nunc, Tunc, Aliquis, Alius, </div>	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> proferimus </div>	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> Nyng. Tyne. Eliquis. Elius. </div>
-----	---	---	---

Trau-

ORTHOEPIA.

5

Traulismus est hæstantia quædam aut titubantia oris, Traulis quando eadem syllaba sèpius repetitur : ut, Cacananit, mus.
pro canit : Tututullius, pro Tullius.

Huic vitio ut foedissimo, ita & periculosisissimo, sic succurrentum putat Fabius: si exigatur à pueris ut nomina & versus affectatæ difficultatis, ac plurimis & asper- rimis inter se coeuntibus syllabis concatenatis, ac velut confragosis, quām citissimè volvant : ut,

Arx, tridens, rostris, sphinx, præster, torrida, seps, strix,
postquam discordia tetra

Belli ferratos postes portasque refregit.

Plateafmus est quando crassiùs & voce plusquam virili Plateaf-
loqui nitimus : ut cùm mus.

pro	Montes,	{	Mountes.
	Fontes,	{	Fountes.
	Pontes,	{	Pountes.
	Ergo,	{	Argo.
Ut etiam pro	Sperma,	{	Sparma.
	Perago,	{	Parago.

Sunt & alibi apud nostrates, qui pro V consonante F pro V.
sonant F, & è contra V, pro F.

ut	Folo,	{	Volo.
	Fis,	{	Vis.
	Folui,	{	Volui.
	Felle,	{	Velle.
	Vero,	{	Fero,
Et rursum	Vers,	{	Fers,
	Verre,	{	Ferre.

V pro F.

S Verò medianam inter duas vocales corruptè sonant s.
nonnulli,

pro	Læsus,	{	Læzus.
	Vitus,	{	Vizus.
	Ritus,	{	Rizus.

H, in initio dictionis leniùs, in medio asperiùs, enunciari volunt : Malè ergò,

pro

Homo,	Pro	Efferimus	Omo.
Hamus,			Amus.
Humus,			Ulmus.
Christus,			Cristus.
Chrisma,			Crisma.
Chremes,			Cremes.
Thus,			Tus.
Diphthongus,			Diptongus.
Sphæra,			Sphæra.

Fœdè quoque erratur à nostris, ubi *t* & *d* tanquam aspiratas pronunciant.

ut	{ Amath,	pro	Amat.
			Caput.
			Apud.

At innumerā penē sunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentiae emendanda relinquimus.

De sententiarum punctis.

Neque exigua Orthographiæ pars in scriptura rectè distinguenda consistere videtur: Proinde de clausularum distinctionibus paucula annotasse non fuerit supervacaneum.

Puncta ergo sive notæ, quibus in scribendo utuntur eruditæ, Latinis dicuntur, Subdistinctio, Media distinctio, Plena ac perfecta distinctio: Græcis, Comma, Colon, Periodus.

Gomma. Subdistinctio seu Comma, est silentii nota, seu potius respirandi locus: utpote quā pronunciationis terminus, sensu manente, ita suspenditur, ut quod sequitur, continuo succedere debeat. Notatur autem puncto deorsum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. Utendum est ætate; cito pede præterit ætas:

Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.

Hac item notâ distinguuntur orationum singulæ partes: ut,

Juvén.

Etymologia.

7

Juvén. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,*
Græculus esuriens in cælum, jusserris, ibit.

Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum ferè de
sententia restat, quantum jam dictum est: & est perfecta
Periodi pars, notaturque duobus punctis, sic (:) ut,
Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus,
progradientem non cernimus: & fruticem aut herbam cre-
vissim appetet, crescere autem nulli videtur: ita & ingenio-
rum projectus, quoniam minutis constat auctibus, ex in-
tervallo sentitur.

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post
perfectam sententiam; quæ & punto piano notatur,
hoc modo (.) ut,

Dic mihi Musa virum, captae post tempora Trojæ,
Qui mores hominum, multorum vidit, & urbes.

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio.

Parenthesis est sententia diabús semilunulis inclusa; Paren-

quâ remota, sermo tamen manet integer: ut,

thesis.

Princeps (quia bella minantur

Hostes) militibus urbes præmunit, & armis.

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore In terro-

sūm caudato, sic (?) ut,

gatio

Et quæ tanta fuit Romani tibi causa videndi?

DE ETYMOLOGIA.

Etymologia versatur imprimis circa investigan-

das dictionum origines: ut, num Cælebs dicatur,
quasi cælestis vitam agens, num Lepus,
quasi levipes.

Cæterum Etymologia (quatenus nos hoc loco
de ea differimus) est ratio cognoscendi casuum discrimi-
na: ut, *fortis, fortiter; lego, legit: omnésque oratio-*
nis partes complectitur. Cicero Notationem, seu Veri-
loquium vocat. Compositur autem ab ἐπιμόνῳ verus,
& λόγῳ serino.

F

DE

DE OCTO PARTIBUS ORATIONIS.

Partes orationis sunt octo. addeclinabil.

<i>Nomen,</i>	<i>Adverbium</i>
<i>Pronomen,</i>	<i>Conjunctio</i>
<i>Verbum,</i>	<i>Præpositio</i> ,
<i>Participium,</i>	<i>Interjectio,</i>
<i>Declinabil.</i>	

N O M E N .

Nomen.



Omen est pars orationis, quæ rem significat sine ulla temporis aut personæ differentia.

Nomen duplum dicitur: Substantivum & Adiectivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem substantivum duplex: Appellativum, & Proprium.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo, lapis, justitia, bonitas*.

Proprium est, quod rem uni individuo proprium significat: ut, *Iesus, Maria, Londinum, Thameſis*.

Proprii nominis tria sunt genera.

Prænomen, quod vel differentiæ causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius, Publius, Aulus, Marcus*.

Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus, Paulus, Cato, Tullius*.

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est; ut, *Gracchus, Fabius, Scipio, Cicero*: vel ab eventu aliquo; ut, *Africanus, Macedonicus, Germanicus*.

Adiectivum est quod Substantivo indiget, cui in oratione adhæreat: ut, *Piger, alacris, candidus, clemens*.

Adiectivum est duplex: commune & proprium.

Commune est quod affectionem multis communem significat: ut, *Bonus, malus, solers, satur*.

Proprium est, quod affectionem uni individuo peculia rem significat: ut, *Gradivus Marti: Quirinus Romule*

Substan-
tivum.

Appella-
tivum.

Propri-
um.

Præno-
mēn.

Nomen.

Cogno-
men.

Adiecti-
vum.

Sonetau-
ne.

Propri-
um.

NOMEN.

9

DE ACCIDENTIBUS NOMINI.

Nomini accidentunt septem :
Species, Figura, Numerus, Casus,
Genus, Declinatio, Comparatio.

Nom.ac.
civ. 7.

DE SPECIE.

Species nominum est duplex : Primitiva,
Derivativa. & Species.

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur.

Primitiva

Derivativa est, quæ aliunde formatur.

Deriva-
tiva.

Primitivæ subjiciuntur hæc quæ sequuntur, & hujusmodi.

Collectivum scilicet, quod singulari numero multitudinem significat : ut, *Concio, cætus, plebs, turba, pecus, vnum, grec.*

Fictitium, quod à sono fingitur : ut, *Sibilus, tintinna-bulum, stridor, clangor.*

Interrogativum : ut, *Quis, uter, qualis, quantus, quot, Interrogativum, nunquis : Quæ aliquando in migrant in indefinita, aliquando in relativa.*

Redditivum, quod interrogativo respondeat : ut, *Talis, Redditivum, tantus, tot.*

Numerale, cuius species hæc numerantur.

Nume-

Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant : ut, *Unus, duo, tres, quatuor.*

rale.

Cardinale

Ordinale : ut, *Primus, secundus, tertius, quartus.*

Ordinale.

Distributivum : ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.*

Distribu-

Partitivum, quod significat vel multa singulatim ; ut, *unum, multis.*

tivum.

Quisque, unusquisque, uterque, neuter : vel unum
*Partici-
pum.*
alter, aliquis, cetera, reliquus.

Universale : ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*

Universale.

Particulare : ut, *Aliquis, quisquam, ullus, quidam.*

Particu-

la.

Derivativa autem has species subjectas habet; nimirum
Verbale: ut, *Lectionis*, *litura*, *auditus*, *aratum*.

Patrium: ut, *Eboracensis*, *Londinenis*, *Oxoniensis*,
Ætonensis.

Gentile: ut, *Cræcus*, *Latinus*, *Hebreus*, *Anglus*.

Patronymicum, quod vel à patre, vel ab alia qua-
piam suæ familiæ persona derivatur.

Æacides, filius vel nepos *Æaci*.
ut, *Nerine*, filia vel neptis *Nerei*.
Latoides, filius *Latona*.
Menelais, uxor *Menelai*.

Diminutivum: ut, *Regulus*, *papellus*, *majusculus*,
minusculus.

Possessivum: ut, *Herilis*, *servilis*, *regius*, *paternus*.

Materiale: ut, *Faginus*, *Lapidem*, *gemmae*, *aureum*,

Locale: ut, *Hortensis*, *agrestis*, *marinus*, *montanus*.

Adverbiale: ut, *Hodiernus*, *hesternus*, *crastinus*, *clan-
destinus*.

Participiale: ut, *Amandus*, *docendus*, *videns*, *scri-
bendus*.

Et quæ in his exeunt à verbis deducta: ut, *Facilis*,
coquilis, *flexilis*, *penilis*.

DE FIGURA.

Figura aut est simplex, ut *Justus*: aut composita, ut
Injustus. Sunt qui huc addunt & decompositum; ut,
Irreparabilis.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo: Singularis de uno; ut, *Pater*:
Pluralis de pluribus; ut, *Patres*.

DE CASU.

Casus nominum sunt sex.

Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox,
quæ rem aliquam nominamus.

Genitivus, qui significat cuius fit res quæpiam; atque
hic patrius, pignori, aut interrogandi casus dici solet.

Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuiquam
atribuiamur. Sub hac voce octavum etiam casum com-
prehendimus.

prehenderunt: ut, *It clamor cælo*, id est, *in cælum*.

Accusativus, qui & incusativus, vel causativus dici **Acep-**
potest, qui verbum sequitur; utsi in quem actio ver-
bi immediate transit: ut, *Amo patrem*.

Vocativus, quem & salutatorium vocant, vocandis **Vocati-**
compellandisve personis accommodatur.

Ablativus, quo quipiam ab aliquo auferri significa- **Ablati-**
mus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe
quod Latinorum sit proprius.

Vocati-
vus.

Latinus
casus.

D E G E N E R E .

Genus est sexus discretio. Et sunt genera numero **Genera**
septem: **Masculinum**, cuius nota est *Hic*: **foemininum**, **septem.**
Hæc: neutrum, *Hoc*: commune, *Hic* & *hæc*: communae
trium, *Hic*, *hæc* & *hoc*: dubium, *Hic* vel *hæc*: epicoennum
seu promiscuum, quum sub una generis nota utrumque
sexum complectimur: ut *Hic anjer*, *hæc aquila*. Quan-
quam hoc quidem genus ad præfens negotiorum non ita
propriè spectare videtur; cum hoc quidem loco non de
natura rerum agatur, sed de qualitate vocum.

Portò, inter commune genus & dubium hæc est diffe- **Communi-**
rentia: quod ubi semel communis generis nominis
adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de
eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut si dixeris
Durus parens, aut *Canis fæta*; quandiu de eisdem ipsis
individuis loqueris, non licebit mutato genere dicere,
parentem injquam, aut *Canem fætum*. At verò, dubii
generis substantivo posito, etiamfi adjectivum masculi-
num addideris, nihilo tamen secius de eadem re sermo-
nem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare ge-
nus adjectivi: ut si dixeris, *Durum corticem*, poteris
etiam de eodem loqui, pergens dicere, *candem corticem*
esse & amaram.

Ult autem genera nominum ad amissim calleas, hi se-
quentes canones tibi summa diligentia imbibendi sunt,
quos & *Guiliel. Lilio Anglo* acceptos referre debes.

Mascula
sunt no-
mina Di-
vorum,
Virorum,
Fluvio-
rum,
Mensium
Vento-
rum.
Fœminin-
na Dea-
rum,
Mulie-
rum,Ur-
bium,
Regio-
num.
Insula-
rum. Ex-
ceptio.
Etiam,
* Hippo.
Etiam
* Reate,
Cere.
Appel.
Arborum
feminae.
Rectius
qui le-
gunt
mas pi-
nus, viz.
Pinaster.
Nomina
Volu-
erum,
Ferarum,
Piscium.
Exceptio
Generalis
viz. de
appella-
vis.



GUILIELMI LILII

Regulæ generales proprietatum

Propria quæ maribus tribuuntur, mascula dicuntur:
Ut sunt divisorum; Mars, Bacchus, Apollo: virorum;
ut Cato, Virgilius: fluviorum; ut, Tybris, Orontes:
Mensium; ut, October: ventorum; ut, Libs, Notus, Auster.

De Fœmininis.

Propria fœmineum referentia nomina sexum,
Fœmineo generi tribuuntur: sive dearum
Sunt; ut, Juno, Venus: mulierum; ceu, Anna, Philotis:
Urbium; ut, Elis, Opus: regionum; ut, Gracia, Persis:
Insulae item nomen; ceu, Creta, Britannia, Cyprus.
Excipienda tamen quadam sunt urbium; ut ista
Mascula, * Sulmo, Agragio: quadam neutralia, ut, * Argos,
Tibur, Prænesti: & genus Anxur quod dat utrumque.

Regulæ generales Appellativorum.

Appellativa arborum erunt muliebria; ut, alnus,
Cupressus, cedrus. Mas * spinas, mas oleaster.
Et sunt neutra, siler, suber, thus, robur, acerque.

Epicœna.

Sunt etiam Volucrum; ceu, passer, hirundo: ferarum;
ut, Tigris, Vulpes: & piscium; ut, ostrea, cetus,
Dicte epicœna: quibus vox ipsa genus feret aptum.
Attamen ex * cunctis quæ diximus antè notandum,
Omne quod exit in um, seu Græcum sive Latinum,
Esse genus neutrum; sic invariabile nomen.
Sed nunc de reliquis, quæ Appellativa vocantur,
Ant quæ sunt tangam Appellativa, ordine dicam:

Nam

*Nam genus his semper dignoscitur ex genitivo,
Infrā ut monstrabit specialis regula triplex.*

Tres re-
gulae
speciales.

Prima regula specialis.

Nomen non crescentis genitivo, *cen, caro carnis,*
Capra capra, nubes nubis, genus est muliebre.

Regula
specialis
prima.

Quoniam Lilius noster genus nominum appellativorum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi hoc loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium nominum appellativorum non crescentium in genitivo; cuius generis sunt omnia primæ & quartæ inflexionis; & secundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infrā in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem pleraque tertiae declinationis: cuiusmodi sunt, *Labes labis; pestes pestis;* *vis, genitivo vis; mater matris; caro, carnis.*

Masculina excepta ex non crescentibus.

Mascula nomina in a dicuntur multa virorum:
ut scriba, affecla, scurra, & rabula, lixa, lanista.
Mascula, Graecorum quo declinatio prima
Fundit in as & in es; & ab illis quo per a sunt:
ut, satrapas, satrapa; * athletes, athleta. Leguntur
Mascula item, verres, natalis, aqualis: ab esse
Nata, ut centuffis: conjugē lienis, & orbis;
Callis, caulis, follis, collis, mensis, & ensis,
Frustis, funis, panis, penis, crinis, & ignis,
Cassis, fascis, torris, sentis, piscis, & unguis.
Et vermis, vectis, postis, societur & axis.
Mascula in er, ceu venter: in os vel us, ut logos, annus.

1. Nomi-
na viro-
rum in a.

2. In as,
es, & a,
prima
declinat.
Grae-
cum.

* Sic Po-
eta. Co-
metæ. Bi-
bliopolæ.

3. Verres,
&c.
In er, os,
& us.
Femin.
excepta
in as, os,
& us.

Fœminina non crescentia.

Fœminei generis sunt mater, humus, domus, altus,
Et colus, & quartæ pro fructu ficus, acisque,

*Porticus, atque tribus, socrus, nurus & manus, idus :
Huc anus addenda est, buc mystica vannus Iacchi :
His jungas os in us verdentia Graeca ; papyrus,
Antidotus, costus, diphthongus, hyssus, abyssus,
Crystallus, synodus, sapphirus, eremus & Arctus,
Cum multis aliis, quæ nunc prescribere longum est.*

Vix. nar-
dus, Me-
thodus,
Dialect-
us, &c.

Neutra non crescentia.

Neutrum nomen ine, si gignit is, ut mare, rete :
Et quot in on vel in um sunt ; ut barbiton, ovum,
Est neutrum hippomanes genes, & neutrum cacoëthes,
Et virus, petagus : neutrum modò, mas modò, vulgus.

Dubia non crescentia.

Incerti generis sunt talpa, & dama, canalis,
Halcyonis, finis, clunis, restis, penus, annis,
Pampus, & corbis, linter, torquis, specus, anguis,
Pro morbo fucus fici dans, atque phaselus,
Lecithus, ac atomus, grossus, pharus, & paradisus.

Conimunia non crescentia.

Compositum à verbo dans a commune duorum est :
Grajungena à gigno, agriculta à colo, id advena mon-
A venio : adde senex, auriga, & verna, sodalis, (strat
Vates, extorris, patruelis, pérque duellis,
Affinis, juvenis, testis, civis, canis, hostis.

Secunda regula specialis.

Regula
specialis
secunda.

Nomen, crescentis penultima si genitivi
Syllaba acuta sonat, velut hæc pietatis,
Virtus virtutis monstrant, genus est muliebre.

Huc spectant quæ acuunt penultimam genitivi cres-
centis ; qualia sunt omnia quintæ inflectionis, præter
Fides.

Omnia item monosyllaba, præter Vis, reliqua om-
nia sunt tertiae declinationis : ut sunt omnia desinentia,

In

NOMEN.

15

C	ut	Halec, halēcis.
In	ut	Delphin, inis.
An	ut	Titan, ânis.
In	ut	Infans, antis.
Ans	ut	Quadrans
Ens	ut	Continens
U	ut	Triens, entis.
Uns	ut	Decuns, decuncis.

In *er* longum, quæ Græcis per *ηρ* scribuntur: ut, Character, crater, stater, soter, éris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare mulier haud recte in hac classe collocatur.

Inx	ut	Syrinx, ingis.
Anx	ut	Phalanx, angis.
In	ut	Deunx,
Unx	ut	Septunx,
Ons	ut	Effrons,
Ors	ut	Bifrons,
		Cohors,
		Censoris,

Præterea in *o* Latina, quæ ônis & ênis habent in genitivo: ut, Lectio, ligo, spado, ônis; Anio, ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent: ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ônis.

In *al* neutra: ut, Vectigal, animal, âlis: Cætera in *al* sunt tertiae regulæ.

In *en*, quæ ênis habent in genitivo: ut, Lien, Siren, ênis. Cætera sunt tertiae regulæ.

In *or* Græca, quæ retinent *o* in genitivo: ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant: ut, Orion, Edon, Egeon, ônis & ônis: Cætera sunt tertiae regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, âris: præter Jubar, nectar, âris; hepar, hepatis.

In *or* Latina: ut, Amor, timor, uxor, óris.

Præter sequentia, quæ ad tertiam regulam spectant:

ut,

ut Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ōris. Et Græca quoque nonnulla : ut, Rhetor, Hector, Nestor, Stentor, &c. ōris.

In *as* Latina : ut, Majestas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. ātis. Excipe, Anas, anātis ; & Græca quædam ut, Lampas, monas, trias, decas, ādis.

Goo
Ga In *es* Latina aliquot : ut, Quiēs, magnes, locuples, ētis ; Merces, hæres, cohæres, ēdis.

Accedunt his etiam Græca quædam : ut, Lebes, tapes, Dares, Chremes, ētis.

* Pyrois,
ētis.
*Pro ci-
vitate
Locr.* In *is*, quæ faciunt ītis, īnis, & īdis * in genitivo : ut, Samnis, Quiris, ītis : Salamis, Trachis, īnis : R̄sophis, Crenis, īdis : Cætera sunt tertiae regulæ.

In *os* Latina : ut, Custos, ōdis : Nēpos, ōtis, Præter Compos, impos, ōtis.

Et Græca quæ retinent o in penultima genitivi : ut, Heros, Miros, ōis. Rhinoceros, ægoceros, ōtis.

In *us* quæ mittunt genitivum singularem in ītis, ūdis, ūris, ūntis : ut, Salus, palus, tellus, * Opus. Præter unam vocem, Pecus pecūdis.

Huc pertinent & comparativa neutra in *us* : ut, Sanctius, probiūs, melius, pejus, ōris.

In *ax*, tam Latina quam Græca : ut, Limax, fornax, thorax, Phæax, audax, bibax, ācis.

Excipe, Græca quædam appellativa & gentilia : ut, Abax, storax, styrax, smilax, colax, corax, dropax, Pharnax, Candax, ācis : Syphax tamen variat ācis, & ācis.

In *ex* paucula quædam : ut, Vervex, ēcīs ; Vibex, icīs ; Exlex, ēgis ; Alex, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda sunt.

In *ix* Latina & Græca : ut Lodix, radix, cornix, spadix ; foelix, phoenix, perdix, coturnix, &c. icīs. Et verba lia omnia in *trix* : ut, Vītrix, nutrix, motrix, lotrix, &c. icīs. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* substantiva & adj ectiva : ut, Celox, velox, ōcīs. Præter Cappadox, ōcīs ; Allabrox, ōgis ; & quædam alia.

Ia ux; ut, Pollux, Pollūcis. Cætera sunt tertiae regulæ.
In yx: ut, Bombyx, bombycis: Bebryx autem variat
Bebrycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.

In s Græca, præcedente p: ut, Hydrops, Cyclops,
conops, Cercops, òpis. Reliqua in ops ad tertiam regu-
lam referenda sunt.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quadam,
Sal, sol, ren, & splen, Car, Ser, vir, vas, vadis, as, mas,
Bes, Cres, pres, & pes, glis gliris, habens genitivo:
Mos, flos, ros, & Tros, mus, dens, mons, pons, simul & fons,
Seps pro serpente, grips, Thrax, rex, grecus gregis, & Phryx,
Mascula sunt etiam polysyllaba in n; ut, Acarnan,
Lichen & delphin: & in o signania corpus;
Ut leo, curculio; sic senio, ternio, sermo.

Monosyllaba
quadam.

Mascula in er, or, & os; ceu, crater, conditor, heros:
Sic torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in dens:
Quale bidens, quando pro instrumento reperitur:
Addo gigas, elephas, adamas, Garamasque, rapesque.
Atque lebes, Cures, magnes, unumque, meridi-
es nomen quintæ: & quæ componuntur ab aseis
Ut dodrans, semis, jungantur mascula Samnis,
Hydrops, nycticorax, thorax, & mascula vervex,
Phœnix & bombyx pro vermiculo. Attamen ex his
Sunt muliebre genus, Syren, mulier, soror, uxor.

Polysyl-
labo in n
& o.

In er, or,
& os.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia & hæc monosyllaba nomina, mel, fel,
Lac, far, ver, cor, as, vas vasis, os offis, & oris,
Rus, thus, jus, crux, pas. Et in al polysyllaba in árque
Ut, Capital, laquear. Neutrum hæc & muliebre.

Neur.
mel, fel,
lac, &c.
& in al,
ar, poly-
syllaba.
Hæc.

Dubia acutè crescentia.

Sunt dubia hæc Python, scrobs, serpens, bubo, rudens, grus,
Perdix, lynx, lymax, stirps pro truncu, pedis & calx:
Addo dies numero tantum mas esto secunda.

Com-

Communia acute crescentia.

*Sunt commune, Paren, autérque, infans, adolescens,
Dux, illex, haeres, exlex; à fronte creata,
*Sic La- ut bifrons: custos, bos, *fur, sus, atque sacerdos.
ero.*

Tertia & ultima regula specialis.

Tertia
regula
specialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi
Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est mas.
Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravantia, cuius generis sunt panicula illa secundæ declinatio-
nis de quibus suprà meminimus; videlicet, Socrer, ge-
ner, puer, ēri; adulter, ēri; Presbyter, ēri.

Composita à vir viri: ut, Levir, Triumvir, Decem-
vir, Centumvir, īri.

Composita item à gero & fero: ut, Armiger, clavi-
ger, caducifer, lucifer, ēri: & adjectiva quædam: ut,
Tener, dexter, præsper, ēri; Satur, ūri. Spectant huc
& Græca omnia heutius generis in 4: ut, Poëma, dog-
ma, sophisma, ænigma, åtis.

In yr item Græca: ut, [Martyr, Martyris; Psithyr,
psithyris.

Omnia item in ur Latina: ut, Augur, murmur, fur-
fur, cicur, ūris.

In w etiam omnia: ut, Caput, capitis; Occiput,
occipitis.

Præterea in o Latina omnia, præter illa quæ superiùs
excipiuntur: ut, Imago, fartago, ordo, cardo, inis.

In l: ut, Annibal, älis; mugil, ilis: Consul, Præsil, ūlis.

In en: ut, Pecten, tibicen, carmen, crimen, inis.

In on Græca, quæ sumunt o patrum in penultima ge-
nitivi singularis: ut, Canon, dæmon, architecton, Phile-
mon, önis.

In or Latina & Græca: ut, Arbor, æquor, marmor,
panocrator, apator, öris.

In as: ut, Anas, anatís.

Et

Et Græca : ut, Archas, chilias, hebdomas, enneas, idis.
 In *es* Latina : ut, Fomes, limes, itis ; præses, defes, idis.
 In *is* Latina & Græca : ut, Sanguis, pollis, iñis ; Ty-
 rannis, paropsis, idis.

In *ar* Latina & Græca : ut, Jubar, compar, neistar,
 batchar, aris.

In *er* Græca : ut, Aér, æther, ēris.

In *s* præcedente consonante, tam Latina, quam

* Græca : ut,

Princeps, { cipis ; Hyems, { emis ; Inops, { opis ;	{ Æthiops, { opis ; Arabs, { abis ; Chalybs, { ybis .
---	---

* Excipe
quadam
in ps.

In *os* Latina : ut, Compos, ötis.

In *us* Latina & Græca ; ut, Recus, decus, öris ; vellus,
 vulnus, ēris ; Tripus, Oedipus, ödis.

In *ax* Græca : ut, Abax, storax, colax, climax, äcis.

In *ex* Græca : ut, Index, vindex, carnaifex, aruspex, icis.

In *ix* Latina & Græca : ut, Varix, fornix, calix, igis ;
 Mastix, igis.

In *ox* Latina & Græca : ut, Präcox, Cappadox, öcis ;
 Allobrox, Polyphlox, ögis.

In *ux* Latina : ut, Conjux, conjugis ; Redux, reducīs.

Denique in *yx* Græca : ut, Onyx, Sardonyx, Ceryx,
 Eryx, ychis.

Femin. excepta ex graviter crescentibus.

Feminei generis sit hyperdissyllabon in do,
 Qued dinis ; atque in go, quod dat ginis in genitivo.

Hyper-
dissylla-
bon in
do & go

Id tibi dulcedo faciens dulcedinis, idque

Monstrat compago compaginis : adjice virgo,

Grando, fides, compes, teges, & seges, arbor, hyémsque :

Six Baccar, sindon, Gorgon, icon & Amazon.

Græcula in as vel in is finita : ut, Lampas, Iassis,

Cassis, cuffis ; in us vox una pecus pecudis dans,

Pis forsex, pellex, carex, simul atque supellex,

Appendix, biftrix, coxendix, adde filixque.

Græcula
in as & is

Neutra

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

Inani-
mat. in a,
en, ar, ur,
us, pur,
excep.

Est neutralē genus signans rem non animatam,
Nomen in a; ut problema: en; ut omen: ar; ut ju-
(bar: ur dans;
Ut jecur: us; ut onus: put; ut occiput. Attamen ex his
Mascula sunt, peccen, furfur: sunt neutra, cadaver:
Verber, iter, suber, pro fungo tuber, & uber,
Gingiber, & lafer, cicer, & piper, atque papaver,
Et siser, atque filer. Neutra æquor, marmor, adorque
Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubii generis, cardo, margo, cinis, obex,
Pulvis, adeps, forceps, punex, ramex, anas, imbrex:
Adde culex, natrix, & onyx cum prole, filæxque:
Quamvis hæc melius vult mascula dicier usus.

Communia ex grayiter crescentibus.

Communis generis sunt ista, vigil, pugil, exul,
Præful, homo, nemo, martyr, Lygur, augur, & Arcas,
Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hostes;
Sic ales, præfes, princeps, aucto, equæ, obes:
* Sic Ar-
tex, mu-
nicipes,
particeps. Atque * alia à verbis quæ nomina multa creantur;
Ut Conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva unam duntaxat habentia vocem,
Ut fælx, audax, retinent genus omne sub una:
Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne,
Vox commune duum prior est, vox altera neutrum:
At si tres variant voices, sacer ut sacra sacrum:
Vox prima est mas, altera fæmina, tertia neutrum.
At sunt quæ flexu propè substantiva vocares,
Adjectiva rāmen naturā usūque reperta:
Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber,
Et dives, locuples, soffes, comes atque supersiles;
Cum paucis allis, quæ lectio justa docebit.

Hac

Hac proprium quendam fibi flexum aspiscere gaudent,
 Campester, volucer, celeber, celer, atque saluber:
 Funge pedestre, equester, & acer: junge paluster,
 Ac alacer, sylvester. At hæc tu sic variabis;
 Hic celer, hæc celeris, neutrò hoc celere: Aut aliter sic;
 Hic atque hæc celeris, rursum hoc celere est tibi neutrum.
 Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
 De quibus atque aliis alibi tibi mentio fieri.

DE DECLINATIONE.

Declinatio est variatio dictionis per casus. Sunt autem declinationes numero quinque. Declina-
tiones no-
minum.
Prima
nominum
declinatio

Prima declinatio complectitur quatuor terminations:

A,	{ ut,	{ Mensa;	{ Es,	{ Anchises;
As,	{ Aeneas;	{ E,	{ ut,	{ Penelope.

Porro Graeca sunt { As, Thomas.
 omnia quæ in { Es, Anchises.
 { E, Phoebe.

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in *am*: ut, Adam, Adæ. Abraham, Abrahæ. Quæ tamen melius ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris: Adamus, Adami; Abrahamus, Abrahami.

As, accusativum in *am* & in *an* facit, ut, Aeneas, Aeneam, vel Aenean; vocativum in *a*; ut, Aeneas, Anea.

Es, in accusativo *en* sumit; ut, Anchises, Anchisen: in *es*.
 vocativo & ablativo *e* vel *æ*; ut, Anchise, vel Anchisa.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accusativum in *en*, vocativum & ablativum in *æ*; ut,

Nom.	{ Penelope,	Acc.	{ Penelopen,
Gen.	{ Penelopes,	Voc.	{ Penelope,
Dat.	{ Penelope,	Abl.	{ Penelope.

As, in genitivo nominum Latinorum interdum reperitur ad Graecorum imitationem: ut, Pater-familias, Filius-familias. Id quod veteres observabant in multis aliis. Eanius; Dux iste viis.

Livius Andronicus; *Mercurius*, cùmque eo, *filius Latonás*, pro *Latona*. Sic. *Nævius*; *Filii terrás*, pro *terrae*. *Virgilius*; *Nec aurás*, nec *sonitus memor*.

Aulai, & Pictai, atque id genus alia, priscis relinquito.
Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit: ut,
Æneadūm, Grajugenūm; pro Æneadarum, Grajuge-
narum.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *abus*;
Dea, mula, equa, liberta, ambe, duæ, abus.

Hæc vero tam in *is*, quam in *abus*; Filia, filiis vel fi-
liabus; Nata, natis vel natibus.

S E C U N D A D E C L I N A T I O.

Secunda
declina-
tio.

Secundæ declinationis terminationes sunt a-
pud Latinos quinque; Er, Ir, Apes.
Ir, Ur, Vir.
Ur, Us, Satur.
Us, um, Dominus.
um, um, Templum.
Et Græcorum, Os, Delos.
On, ut, Ilion.
Eus, Eus, Orpheus.

Attica in *os* genitivum in *o* mittunt, accusativum in
en: ut, *Androgeos*, *Androgeō*. Accus. *Androgeōn*.

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum formant
in *u*: ut, *Panthus*, *o Panthū*: *Oedipus*, *o Oedipi*.

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quam in *e* mittere
vocativum singularem: ut, *Agnus*, *vulgus*, *lucus*, *flu-
vius*, *chorus*, *populus* pro natione.

Eus, genitivum format in *ei* vel *eos*, dativum in *er*,
accusativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut,

(pheon.
Nom. { *Orpheus*. (pheos. } Acc. { *Orphea*. *Ovid.* Of-
Gen. { *Orphæi* vel *Or-* } Voc. { *Orpheu-* -
Dat. { *Orphæi* } Abl. { *Orpheo*.
Notandæ sunt deniq; { *Deūm*, { *Deorum*.
syncopationes illæ, { *Virūm*, { *Virorum*.
Itēm

Item anomala illa Ambo & Duo ; quas duas voces Poëtae etiam in accusativo Masculinas usurpant : ut, Virg. *Si duo præterea tales Idæa tulisset Terra viros.* Hor. *Nè vos titillet gloria, jurejurando obstringam ambo.* Cic. in Phi. secund. *Præter duo vos, nemo sic loquitur.*

TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio admodum varia est: cuius diffici-
liores duntaxat casus hoc loco attingemus.

Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im*; ut, Accusat.
Vim, raviim, tussim, sitim, magudarim, amuissim, singula-
ris. Charybdiim.

Sic & quorundam fluviorum accusativi : ut, Ty-
brim, Ararim.

Quædam accusativos flectunt in *im* & in *em* commu-
niter : ut, Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, torquis,
turris, restis, febris, navis, bipentis, aqualis, *im* vel *em*.

Ablativus regulariter in *e* definit : ut Pectus, salus ; Ablati-
vus. Ablativo Pectore, salute.

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in *e* mit-
tunt : ut Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra desinentia in *al*, *er*, & *e* ablativum magna
ex parte mittunt in *i* :

ut,	<i>{ Vectigali,</i>	<i>{ Vectigali,</i>
	<i>{ Calcat,</i>	<i>{ Calcar.</i>
	<i>Mare.</i>	<i>Mari.</i>

Ablativus rete à nominativo retis est : non à nomina- Retis,
tivo rete. Par, cum compositis, tam *e* quam *i* habet :
ut, Par, compar : ablativo pare, Compare, vel ri.

Hæc tamen *e* retinent, Far, hepar, jubar, nectar, gau-
sape, præsepe.

Et hæc propria	<i>{ Soraëte,</i>	<i>{ Soraëte.</i>
	<i>{ Prænestë,</i>	<i>{ Prænestë.</i>
	<i>Reate.</i>	<i>Reate.</i>

Festorum nomina, que tantum pluralia sunt, geniti- Festorum
vum interdum in *orum* mittunt, ut Agonalia, Vinalia ; ^{nominis}
Genitivo Agonaliorum, Vinaliorum.

Interdum autem in *iun* : ut, *Floralia*, *Feralia*; genitivo, *Floralium*, *Feralium*.

Aliquando verò tam in *orūm* quam in *ium* : ut, *Parentalia*, *Saturnalia*: genitivo *Parentaliorum*, *Saturnaliorum*, vel *ium*.

Dativus verò & ablativus in *būs* : ut, *Saturnalibus*, *Bacchanalibus* : præter *Quinquatriis*, quod juxta secundam declinationem format prædictos casus.

Mensum
nomina.

Mensum nomina in *er* vel *is* ablativum in *i* solummittunt : ut, *September*, *Aprilis* : Ablativo *Septembri*, *Aprilii*.

Quorum accusativus in *im* tantum desinit, iis ablativus exit in *i*, ut, *Sitim*, *tusim* ; ablativo *Siti*, *tussi*.

Adjectiva, quæ nominativum in *is* vel *er* & *e* neutrum faciunt, ablativum mittunt in *i* solum: ut, *Fortis*, *mollis*, *dulcis* ; ablativo *Forti*, *mollī*, *dulci*.

Nota.

Sic *Acer*, *acris*, *acre* ; ablativo *aci*.

Licet Poetæ, interdum metri causa, *e* pro *i* usurpent.

Cætera adjectiva tam in *e* quam in *i* mittunt: ut, *Capax*, *duplex* ; ablativo *capace*, *duplice*, vel *ci*.

Præter *pauper*, *degener*, *uber*, *sospes*, *hospestes*, quæ in etantum faciunt ablativum.

Comparativa etiam *bifariam* faciunt ablativum: ut, *Melior*, *doctior* ; ablativo *Meliore*, *doctiore*, vel *ri*. Similiter & substantiva quædam: ut, *Ignis*, *amnis*, *anguis*, *supellex*, *unguis*, *vectis* ; ablativo *e* vel *i*.

Rariūs autem *Civis*, { Abla } *Cive*, vel *civi*.

Rariūs etiam *Arpinas*, { tivo } *Arpinate*, vel *ti*.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem nōdum ablativos formant, quorum accusativi per *em* & *im* finiunt: ut, *puppis*, *navis* ; ablativo *puppe*, *nave*, vel *i*. Et Verbalia item in *trix*: ut, *Victrix*, *altrix*, ablativo *Victrice*, *altrice*, vel *ci*.

Neutra, quorum ablativus singularis exit in *i* tantum, vel in *e* & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia* ; ut, *Molli*, *duplice*, vel *ci* ; nominativo plurali, *Mollia*,

NOMEN.

25

Mollia, duplia. Præter ubera, plura, vel phiria, aplustra
vel aplustria: sic comparativa; ut, Meliora, fortiora,
doctiora, priora.

Ex ablativis in *i* tantum, vel in *e* & *i*, fit pluraliter Geniti-
genitivus in *ium*: ut, uelli, utilium, puppe, vel *pi*, pipli-
vus plu-
gium, præter. Majorum, ralia.
comparativa: ut Mellorum, Item præter ista, Sup-
plicum, eohiplicum, strigulum, artificum, vigilum, ve-
terum, memorum, pugilum, inopum; at plus plurium
format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cujus-
modi sunt Sapientum pro sapientium, serpentum pro
serpentium.

Quando nominativi singulares duabus consonantibus
finiuntur, genitivi plurales exent in *ium*: ut, Pars, urbs,
falk, glahs, trabs, mœx; genitivo plurali, Partium; ur-
bium, falcium, glandium, trabium, mercium.

Excipe Hyenum, principum, participum, munici-
pum, forcipum, inopum, coelibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus reperiuntur
pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*.

Collis, Mensis, in genitivo Auris, Collium, Mensium, Aurium. Adde istis,

Litium, ditium, virium, fallitum, manium, penatium.

Excipe tamen Canum, parum, vatim, juvenum,
opum, apum, &c.

As format assuum: Mas Marium: Vas, vadis, vadum:
Nox noctum: Nix nivium: Os ossium: Faux faucium:
Mus murium: Caro carnium: Cor cordium: Alitum
ab ales, assumit *u*.

Boum anomalum est, ut etiam hobus vel budus.

Quorum genitivi plurales definit in *ium*, accusati-
vum formant per *es* & *eis* diphthongum: ut, Partium,
omnium; Partes, omnes vel *eis*.

Græco fonte derivata pleraque, quando juxta linguæ

Accusa-
tivus
plurialis.
Græco-
rum de-
clinatio.

suæ morem variantur, genitivum mittunt in *a*: ut, Titân, Pan, Daphnis, Phyllis: genitivo Titânos, Panos, Daphnidos, Phyllidos: dativum verò in *i* breve: ut, Titani, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accusativum in *a*, (nisi sint neutrius generis in *a* non terminata:) ut Panâ, Phyllida, Amaryllida, Orpheo.

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, accusativum faciunt, s nominativi mutatâ in *n*: ut,

Tethys, Tethyo^s, *Accusat.* Tethyn.

Decapolis, Ios, *Accusat.* Decapolin.

Genesis, Ios, *Accusat.* Genesin.

Metamorphôsis, Ios, *Accusat.* Metamorphôsin.

Sunt quæ duplēcē genitivum faciunt: alterum in *os* non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione, duplēcē quoque accusativum formant, alterum in *n*, alterum in *a*: ut Paris, genitivo Paridos & Parios, accusativo Parida & Parin: Themis, genitivo Themidos & Themios, accusativo Themida & Themin.

Feminina in *ō*, genitivum in *ūs*, & accusativum in *ō* mittunt:

ut *Accusat.* Sapphô, Sapphûs, *Accusat.* Sapphô.
Manto, Mantis, *Accusat.* hanc *Accusat.* Manto.
Clio, Clios, *Accusat.* Clio.

Vocativus nominativo magna ex parte similis est; in nonnullis tamen à nominativo abscicatur s: ut, Pallas, Pallantis; Theseus, Theseos; Tethys, Tethyo^s; vocativo ó Palla, Theseu, Tethy.

Phyllis, Phyllidos, *Accusat.* Phylli.
Alexis, Alexios, *Accusat.* Vocativo ó Alexi.
Achilles, Achilleos, *Accusat.* Achille.

Neutra singularia in *a* Græca sunt: ut, Problema, poëma: quæ veteres juxta Latinam quoque formam declinabant, additâ syllabâ *tum*: ut, Hoc problematum, hoc poëmatum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore usu sunt: ut, Problematis, poëmatis.

QUARTA DECLINATIO.

Quartæ declinationi nihil ferè difficultatis inest, nam duas tantum sortitū terminatiōes in recto singulari; nempe *u* & *u*: ut *Manus*, *genu*. Quarta declinatio nominum.

Veteres à nominativis *Anus*, *tumultus*, *ornatus*, dixerunt *Anuis*, *tumulti*, *ornati*, in genitivo: ut, *Ter. Ejus anuis causi*. Idem. *Nihil ornati*, *nihil tumulti*.

Dativus *ui* habet, & interdum etiam *u*: ut, *fructui*, *concubitui*: *rariu*s, *Fructu*, *concubitu*. Dativus singulis.

Virgilius. *Quod neque concubitu indulgent*.

Terent. *Vestitu nimis indulges*.

Currūm autem pro curruum Synæresis est; ut & in aliis declinationibus fieri solet.

Iēsus, in accusativo Iēsum habet; in reliquis verò Iēsus. casibus ubique Iēsu.

Hæc dativum & ablativum plurale in *ibus* formant; Dativus tivus pluralis. *Acus*, *lacus*, *artus*, *arcus*, *tribus*, *ficus*, *specus*, *quercus*, & *abla-* *partus*, *portus*, *veru*, *ibus*.

Cætera omnia in *ibus*: ut, *Fructibus*, *foetibus*, *mani-* pluralis. *bus*, *motibus*.

QUINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio genitivum, dativum & ablativum plurale in paucioribus sortita est, quemadmo- Quinta declinatio nominum. dum infrà in Heteroclitis fusiùs tradetur.

Olim juxta hanc declinationem flecebantur quædam nomina tertiae inflectionis: ut, *Plebes*, *plebei*.

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es*, *ii*, & Genitivus pluralis. *e*, exibat.

Cicero. *Equites verò datus illius dies pænus*.

Virgilius. *Munera latitiāmque dii*.

Salustius. *Vix decimā parte die reliqui*.

Cæterum, præter ista quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heterocli- ta dicuntur. Hæc partim variâ probatorm̄ authorum lectione, partim à sequentibus regulis discere licebit.



DE NOMINIBUS HETEROCLITIS

DICTIO
Rob. Robinson.

Hetero-
clita qua-
sunt.

Quæ genus aut flexum variant, quæcumque novato
Ritu deficiunt, superantur, Heteroclitæ sunt.

Variantia genus.

1. Fem.
sing.
Neut. pl.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,
Pergamus infelix urbs Troum, Pergamà gignit;
Quod, nisi plurali careat, facit ipsa supplex:
Singula fæmineis, neutris pluralia gaudent.

2. Neut.
sin. mas.
& neut.
plur.

Dat prior his numerus neutrum genus, alter utrumque,
Rastrum cum frænc, filum, simul aliquæ capistrum:
Argos item & cælum sunt singula neutra; sed audi,

3. Neut.
sin. mas.
tantum
plural.

Mascula duntaxat cœlos vocabitis & Argos;
Fræna sed & frænos, quo pacto & cætera formant.

4. Neut.
in. fem.

Nundinum, & hinc epulum, quibus addito balneum & hec
Neutra quidem primo, muliebria rite secundo: (sunt

pl. Excep.
5. Mas.
sin. neut.
plur.
6. mas.
sin. mas.
& neut.
plur.

Balnea plurali flvenalem constat habere.
Hæc maritos dantur singularia, plurima neutris,
Menalus, atque sacer mons Dindymus, Ismarus, atque
Tartara, Taygetus, sic Tanera, Massica, & altius
Garganus. At numerus genus his datit alter utrumque,
Sibilus, atque jocus, lotus, & Campanus Avernus.

Defectiva.

Quæ sequitur manca est numero, casuive, propago.

Aptota.

1. Aptota
sunt que
non vari-
ans casum

Quæ nullum variant casum; ut fas, nil, nihil, instar:
Multæ & in usus simul; ut sunt hæc, cornuque, genuque;
Sic gumiui, frugi; sic Tempe, tot, quot, & omnes
A tribus ad centum numeros, Aptotæ vocabitis.

Mono-

Monoptôta.

*Estque Monoptôton nomen, cui vox cadit una;
Ceu noctu, natu, jussu, injussu, simul astu.
Promptu, permisso: plurali legitimus astus;
Legimus inficias, sed vox ea sola reperta est.*

2. Mono-
ptôta
sunt quæ
unico in
obliquo
reperi-
untur.

Diptôta.

*Sunt Diptôta, quibus dublex flexura remansit:
Ut fors forte dabit sexto, sponte quoque sponte;
Sic plus pluris habet, repetundarum repetundis;
Fugeris & sexto dat jugere, verberis autem
Verbere, suppetiae quarto quoque suppetias dant:
Tantudem dat tantidem, simil impetus hoc, dat
Impetu: junge vicem sexto vice; nec lego plura.
Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos
Quatuor hæc numero casus tenuere secundo.*

3. Diptô-
ta, quæ
duobus
casibus.

Triptôta.

*Tres quibus inflectis casus, Triptôta vocantur:
Ut preciis atque precem, petit & prece blandas amicam;
Sic opis est nostræ, fer opem legis, atque ope dignus:
At rantum recto frugis caret, & ditiorum:
Integra vox vis est, nisi desit forte dativus:
Omnibus his mulius numerus prior, integer alter.
Quæ referunt, ut qui: quæ percontantur, ut equis:
Et quæ distribuunt; ut nullus, neuter, & omnis:
Infinita solent his jungi; ut quilibet, alter:
Quinto hæc sape carent casu; & pronomina, prater
Quatuor hæc infra, noster, nostras, meus, & tu.*

4. Trip-
tota quæ
tribus
casibus.

5. Defect.
Vocativo:
stus
inclusus
inclusum

6. Propria
defect. pl.
Frumenta,
&c. &
nominia
alii gau-
dent, alii
carent
plural.

*Propria cuncta notes, quibus est natura coercens,
Plurima nè fuerint: ut Mars, Cato, Gallia, Roma,
Ida, Tagus, Lælaps, Parnassus, Bucephalusque.
His frumenta dabis, pensa, herbas, uila, metallæ;
In quibus authorum quæ sint placita ipse requiras;
Est ubi pluralem retinent hæc, est ubi spernum.*

Neutra *Hordeat, farra, foron, mel, mulsum, fructa, thusque,*
singulari *Tres tantum similes voces pluralia servant.*

carentia
quibusd. *Hesperus & vesper, pontus, limusque, firmusque,*
casibus *Sic tenus & sanguis, sic aether, nemo ; sed ista*
plural. *Mascula sunt numerum vix excedentia primum.*

1 Masc.
defect.
plural.

2 Fem.
carent. *Singula foeminei generis, pluralia raro*
plural. *Pubes atque salus, sic talio cum indole, tussis,*
Pix, humus, atque lues : suis & fuga ; junge quietem,
Sic cholera atque fames, bilisque, senecta, juventus ;
Sed tamen haec, soboles, labes, ut & omnia quintae,

Nota.

Tres similes causus plurali saepe tenebunt :
Excipe res, species, facies, aciesque, diesque ;
Quas voces numero totas licet esse secundo.
Istis multa solent muliebria nocte ; ut haec sunt,
Stultitia, invidia, & sapientia, desidia, atque
Id genus innumeræ voces, quas lectio præbet :
Quam tibi præfixam ceu certum collige filum.
Rarius his numerum, quandoque sed adde secundum.

3 Neutra *Nec licet his neutris numerum deferre secundum,*
carentia *Delicium, senium, lethum, coenunque, salumque ;*
plurali. *Sic barathrum, vtrus, vitrum, viscumque, penumque,*
Fusitium, nihilum, ver, lac, gluten, simul halec :
Adde gelu, solium, jubar. Hic quoque talia ponas,
Quæ tibi, si observes, occurrent multa legenti.

1 Masc. *Mascula sunt tantum numero contenta secundo,*
carentia *Manes, maiores, cancelli, liberi, & antes,*
singulari. *Menses profuvium, lemures, fasti, atque minores :*
Cum genus assignant natales : adde penates,
Et loca plurali, quales Gabiique, Locrique,
Et quaecunque legas passim similis rationis.

2 Fem. *Hac sunt foeminei generis, numerique secundi,*
carentia *Exuviae, phaleræ, gratesque, manubiae, & idus,*
singulari. *Antæ, & induæ, simul insidiæque, minæque,*
Exhibitæ, nonæ, nubæ, tricueque, calendæ.

Quisquilia,

Quisquiliae, thermæ, cunæ, diræ, exequiæque,
Feriae, & inferiae, sic primitiæque plagæque
Retia signantes, & valvæ, divitiæque;
Nuptiæ item & lactes: addantur Thebae & Athena:.
Quod genus invenias & nomina plura locorum.

Rariùs hæc primo, plurali neutra leguntur,
Mænia, cum teſquis, præcordia, luſtra ferarum,
Arma, mapalia; sic bellaria, munia, caſtra;
Funus iuſta petit, petit & ſponsalia virgo,
Roſtra diſertus amat; puerique crepundia geſtant;
Infantésque colunt cunabula; conſulit exīta
Augur, & abſolvens ſuperis effata recantat.
Festa Deūm poterunt, ceu Bacchanalia jungi.
Quod ſi plura leges, licet h̄ic quoque claſſe reponas.

3. Neutra
carcatia
ſingulari.

Redundantia.

Hæc quafi luxuriant, varias imitantia formas:
Nam genus & vocem variant, tonitus tonitrûque.
Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum,
Sensus & hoc ſenſum, tignus tignumque, tapetum
Atque tapete tapes, punctus punctumque; ſinapi,
Quod genus immutans fertur ſcelerata ſinapis.
Sinus & hoc ſinum vas lactis, mendaque mendum,
Viſcous & hoc viſcum, ſic cornu & flexile cornum.
At Lucanus ait, Corruſ tibi cura ſiniftri:
Eventus simul eventum. Sed quid moror iſlis?
Talia doctorum tibi leſio mille miniftrat.

1. Redun-
dantia.

Sed tibi præterea quædam ſunt Græca notanda,
Que quarto caſu ſætum peperere Latinum:
Nam panther panthera creat, crateraque crater;
Caffida cassis habet, ſed & aether athera fundit:
Hinc cratera venit, venit aethera; ſic caput ipsum
Caffida magna tegit, nec vult panthera domari.

2. Nomi-
natiſ ex
accuſati-
viſ Græ-
cis in a.

Vertitur his rectus, ſenſus manet, & genus unum:
Gibbus & hic gibber, cucumis cucumer, ſtipis & ſtips;

3. Rec-
tum va-
riantia.
Sic

*Sic cinis atque ciner, vomis vomer, scobis & scobs,
Pulvis item pulver, pubes puber : quibus addes
Quæ pariunt or & os, honor, & labor, arber, * adörques;
His & apes & apis, plebs plebis : sunt quoque multa
Accepta à Græcis, geminam referentia formiam ;
Ut delphin delphinus, & hic elephas elephantus,
Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager,
Teucus item Teucer : Dabis hoc & cætera cuncta,
Quæ tibi par ratio dederint, & lectio casta.*

* Decli-
nationem
variantia.

*Hac simul & quarti flexus sunt atque secundi :
Laurus enim lauri facit & lauris genitivo ;
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus ;
Sic colus, atque penus, cornus quando arbor habetur ;
Sic lacus atque domus : licet hæc nec ubique recurrant :
His quoque plura leges, quæ priscis jure relinquas.*

5 Ade-
Giva lu-
xuriantia.

*Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda
Multæ, sed imprimis quot & hæc tibi nomina fundunt ;
Arma, jugum, nervus, somnus, clivusque, animusque,
Et quot timus habet, quot frænum, & cera, bacillum :
A quibus us simul is formæ ; ut inermus inermis :
Rarior est hilarus, vox est hilaris bene nota.*

C O M P A R A T I O N E N O M I N U M .

Nomi-
num
compa-
rativus
Positivus
gradus.
Compa-
rativus.

Superlati-
tivus.

Comparantur nomina, quorum significatio augeri minuive potest.

Gradus comparisonis sunt tres.

Positivus, qui rem sine excessu significat : ut, Albus, niger, probus, improbus.

Comparativus, qui significationem sui positivi per adverbium magis auget : ut Albior, probior, id est, Magis albus, magis probus. Fit autem regulariter à secundo positivi casu in iadditâ syllabâ or : ut, ab Amici, pudici, fit amicior, pudicior.

Superlativus, qui supra positivum cum adverbio Valde vel Maxime significat ; ut,

Docti-

Doctissimus, $\{\}$ id est, valde $\{\}$ Doctus.

Justissimus, $\{\}$ vel maximè $\{\}$ Justus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in *i* adjectis *s* & *simus*: ut, a Candidi, prudenti, fit Candidissimus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in *r* desinunt, adjecto *rimus* superlativum formant: ut Pulcher, pulcherrimus; Niger, nigerrimus.

Exciuntur, Dextimus à Dexter, Maturimus, sive Maturissimus, ab antiquo Matur.

Sex ista in *lis*, superlativum formant mutando *lis* in *limus*; nempe, Facilis, facillimus: Docilis, docillimus: Agilis, agillimus: Gracilis, gracillimus: Humilis, humillimus: Similis, simillimus.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur: Maledicus, maledicentior, male- à dico, lo- dicentissimus, à dico: Magniloquus, magniloquentior, quor,&c magniloquentissimus, à loquor.

Plautus tamen à mendacio, & confidentilio- quus, usurpat mendacio, & confidentilio.

Benevolus, $\{\overset{o}{v}\}$ Magnificus, $\{\overset{o}{f}\}$.
Benevolentior, $\{\overset{o}{v}\}$ Magnificentior, $\{\overset{o}{f}\}$.
Benevolentissimus, $\{\overset{o}{v}\}$ Magnificentissimus, $\{\overset{o}{f}\}$.

Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit per adverbia Magis & Maximè: ut, Idoneus, magis Idoneus, maximè Idoneus. Arduus, magis arduus, maximè arduus.

COMPARATIO INUSITATOR.

Interim acre judicium adhibendum est, ut quæ in legendis authoribus raro occurrent, raro itidem usus- tur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur.

Affiduior, strenuor, egregiissimus, mirificissimus, pi- entissimus vel piissimus, ipsissimus.

Perpetuissimus, $\{\overset{e}{x}\}$ Exiguissimus, apud Ovidium.
Tuissimus. $\{\overset{e}{x}\}$ Multissimus, apud Ciceronem.

COMP A-

NOMEN.

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, pessimus.
 Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus.
 Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum.
 Vetus, veterior, veterrimus. Deterior, deterrimus; ab antiquo deter. Nequam, nequior, nequissimus.
 Citrà, citerior, citimus. Inträ, interior, intimus. Infra, inferior, infimus. Extrà, exterior, extimus vel extremus.
 Suprà, superior, supremus vel summus. Post, posterior, postremus. Ultrà, ulterior, ultimus. Propè, propior, proximus; à quo proximior, apud Ovidium. Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutissimus. Sæpe, saepius, saepissime.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Comparatio
manca.

Inclitus,	{	Meritus,
Inclitissimus.		Meritisimus.
Opimus,	{	Sinister,
Opimior.		Sinisterior.
Ocyor,	{ ab ocyis.	
Ocyssimus.		
Novus,	{	Juvenis,
Novissimus.		Junior.
Adolescens,	{	Senex,
Adolescentior.		Senior,
Potior,	{	Maximus natu.
Potissimus.		
Longinquus,	{	Ante,
Longinquier.		Anterior.
Pené,	{	Nuper,
Penissimus.		Nuperrimus.

Comparatio
abusiva.

Interdum autem à substantiis fit comparatio, sed abusivè:

ut,	{	Neronior,	{	Nerona,
		Cinædior,	à	Cinædo,
		Pœnior,		Pœno.

Com-

Comparationum Typus.

S I N G U L A R I T E R.

	Positivus.	Compar.	Super.
--	------------	---------	--------

	Doctus, Tener, Dulcis, Felix. Prudens.		
Nom.	us er is a is x ns um e	{ ior { ior ius	{ mus { ma num
Gen.	i us æ x ns i	{ ioris	{ mi { ma mi
Dat.	o æ i o	iori	{ mo { mæ mo
Accus.	um em em em am em em em um e ee ns	iorem iorem ius	{ raum { mam num
Voc.	e er is æ is x ns ume	{ ior { ior ius	{ me { ma mam
Ablat.	o æ i e o i	iore iori	{ mo { mæ mo

Com-

Comparationum Typus.

PLURALITER.

	Positivus.	Compar.	Super.
	Dolii. Teneri. Dulces. Feliciter. Prudentes.		
Nom.	i es æ es a ia	iores iores iota	{ mi mae ma
Gen.	{ orum arum orum	ium iorum	{ morum marum morum
Dat.	is ibus	ioribus	mis
Accus.	{ os es as es a ia	iores iores iota	{ mos mas ma
Voc.	{ i es æ es a ia	iores iores iota	{ mi mae ma
Ablat.	is ibus	ioribus	mis.

DE PRONOMINE. 37

Pronomen est pars orationis, quâ in demon-
stranda aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina sunt quindecim ; Ego, tu, sui,
ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, sius, noster,
vester, nostras, vestras.

Quibus addi possunt & sua composita : ut, Egomet,
tute, idem, & similia : ut etiam, qui, quæ quod.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini Species, Numerus, Casus, Ge-
nus, Declinatio, Persona, Figura.

Species pronomini est duplex ; Primitiva & De-
rivativa.

Ad Primitiva spectant ista ; Ego, tu, sui, ille, ipse,
iste, hic, is.

Ex Primitiis alia sunt demonstrativa, alia relativa.

Demonstrativa, dicuntur eadem, quæ & Primitiva,
nimis, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui.

Derivativa sunt Meus, tuus, sius, noster, vester,
nostras, vestras.

Derativorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva sunt Meus, tuus, sius, noster, vester.

Gentilia ex eo dicuntur, quod gentem aut nationem,
vel partes & sectas significant : ut, nostras, vestras, &
Cujas nomen.

DE NUMERO.

Numerus pronomini duplex est ; Singularis, ut,
Ego ; Pluralis, ut, Nos.

Nume-
rus in
prono-
min.

Casus in
prono-
min.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine ;
vocativo carent omnia pronomina, præter hæc quatuor.
Tu, meus, noster, nostras. *Martialis* tamen pronomini
ipse vocativum tribuere videtur, quum ait,

Ht. Martis revocetur amor, summique Tonantis;

A te Juno petat efton, & ipsa Venus.

DE

DE GENERE.

Genera
pronomi-
num.

Genera sunt in pronominibus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut, Ego, tu, fui: alia per tria genera variantur; ut, Meus, mea, meum.

DE DECLINATIONE.

Prono-
minum
declina-
tio pri-
ma.

Secunda.

Tertia.

Quarta.

Declinationes pronominum sunt quatuor.

Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*: ut, Ego, tu: genitivo *Mei*, *tui*, & *sui*, quod recto caret in utroque numero.

Genitivus secundæ desinit in *ius* vel *jus*: cuius formæ sunt ille, *ipse*, *iste*: genitivo *Illijs*, *ipsius*, *istius*: *Hic*, *is*, *qui*: genitivo *Hujus*, *eius*, *cujus*.

Genitivus tertiae Declinationis exit in *i*, *æ*, *i*, quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminations variantur: cuius fortis sunt,

Nominativo	Meus, mea, meum,	Genitivo	Mei, meæ, mei
	Tuus, tua, tuum,		Tui, tuæ, tui.
	Suis, sua, suum,		Sui, sua, sui.
	Noſter, noſtra, noſtrum		Noſtri, noſtræ, noſtri

Vester, veſtra, veſtrum,

Genitivus quartæ habet *atis*: ex quo ordine, sunt,

Noſtras, Noſtratis.

Veſtras, Veſtratis.

Cujas, Cujatis.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiae declinationis inflectuntur.

DE PERSONA.

Personæ
pronomi-
num.

Personæ	Prima,	Ego,
	Secunda,	
	Tu,	

Personæ pronom. sunt tres,

ut,

Tertia.

Personæ	Ego,
	Tu,
	Ille.

Figura.

Pronom.
compo-
ſicio.

Figura est duplex: Simplex, ut *Ego*; Composita, ut *Egomet*.

Pronomina inter se componuntur: ut, *Egoipſe*, *tuipſe*, *fuiipſius*, *meipſius*.

Nom.

PRONOMEN.

39

Nom.	Istic,	Accus.	istunc,	Ablat.	istoc,	1. Inter-
	istac,		istanc,		istac,	fe.
	istoc, <i>vel</i> istuc.		istoc, <i>vel</i> istuc.		istoc.	

Pluraliter Nominativo & Accusativo Istac. Eodem modo declinatur & illic, illac, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: ut, cuiusmodi, 2. Cum nominibus. hujusmodi, illiusmodi, istiusmodi.

Componuntur & cum præpositionibus: ut, Mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum, quicum, quibus-cum. 3. Cum præpositionibus.

Componuntur etiam & cum adverbii: ut, Singular. 4. Cum adverbii.

Eccum, Ellum, ab Ecce & ille.

Eccam, ab Ec- Ellam, Ut & Idem

Eccos, ce & is Ellos, quoque, ab is

Eccas, Ellas, & demum.

Cum coniunctione quoque componuntur: ut, Sing. 5. Cum coniunctione. Nominativo Hiccine, haecine, hoccine. Accusativo, huncine, hanccine, hoccine. Ablativo hoccine, hac-ciae, hoccine. Pluraliter, Haecine, neutrum.

Componuntur denique cum syllabicis adjectiōnibus: Cum syllaba ad-jeſt. Met. ut, Met, te, ce, pte.

Met adjicitur primæ & secundæ personæ: ut, Ego-met, meimet, mihi-met, memet, nosinet, &c. Sic Si-bimet quoque, ac semet dicimus.

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur esse verbum à tumeo, sed tuimet, tibimet, temet, no-lmet, &c.

Te adjicitur istis, Tu, ut, tute; te, ut, tete. Te.

Ce adjicitur obliquis horum pronominum, Hic, ille, iste, quoties in s desinunt; ut, Hujusce, hisce, illiusce, istiusce, hosce, illosce, istosce. Ce.

Pte apponi-tur istis abla-tivis.	Meâ, Tuâ, Sua, Nostrâ, Vestrâ,	ut,	Meapte. Tuapte. Suapte. Nostrapte. Vestrapte.	Pte.
----------------------------------	--	-----	---	------

40 PRONOMEN.

Interdum etiam masculinis & neutris adjici solet: ut
Meopte Marte, tuopte labore, siopte iumento, no-
stropte damno, &c.

Quis & Qui ad hunc modum componuntur.

Quis.

Quis in compositione hisce particulis postponitur.

En,	{	Ecquis,	{	Et hæc tam in foeminao	
Ne,		Nequis,		singulari, quam in neutro	
Alius,		ut,		Aliquis,	plurali, quæ habent, non
Num,		Nunquis,		quæ: ut, Siqua mulier,	

Si,
Siquis.

Præter Ecquis, quæd utrumque in foemino habere
reperitur, Ecqua & Ecqua.

His autem particulis præponitur **Quis** in composi-
tione,

Nam,	{	Quisham,	{	Et hæc ubique (præ-
Piam,		Quispiam,		terquam in ablativo
Putas,		ut,		singulari) quæ habent,
Quam,		Quisputas,		non quæ: ut, Quænam

Que,
Quisque.
Optima quæque.

Quis etiam cum seipso componitur: ut, Quisquis,
quod & in hunc modum variatur:

Nominativo **Quisquis**, quicquid: Accusativo **Quic-**
quid: Ablativo **Quoquo**, quaqua, quequo.

Qui.

Qui in compositione præponitur his particulis.

Dam,	{	Quidam,	{	Et hæc ubique (præ-	
Vis,		ut,		Quivis,	terquam in ablativo
Libet,		Quilibet,		singulari) quæ retinam-	
Cunq;		Quicunq;		neat, non quæ: ut Curi-	

Quædam puella, Quæcunque facinora.

DE VERBO.

Verbum est pars orationis, quæ modis & temporis At-
bus inflexa, esse aliquid, ageréve, aut pati signifi-
ficit: ut, Sum, existo: moveo, moveor: tango, tan-
gor.

Verbum illeto

Verbum dividitur imprimis in personale: ut Doceo,
& impersonale, ut Oportet.

Personale est, quod certis personis distinguitur: ut, Verbum
Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt. Personale.

Contra, Impersonale dicitur, quod diversarum per- Verbum
sonarum vocibus non distinguitur nec variatur: ut, Imperso-
Poenitet, tædet, miseret, oportet. niale.

DE ACCIDENTIBUS VERBO.

Verbo quidem accidentunt ista; Genus, modus, tempus,
figura, species, persona, numerus, conjugatio.

DE GENERE.

Quinque sunt ver- { Activum, { Deponens,
borum genera, { Passivum, { Neutrum, { Commune.

ACTIVUM.

Activum est, quod agere significat, & in or finitum, Activum.
passivum in or formare potest: ut, Doceo, doceor. Le-
go, legor.

PASSIVUM.

Passivum est, quod pati significat, & in or finitum, Passivum
activi formam, r dempto resumere potest: ut, Amor,
amo: Afficio, afficio.

NEUTRUM.

Neutrum est, quod in o vel in m finitum, nec acti- Neutrum
retivam, nec passivam formam integrè induere potest: ut,
: ut Curro, ambulo, jaceo, sum.

Neutrorum tria sunt genera.

Nam aliud Substantivum dicitur; ut, Sum, es, est, Nentrum
sumus, &c. Aliud Absolutum; sic dictum quod ipsum substantivum.
per se sensum absolvat.

Atque hoc rursum duplex est: Nam alterum actio- Nentrum
signem completam in ipso verbo significat, nec in aliud absolutum.
o, tantum unum: ut, Ambio, dormio, pluit, ningit; alte- tum.
rum verò passionem in ipso completa indicat: ut,
erbum illeo, rubeo, albesco, nigresco.

Tertium
genus
Neutr.

Est præterea & aliud, cuius actio in rem cognitæ significationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat: ut,

Bibo vinum,	{	Vinum bibitur.
Curro stadium,		Stadium curritur.
Vivo vitam,		Vita vivitur.

Sunt denique, quæ simplicia quidem neutra sunt, composita vero agendi vim concipiunt: ut, Eo, adeo, mingo, commingo.

DE P O N E N S.

Depo-
nens.

Deponens, quod in *or* finitum, vel activi significationem habet: ut, Loquor verbum: vel neutrus, ut, Philosophor.

C O M M U N E.

Com-
mune.

Commune, quod in *or* finitum, tam activam quam passivam significationem obtinet: ut, Veneror, criminor, consolor, stipulor, speculator, oscular, adulor, frustror, dignor, testor, interpretor, amplector, meditor, experior, ementior, multaque id genus alia quam apud veteres reperias.

D E M O D O.

Indica-
tivus.

Modi verborum sex enumerantur.

Impera-
tivus.

Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit: ut, *Probitas laudatur & alget*. Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur: ut *Quis legit hæc?* Aliquando per dubitationem: ut, *An iustus venit aliud ex alio malum?*

Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet, sed praesens duplex: ut apud Propertium; *Aut si es dura, nega; si es non dura, venito*. Virg. *Tityre dum redeo (brevis est via) pasce capellas;*

*Et potum pastas age Tityre, & inter agendum
Occursare capro (cornu ferit ille) caveto.*

Præteritum autem à Subjunctivo mutuatur.

Cic. *Sed amabò te, nihil incommodo valetudinis tuæ ficer*
*Magial. Dic quotus es, quanti cupias cœnare? nec ulli
Addideris verbum, cœna parata tibi est.*

Qu

Quin & illa passiva, Præceptum sit, dictum sit, determinatum sit, præteriti Imperativi esse fatetur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quod interdum per hunc permisso significetur: ut,

Si sine pace tua, atque invito Numine Troes

Italiam petiere, juant peccata, nec illos fuveris auxilio.

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur: ut Virgilius,

—Eamus, & in media arma ruamus.

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert factane sit, an fiat, an sit facienda: ut, *Utinam bonis literis suus detur bonus.*

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur; ut est author Linacrus. Præterea notandum est præsens hujus modi assumere quandoque significationem futuri: ut, *Utinam aliquando tecum loquar.*

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus: ut, *Expectes eadem à summo, minime poeta; pro potes expectare. Non expectes, ut statim gratias agat, qui sanatur invitus; pro non debes expectare. Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet? pro vult affirmare.*

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum & Particulam & exprimunt.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit: ut,

Si fueris fælix, multos numerabis amicos:

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia Nota. (sicut dictum est) convenient: discernuntur vero significatu, & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuiquam optandi: ut, *Utinam veniat aliquando tempus.* Potentialis vero neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus au-

tem semper aliquam conjunctionem annexam habet: ut,
Si venero; *Ut taceas*; *Cum cœnavero*.

Infini-
tivus.

Infinitivus, qui agere quidem aut pati significat, at
citra certam numeri & personæ differentiam: ut, *Malim probus esse*, *quam haberis*.

D E T E M P O R E.

Tempora sunt quinque.

Præsens.

Prælens, quo actio nunc geri significatur: ut,
Scribo.

Imper-
fectum.

Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo
fuisse significatur, non tamen absolutam tunc temporis
fuisse actionem: ut,

Virgil. *Hic templum Junoni ingens Sidonia Dido
Condebat*: Erat enim adhuc in opere.

Perfect.

Perfectum, quo præterita absolutaque significatur
actio. Hoc in Passivis, Deponentibus, & Communibus,
duplex est, & ob id duplice circuitione explicatum:
Alterum, quo proxime præteritum exprimitur: ut,
Pransus sum: Alterum, quo ulterius præteritum in-
dicatur: ut, *Pransus fui*. Non enim, si modo *pransus*
fis, *pransos sui* comodiè apte dixeris.

Plus-
quam
perfect.
Futurum.

Plusquam perfectum, quo actio jamdiu præterita
significatur.

Futurum, quo res in futuro gerenda significatur.
Hic promissivus modus à nonnullis vocatur, quod
videatur aliquid promittere, aut velle facere: ut,
Ovid. *Ibimus o Nymphæ, monstrataque saxa petemus*.

Hujus aliud genus est, quod Exactum vocant: ut,
Videro, *abiero*.

Ter. *Si te æquo animo ferre accipiet, negligentem feceris*.

Quod quidem exactum futurum etiam in Subjunctivo
modo reperitur: ut,

Plin. *Ero securior dum legam, statimque timebo cum legero*.

D E F I G U R A.

Figura est duplex: Simplex, ut, *Facio*; Composita,
ut, *Calefacio*.

Verba

Verba composita quorum simplicia exoleverunt, sunt, Defendo, offendō, aspicio, conspicio, adipiscor, experior, comperior, expedio, impedio, deleo, imbuo, compello, appello, incendo, accendo, ingruo, congruo, infligo, instigo, impleo, compleo, & id genus alia.

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, Impleo, à *πλέω*. Percello, à *κέλλω*.

D E S P E C I E.

Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio: ut, Ferveo.

Primi-
va.

Derivativa, quæ à Primitiva deducitur, ut, fervesco.

Deriva-
tiva.

Derivativeorum genera sunt quinque.

Inchoe-
tiva.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* meditativa potius, & augmentativa appellat,) in *sco* desinunt: ut, Labasco, calesco, ingemisco, edomisco.

Hæc autem inchoationem significant, ut, Lucescit, id est, *Incipit lucere, aut certè gliscere* & intendi: ut apud Virgil. *Expleri mentem nequit, ardescitque ruendo:* hoc est, *magis magisque ardet.* Ex his pleraque pro thematibus primariis usurpantur: ut, *Timesco, bisco, conticesco,* id est, *Timeo, bio, taceo.*

Frequen-
tativa.

Frequentativa desinunt in *to, so, xo, aut tor:* ut, *Vi-* fito, affecto, scriptito, pulso, viso, quassso, nexo, texo, *tauva.* vexo, sector, scitor, sciscitor. Significant autem vel assiduitatem quandam, vel conatum: ut, *Diictito,* id est, *frequenter dico;* viso, id est, *eo ad videndum.*

Appar-
ativa.

Huc pertinent & illa, vellico, fodico, albico, & similia id genus, quæ à Grammaticis etiam Apparativa appellari solent.

Desiderativa finiunt in *urio:* ut, *Lecturio, parturio, Deside-* *riurio, coenaturio.* Hæc ad significationem suorum ratiæ. Primitivorum studium, atque appetentiam quandam adjiciunt: ut, *Lecturio,* id est, *Legere cupio;* *Cœnaturio,* id est, *Cupio cœnare.*

Diminutiva.

Diminutiva, in *lo*, vel *ss*, exeunt: ut, Sorbillo, cantillo, pitiffo, id est, *parum ac modice*, sorbeo, canto, bibo.

Imitatativa.

Imitativa sunt, quæ imitationem significant: ut, Patrisso, Atticisso, Platonisso. At Latini hæc formæ non adeò delectati sunt: unde pro Græcisso, Græcor usi sunt: ut, Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor, à Baccho.

DE PERSONA.

Tres sunt verbi personæ: Prima, ut *Lego*; Secunda, ut *Legis*; Tertia, ut *Legit*.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo; Singularis, ut *Lego*; Pluralis, ut *Legimus*.

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam unguis suos exactissime callere debent: proximum fuerit ut haec Gulielmi Lili de præteritis & supinis regulæ (lucidissimæ quidem illæ, compendiosissimæque, nec tanè minus utiles) pari aviditate imbibantur.

As avi.
*Hypermeter.
versus
plus justo
una syllaba
constat, sed
colliden-
da cum
prima
voce se-
quentis
versus,
id quod
omnium
continu-
ne est.

G. LIL. DE SIMPLICIUM

Verborum primæ Conjugationis
communi Præterito.



*S*in præsenti perfectum format in avi;
*U*t, no nas navi, vocito vocitas vocitavi.
*L*eme lavo lavi, juvo juvi, nexoq; nexui;
*E*t seco quod secui, neco quod necui, mico verbum
*Q*uod micui, plico quod plicui, frico quod fricui
*S*ic domo quod domui, tono quod tonui, sono verbum (dat.)
*Q*uod sonui, crepo quod crepui, veto quod vetui dat.
*A*t que cubo cubui: raro hæc formantur in avi,
*D*e das ritè dedi, sto stas formare steti vult.

Secun-

Secundæ Conjugationis commune
Præteritum.

Es in præsentii perfectum format ui dans
Ut nigreo, nigres, nigrui : jubeo excipe iussi,
Sorbeo sorbui habet, sorpsi quoque, mulceo mulsi ;
Luceo vult luxi, sedeo sedi, videoque
Vult vidi ; sed prandeo prandi, strideo stridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.

Es ui.

Quatuor his infrà geminatur syllaba prima :
Pendo namque pependi, mordeo vultque momordi,
Spondeo habere sponpondi, tondeo vultque totondi.

L vel R ante geo si stet, geo vertitur in si ;
Urgeo ut ursi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi.
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.

Geo.

Dat fleo fles flevi, leo les levi, indéque natum
Deleo delevi, pleo ples plevi, neo nevi :
A maneo mansi formatur : torqueo torsi,
Hæreo vult hæsi. Veo fit vi ; ut ferveo fervi,
Nives & indè satum poscit conniveo nivi
Et nixi : cieo civi, vieisque vievi.

Veo.

Tertia Conjugatio.

Tertia præteritum formabit ut hīc manifestum.

Bo fit bi, ut lambo lambi, scribo excipe scripti,
Et nubo nupsi ; antiquum cumbo cubui dat.

Bo.

Co fit ci, ut vinco vici : vult parco pepercit
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.

Co.

Do fit di, ut mando mandi : sed scindo seidi dat,
Findo fidi, fundo fudi, tundo tutudique ;
Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepedi :
Funge cado cecidi, pro verbero cædo cecidi.

Do.

Cedo pro discedere, sive locum dare, cessi :
Vado, rado, laedo, ludo, divido, trudo,
Claudo, plundo, rodo, ex do semper faciunt si.

Cedo.

Go

Ga. Go fit xi, ut jungo junxi: sed r ante go vult si:
Ut spargo sparxi: lego legi, & ago facit egi;
Dat tango tetigi, pungo punxi pupugique:
Dat frango fregi, cum signat pango pacisci,
Vult pepigi; pro jungo, pegi; pro cano, panxi.

Ha. Ho fit xi, traho ceu traxi docet, & veho vexi.
La. Lo fit ui, colo ceu colui: psallo excipe oum p,
Et sallo fine p; nam salli format utrumque:
Dat vello velli, vulsi quoque, fallo feselli,
Cello pro frango, ceculi: pello pepulique.

Mo. Mo fit ui, vomo ceu vomui: sed emo facit emi,
Come petit compsi, promo prompsi: adjice demo
Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo pressi.

No. No fit vi, fino ceu frui: temno excipe tempsi;
Dat sternio stravi, sferno sprebi: lino levi,
Interdum lini & livi; cerno quoque crevi:
Gigno, pono, cano, genui, posui, cecini dat.

Po. Po fit pli, ut scalpo scalpsi; rumpo excipe rupi;
Et strepo quod format strepu, crepo quod crepu dat.

Ro. Quo fit qui, ut linquo liqui: coquo demito coxi.
Ro fit vi, sero ceu pro planto & semino, sevi,
Quod serui melius dat mutans significatum:
Vult verro verri & versi, uro ussi, gero gessi,
Quaro quasivi, tero trivi, curro cucurri.

So. So, velut accesso, arcesso, incesso, atque laccesso,
Formabit sivi: Sed tolle capesso capessi,
Quodque capessivi facit, atque facesto facessi.
Sic viso visi: sed pinsi pinsui habebit.

Sco. Sco fit vi, ut pasco pavi: vult posco poposci,
Vult didici disco, quexi formare quinisco.

To. To fit ti, ut verto verti: sed fisto notetur
Pro facio stare activum, nam jure stiti dat.
Dat mitto misi, petii peto sive petivi.
Sterto stertui habet, meto messui: ab ecto fit exi,
Ut flecto flexi: pecto dat pexui, habet quoque nexi.
Pexi; etiam neceto dat nexui, habet quoque nexi.

Vo. Vo fit vi, ut volvo volvi: vivo excipe vixi.

Nexo

<i>Nexo ut nexui habet, sic texo texui habebit.</i>	Xo.
<i>Fit cio ci: ut facio feci, jacio quoque jeci;</i>	Cio.
<i>Antiquum lacio lexi, specio quoque spexi.</i>	
<i>Fit dio di, ut Fodio fodi. Gio, ceu fugio gi.</i>	Dio, Gi,
<i>Fit pio pi, ut capio cœpi: cupio excipe pivi,</i>	Pio.
<i>Et rapio rapui, sapio sapui atque sapivi.</i>	
<i>Fit rio ri, ut pario peperi. Tio ssi, geminans s.</i>	Rio.
<i>Ut quatio quassi, quod vix reperitur in usu.</i>	Tio.
<i>Denique uo fit ui, ut statuo statui: pluo pluvi</i>	Uo.
<i>Format, five plui; struo sed struxi, fluo fluxi.</i>	

Quarta Conjugatio.

<i>Quarta dat is ivi, ut monstrat scio scis tibi scivi:</i>	Is, ivi,
<i>Excipias venio dans veni, cambio campsi,</i>	Excipe
<i>Raucio rausi, fartio farsi, fartio farsi,</i>	yanio,
<i>Sepio sepsi, sentio sensi, fulcio fulsi,</i>	cambio,
<i>Haurio item hausi, sancio sanxi, vincio vinxi,</i>	&c.
<i>Pro salto salio salui, & amicio * amicui dat;</i>	
<i>Parcius utemur cambivi, haurivi, amicivi,</i>	*PES pro-
<i>Sepivi, sanxivi, sarcivi, atque salivi.</i>	celestina-
	ticus.

De Compositorum Verborum
Præteritis.

<i>Præteritum dat idem simplex & compositivum,</i>	
<i>Ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper,</i>	
<i>Quam simplex geminat, composto non geminatur:</i>	
<i>Præterquam tribus his, præcurro, excurro, repungo:</i>	
<i>Atque à do, disco, sto, posco, ritè creatis.</i>	
<i>A plico compositum cum sub, vel nomine, ut ista,</i>	Plico.
<i>Supplico, multiplico, gaudent formare plicavi :</i>	
<i>Applico, complico, replico & explico, ui vel in avi.</i>	
<i>Quamvis vult oleo simplex olui, tamen inde</i>	Oleo.
<i>Quodvis compositum melius formabit olevi :</i>	
<i>Simplicis at formam redolet sequitur, suboléisque.</i>	
<i>Composita à pungo formabunt omnia punxi.</i>	Pungo.
	Vult

Do. *Vult unum pupugi, interdumque repungo repunxi.*
Natum à do, quando est inflexio tertia ut addo,
Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo,
Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi : at unum
Seo. *Abscondo, abscondi. Natum à sto, stas stiti habebit.*

Mutantia primam vocalem in E.

Verba hæc simplicia præsentis, præteritiæque,
Si componantur, vocalem primam in e mutant :
Pario. *Damno, lacto, sacro, fallo, arceo, tracto, fassor,*
Partio, carpo, patro, scando, spargo : parioque,
Cujus nata peri duo compertit & reperit dant :
Cætera sed perui ; velut hæc, aperire, operire.
Pasco. *A pasco pavi : tantum composta notentur*
Hæc duo, compesco, dispesco, pescui habere :
Cætera, ut epasco, servabunt simplicis usum.

Mutantia primam vocalem in I.

Hæc, * habeo, lateo, salio, statuo, cado, laeo,
Pango dans pegi, cano, quæro, cædo cecidi.
Tango, egeo, teneo, taceo, sapio, rapióque,
Si componantur, vocalem primam in i mutant :
Ut rapio rapui, eripio eripui : à cano natum,
Præteritum per ui, ceu concino concinui dat.
Placo. *A placeo sic displiceo ; sed simplicis usum*
Hæc duo, complaceo cum perpliceo, bene servant.
Pango. *Composita à pango retinent a quatuor ista,*
Depango, oppango, circumpango atque repango.
Maneo. *A maneo mansi, minui dant quatuor ista,*
Præmineo, emineo, cum promineo, immineoque :
Simplicis at verbi servabunt cætera formam.
Scalpo. *Composita à scalpo, calco, salto, a per u mutant :*
Id tibi demonstrant, excalpo, inculpo, resulto.
Composita à clando, quatio, lavo, rejiciunt a :
Id docet à clando, ocludo, excludo : à quatióque,
Percutio, excutio : à lavo, proluo, diluo, nata.

Mutantia

Mutantia primam vocalem in *I*,
præterquam in præterito.

He c si componas, Ago, emo, sedeo, rego, frango,
Et capio, jacio, lacio, specio, premo, semper
Vocalem primam præsentis in i sibi mutant,

Excipi-
tur Co-
mo.

Præteriti nunquam, ceu frango, refringo refregi :

Ago.
Rego.

A capio incipio incepi. Sed pauca notentur :

Namque suum simplex perago sequitur, satagóque.

Atque ab ago dego dat degi, cogo coegi :

Facio.

A rego sic pergo perrexi, vult quoque surgo

Surrexi, mediâ præsentis syllabâ ademptâ.

Nil variat facio, nisi præposito præunte :

Lego.

Id docet olfacio, cum calfacio, inficióque.

A lego nata, re, * se, per, præ, sub, trans, præunte,

Præsentis servant vocalem, in i cætera mutant :

De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo, tantùm

Præteritum lexi facium ; reliqua omnia legi.

De simplicium verborum supinis.

Nunc ex præterito discas formare Supinum.
Bi sibi tum format, sic namque bibi bibitum fit.

BL

Ci sit ictum ; ut vici viçum, testatur ut ici

CL

Dans ictum ; feci factum, jeci quoque jactum.

DI

Di fit sum, ut vidi visum : quædam geminant s;

Ut pandi passum, sedi sessum : adde scidi quod

Dat scissim, atque fidi fissum, fodi quoque fossum.

Hic etiam advertas, quod syllaba prima supinis

Quam vult præteritum geminari, non geminatur :

Idque totondi dans tonsum docet, atque cecidi

Quod cæsum, & cecidi quod dat casum, atque tetendi

Quod tensum & tentum, tutudi tunsum, atque pepedi

Quod format peditum ; adde dedi quod jure datum vult.

Gi fit Etiam, ut legi lectum : pagi pepigique

GL

Dat pactum, fregi fractum, terigi quoque tactum,

Egi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.

Li

Li.

*Li sit sum: ut sallii, stans pro sale condio falsum:
Dat pepuli pulsum, ceculi culsum, atque sefelli
Falsum: dat velli vulsum, tulibabet quoque latum.*

Mi, ni,
Pi, qui.

*Mi, ni, pi, qui, tuim, fiunt: velut hic manifestum.
Emi, emptum, veni ventum, cecini à cano cantum,
A capio cepi dans captum, à eæpio cœptum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum,*

Ri.

Ri sit sum, ut verrri versum: peperi excipe partum.

Si.

Si sit sum, ut visi visum: tamen s̄ geminato

*Misi formabit missum: fulsi excipe fultum,
Hausi haustum, farsi sartum, farfi quoque fartum,
Ussi ustum, gessi gestum: torfi duo, tortum
Et torsum, indulsi indulsum indulsumque requirit.*

Pf.

Psi sit tum, ut scripsi scriptum: campsi extice campsum.

Ti.

*Ti sit tum, à sto namque steri, à sistoque stiti fit
Præterito commine statum, verti excipe versum.*

Vi.

*Vi sit tum, ut flavi flatum: pavi excipe pastum:
Dat lavi lotum, interdum lautum atque lavatum
Potavi potum, interdum facit & potatum:
Sed favi faustum, cavi caustum: à sero sevi
Fermes rite satum: livi linique litum dat:
Solvi à solvo solutum, volvi à volvo volutum:
Vult singuliru singultum, veneo venis
Venivu venum, sepelivu ritè sepultum.*

Ui.

*Quod dat ui dat itum, ut domui domitum: excipe
Quodvis*

*Verbum in uo, quia semper ui formabit in utum:
Exui ut exutum: à ruo deme rui, rhitum dans.*

*Pés pro-
celestina-
neus

*Vult secui sectum, necui necrum, fricuique
Frictum, miscui item mistum, * ac articui dat amictum:
Torru habet tostum, docui doctum, tenuique
Tentum, consului consultum, alui altum alitumque:*

Sis salui saltum, colui occului quoque cultum.

Pinsui habet pistum, rapui raptum: seruique

A sero vult sertum, sic texui habet quoque textum.

*Quædam
mutant ui
in sum.*

*Hac set ui mutant in sum: nam censeo censum,
Cellui habet celsum: meto messui habet quoque messum:*

Nexui

*Nexui item nexum, sic pexui habet quoque pexum:
Dat patui passum, carui cassum caritumque.*

*Xi fit tum, ut viaxi vindictum, quinque abjiciunt n.: XI. .
Nam finxi fictum, minxi mictum, inque supino
Dat pinxi pictum, strinxi, rinxo quoque rictum.
Xum, flexi, plexi, fixi dant; & fluxo fluxum.*

De Compositorum verborum Supinis.

Compositum ut simplex formatur quodque supinum,
Quamvis non eadem stet semper syllaba utriusque.
Composita à tunsum, demptâ n tusum: à ruitum fit,
I mediâ demptâ, rutum; & à saltum quoque sultum.

A sero, quando satum format, composta situm dant.
Hoc captum, factum, jactum, raptum, a per e mutant:
Et cantum, partum, sparsum, carptum quoque fartum.

*V*erbum edo compositum, non estum, sed facit esum:
Unum dunctaxat comedo formabit utrumque.

A nosco tantum duo cognitum & agnatum habentur;
Cetera dant notum: nullo est jam noscitur in usu.

Tunda.

Renu.

Salio.

Scre.

Edo.

De Præteritis Verborum in Or.

VErba in or admittunt ex posteriore supino
Præteritum, verso u per us, & sum consociato

Vel fui: ut à lectu, lectus sum vel fui. At horum

Nunc est deponens, nunc est commune notandum:

*N*am labor lapsus, patior dat passus & ejus

Nata: ut compatior compassus, perpetiisque

Formans perpeccus, fateor quod fassis, & inde

Nata: ut, confiteor confessus, diffiteorque

Formans diffessus: gradior dat gressus, & inde

Nata; ut digredior digressus. Funge fatiscor

Fessus sum, mensus sum metior, utor & usus.

Pro texo orditus, pro incepto dat ordior ortus,

Nitor nitus vel nixus sum, ulciscor & altus:

Irascor simul iratus, reor atque ratus sum,

Obliviscor unde oblius sum: fruer optar

Pater.

Fator.

Genuis.

Fructus.

Fructus vel fructus, misereri junge misertus.

Tuor & *Vult tuor & tueor non tutus sed tuitus sum,*

Tueor. *Quamvis & turum & tuitum sit utriusque supinum :*

A loquor adde locutus, & à sequor adde secutus ;

Experior facit expertus : formare pacifcor

Apiscor. *Gaudet pactus sum, na nciscor nactus : apiscor,*

Quod vetus est verbum, eptus sum : unde adipiscor adeptus.

Junge queror questus, proficiscor junge prosector ;

Expergiscor sum experrectus : & hæc quoque, commi-

niscor commentus, nascor natus, moriorque

Mortuus, atque orior quod præteritum facit ortus.

De verbis geminum præteritum
habentibus, viz. Activæ & Passivæ vocis.

Praeteritum activæ & passivæ vocis habent hæc ;
Cæno cœnavi & cœnatus sum tibi fermat,

*Furo juravi & juratus, potoque potavi **

Et potus, titubo titubavi vel titubatus :

Sic caro carui & cassus sum, prandeo prandi

Et pransus, pateo patui & passus, placeoque

Dai placui & placitus, suesco suavi atque suetus ;

Veneo pro vendor, venivi venditus & sum,

Nubo nupsi nuptaque sum, mereor meritus sum

Vel merui : adde libet libuit libitum ; & licet adde

Quod licuit licitum, tædet quod tæduit & dat

Pertæsum : adde pudet faciens puduit puditumque ;

Atque piget, tibi quod format piguit pigitumque ;

De Neutro-passivorum præteritis.

Neutro-passivum sic præteritum tibi format,
*Gaudeo gavisus sum, fido fisis, & audeo **

Afus sum, fio factus, soleo solitus sum,

Mareo sum prestus : sed Phocæ nomen habetur.

De verbis Præteritum mutuantibus.

Quædam præteritum verba accipiunt aliundè :
Incepitum in se, flans pro primario, adoptat

Præteri

* Versus

hyper-
meter.

Elavesco

Erubesco

Luesco.

Præteritum ejusdem verbi: vult ergo tepeſco
 A tepeo tepeſt; ferveſeo à ferveo ſervi;
 A video cerno vult vidi; à concutio vult
 Præteritum quatio concuſſi; à percuto que
 Percuſſi ferio; à mingi vult meto minxi;
 A ſedeo ſido vult ſedt; à ſuffero tollo
 Sufſuli; & à ſuo ſtim fuit, & à iulo rite ferò tuli;
 A ſto ſiſto ſteti, tanum pro ſtare; furoque
 Inſanivi, à verbo euſtēni ſignificati.
 Sic poſcunt, veſcor, meleor, Mqtor, rehiſtſcor,
 Præteritam à poſcet, meleor, liſqueſſo, recordor.

Versus
hyper-
meter.

De Verbis Præterito carentibus.

Praeteritum fugiunt, vergo, ambigo, glifco, fatifco,
 Polleo, nideo: Ad hæc, inceptiva, ut puerasco;
 Et paſſiva, quibus caruere activa ſupinū;
 Ut metuor, timor: Meditatio omnia, præter
 Parturio, eſario, quæ praeteritum duo ſeruant.

 Silvesco,
 Fruci-
 ceſeo,
 Sterile-
 ſeo,
 Deſide-
 rativa ut
 Metuor,
 Scripturi-
 o, Iurio,
 Cacatu-
 rio.

Verba Supinū tardō admittentia.

H *Et raro aut nungiam retinebunt verba ſupinū,*
Lambo, mico micti, rudo, ſeabo, parco peperco,
Difpeſco, poſco, diſco, compoſco, quinifo,
Dego, ango, fugo, linquo, ningo, ſatago que,
Paſſalo, votu, noltu, malo, tremo, ſtrideo, ſrido,
Flaveo, liveo, avet, pavez, conniveo, ferret;
A nro compoſitum, ut renuo, a cado, ut incido; præter
Occido, quod facit occasum, reciduo que retafum;
Reſpoſo, linquo, lun, metuo, cluo, frigeo, calvo
Et ſtereo, timeo. Sic luges, & ardeo, cuius
Compoſita etiūti hægent: Sic a gruo ut ingrue, natum:
Et quæcinq̄le in ui formantur neutra ſecundæ;
Excepis oleq̄ doleo, placebo, taceo que,
Pareo, item & careo, noceo, pateo, lateo que,
Et valeo, caleo: gaudent hæc namque ſupino.

De Verbis Defectivis.

- S**ed nunc, ut totum percurras ordine verbum,
Istis pauca dabis multata & anomala verba:
Quæ quia clauda quidem repenant, nec verbis apta,
Qui restis pedibus plenisque incedere gaudent,
Hicce sequens dabitur, quem cernis, sermo solitus.
- Aiebam. Præsens Indicativi, aio, ais, ait. Plural. aiunt.
Aiebat. Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat.
Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus. Ai.
Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Aias,
aiat. Plural. Ajamus, aiant. Prælens particip. Aies.
Præsens Optativi, & Subjunctivi, Ausim, ausis, ausit.
Plural. Ausint.
- Salve. Indicat. Salvebis. Imper. Salve, salveto. Plural. Sal-
vete, salvetote. Infinit. Salvere.
- Ave. Imperat. Ave, aveto. Plur. Avete, avetote. Infin. Avere.
- Cedo. Imperat. Cedo; Plural. Cedite: id est, Dic, vel por-
rige; Dicite, vel porrigit.
- Faxo. Futurum, Faxon, faxim, faxis, faxit, pro faciam vel
fecero. Plural. Faxint.
- Forem. Imperfectum Optat. Potent. & Subjunct. Forem, fores,
foret; pro essem, esses, esset. Plur. Forent.
- Quæso. Infinit. Fore, id est, Futurum esse.
- Infit. Præsens Indicat. Quæso. Plural. Quæsumus.
- Inquit. Infinit, sola vox est, Dicit, seu dixit significans. Plur. In-
fiunt, id est, Dicunt.
- Inquio. Præsens Indicativi, Inquo vel inquam, inquis, inquit.
Plural. Inquimus, inquiunt.
- Inquisti. Præterperfectum, Inquisti, inquit.
- Inquiet. Futurum, Inquieris, inquiet.
- Inquito. Imperat. Inque apud Terent. Inquito apud Plautum.
- Inquit. Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Inquit.
Particip. Inquiens.
- Vale. Indicat. Valebis. Imper. Vale, valeto. Plural. Valete,
valetoe. Infinit. Valere.

Hæc quatuor sequentia, Odi, coepi, memini, novi, omnes voces præteriti perfecti & plusquamperfecti omnium modorum integras habent; ut & futuri quoque, quoniam à præterito indicativi formatur: in reliquis magna pars deficiunt, nisi quod Mernini in Imperativo, Sing. Memento. Plur. Memento habet, Odi, novi & coepi carent Imperativo.

Notabunt præterea pueri, Dor, siro, for, der, fer à for, simplicia non reperi.

Dic,	Dic,	Dice,	Voces esse per
Duc,	pro.	Duce,	poco penconcisas
Præterea,		Fere,	& decurtatas.
Fer,		Face,	
Fac,			

Denique notabunt, Eo & queo, habere imperfectum Ibam, quibam; in future, Ibo, quibo.

De verbis Impersonalibus.

Et de Personalibus quidem hactenus dictum est; de incensu vero de Impersonalibus dicendum, quæ nominativum certe personæ non recipiunt, sed mutatur nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglice personaliter dicimus, *I must read Virgil*, Latine impersonaliter efficiemus, *Oportet me legere Virgiliū*.

Impersonalia igitur appellantur, non quod personæ careant (habent enim, ut videmus, vocem tertiaræ personæ tam activam quam passivam, quamplurimam) sed quia nullius personæ aut numeri certaini significationem, nisi ex adjuncto nominis vel pronominis casu obliquo, sortiantur: Nam *Oportet me*, primæ personæ esse videtur, numerique singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis: *Oportet te*, secundæ personæ singularis: *Oportet vos*, secundæ pluralis; atque itidem de reliquis.

Sunt igitur Impersonalia duplia; activæ vocis & passivæ vocis.

Denique nullum ferè verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam posse induere; nec è inverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur, ut *Virtus placet probis*. *Pecunia omnia potest*. *Ars iu-
vit egentes.*

Quædam verò semper manent impersonalia: ut, *Pudicit, poniunt, exportat.* Tametsi legere est apud Terentium: *Quæ ad solem, quæque operantur signa ad salutem esse,* huic omnia adesse video. .

Conjugantur autem in libertate persona singulari per omnes modos. A Liquet, non extat praeteritum.

**Imperfona lla passiva vocis sunt ab omnibus verbis
simplici & neutris: ut, Curritur, turbaruntur.**

Ex saepe eis quibus a praeponere est optato. **DE GERUNDIS.**

Genititia porro voces participiales vocari possunt, quod similia participiis sunt, sicut proverbialia dicimus, quae sunt similia proverbiorum.

Proinde quia parum videbamus convenire inter Grammaticos, utrum ad verba, an ad participia pro-
piis

pius pertineant huc in confinio utriusque partis relinquimus, ut utri velint, sese regno addicant.

Porrò à nomine calum, à verbo agendi vel patiendi, vel neutrius significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, id est nec iusta verba esse possunt, nec participia.

Gerundi termi- **D**i, Genitivi causis,
naciones sunt tres. **D**o, Dativi & Ablativi.
Dum, Nominativi & Accusat.

Gerundia autem activè maiore ex parte significare, nulli dubium est, licet interdum etiam passivè significant. Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causā: id est, ut eruditetur. Mritque videndo Fœmina: id est, dum viderur. Satis ad cognoscendum illustria: id est, ut cognoscantur. Ars ad difendendum facilis: id est, ut discatur.*

D E S M P I N I S.

Supina quoque merito participialia verba dicuntur, Supina cum gerundi vocibus communia habent, Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u*: scilicet, *Visum*, *visu*. Significant autem, prius quidem tunc active (sicut in rudimentis dictum est) posterius verò passivè.

T DE PARTICIPIO.

PArticipium est pars orationis, inflexa casu, que à Parte Nomine genera, casus & declinationem, à Verbo, prius tempora & significationes, ab utroque numerum & figuram accipit.

A C C I D E N T I A P A R T I C I P I O.

Casus, **S**ignificatio, **G**enus, **N**umerus, **F**igura
Accidunt Parti-
cipio septem, Declinatio, Te npus.

Tempora
Casus
Termi-
natus
Gerun-
di.

Activa
Passiva

Acciden-
tia par-
cipio.

QQ PARTICIPIUM.

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod super in nomine est traditum.

TEMPS.

Tempora
particip.

Præsens.
Nominativus

Presentis
temporis

Anterioris
temporis

Posterioris
temporis

Ultioris
temporis

Tempora participiorum sunt quatuor.

Præsens in *ens* vel *entis*, ut, Amans, legens.

Ceterum *iens*, participium ab *Eo*, simplex rarius legitur in nominativo ; sed euntis, eunti, euntem, eunte, in obliquis : composita verò nominativum quidem in *iens* finitum habent, genitivum autem in *euntis*, ut, Abiens, abeuntis ; Rediens, redeuntis ; præter unum, Ambiens, ambieuntis.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia : ut, Abendi, abeundo, abeundum : præter Ambendi, ambiendo, ambiendum.

Præteri-
tum.

Futu-
rum.

Tus, } Doctus,
Sus, } Visus,
Xus, } Nexus.

Futuru[m] autem duplex: Alterum quidem in *actu* : ut, Lecturus, cursurus ; Alterum verò in *dus*, passiva significatio[n]is semper, ut, Legendus.

SIGNIFICATIO.

Signifi-
cacio[n]is
activa.

Signifi-
cacio[n]is
neutris.

Partici-
pia in
dus.

Signifi-
cacio[n]is
passiva.

Activè significant ea participia, quæ ab activis cadunt: ut, Docens, docturus ; Verberans, verberaturus.

A neutris cadentia neutraliter significant: ut, Currens, cursurus ; Dolens, dolitus.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam participia in *dus*: ut, Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus.

Passive significant, quæ à passivis descendunt: ut, Lectus, legendus ; auditus, audiendus.

Finit & participia passiva ab hujusmodi neutris, quorum tertia persona passivè usurpantur: ut, Aratitur terra, hinc arata & aranda terra.

Participia

PARTICIPIUM. 81

Participia formata à deponentibus, imitantur significacionem suorum verborum: ut, Loquens, loquiutus, loquutus, à loquor.

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, inducit participium futuri in *dus*: ut,

Sequens, Utendus, Obliviscendus,
Loquendus, Patiendus, & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis participia, quæ nunc active, nunc passivè significant: ut, Virgil. *Nunc oblita mibi tot carmina.*

Terent. *Meditata sunt mibi omnia mea incommoda.*
Virgil.—mentitaque tela Agnoscunt.

Communium denique verborum participia ipsorum significationem induunt: ut, Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter pœnitens, decens, libens, pertensus, poenitendus, pudendum.

Hæc participia, præter analogiam, à verbis suis deducuntur, Pariturus, nasciturus, sonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, nosciturus, moriturus, oriturus, osurus, saturus.

Similiā participiis sunt ista, Tunicatus, togatus, personatus, larvatus, & innumera hujus fortis vocabula quæ à nominibus, non à verbis delucuntur.

Impersonalium
participia.

Par. ier.
pia ano-
mala de-
ducta à
verbis
præter a-
nalogi-
am.

Participi-
a derivata
à no-
minibus.

Nume-
rus.

Figura
partici-
piorum.

Partici-
pia flan-
nomina.

N U M E R U S.

Est & numerus in participiis, ut in nomine: Singularis, ut legens: Pluralis, ut Legentes.

D E F I G U R A.

Figura est duplex: Simplex, ut Spirans: Composita, ut Respirans.

Participia aliquando degenerant in nomina participalia: vel cum aliis casum quam suum verbum regunt: ut,

Abundans lactis, Patiens infelix, Alieni appetens, Fugitans litium.

Vel

Vel cum componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt: ut, Infans, indoctus, innocens, ineptus.

Vel cum componantur: ut, Amans
Amantior,
Amantisimus. Doctus,
Doctor,
Doctissimus.

Vel cum tempus significare desinunt: ut,
Expectem qui me nisquam visurus abisti? hoc est,
Qui eo animo discessisti: ut me amplius non videres.

Nullam mentionem fecit cometarum, nil præternaturalium, si quid explorati haberet: id est, ita affectus, ut non prætermitteret.

Amandus est doctissimus quisque: id est, dignus est, vel
debet amari. Vita laudata: id est, laudabilis.

Eficienda est hec mollities anima: id est, debet ejici.

Participia praesentis temporis non raro sunt substantivæ nomina. Modò in masculino genere; ut, Oriens, occidentis, profluens, confluens: Modò in foeminino: ut, Consors, continens. Modò in neutro: ut, Contingens, accidens, antecedens, consequens: Modò in communi genere, pro verbaliibus in tor vel trix: ut, Appetens, diligens, sitiens, indulgens.

Animans modò foemininum, nondò neutrum reperitur.

¶ DE ADVERBIO.

Adverbium est pars orationis non flexa: quæ adiecta verbo sensum ejus perficit atque explanat.

Explanat etiam interdum & nomen: ut, Homo egregie impudens. Nè parum sis leno. Nimium philosophus. Aliquoties & Adverbium: ut; Parum honeste se gerit.

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adverbio accidentia, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

Significationis varietas ex verborum circumstantiis colligenda est.

Le

In

In loco significant, Hic, illuc, istuc, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubique, ubiunque, ubilibet, utroque, ubivis, ubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, inferius, superius.

Ad locum respiciunt. Huc, illuc, intro, alio, quo, Ad locum aliquo, nequo, quoquo, siquo, eo, eodem, quolibet; significativa: quovis, quoconque, foras, horsum, taliorum, dextrorum, sinistrorum, sursum, deorsum, utroque, neutro, quo quoversum.

A loco denotant, Hinc, illinc, istinc, intus, foris, inde, unde, aliunde, alicunde, sicunde, necunde, indidem, undelibet, undevis, undecunque, superne, inferne, coelitus, funditus.

Denique per locum, innuantur. Hac, illac, istac, quacunque, ea, eadem, alia, aliquia, sicutia, nequa, quaque.

Adverbia temporis sunt. Dum, quum, quando, aliquando, quāndiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, usq[ue]to, quo usque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, p[er]endie, mane, vesperi, nudiussertius, nudiulquartus, nudiussquintus, nudiussextus, &c. Diu, noctu, interdiu, nunc, jam, nuper, alias, olim, item, pridem, tantisper, paulisper, paruumper, saepe, raro, subinde, identidem, plerumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro adhuc, hactenus, in-dies, in-horas, ut primū, quum-primū, simulac, simulatque.

Usque temporis & loci adverbium est: ut, Usque sub obscurum noctis. Ab Ēthiopia est usque hac. Est & ubi pro semper, aut continuè ponitur: ut, Usque meum micuere finis.

Adverbia numeri: ut, Semel, bis, ter, quater, quinque, Numeri. sexies, septies, vigesies, vel vices, trigesies, vel tricies, quadragies, quinquagies, sexages, septuages, octogies, centies, milles, infinites.

Ordinis sunt, Inde, deinde, hinc, dehinc, deinceps, non ordinis. vissimo, imprimis, postremo, primū, jamprimum, deinde, demum, tandem, ad si immūm.

- Interrogandi.** Adverbia Interrogandi sunt, Cur, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin *pro* cur non, num, quid ita, quò, unde, quantum?
- Vocandi.** Vocandi sunt, Heus, ô, echo, & si qua sunt similia.
- Negandi.** Negandi: ut, Haud, non, minimè, nequaquam, ne *pro* non, & similia.
- Affirmandi.** Affirmandi: ut, Etiam, sic, quidni, sanè, proftus, nempe, nimjrum, certè, profectò, adeò, plane, scilicet.
- Jurandi.** Jurandi: ut, Hercle, mehercle, medius-fidius, Dius-fidius. Pol, ædepol, Castor, ecastor.
- Hortandi.** Hortandi: ut, Agè, sodes, sultis, amabò, agedum, chodum, eia, agitè.
- Prohibendi.** Prohibendi: ut, Nè, non.
- Optandi.** Optandi: ut, Utinam, si, ô si, ô
- Ostanti.** Excludendi: ut, Modò, dummodo, tantummodo, solummodo, tantùm, solùm, duntaxat, denum.
- Congregandi.** Congregandi: ut, Simul, una, pariter, populatim, univerfim, conjunctim, &c.
- Segregandi.** Segregandi: ut, Seorsim, gregatim, egrégie, nominatim, viritum, oppidatim, vicatim, privatim, speciatim, bifariam, trifariam, omnifariam, plurifariam, ostiatim.
- Diversitatis.** Diversitatis: ut, Aliter, secus.
- Eligendi.** Eligendi: ut, Potius, potissimum, iñò, satiùs.
- Intendendi.** Intendendi: ut, Valde, nimis, nimium, immodecè, impendio, impensè, prorsus, penitus, funditus, radicitus, omnino.
- Remittendi.** Remittendi: ut, Vix, agrè, paulatim, sensim, peditentim.
- Concedentis.** Concedentis: ut, Licet, esto, demus, sit-ita, sit-sanè.
- Negata solitudinis.** Negata solitudinis: ut, Non solùm, non tantùm, non modo, nedum.
- Qualitatibus.** Qualitatibus: ut, Doctè, pulchrè, fortiter, graviter.
- Quantitatibus.** Quantitatibus: ut, Parùm, minimè, maximè, summum, ad summum, & similia.
- Comparandis.** Comparandis: ut, Tam, quām, magis, minus, maximè, minimè, æquè.

CONJUNCTIO. 65

Rei non peractæ : ut, Ferme, ferè, propè, propemo- Rei non
dum, tantum, tantum non, modò non. peractæ.

Demonstrandi : ut, En, ecce, sic, ut cùm dicimus, Sic Demon-
scribito. strandi.

Explanandi : ut, Id est, hoc est, quasi dicas, putà, ut- Expla-
puta, utpote. nandi.

Dubitandi : ut, Forsan, forsitan, fortassis, fortasse.

Eventus : ut, Forte, casu, forte-fortuna.

Similitudinis : ut, Sic, sicut, sicuti, ità, item, itidem, tan- Eventus.
quam, quasi, ceu, uti, velut, veluti. Simili-
tudinis.

C O M P A R A T I O.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, Compæ-
& regunt casus comparativi & superlativi : ut, Doctè, do- ratio.
ctius illo, doctissime omnium : similiter Bene, melius, op-
timè, Malè, pejus, pessimè : etiam Sæpe, sæpius, sæpissime :
Nuper, nuperimè, & similia.

S P E C I E S.

Species est duplex, Principalis, quæ ex se originem Species
habet : ut Herì, cras. adverbiorum.

Derivativa est eorum, quæ nata sunt aliunde : ut Fur- Nomina
tim, à furor : Strictim, à stringo : Humaniter, ab humano.

Aliquando neutra adjectiva induunt formam adver- fiunt ad
biorum, ad Græcorum imitationem : ut, Recens, pro re- verbi
center : Torvum, pro torvè.

F I G U R A.

Figura est duplex: simplex, ut Prudenter ; Composita,
ut Imprudenter.

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio est pars orationis, quæ sententiarum
clausulas aptè connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accidunt, Figura, Potestas, & Ordo.

FIGURA.

Acciden-
tia Con-
juncti-

66 CONJUNCTIO.

FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut nam: **Composita**, ut

namque.

POTESTAS.

Potestas.

Potestas, id est, significatio, est varia: Aliæ enim è conjunctionibus Copulativæ sunt: ut, Et, ac, que, atque, quoque, etiam, item, itidem, cum, &c; tum.

Tum.

Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, tum eruditus*. Huc spectant & his contrarie: ut, Nec, neque, neu, neve.

Suspensi-
væ.

Hæ quatuor sequentes, Et, que, nec, neque, cùm germinantur, Suspensivæ etiam vocantur, quòd aliud semper expectari faciant; ut, *Et fugit, & pugnat*. Nec sapit ista, nec sentit.

Disjunct.

Aliæ Disjunctivæ: ut, Aut, vel, ve, seu, sive.

At ista, cùm germinantur, Suspensivæ etiam vocantur: ut, *Vel scribit, vel dictat*.

Discreti-
væ.

Aliæ Discretivæ: ut, Sed, sed enim, at, ast, atqui, quidem, atque, quoque, scilicet, ceterum, vero, enim vero, quòd si, verum, porro, quin.

Ration-
al. seu
Illativa.

Aliæ Rationales, seu Illativa: ut, Ergo, ideo, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob-eam-rèm, ea-rè: Cicer. *Ea-rè statim ad te aristocratum misi*.

Causales.

Aliæ Causales, id est, quæ rationem præcedentis orationis inferunt: ut, Nam, namque, enim, etenim, quod, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quādo, quidem, propterea, quod, quoniam, quatenus, & pro quia, ut Virgil. *Audieras & fama fuit; pro nam, vel quia fuit: quod pro quia, ut Cicer. Non quod quicquam desit, sed quia valde cupio*.

Ovid.

Crede mihi, quem qui latuit, bene vixit, & intra Fortunam debet quisque manere suam, pro nam vel quia.

Perfecti-
væ.

Aliæ Perfectivæ seu Absolutivæ: ut, Ut, quòd pro ut.

Nè

CONJUNCTIO. 67

Ne & ut, pro ne non? Terent. Sed patria vim ut
queas ferre.

Ne pro ut non: Cicero, Opera datur, iudicia ne fiant.

Aliæ Continuativae: ut, si, si, ni, nisi.

Aliæ Dubitativae: ut, Ne, an, anne, num, nunquid, utrum, necne.

Aliæ Adversativae: ut, Et si, quanquam, quamvis, licet, tametsi: & aliae id genus.

Aliæ Redditivae eartundem: ut, Tamen, attrahit, sed Reddit.
tamen, veruntamen.

Aliæ Diminutivae: ut, Saltim, at, certe, vel: ut Cic. Diminut.
Nè vel latum digitum distestis.

Aliæ Electiva: ut, Quam, ac, atque, ut, quando pro Electiv.
Quam accipiuntur.

Expletiva: ut, Quidem, equidem, nimis, autem, Expletiv.
scilicet, quoque, nam, protet, vero, enim, vero, sed-
enam, enim pro certe.

Virgil. Nam quis te juvenum confidissime, noctis
Fusca adire domos? Ter. At enim non finam.

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctio-
nes, nunc præpositiones esse inveniuntur: ut Cum, quo-
ties, casus, jungitur, præpositio est.

In genere, Conjunctiones adeo tenui discrimine ab ad-
verbii discernuntur: ut quam sapientissime confundantur:
ut, Quando, proinde, & similia.

O R D O.

Ordo conjunctionum est triplex, nempe.

Præpositivus: earum scilicet, quæ in sententiarum exordio ponuntur.

Subjunctivus: earum scilicet, quæ secundum in clausula, vel tertium, vel ad summum quartum locum occupant. Communis.

Ex conjunctionibus hæ imprimis præponi solent. Nam, quare, at, ast, atque, &, aut, vel, nec, neque, si, quin, qua-
tenus, si, seu, sive, ni, nisi.

Conti-
nuat.
Dubitat.

Adversat.

Cum.

Ordo
con-
junct.

Præpo-
sit.

Subjunct.

Com-
munis.
Præpo-
sit.

Sub-

68 PRÆPOSITION.

Subjunctivæ
etivæ
quæ
Encliticæ.

Com-
munes.

Præposi-
tiones
postpo-
sita suis
casibus.

Secun-
dum.

Subjunctivæ vero sunt, Quidem, quoque autem, vero, enim.

Et tres Encliticæ: ut, Que, ne, ve; sic dictæ, quod accentum in præcedentem syllabam inclinant: ut, Horat, *Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis:* *Indocitusque pilæ, discive, trochive quiescit.*

Sunt & aliæ quoque voces aliquot Encliticæ: ut, Dum, sis, nam, &c.

Communes. denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi & postponi possunt, quales sunt reliquæ ferè omnes, præter prædictas: ut, Evidem, ergo, igitur, saltem, tamen, quanquam, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

PRÆPOSITIONE est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in Compositione, vel in Appositione præponitur.

Appositione: ut, *Christus sedet ad dextram Patris.*
Compositione: ut, *Ad actum juramentum adhibendum admonuit.*

Quædam præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut,

Cum,	Quibuscum,
Tenuis,	Pute tenuis.
Verius,	Angliam versus.
Ulque,	Ad occidentem usque.

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONE

Præpositioni accedit casuum regimen, sive constructio.

Ceterum in iisdem casibus mira est significationis varietas, quæ non tam regulis, quam assiduo legendi atque scribendi usu discedat. Exempli causa.

Secundum, aliud significat cum dico, Secundum aurem vulnus accepit, id est, juxta aurem. Aliud vero hic, Secundum Deum parentes amandi sunt, id est, proxime post Deum. Aliud in hac oratione, Secundum quietem satis mihi felix visus sum, id est, in quiete, vel inter quietem.

Præpo-

Præpositiones Accusativum regentes.

Ex præpositionibus istæ accusat. casui adjuaguntur.

Ad. *Ad Calendas Gracas.*

Apud. *Virg. At bene apud memores veteris stat gratia facti.*

Ante. *Hor. — dicique beatus*

Ante obitum nemo, supremaque finiera debet.

Adversus. *Ne Hercules quidem adversus duos.*

Cis. *Cis Thamesim sita est Ætonia.*

Citra. *Hor. Est modus in rebus, sunt certi denique fines,*

Ultra. *Quos ultra citrâque nequit confisteré rectum.*

Intra. *Ovid. Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra*

Fortunam debet quisque manere suam.

Extra. *Plin. Ma. Extra omnem ingenii aleam positus Cicero.*

Circum. *locale est: ut, Circum montem.*

Circa. *Circa forum. Circa viginti annos.*

Circiter, tempus & numerum significat: ut,

Circiter horam decimam.

Cæsar; Circiter duo millia desiderati sunt.

Contra. *Nè contra stimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.*

Inter. *Hor. Multa cadunt inter calicem supremaque labra.*

Infra. *Terent. Quem ego infra omnes, infimum esse puto.*

Supra. *Salust. Dux hostium cum exercitu supra caput est;*

Juxta. *Ter. Cum lucubrando juxta ancillas lanam faceres.*

Ob. *Fæda mors ob oculos versabatur.*

Per. *Hor. Impiger extremos currit mercator ad Indos,*

Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Prope. *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. *Terent. Ita fugias, nè præter casam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. *Hor. O cives, cives, quærenda pecunia primum;*

Virtus post nummos.

Penes. *Ovid. Me penes est unum vasti custodia mundi.*

Trans. *Hor. Cœlum, non animum mutant, qui trans mare
currunt.*

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*

Ab. Hæc vocalibus præponitur, *Mimus. Ab alio expectes,*
alteri quod feceris.

Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cum
opus est, gaudeas.*

Absque. Terent. *Absque eo esset. Absque pecunia misere
vivitur.*

Cum. Mimus. *Damnum appellandum est, cum mala fama*

Clam. *Clam patre. Et Plautus. Clam parenti.*

Coram. *Coram Sendu res acta est.*

De. *Sophistæ rixantur de lana caprina.*

E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, è saxo
Tarpeio deictebatur.*

Ex. *Ex malis moribus bona leges nitæ sunt.*

Pro. Mimus. *Comes facundus in via pro debito est.*

Præ. Terent. *Huc aliquid præ manu dederis.*

Sine. Idem. *Sine Cerere, & Baccho friget Venus.*

Tenus. Virg. — *capulque tenus ferrum impedit ira.*

Præpositiones utriusque casui servientes.

Hæc quatuor utrumque casum exigunt sed diversa fere
significatione.

In. Terent. *In tempore venti, quos omnium rerum est pri-
mum: sine motu.*

Ovidius. *Inque domos superas scandere cura sult: motum
quodammodo innuit.*

Sub. Vir. *Sub lucem expertant calathis: i.e. faulo ante lucem.*
Idem. — *vasto vidiisse sub axro.*

Super. Virg. *Super ripas Tiberis. Fronde super viridi.*

Subter. Subter terram. Virg. *Densa subter testudine casus:*

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compo-
sitionem inveniuntur: nimirum,

Am, } Ambio: } Re, } Recipio:
Di, } ut Diduco: } Se, } ut Sepono:
Dis, } Distraho: } Con, } Condono.

Con-

Præposi-
tiones
nun-
quam
extra
compo-
sitionem
reperiæ.

INTERJECTIO. 71

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit *n*: ut, Coagmēto, coemō, coinquino, cooperio.

DE INTERJECTIONE.

Interjectio est pars orationis, quæ sub ircondita voce subito prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt interjectionum significatiōnes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis, ut, Evax, vah. Plaut. *Evax, jurgio tandem uxorem abegi.*

Dolentis, ut, Hēu, hoi, hei, ô, ali. Terent. *I intro, hoi, hei.* Virg. *O dolor atque decus magnum!*

Timentis, ut, Hei, atat. Terent. *Hei, vereor ne quid Andria apportet mali.*

Admirantis : ut, Papæ. Ter. *Papæ, nova figuraoris.*

Vitantis : ut, Apage, Apagēsis. Terent. *Apagēsis, ego formidolosus?*

Laudantis : ut Euge. Mar. *Citò, nequitèr, euge beate.*

Vocantis : ut, Echo, ho, io, Térent. *Oh, qui vocaris?*

Deridentis : ut, Hui. Ter. *Hui, tu mihi illam laudas?*

Ex improviso aliquid deprehendentis : ut, Atat, Ter. *Atat, data hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis : ut, Oh, proh. Frōb nefas. Seneca. *Oh paupertas felix!*

Imprecantis : ut, Malūm, vœ malūm. Ter. *Quid hoc (malūm) infelicitatis est?*

Ridentis : ut, Ha, ha, he. Terent. *Ha, ha, he, defessa jam misera sum te ridendo.*

Silentium injungentis : ut, Au. Terent. *Au, ne compārandus hic quidem ad illum est.*

Illud hic observandum est, nomina quoque & verba quandoq; interjectionis loco ponit: ut apud Virgil. *Nāvibus (infantūm) amissis, Cicer. Sed amabō tē cura.* Imò hanc interjectionis pars, affectum animi inconditum significans, interjectionis vice fungitur.

Atque hæc quidem de oculo orationis partium **Etymologia**, quamlibet crassâ (quod aiunt) Minervâ tradita sunt pueris, tantisper dum ordinariis in ludo operis ac penfis sub ferula defunguntur, abundè sufficere arbitramur. Quod si cui tamen allubescit quicquam his altius exactiusque pervestigars, hunc ad Grammaticorum volvenda perscrutandaque opera relegandum censemus. Quorum cum magnus sit numerus, & quidem egregiè doctorkm, nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinæ præstantiam, vel propter præcipiendi claritatem elegantiāmque, Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præponi.

DE CONSTRUCTIONE octo partium orationis.

ATQUE de octo quidem orationis partibus earumque formis, quatenus ad Etymologiam attinet, haec tenus dictum esto: deinceps de eisdem, quatenus ad Syntaxim, quæ construc^{tio} dicitur, agemus.

Con-
struc-
tio
quid
fit.

Eff igitur Syntaxis debita partium orationis inter se compositio connexioque, juxta rectam Grammatices rationem.

Ea verò est, quâ veterum probatissimi, tum inscribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Concor-
dantia
Gram-
matice.

Cæterum, priusquam de partium orationis structura singulatim pertraçemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edifferenda.

CONCORDANTIA Nominativi & Verbi.

Concor-
dantia
præna.

Verbūm personale cohæret cum nominativo numero & personā: ut,
Nunquam sera ^b est ad bonos mores ^a via.
^a Fortuna nunquam perpetuò ^b est bona.

Nomi-

Nominativus primæ vel secundæ personæ rariissimè exprimitur; nisi causâ discretionis; ut, ^a *Vos* ^b *damna*
stis; quasi dicat, præterea nemo: aut emphasis gratiæ,
ut *Ten*. ^a *Tu* ^b *es* *patronus*, ^a *tu* *pater*; *si* ^b *deseris* ^a *tu*, *pe*
rimus; quasi dicat, *præcipue*, & *præ aliis tu patronus es*.
Ovid. ^a *Tu dominus*, ^a *Tu vir*, ^a *tu mibi frater* ^b *eris*.

In verbis pluriorum significatio ad homines tantum per-
tinet, tertia personæ nominativus sape subauditur; ut,
Est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant, clamitant, &
in similibus: ut,

Terentius. ^b *Fertur atrocia flagitia designasse*.

Ovid. *Téque* ^b *ferunt ire pænituisse iuæ*.

Non semper vox casualis est verbo nominativus, sed Verbum
aliquando verbum infinitum; ut Plaut. ^a *Mentiri non* ^b *est*
meum: Aliquando oratio; ut,
Ovid. *Addit quid* ^a *ingenuas dñicisse fideliter artes*

^b *Emollit mores, nec sinit esse feros.*

Aliquando adverbium cum genitivo; ut, ^a *Partim vi*
rorum ^b *cederunt in bello*: ^a *Partim signorum* ^b *sunt*
combuſta.

EXCEPTIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro nominativo accusativum ante Accusati-
se statuunt; ut, ^a *Te* ^b *rediſſe incolumem gaudeo*. ^a *Te fabu*
lam ^b *agere, volo*.

Rèolvi potest hic modus per quid & ut, ad hunc mo- Accusati-
dum; ^a *Quid tu* ^b *rediſſisti incolumis, gaudeo*. ^a *Ut tu fa*
bulam ^b *agas, volo*.

Verbum inter duos nominativos diversorum nume-
rorum positum, cum alterutro convenire potest; ut,
Terent. *Amantrium iræ amoris* ^a *redintegratio* ^b *est*.

Ovid.—*quid enim nisi* ^a *vota* ^b *supersunt?*

dem. *Pectora percussit, pectus quoque* ^a *robora* ^b *fiant*.

Virgilius—*nihil hic nisi* ^a *carmina* ^b *desunt*.

Impersonalia præcedentem nominativum non habent; Excep-
t. *Tadet me vita. Pertusum est conjugii: de quibus si*
oco.

Nomen multitudinis singulare quandoque verbo plurali
jungitur : ut, ^a Pars ^b abidere. ^a Utterque ^b deluduntur dolis.

CONCORDANTIA

Substantivi & Adjectivi.

Secunda
concor-
dantia.

Adjectivum cum substantivo genere, numero & casu
consentit : ut, Juven. ^b Rara ^a avis in terris, ^b ni-
groque simillima ^a cygno.

Ad eundem modum participia & pronomina substanti-
tibus adnectuntur : ut,

Ovidius. Donec eris felix multos numerabis amicos;

Nullus ad ^b amissas ibit amicorum ^a opes.

Seneeca. Non ^b hoc primum ^a pectora ^a vulnus ^b mea sen-
serunt ; graviora tuli.

Aliquando oratio supplet locum substantivi : ut, ^b Au-
ditio ^a regem Doreberniam proficiisci.

CONCORDANTIA

Relativi & Antecedentis.

Tertia
concor-
dantia.

Relativum cum antecedente concordat genere, nu-
mero, & persona : ut, — ^a vir bonus est quis ?
^b Qui consultat patrum, ^b qui leges juraque servat.

Nec unica vox solum, sed interdum etiam oratio pon-
tur pro antecedente : ut, Terent. ^a In tempore ad eam ve-
ni ^b quod omnium rerum est primum.

Relativum inter duo antecedentia diversorum gene-
rum collocatum, nunc cum priore convenit ; ut, Valerius
Maximus, Senatus assiduam stationem eo ^a loci peragebat,
^b qui hodie Sentenculum appellatur.

Non procul ab eo ^a flumine, ^b quod Salliam vocant.

Cicer. Protius ^a terra Fovis ^a stella fertur ^b quae Phaeton
dicitur.

Nunc cum posteriore : ut, Homines timentur illum glo-
bum, ^b quae ^a terra dicitur.

E & locus in carcere, ^b quod ^a Tullianum appellatur.

In coitu Lune, ^b quod ^a interlunium vocant.

SYNTAXIS.

75

Aliquando relativum aliquando & nomen adiectivum respondet primitivo, quod in possessivo subintelligitur: ut Terentius. *Omnès omnia bona dicere, & laudare fortunas meas, qui filium haberem tali ingenio præditum.* Ovid. — *a nostris vidisti b flentis ocellos.*

Quoties nullus nominativus interficitur inter relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: Casus relativi. ut, Boët. *Felix, qui b potuit boni Fontem visere lucidum.*

At si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur a verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut Ovid. *Gratia ab officio, b quod mora tardat, absit.* Virg. *b Cuius a numen ador- ro.* *b Quorum optimum ego habeo.* *b Cui a similem non vidi.* *b Quo dignum te judicavi.* *b Quo a melius nemo scribit.* *b Quem a videndo obstupuit.* *Ego Virgilium præ quo ceteri poetæ sordent.*

Substantivorum constructio.

Quum duo substantiva diversæ significationis concurrunt, ut posterius a priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur: ut, Juv. *Crescit a amor b nummi quantum ipsa pecunia crescit,* Rex *a pater b patris.* *a Arma b Achillis.* *a Cultor b agri.* Genitivus substantivi.

Proinde hic genitivus sepiissime in adjectivum possel- sivum mutatur: ut, *b Patris a domus, b Paternæ a domus,* *Heri a filio, b Herilis a filii.* Est etiam ubi in dativum vertitur: ut, Luc. de Cat. *b Urbj a pater est, b urbique a maritus.* *a Heris b tibi, b mibi a pater.* Variatio substantivij in adjectivum ponendum.

EXCEPTIO.

Excipiuntur quæ in eodem calo per appositionem con-nectuntur: ut Ovid. *Effodiuntur a opes b irritamenta ma-* Apposi-tio. *lorum.* Virg. *Ignatum a fuos b pecus a præsepiis arcenti-*

Adjectivum in neutro genere absolute, hoc est, aliquo substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut, *a Paululum b pecuniæ, a Hoc b noctis.* Catul. *Non vide- mus a id b manice, quo! in tergo est.*

Juvenal. ^a Quantum quisque sua ^b nummorum servat in
árca; ^a Tantum habet &^b fidei.

Ponitur interdum genitivus tantum, nempe priore substantivo per Eclípsim subauditio; ut in hujusmodi locutionibus;

Terentius. Ubi ad ^b Diana veneris, ito ad dextram, Ken-
tum erit al ^b Ieffe. Utroque subauditur ^a templum.
Virg. ^a Hectoris Andromache: subauditur ^a exor. Idem;
Deiphobe ^b Glauci: subauditur ^a filia. Terent. ^b Hujus
 video Epirbiam: subaudiū ^a servum.

L A U S E T V I T U P E R I U M. ^a ni odore
Laus & vituperium rei variis modis efficiuntur, ac
frequentius in ablativo, vel genitivo; ut ^a Kin ^b nullū
pde. Ovid. ^b Ingenui vulnis ^a puer, ingenii que puloris.

O P U S E T U S U S. ^a non
Opus & usus ablativum exigunt; ut Cicero. ^b Author-
itate tuī nobis ^a opus est. Gellius. Peccuniam ^b qua sibi ni-
bit ejet ^a usus, abris quibus sciret usus esse non accepit.

Opus
adjecti-
ve.
constru-
tio.
Opus autem adjectivē pro necessariis quandoque ponit
videtur, varieque construitur; ut ^a ubi nullū
Cicero. Dux ^b nobis, ^a author ^b opus est.
Idē ^a illis nimmos ^b mibi ^a opus esse ad apparatum triumpli.
Terentius. Alia ^a que ^b opus sunt para.
Cicer. Sulpitii operam inteligo ex tuis literis, ^b tibi multa
opus nota fuisse.

Adjectivorum Constructio.

G E N I T I V U S.

Adjecti-
vorum
constru-
tio.
A Djectiva, quæ desiderium, notitiam, memoriam,
atque iis contraria significant, genitivum adsciri
cunt; ut,
Plinius. Est natura hominum ^b nositatis ^a avida.
Virg. Men ^b futuri ^a præscia; Idē. ^a Memor esto brevis ^b ævi.
Ter. ^a Imperitos ^b rerum, eductos tibere, in frandem illicis.
Silius. Non sum ^b animi ^a di-bius, sed ^a devius ^b æqui.
Cicer. Gracarum ^b literarum ^a rudis.

Adjectiva

Adiectiva verbalia in **ax** etiam in genitivum feruntur; ut, ^a *Audax* ^b *ingenii*. Ovid. *Tempus* ^a *edax* ^b *rerum*.

Verbalia
in ax.

Sen. Virtus est b vitiorum a fugax. Hor. Utilium a sagax.

Idem; ^b *Propositi a tenax. Virg. Tam b scili pravique a te-*
nax, quam nuncia veri. Plaut. b Pecuniarum a petax, &c.

Ingenis præterea adiectivorum turba nullis certis regulis obstricta, casum patrium postulat. Quorum farraginem satis quidem amissam congesserunt Linacrus & Despauterius. Tu vero crede, cestione ea tibi reddes admodum familiaria.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à quo & genus inutuantur, gaudent; ut Cicer. *Quanquam te, Marce fili, annum jam audientem Crassipum, ilque Athenis, abundare oportet præceptis institutisque philosophiae, propter sumam. T doctoris authocitatem T urbis;* ^b *quorum alter te scientiā augere potest, alia exemplis.*

^a *Utrum b horum mavis accipe.*

Ovid. ^a *quisquis fuit ille b Deorum.*

Terent. *An a quisquam b hominum est aquæ miser, ut ego?*

Virgilius—^b *divum promittere a nemo Auderet.*

^a *Tres b fratum. a Quatuor b judicum. b Sapientum a octa-*
vus quis fuerit, nondum constat.

^a *Primus b regum Romanorum fuit Romulus.*

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpositi-
one; ut, ^a *Primus b ab Hercule. a Tertius b ab Enea.*

In alio vero sensu dativum; ut Virg.—^b *Nulli pietate*
^a *secundus.*

*Ullsurpantur autem & cum his præpositionibus, E, de,
ex, inter, ante; ut Ovid. *Est deus b e vobis a alter.**

Idem. a Solus b de superis. Virg. a Primus b inter omnes.

Idem. a Primus ibi b ante omnes, magnâ comitante catervâ,

Laoco a ardens summa decurrit ab arte.

Interrogativum & ejus redditivum ejusdem casus & Interro-
temporis erunt; ut, ^a *Quarum rerum nulla est farcta?* gat.

^b *Divitiarum. Quid rerum nunc a geritur in Anglia?*

^b *Consultetur de religione.*

Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per Cujus, ja, jun: ut ^a *Cujum pecus?* ^b *Laniorum.* Aut per dictio-nem variae Syntaxeos: ut, ^a *Furtine accusas, an homicidii?* ^b *Utroque.*

Fallit denique cùm per possessiva, Meus, tuus, sius, &c. respondendum est: ut, ^a *Cujus est hic codex?* ^b *Meus.*

Comparati-
tiva,
& superlativa.

Comparativa & superlativa, accepta partitive, geniti-vum, unde & genus fortiuntur, exigunt.

Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur: ut, ^b *Minuum a fortior est dextra.* ^b *Digitorum medius est longissimus.* Accipiuntur autem partitive, cùm per E, ex aut inter exponuntur: ut, *Virgilis b Poeta-rum & doctissimus:* id est, ^b *ex poetis, vel b inter poetas.*

Comparati-
vorum
Confl.

Comparativa cum exponuntur per quām ablativum adscilicunt: ut, Horat. ^a *Vilius argentum est b auro,* ^b *virtutibus aurum, id est, quām aurum, quām virtutes.* Adisci-lunt & alterum ablativum, qui mensuram excessus sig-nificat; ut,

Cicer. ^b *Quanto a doctor es, b tanto te geras & submissus.*

Tanto, quanto, multo, longè atate, natu, utrique gra-dui apponuntur, ut Catul. ^b *Tanto tu a pessimus omnium poeta,* ^b *Quanto tu a optimus omnium patronus.*

Eras. *Nocturne lucubrations b longe a periculosisime ha-bentur.* ^b *Longe operis a peritior es, sed non b multo a me-lior tamen.* Juvén. *Omne animi vitium b tanto a conspecti-us in se crimen habet,* ^b *quanto a maior, qui peccat habetur.*

^a *Majus & maximus b atate.* ^a *Majot. & maximus b natu.*

Commo-
dum in-
commo-
dum, &c.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, simili-tudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum trahuntur: ut Virgilius, *Sis a bonus, O, a felixque b tuis.*

Martial. *Turba a gravis b paci placideq; a inimica b quieti.* *Est a finissimus b oratori poeta.* Ovid. *Qui color albus erat,* *nunc est a contrarius b albo.*

Martial. *a Fucundus b amicis,* ^b *Omnibus a supplex.*

Horat.

Horat. *Si facis ut b patriæ sit a idoneus, a utilis b agro.*

Huc referuntur nomina ex Con præpositione composita: ut Contubernialis, commilito, conservus, cognatus, &c.

Quædam ex his quæ similitudinem significant, etiam genitivo gaudent: ut,

Lucanus. *Quem metuis, a par. b hujus erat.*

Terentius. *Patres æquum esse censem, nos jamjam à pueris illico nasci senes, neque illarum a affines esse b rerum quas fert adolescentia.*

Idem. *b Domini a similis es. Auson. Mens a conscientia b recti.*

Virgilius. *Præterea regina b tui a fidissimā, dextrā*

Occidit ipsa sui.

Communis, alienus, immunis, variis casibus serviunt: Com-
ut Cicero. *a Commune b animantium omnium est con- munis, a-
junctionis appetitus, procreandi causā. Mors b omnibus
a communis. Hoc b mihi tecum a commune est.* lienus,
immuni-
nis, vari-
is casib.
serv.

Salust. *Non a aliena b consiliī. Sen. a Alienus b ambitioni.*

Cicero. *Non a alienus b à Scævole studiis.*

Ovid. *Vobis a immunibus hujus Esse b mali dabitur.*

Plinius. *Caprificus b omnibus a immunis est.*

a Immunes b ab illis malis sumus.

Natus, comodus, incommodus, utilis, inutilis, vehementis, aptus, interdum etiam accusativo cum præpositione adjunguntur: ut Cic. *a Natus b ad gloriam.*

Verbalia in *bilis* accepta passivè, ut & participia, seu *potius* participialia in *dus*, dativo adjecto gaudent: ut *In bilis & dus.*

Mar. *O b mihi post nullos Juli a memorande sodales,*

Statius.—*nulli a penetrabilis b astro Lucas erat.*

ACCUSATIVUS.

Magnitudinis mensura subjicitur adjectivis in accusativo: ut, *Gnomen septem b pedes a longus, unbram non amplius quatuor b pedes a longam reddit.* Magnit. mentura.

Interdum & in Ablativo: ut,

Columella. *Fons a latus b pedibus tribus, a altus b triginta.*

Inter-

Interdum etiam & genitivo ; ut Cokumel. In morem hori, areas, ^a latus ^b pedum denum, ^a longas ^b pedum quinquagenim facito.

ABLATIVE S.

Copia &
mopia.

Adjectiva, quæ ad copiam egestatem pertinet, interdum ablativo, interdum & genitivo gaudent ; ut Plaut. Amor ^a melle ^b felle est ^a fæcundissimus.

Horat. ^a Dives ^b agris, ^a dives positis in fænore ^b nummis. Virgilius. At fessæ multa referunt se nocte minores, Crura ^b thymo ^a plena;

Idem. Quæ regio in terris nostri non ^a plena ^b laboris ?

Idem. ^a Dives ^b opum, ^a dives piotai ^b vestis, & auri.

Persius. O curva in terras anima, & ^b cœlestium ^a inanes ! ^a Expers ^b fraudis. ^b Gratia ^a beatus.

Diversi-
tas.

Nomina diversitatis ablativum sibi cum præpositione subiungunt ; ut, Virg. ^a Alter ^b ab illo. ^a Aliud ^b ab hoc. ^a Diversus ^b ab isto.

Causa.

Nonnunquam etiam dativum ; ut, ^b Huic ^a diversum. Adjectiva regunt ablativum significantem causam ; ut, ^a Pallidus ^b ira. ^a Incurvus ^b senectute. ^a Livida ^b armis brachia. ^a Trepidus ^b morte futura.

Modus
rei.

Forma vel modus rei adjicitur hominibus in ablativo ; ut, Facies miris ^b modis ^a pallida. ^b Nominis ^a Grammati-
cus, ^b re ^a barbarus.

Ciceron. Sum tibi ^b natura ^a parens, ^a præceptor ^b consilis.

Dignus,
&c.

Virgilius. ^a Trojanus ^b origine Casar. ^b Spe ^a dives, ^b re ^a pauper. ^a Syrus ^b natione.

Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi casum adiectum volunt ; ut, Terent. ^a Dignus es ^b odio. Qui filium haberem tali ^b inge-
nio ^a præditum. Virg. Atque ^b oculis ^a capti fodere cubilia rupes. Idem. ^b Soror inha ^a contentus abiit.

Horum nonnulla genitivum interdum vendicant : ut Ovid. Militia est ^b operis altera ^a digna tui.

Virgilius. Descendam magnorum haudquam ^a indi-
gnus ^b avorum.

¶ Pronominum Constructio.

Mei, ^atui, ^bsui, ^anostri, ^bvestri, genitivi primitiorum ponuntur cum passio significatur: ut,

Languet a desiderio p tui, *nostri* omnia cum de ipsa.

Ovi, a Paris, b tui latitat corpore clausameo. ^a *Imago b nostri.* Deriva-

Meus, tuus, suus, noster, vester, adjiciuntur cum actio vel possessio rei denotatur: ut, *Favet a desiderio b tuo.*

^a *Imago b nostra*, id est, quam nos possidemus.

Nostrum & vestrum genitivi sequuntur distributiva, partitiva, comparativa, & superlativa: ut; ^a *Unusquisque b vestrum.* ^a *Nemo b nostrum.* *Ne a cui b vestrum sit mi-*

rum. ^a *Major b vestrum.* ^a *Maximus natu b nostrum.*

Hac possessiva, meus, tuus, suus, noster, & vester, hos Possessi- genitivos post se recipiunt, Ipsi, solius, unius, duorum, va.

trium, &c. Omnim, plurim, paucorum, ejusque; & genitivos participiorum, quae ad genitivum primitivi in possesso includuntur: ut,

Ex a tuo b ipsius animo conjecturam feceris.

Cic. *Dico a mei b unius operi* Reipublicam esse liberatam.

Hein. ^a *Metum b solius peccatum corrigi non potest.*

Eras. ^a *Noster b duorum eventus offendit, utra gens sit melior.*

In a sua b quis islande praest: interior. ^a *Nostrum b omnii memoria*

Erut, adi. Cic. Vestrus b paucorum respondet laudibus.

Hor. — *scripta Cum a me venibidegat, vulgo recitare b*

Sui & suus reciproca sunt, hoc est, semper reflectuntur sui & ad id quod processit in eadem oratione; ut, ^a *Petrus ni- suis re-*

mum admiratur b se. Pariter etiis b suis. Aut annexa per copulam: ut, Asignopera a Petrus rogat, ne b se deserat.

Ipsie ex pronominibus solum trium personarum significationem representat: ut;

^a *Ipse b vidi.* ^a *Ipse b uideris.* ^a *Ipse b dixit.*

Et nominibus pariter ac pronominibus adjungitur; ut,

^a *Ipse b ego.* ^a *Ipse b ille.* ^a *Ipse b Hercules.*

Idein, etiam omnibus personis jungi potest; ut, ^a *Ego a ideo b adsum.*

Terent.

Terent. ^a Idem has nuprias ^b perge facere.

Virgil. ^a Idem ^b jungat vulpes, & mulgeat hircos.

Demonstrativa
hic, ille,
iste.
Ille, &
iste.

Hic &
ille.

Hac demonstrativa, Hic, ille, iste, sic distinguuntur; Hic mihi proximum demonstrat; Iste, eum qui apud te est; Ille, eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, tum usurpatur, cum ob eminentiam rem quamplam demonstramus: ut, Alexander ille magnus. Ille vero ponitur, quando cum contemptu rei alicuius mentis hem facimus: ut Terent. *Istam veritatem quod poteris ab eis pellere, illis libenter invicem mortales.*

Hic & ille, cum ad duo anteposita referuntur, Hic, ad posterius & proprius; Ille, ad prius & remotius proprius ac usitatisime referri debet: ut Col. ^a Agri ille contrarium est ^b pastoris propositum: ^a Ille, quam maxime subacto ^b puro fato gaudet, ^b hic novali gratinaturque: ^b ille fructum e terra sperat, ^b hic e pevere.

Est tamen, ubi e diverso pronome Hic ad remotius suppositum referri invenias, & ille ad proximum.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post verbum.

Nomi-
nat. u-
trinque.

Verba substantiva, ut Sum, forem, sis, existo: Verba vocandi passiva, ut Nomino, appellor, dicor, vocor, nuncupor, & ius familia, ut Scribor, salutor, habeor, existimor: item verba gestus, ut Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro, utriusque nominativum expetunt: ^a ut, ^b Deus ^a est ^b summum bonum.

^b Perquisitus vocantur ^b nani. ^b Fides religione nostrae ^b fundamentum ^a habetur. Malus, ^b pastor, ^a dormit, ^b feminis. Lactans, ^b Homo, ^a incedit, ^b erctus in celum.

Denique omnia ferè verba post se nominativum habent adjectivi nominis, quod cum supposito verbi casu, genero, & numero concordat: ut,

^a Rex ^a mandavit, ^b primis votis pari heresim.

^b Pari ^a opere, ^b taciti, ^b Bonis, ^b discibus, ^b seduli.

Infiniti
verbi
construc-
tio.

Infinitum quoque utrinque eosdem casus habet, pra-
cipue

cipue cum verba optandi; eisque similia accedant; ut,
Hypocrita ^a **cupit** ^b **videti** ^b **justus**. **Hypocrita** ^a **cupit** ^b **se** ^a **vide-**
ri ^b **justum**. **Malo** ^b **dives** ^a **esse quam haberi**. **Malo** ^b **me** ^b **divitem**
^a **esse quam haberi**. **Claud.** *Vivitur exiguo melius;* **natura**
^b **beatis** ^b **Omnibus** ^a **esse dedit**, *si quis cognoverit uti.*
Martial. ^b **Nobis** ^a **non licet** ^a **esse tam** ^b **desertos**, *vel desertos.*
Terentius. *Expedit* ^b **bonas** ^a **esse** ^b **vobis.**
Ovidius. *Quo* ^b **mihi commissio non licet** ^a **esse** ^b **piam.**

Quamvis in his postremis exemplis subaudiuntur accusativi ante verba infinita. ^b **Nos** ^a **esse** ^b **desertos.** ^b **Pos-**
^a **esse** ^b **bonas.** ^b **Me** ^a **esse** ^b **piam.**

Genitivus post verbum.

Solum genitivum postulat, quoties significat possessio- Sum sig-
nif. poss.
gen.
nem, aut ad aliquid pertinere: ut

Virgilius. — *pecus* ^a **est** ^b **Melibeti.**

Cicero. ^b *Adolescentis* ^a **est** *majores* **natu revereri.**

Virg. ^b *Regum* ^a **est** *Parcere subjectis, & debellare superbos:*
Excipiuntur hi nominativi, *Meum, tuum, suum, no-*

strum, vestrum, huianum, belluinium, & similia: ut
Non ^a **est** ^b *meum contra autoritatem Senatus dicere.*

Terent. *Eja haud* ^b *vestrum* ^a **est** *iracundos esse.*

^b *Humanum* ^a **est** *irasci.*

At hic subintelligi videtur officium, quod aliquando etiam exprimitur: ut Terent. *Tuum* ^a **est** ^b *officium has bene ut adsimiles nuptias.*

Verba aestimandi genitivo gaudent: ut, ^b *Plurimi passim æsti-*
^a *sit pecunia.* *Pudor* ^b *parvi* ^a *penditur.* ^b *Nibili, vel* ^b *pro mandi-*
nihilo ^a **habentur** literæ.

Horat. ^b *Pluris opes nunc* ^a *sunt, quam priisci temporis aviles.* gen.

Æstimo, vel genitivum, vel ablativum adsciscit: ut,
Valerius Max. *Non* ^b *hujus te* ^a **æstimo.** ^b *Magno ubique*
virtus ^a **æstimanda** *est.*

Flocci, **nauci**, **nihili**, **pili**, **assis**, **hujus**, **teruncii**, **his**
verbis, **æstimo**, **pendo**, **facio**, **peculiariter** adjiciuntur,
 ut, *Ego illum* ^b *flocci* ^a *pendo.* *Nec* ^b *hujus* ^a *facio*, *qui me*
^b *pili* ^a **æstimat.**

Singularia sunt ista; b cÆqua boni a consulo. b cÆqui boni a facio, id est, in bonam accipio partem.

Aceusandi, **damnandi**, **monendi**, **absolvendi**, &
di verba, **consimilia**, **genitivum** postulant, qui crimen significet; ut,

Plau. Qui alterum a incusat b probri, ipsum se infueri oportet.

Cicero. Etiam b sceleris a condemnat generum suum.

Ovid. Parce tuum vatem b sceleris a damnare. Cupido.

a Admoneto illum pristinæ b fortunæ. b Furri a absolutus est.

Vertitur hic genitivus aliquando in ablativum, vel cum præpositione, vel sine præpositione; ut, Cic. Si in me iniquus es judex, a condemnabo eodem ego te b crimine. Gellius. Hxorem b de iudicitia graviter a accusavit. Cic. Putavi eu b de re a admonendum esse te.

Uterque, nullus, alter, neuter, alias, ambo, & superlativus gradus, non nisi in ablativo id genus verbis subduntur; ut, a Accusas furti, an stupri, an b iutroque? sive b de iutroque? b Ambobus, vel b de ambabus? b Neutro, vel b de neutro? b De plurimis simul a accusaris.

Satago, misereor, miseresco, genitivum admittunt: ut, &c.

Terent. Is b rerum suarum a satagit.

Virgil—oro a miserere b laborum.

Tantorum, a miserere b animi non digna ferentis.

Statius. Et b generis a miseresce tui.

At misereor & miseresco, rarius cum dativo leguntur; ut Sen. Huic succurro, b huic a misereor.

Boëtius. Dilige jure bonos & a miseresce b matis.

Reminis-
scor, **obliviscor**, memini, genitivum aut accusativum desiderant: ut, Datæ b fidei a reminiscitur. Proprium est flultitiae aliorum vitia cernere, a obliviousci b signum. Ter. Faciam ut b meique ac hujus b diei, ac b loci, semper a memineris. Plaut. b Omnia quæ curant senes a meminerunt. Memini b de hac re, b de armis, b de te, id est, mentionem feci.

Potior, aut genitivo, aut ablativo junguntur; ut, Plaut. Remani b signorum & armorum a potiri sunt.

Virg. Egressi optata. Trees a potiuntur b arenæ.

Dati-

Dativus post verbum.

OMNIA verba acquisitivè posita adsciscunt dativum ejus rei, cui aliquid quocunque modo acquiritur; ut Plaut. ^b *Mibi istic nec ^a feritur, nec ^a metitur.* Virg. *Nescio quis teneros oculus ^b mibi ^a fascinat agnos.*

Verba
acquis.
posita
dat. re-
gunt.

Huic regulæ appendent varii
generis verba.

Imprimis, verba significantia commodum aut incommodum regunt dativum; ut Virg. *Illa seges deum ^b vallis ^a respondet avari agricolæ.*

Com-
modum
& in-
commo-
dum.

Non potes ^b mibi ^a commodare, nec ^a incommodare.

Idem— *validis ^a incumbite ^b remis.*

Snam eruditionem ^b tibi acceptam ^a fert.

Ex his quædam efferuntur etiam cum accusativo, ut Excep-
Cicer. ^b *Unum ^a studetis omnes, unum sentitis.* ^a *studetis* & *sentitis*.

Plaut. *Si ea memorem, quæ ^b ad ventris victum ^a conducent, mora est.*

Cicer. ^b *In hac studia ^a incumbite. Naturæ plus ^b ad eloquentiam ^a conferat, an doctrina.*

^b *Fessum quies plurimum ^a juvat.*

Verba comparandi regunt dativum; ut,

Verba
compar-
andi.

Virg. — *sic ^b parvis ^a componere magna solebam.*

^b *Fratri se & opibus & dignatione ^a adæquavit.*

Interdum additur ablativus cum præpositione; ut,

^a *Comparo Virgilium ^b cum Homero.*

Aliquando accusativus cum præpositione Ad; ut,

Si ^b ad eum ^a comparatur, nihil est.

Verba dandi & reddendi regunt dativum; ut,

Fortuna ^b multis nimium ^a dedit, ^b nuki satis. Ingratus est, qui gratiam bene ^b merenti non ^a reportat.

Verba
dandi.

Hæc variæ habent constructionem; ^a *Dono ^b tibi hoc munus; ^a dono ^b te hoc munere.*

Cicer. *Huic ^b rei aliquid temporis ^a impertias.*

Terent. *Plurimi salutis ^b Parmenonem sumimum sum-*

^a i. p. -

^a impertit Gnatho. ^a Afferdit mibi ^b labem. ^a Afferdit me ^b labē.
^a Instravit ^b equo penulam: ^a Instravit equum ^b penulā.
 Ovid. ^a Ni piget infido ^a consuluisse ^b viro, id est, dedisse
 consilium, vel etiam prospexit.
 Lucan. ^b Rectorēmque ratis de cunctis ^a consulit astris, id
 est, petit consilium. ^a Consule ^b saluti tuæ, id est, prespicere.
 Ter. Pessimè istuc ^b in te atque in illum ^a consulis, i. statuis.
^a Metuo, ^a timeo, ^a formido ^b tibi, vel ^b de te, i. sum sollicitus
 pro te. ^a Metuo, ^a timeo, ^a formido ^b te, vel ^b à te: scilicet
 nè mihi noceas.

Verba
promitt-
tendi.

Verba promittendi ac solvendi regunt dativum; ut,
 Cicero. Hæc ^b tibi ^a promitto; ac recipio sanctissimè esse ob-
 servaturum.

Cicero. ^a Es alienum ^b mihi ^a numeravit.

Verba
impe-
randi.

Verba imperandi & nunciandi dativum requirunt: ut,
 Horat. ^a Imperat aut servit collecta pecunia ^b cuique.

Idem. Quid de quoque viro, ^a & ^b cui ^a dicas, sàpē caveo.

Dicimus, ^a Temporo, ^a moderor ^b tibi & ^b te. ^a Refero
^b tibi, & ^b ad te. Item, ^a Refero ^b ad Senatum, id est, pro-
 pono. ^a Scribo, ^a mitto ^b tibi, & ^b ad te. ^a Do ^b tibi literas,
 ut ad aliquem feras. ^a Do ^b ad te literas, id est, mitto ^a
 legas.

Verba
fidendi.

Verba fidendi dativum regunt: ut, Horat.

— Vacuis ^a committere ^b venis Nil nisi lene decet.

^b Mulieri nè ^a credas, ne mortuæ quidem.

Verba
obse-
quendi.

Verba obsequendi & repugnandi dativum regunt: ut,
 Semper ^a obtemperat pīus filius ^b patri. Que homines
 arant, navigant, adificant, ^b virtuti omnia ^a parent. Ip-
 sum hunc orabo, ^b huic ^a supplicabo.

Persius.— venienti ^a occurrite ^b morbo.

Ignavis ^b precibus Fortuna ^a repugnat.

At ex his quædam cum aliis casibus copulantur: ut,
^b Ad amorem nihil potuit ^a accedere. Hoc ^a accessit meis
^b malis. Illud ^a constat ^b omnibus, seu ^b inter omnes.

Terent. — Hoc ^b fratri mecum non ^a convenient.

Juvén. Savis inter se ^a convenit ^b urbis. ^a Ausculto ^b tibi,
 id est, obedio. ^a Ausculto ^b te, id est, audie. Adams ^a diffidet
^b mag-

^b magneti; seu ^b cum magnete. ^a Certat ^b cum illo. ^c Græcanice ^b illi. Catul. Noli ^a pugnare ^b duobus, id est, ^b contra duos. Virg. Tu dic ^b mecum quo pignore ^a certes.

Verba minandi & irascerendi regunt dativum: ut, Verba
^b utriusque mortem ^a minatus est. Terent. ^b Adolescenti nihil minandi.
est quod ^a succenseat.

Sum cum compositis, præter Possum, exigit dativum: Sum.
ut, Rex pius ^a est ^b reipub. ornamento. ^b Mibi nec ^a obest,
nec ^a prodest. Hor. Multa ^b potentibus ^a desunt multa.

Dativum postulant verba composita cum his præpositionibus.

Prae. Cicer. Ego meis ^b majoribus virtute ^a præluxi.

Verba
compo-
sita.

Sed Praeo, prævinco, præcedo, præcurro, præverto, prævertor, accusativo junguntur.

Ad. Albo ^b gallo ne manum ^a admoliaris.

Con. ^a Conducit hoc tuæ ^b laudi. ^a Convixit ^b nobis.

Sub. Terent. ^a Subolet jam ^b uxori, quod ego machinor.

Ante. Cic. Iniquissimam pacem justissimo ^b bello ^a antefero.

Post. ^a Posthabeo, ^a postpono ^b famæ pecuniam.

Virg. ^a Postposui tamen illorum mea seria ^b ludo.

Terent. dixit. * Qui suum commodum posthabuit
præ meo commodo.

Ob. Ter. Quum ^b nemini ^a obrudi potest, itur ad me.

In. ^a Impendet ^b omnibus periculum.

Inter. Cicer. Ille huic ^b negotio non ^a interfuit modò, sed
etiam præfuit.

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in aliud ca- Varia
sum: ut Quint. ^a Præstat ingenio alius ^b alium. ^b Mulos conser-
virorum ^a anteit sapienti. Terent. ^b In amore hæc ^a in-
sunt vitia. Plin. ^a Interdice tibi ^b aqua & igni.

constru-
gio.

Est pro habeo dativum exigit: ut,

Est pro
habeo.

Perfi. Velle suum ^b cuique ^a est, nec voto vivitur uno.

Virg. ^a Est ^b miki namque domi pater, est injusta noverca.

Huic confine est suppetit: ut,

Suppetit.

Horat. Pauper enim non est, ^b cui rerum ^a suppetit usus.

Sum

Gemin.
dativ.

Sunt, cum multis aliis, geminum adsciscit dativum,
ut, ^b *Exitia* ^a est ^b avidis mare ^b nautis.

Speras ^b tibi ^b laudi ^a fore, quod ^b mihi ^b vitio ^a vertis?

Nemo ^b sibi nimis ^a accipere debet ^b favori.

Dativus.
festivi-
tatis.

Est ubi hic dativus, *tibi* aut *sibi*, aut etiam *mihi*,
nulla necessitatis, at festivitatis potius causā additur: ut,
Ego ^b *tibi* hoc effectum ^a dabo. Ter. ^a *Expedi* ^b *mihi* hoc
negozium. *Suo* ^b *sibi* hunc ^a jugulo gladio.

ACCUSATIVUS POST VERBUM.

Verba
transi-
tiva.

Verba transitiva cuiuscunque generis, sive activi,
sive communis, sive deponentis, exigunt accusati-
vum: ut Hor. ^b *Periclitatorem* ^a *fugito*, nam *garrulus* idem
est. Idem. *Nec* ^a *retinent* *patulae* ^b *commissa* fideliter aures.
Virg. *Imprimis* ^a *venerare* ^b *deos*. Aper ^b *agros* ^a *depopulatur*.

Quinetiam verba, quamlibet alioquin intransitiva
atque absoluta, accusativum admittunt cognatae signifi-
cationis: ut Cic. *Tertiam* ^b *atatem hominum* ^a *vivebat*
Nestor. Virg.—*longam incomitata videtur* ^a *Ire* ^b *viam*
Plaut. Duram ^a *servit* ^b *servitatem*.

Hunc accusativum mutant authores non raro in ab-
lativum: ut Plaut. *Diu video* ^b *vita* ^a *vivere*. ^a *Ire recta*
^b *via*. Sueton. ^b *Morte* ^a *obiit* *repentinam*.

Accusat.
fig.

Sunt quæ figuratè accusativum habent: ut,
Virgil.—*Nec vox* ^b *hominem* ^a *sonat*, ^b *Dea certe!*
Juven. *Qui* ^b *Curios* ^a *simulant*, ^b *Bacchanalia* ^a *vivunt*.
Horat. ^b *Pastilos Rufillus* ^a *olet*, *Gorgonius* ^b *hircum*.

D H O A C C U S A T I V I.

Verba
rogandi,
etc.

Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplice regunt
accusativum: ut, *Tu modò* ^a *posce* ^b *Deum* ^b *veniam*. ^a *Dedo-*
cebo ^b *te istos* ^b *mores*. *Ridiculuni* est te ^b me ^a *admonere* ^b *istud*.
Terent. ^a *Induit* ^b *se* ^b *calceos*, *quos priùs exuerat*.

Excep-
tio 1.

Rogandi verba interdum mutant alterum accusativum
in ablativum: ut

Virg. ^b *Itsum* ^a *obtestemur*, ^b *veniamque* ^a *oremus* ^{bb} *ab ipso*.
Terent. ^b *Suspitionem* *istam* ^{bb} *ex illis* ^a *quare*.

Vestiendi

Vestiendo verba interdum mutant alterum accusativum in ablativum, vel dativum: ut, ^a Induo ^b te ^{bb} tunica, ^{2.} vel ^{bb} tibi ^b tunicam.

ABLATIVE POST VERBUM.

Quodvis verbum admetit ablativum significantem instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

ut, Dæmona non ^b armis, sed morte ^a subegit Iesus.

Horat. Naturam ^a expellas ^b furca licet, usque recurret.

Virg. Hi ^b jaculis, illi certant ^a defendere ^b saxis.

CAUSA.

ut Ter. ^a Gaudio (ita me dii ament) gnati ^b cauſi.

Vehementer ^b ira ^a excanduit.

Horat. Invidus alterius ^b rebus ^a macreficit opimis.

MODUS ACTIONIS.

ut, Miru ^b celeritate rem ^a peregit.

Juv. Invigilate vihi, tacito nam tempora ^b gressu

^a Diffugiant, nulloque ^b sono ^a convertitur annus:

Ovid. Dum vires annique finunt, tolerate laborem,

Fam ^a veniet tacito curva senecta ^b pede.

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur Excepio.
præpositio: ut, ^a Baccharis ^b præ ebrietate.

Summa ^b cum humanitate ^a tractavit hominem.

Quibuslibet verbis subjicitur nomen pretii in ablativo casu: ut, ^b Teruncio, seu vitiōsi nuce non ^a emerim. Nomen pretii.

Livius. Multo ^b sanguine ac vulneribus ea victoria ^a stetit.

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur saepe sine substantiis: ut,

Terent. ^a Redime te captiu quām queas ^b minimo. ^b Vili
^a venit triticum.

Senec. ^a Constat ^b parvo fames, ^b magno fastidium.

Excipiuntur hi genitivi sine substantiis positi, Tanti, quanti, pluris, minoris, tantidem, quantvis, quantilibet, Excepio.

quanticumq; ut Cic. ^b Tanti ^a eris aliis, ^b quanti tibi ^a fueris. Non ^a vendo ^b pluris, quam alii, fortasse etiam ^b minoris.

Ovid. Vix Priamus ^b tanti, totaque Troja ^a fuit.

Sin addantur substantiva, in ablativo efferuntur: ut, Ael. Gel. ^b Tantia mercede ^a docuit, ^b quantâ hactenus nemo. ^b Minore pretio ^a vendidi, quam emi.

Valeo.

Valeo etiam interdum cum accusativo junctum reperiatur: ut Varr. Denarii dicti, quod ^b denos aris ^a valebant: quinarii, quod ^b quinos.

Verba abundandi, &c.

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa ablative gaudent: ut,

Terent. ^b Amore ^a abundas Antiph.

Malo virum ^b pecunia, quam pecuniam ^b viro ^a indigentem.

Salust. Sylla omnes suos ^b divitiis ^a explevit.

Terent. Hoc te ^b criminis ^a expedi.

Cic. Homines nequissimi quibus te ^a onerant ^b mendaciis?

Virg. Ego hoc te ^b fasce ^a levabo.

Salust. Aliquem familiarem suo ^b sermone ^a participavit.

Exceptio.

Ex quibus quædam nonnunquam etiam in genitivum feruntur: ut Virgil.

Quam dives nivei pecoris, quam ^b lactis ^a abundans?

Terent. Quasi tu hujus ^a indiges ^b patris.

Quid est, quod in hac causa ^b defensionis ^a egeat?

Virg. ^a Implementur veteris ^b Bacchi pinguisque ferina.

Idem. Postquam dextra fuit ^b cædis ^a saturata.

Terent. Omnes mihi labores leves fuere, praterquam ^b tui
a cærendum quod erat.

Paternum servum sui ^a participavit ^b consilii.

Fungor, fruor, utor, &c.

Fungor, fruor, utor, & similia, ablative junguntur; ut,

Cic. Qui adipisci veram gloriam volunt, justitia ^a fungantur ^b officiis. Optimum est aliena ^a frui ^b insensibili.

In re mala ^b animo si bono ^a utare, juvat.

Virgil. Albice venturo ^a letentur ut omnia ^b seculo.

Cæsar. Qui suâ ^b victoriâ tam insolenter ^a gloriarentur.

Hor. Diruit, edificat, ^a mutat quadrata ^b rotundis. ^a Fescor

^b carnibus. Virg. — haud equidem tali me ^a dignor ^b honore.

Terent.

Terent. *Ut b malis a gaudeat alienis.*

Plaut. *Exemplorum b multitudine a supercedendum est.*

Macrob. *Regni eum b societate a numeravit.*

Plaut. *a Communicabo te semper b mensa mea.*

^a Prosequor te b amore, b laude, b honore, &c. i. e. ^{amo, laudo, honoro,} ^{quor,} ^{Afficio te b gaudio, b supplicio,} ^{Afficio,} b dolore, &c. id est, *exhilaro, punio, contristo.*

Mereor, cum adverbiis benè, male, melius, pejus, Meroe, optimè, pessimè, ablativo adhæret cum præpositione

De: ut, b *De me nunquam bene a meritus est.*

Erasmus b *de lingua Latina optimè a meritus est.*

Catilina pessimè b *de republica a meruit.*

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba ablative cum præpositione optant: ut, *Istuc b ex multis jam-pridem a audiveram.* Luc. b *A trepido vix a abstinet ira magistro.* a *Nasci b à principibus fortuitum est.*
Procul a abest b ab urbe Imperator.

Vertitur hic ablatus aliquando in dativum: ut, Excepio.

Horat. *Vivere si rectè nescis, a discede b peritis.*

Ovid. *Est virtus placitis a abstinuisse b bonis.*

Virg. *Heu fuge, nate Dea, teque his, ait, a eripe b flammis.*

Verbis, quæ vim comparationis obtinent, adjicitur ablatus significans mensuram excessus: ut, *Deforme ex-istimabat, quos b dignitate a praestaret ab iis b virtutibus a superari.*

Quibuslibet verbis additur ablatus absolute sumptus: ut, *Imperante b Augusto, a natus est Christus:* Ablat. *Imperante b Tiberio, a crucifixus.* Juven. *Credo pudicitiam,* Absolut. *b Saturno rege, a moratam in terris.*

Nil a desperandum, b Christo duce, & a suspice Christo.

Fam Maria, b auditio Christum venisse, a cucurrit.

Verbis quibusdam additur auferendi casus per Synecdochen, & poëticè accusativus: ut, a *Egrotat b animo,* Synec- dochie. *magis quam corpore.* a *Candet b dentes.* a *Rubet b capillos.*

Quædam tamen efferruntur in gignendi casu: ut, Excepio.

Absurde facis, qui a angas te b animi.

Exanimatus a pendet b animi. a *Desipiebam b mentis.*

Diversi
casus.

Plaut. ^a Discrincior ^b animi, quia ab domo abeundū est mihi.

Eidem verbo diversi casus diversæ rationis apponi possunt: ut,

ⁱ Dedit ³ mihi ² vestē ⁴ pignori, ⁶ te præsente ⁵ propriā manu.

Passivis additur ablativus agentis, sed antecedente præpositione, & interdum dativus: ut,

Horat. ^a Laudatur ^b ab his, ^a culpatur ^b ab illis.

Cicero. Honestā bonis ^b viris, non occulta ^a petuntur.

Quorum participia frequentius dativis gaudent: ut,
Virg. Nulla tuarum ^a audita ^b mihi, nec visa sororum.

Horat. Oblitūsque meorum, ^a obliviscendus ^c ^b illis.

Cæteri casus manent in passivis, qui fuerunt acti-
vorum: ut, ^a Accusatis à me ^b furti. ^a Habeberis ^b ludibrio.

^a Dedoceberis à me istos ^b mores. ^a Privaberis ^b magistratu.

Neutro-
pass. con-
structio.

Vapulo, væneo, liceo, exulo, fio, neutro-passiva,
passivam constructionem habent: ut, ^b A præceptore
^a v. apulabis: Milo ^b à cive ^a spoliari, quam ^b ab hoste ^a vñire.

Quid ^a fiet ^b ab illo? Virtus parvo pretio ^a licet ^b omnibus.
Cur ^b à conviviis ^a exulat philosophia?

Infiniti-
vorum
construc-
cio.

Quibusdam tum verbis tum adjectivis, familiariter
subjiciuntur verba infinita: ut,

Virgil. — ^a Fuvat nisque ^b morari, Et conferre gradum.

Ovid. ^b Dicere quæ ^a puduit, ^b scribere ^a jussit amor.

Martial. ^a Vis ^b fieri dives, Pontice? Nil cupias.

Virg. Et erat tum ^a dignus ^b amari. Horat. ^a Audax om-
nia ^b perpeti, Gens humana ruit per vetitum nefas.

Eclipsis.

Ponuntur interdum figuratè, & absolute verba infi-
nita: ut, Haccine ^b fieri flagitia? subauditur, ^a decet,
^a oportet, ^a par est, ^a æquum est, aut aliquid simile.

Virg. Criminibus ^b terrere novis, hinc ^b spargere voces

In vulgum ambiguas, ^c ^b quærere conscius armæ.
Enallage. id est, terrebatur, spargebat, quarebat.

¶ DE GERUNDIIS.

Gerun-
dia.

GErundia five Gerundivæ voces, & supina, regunt
casus suorum verborum; ut,

Cicer.

Cicer. *Efferor studio* ^a *videndi* ^b *parentes.*

Ovid. ^a *Utendum est* ^b *ætate, cito pede præterit ætas.*

Virg.— ^a *Scitatum* ^b *oracula Phœbi Mittimus.*

Gerundia in *di* pendent à quibusdam tum substanti-vis, tum adjectivis: ut Virgil.

Et quæ tanta fuit Romam tibi ^a *causa* ^b *videndi?*

Idem: *Cecropias innatus apes* ^a *amor urget* ^b *habendi.*

Idem: *Æneas celsa in puppi jam* ^a *certas* ^b *eundi.*

Poeticè infinitivus modus loco Gerundii ponitur: Nota. ut Virg. ^a *studium quibus arva* ^b *tueri.* ^a *Peritus* ^b *me-dicari.*

Interdum non inveniuntur adjicitur Gerundii vocibus etiam genitivus pluralis: ut, *Quum* ^b *illorum* ^a *videndi gratiæ me in forum contulisse.* Terent. *Date* ^a *cresten-di copiam* ^b *novarum.* Concessa est ^a *diripiendi* ^b *pomorum,* atque opsoniorum *licentia.*

Gerundia in *do* pendent ab his præpositionibus, A, ab, Do, abs, de, è, ex, cum, in, pro: ut,

Cicero. *Ignavi* ^a *à* ^b *descendo citò deterrentur.*

Amor & amicitia, utrumque ^a *ab* ^b *amando dictum est.*

Cicer. ^a *Ex* ^b *defendendo, quam* ^a *ex* ^b *accusando, uberior gloria comparatur.* Consultatur ^a *de* ^b *transeundo in Galliam.*

Quint. *Rectè scribendi ratio* ^a *cum* ^b *loquendo conjuncta est.*

Plaut. ^a *Pro* ^b *vapulando ab hoste mercedem petam.*

Ponuntur & absque præpositione: ut,

Virgil.— *alitur vitium, crescitque* ^b *tegendo.*

^b *scribendo disces scribere.*

Gerundia in *dum* pendent ab his præpositionibus, Dum, inter, ante, ad, ob, propter: ut, ^a *Inter* ^b *cænandum hilares esse.* Virg.— ^a *Ante* ^b *domandum Ingentes tollent animos.* Cic. *Locus* ^a *ad* ^b *agendum amplissimus.*

Idem. ^a *Ob* ^b *absolvendum munus nè acceperis.*

Veni ^a *propter te* ^b *redimendum.*

Cùm significatur necessitas ponuntur citra præpositionem, addito verbo Est: ut,

Juv. ^a *Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.*

^a *Vigilandum est ei qui cupit vincere.*

Gerundia
in nominis
ver-
tuntur.

Vertuntur gerundii voces in nomina adjectiva, ut,
Virg. *Tantus amor florum, & b generandi gloria a mellis.*
Ad b accusandos a homines duci præmio, proximum latro-
cinius est. Cur adeò delectaris a criminibus b inferendis?

Prius
Sup.

Nota.

Exceptio.

Nota.

Posteriorius
Supinum.

Partem
temporis.

Duratio
temporis.

PRÆS supinum activè significat, & sequitur verbum, aut participium, significans motum ad locum: ut,
Ovid. *b Spectatum a veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ.*
Milites sunt a missi b speculatum arcem.

Illa vero, *Do veniam, do filiam nuptum, latentem* habent motum.

At hoc supinum in neutro-passivis, & cum infinito *iri*, passivè significat: ut Plaut.

b Coctum ego non b vapulatum, dudum, a conductus sum.
Ter. *Postquam a audierat non b datum iri uxorem filio.*
Poetice dicunt: *a Es b visere. a Vado b videre.*

Ponitur & absolute cum verbo *Est*: ut,

Terent. *b Actum est, ilicet, periisti.*

Ovid. *—b Itum est in viscera terræ. b Cessatum est satis.*

Posteriorius supinum passivè significat, & sequitur nominis adjectiva: ut, *Sum extra noxam, sed non est a facile b purgatu. Quod b factu a fædum est, idem est & b dictu a turpe. Qui pecunia non movetur, hunc a dignum b spectatu arbitramur.*

In ipsis vero, *a Surgit b cubitu, a Redit b venatu: cubitu & venatu nomina potius censenda videntur, quam supina.*

¶ De Tempore & Loco.

TEMPS.

Quale significant partem temporis, in ablativo frequentius usurpantur, in accusativo raro: ut,
Nemo mortalium omnibus b horis a sapit. b Nocte a latent menda. b Id tempus a creatus est Consul.

Quanquam hic eclipsi videtur esse præpositionis *per vel sub.*

Quae autem durationem temporis & continuationem

tionem denotant, in accusativo, interdum & in ablative efféruntur: ut Virgil.

Hic jam ter centum totos ^a regnabitur ^b annos.

Idem. ^b Noctes atque dies ^a patet atri janua Ditis.

Idem. Hic tamen hāc mecum poteris ^a requiescere ^b nocte.

Suet. ^a Imperavit ^b triennio, & decem mensibus, octōque diebus.

Dicimus etiam ^a In paucis ^b diebus. ^a De ^b die. ^a De ^b nocte.

Promitto ^a in ^b diem. Commodo ^a in ^b mensem. ^b Annos ^a ad quinquaginta natus. ^a Per tres ^b annos studui.

Puer ^b id aetatis. Non ^a plus ^b triduum, aut ^b triduo.

^b Tertio, vel ^a ad ^b tertium calendaras, vel calendarum.

Spatium Loci.

Spatium loci in accusativo effertur, interdum & in ^{spatiū} loci. in ablative: ut Virg.

Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)

Tres ^a pateat cœli spatium, non amplius ^b utras.

Fam mille ^b passus ^a processeram. ^a Abest bidui; subintelligitur ^b sparium vel ^b spatio; ^b itinere, vel ^b iter.

^a Abest ab urbe quingentis ^b millibus passuum.

Appellativa Locorum.

Nomina appellativa, & nomina majorum locorum adduntur ferè cum præpositione verbis significantibus motum aut actionem *in loco, ad locum, à loco, aut per locum*: ut, ^b *In foro ^a versatur.* ^a Meruit *sub rege ^b in Gallia.* Appella-
tiva &
regionum
nomina.
Virgil.—^b *ad templum non æquæ Palladis ibant ^a Iliades.*
Salust. ^a Legantur ^b *in Hispaniam majores natu nobiles.*
^b *E Sicilia ^a discedens Rhodū veni, per mare ^a ibis ^b ad Indos.*

Omae verbum admittit genitivum proprii nominis loci, in quo fit actio; modo primæ vel secundæ declinationis, & singularis numeri sit: ut,
Juven. *Quid ^b omiae ^a faciam? mentiri nescio.*

Terent. *Samia mihi mater fuit, ea ^a habitabat ^b Rhodi.*

Hi genitivi, Humi, domi, militiae, belli, proprietatum sequun-

Urbium
& oppi-
dorum
nomina.

Humi,
domi,&c.

Domi. sequuntur formam: ut, Ter.^b *Domi b bellique simul a viximus.* Cic. *Parvi sunt foris arma, nisi a est consilium b domi.*

Domi, non alios secum patitur genitivos, quam Meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ: ut, *Vescor a domi b mea, non b alienæ.*

Verum si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri aut tertiae declinationis fuerit, in dativo, aut ablativo ponitur: ut, *Colchus an Assrys, b Thebis a nutritus, an b Argis?* Suet. *Lentulum Getulicus b Tyburi a genitum scribit.* Livius. *Neglectum b Anxuri præsidium.* Cicero. *Cum una sola legione a fuit b Carthagini.*

Horat. *b Roma Tybur a amo ventosus, b Tybure Romam.* Cic. *Quum tu b Narbone mensas hospitium a convomeres.*

Nota. Idem. *Commendo tibi domum ejus, quæ a est b Sicyone.*

Sic utimur Ruri vel Rure, in ablativo: ut, ^b *Ruri sere fe a continet.* Pers.—^b *Rure paterno a Est tibi far modicum.*

Ad Locum.

Verbis significantibus motum ad locum apponitur proprium loci, in accusativo: ut, ^a *Concessi b Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum.*

^a *Eo b Londinum ad merces emendas.*

Ad hunc modum utimur rus & domus: ut, *Ego b rus a ibo.* Virg. ^a *Ite b domum saturæ, venit Hesperus, ite capella.*

A Loco, per Locum.

Verbis significantibus motum à loco, aut per locum, adjicitur proprium loci in ablativo: ut, *Nisi antè b Roma a profectus essem, nunc eam relinqueres.* ^b *Eboraco (sive b per Eboracum) a sum profecturus iter.*

Ad eundem modum usurpantur domus & rus: ut, *Ni per a exiit b domo.* Ter. *Timeo ne pater b rure a redierit.*

¶ Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

Hæc tria impersonalia, Interit, refert, & est, quibuslibet genitivis annexuntur, præter hos ab-

ablativos foemininos, Meā, tuā, suā, nostrā, vestrā & cujā : ut, ^a Interest ^b magistratūs tueri bonos, animadvertere in malos. ^a Refert multū Christianæ ^b reipub. Episcopos doctos & pios esse. ^b Prudentis ^a est multa dissimulare. ^b Tuā & refert te ipsum nosse. Cic. Ea cædes criminī potissimum datur ei, ^b cujā ^a interfuit, non ei, cujā nihil interfuit.

Adjiciuntur & illi genitivi, Tanti, quanti, magni, parvi, quanticunque, tantidem : ut, ^b Magni ^a refert quibuscum vixeris. ^b Tanti ^a refert honesta agere. Vestrā ^b parvi ^a interest. Et, ^a Interest ad laudem meam.

DATIVI S.

In dativum feruntur hæc impersonalia, Accidit, certum est, contingit, constat, confert, competit, conducit, convenit, placet, displaceat, dolet, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, restat, benefit, malefit, satisfit, superest, sufficit, vacat pro orium est : ut, ^a Convenit ^b mihi tecum. Salust. Emori per virtutem ^b mihi ^a præstat, quam per dedecus vivere.

Ovid. Non ^a vacat exiguis rebus adesse ^b fovi.

Ter. ^a Dolet dictum imprudenti ^b adolescenti & libero.

A noverca ^a malefit ^b privignis. A Deo ^b nobis ^a benefit.

Virg. ^a Stat ^b mihi casus renovare omnes, id est, statutum est.

ACCUSATIVI S.

Hæc impersonalia accusandi casum exigunt, Juvat, decet, cum compositis, delectat, oportet : ut, ^b Me ^a juvat ire per altum. ^b Uxorem cædes curare ^a decet. ^a Dedeceat ^b viros muliebriter rixari. Cato. ^b Patrem familias vendacem, non emacem esse ^a oportet.

His verò, Attinet, pertinet, spectat, propriè ad- Accusa-
ditur præpositio Ad : ut, Méne vis dicere, quod ^b ad te
^a attinet ; ^a Spectat ^b ad omnes bene vivere.

tiv. cum
præp.

Quint. ^a Pertinet ^b in utramque partem.

His impersonalibus subjicitur accusativus cum genitivo : Accusa-
poenitet, tædet, miseret, miserescit, pudet, piget : ut, tiv. cum
genit.

Cic.

Cic. Si ad centesimum vixisset annum, ^{bb} senectutis ^b eum
fūe non ^a pāniteret. ^a Tādet ^b anēnam meam ^{bb} vitā meā.
^{bb} Aliorū ^b te ^a miseret; ^{bb} tui nec ^a miseret, nec pudeat.
^{bb} Frātris ^b me quidem ^a piget, pudētque.

Emersonia si-
-na-
-nt per-
-sona-
-lia.

Nonnulla impersonalia remigrant aliquando in personalia: ut Virgil.

Non omnes ^a arbusta ^b juvant, humiliisque myricæ.

Ovid. Namque ^b decent animos mollia ^a regna tuos.

Senec. Agricolam ^a arbor ad frugem producta ^b delectat.

^a Nemo miserorum ^b commiserescit.

Te non ^b pudet ^a istud? Non te ^a hac ^b pudent?

Capit,
etc.

Coepit, incipit, desinit, debet, solet, & potest, impersonalibus juncta, impersonalium formam induunt: ut,
Quint. Ubi primum ^a cœperat non ^b convenire, quæstio ori-
ebatur. Idem. ^b Tādere ^a solet avaros impendii. ^a Desinit
illū studii ^b tādere. Sacerdotem inscitiae ^b pudere ^a debet.
Quin. ^b Perveniri ad summum, nisi ex principiis, non ^a potest.

Verbum impersonale passivæ vocis, similem cum per-
sonalibus passivis casum obtinet: ut,

Cæsar. ^b Ab hostib[us] constanter ^a pugnatur.

Qui quidem casus interdum non exprimitur: ut,
Virgil.—strato ^a discubitur ^b ostro.

Verbum impersonale passivæ vocis, pro singulis
personis utriusque numeri indifferenter accipi potest:
ut, ^{ab} Statur: id est, sto, stas, stat; stamus, statis, stant: vide-
licet ex vi adjuncti obliqui: ut, ^a Statur ^a à me, id est, sto,
^a Statur ^b ab illis, id est, stant.

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

Participia regunt casus verborum à quibus deri-
vantur: ut Virgil—Duplices ^a tendens ad sydera
^b palmas, Talia voce refert.

Idem; ubera ^b lacte domum referent ^a distenta capella.
^a Diligendus ^b ab omnibus.

Quamvis in his usitatior est dativus: ut,
Terent. Restat Chremes, qui ^b mihi ^a exorandus est.

GENI.

SYNTAXIS.

99

GENITIVUS.

Participiorum voces, cum fiunt nomina, genitivum posse stulantur: ut Salust. ^a Alieni ^a appetens, ^b sui ^a profusus. ^b Cupientissimus ^b tui. ^a Inexpertus ^b belli. ^a Inductus ^b pilae.

ACCUSATIVUS.

Exosus, perosus, pertensus, activè significant, & in accusativum feruntur: ut, Inmundam ^b segnitiem ^a perosæ: turus. Astronomus ^a perosus ad unum ^b mulieres. Sueton. ^a Pertensus ^b ignaviam suam.

Exosus & perosus etiam cum dandi casu leguntur, vi- delicet passivè significantia: ut, Germani ^b Romanis ^a perosæ sunt. ^a Exosus ^b Deo & sanctis.

ABLATICUS.

Natus, prognatus, satus, cretus, creatus, ortus, Ablativeditus, in ablativum feruntur: ut Ter. Bona bonis ^a proge- nata ^b parentibus. Virgil.—^a fate ^b sanguine divum. Idem.—Quo ^b sanguine ^a cretus? Ovid. Venus ^a orta ^b mari mare præstat eundi. ^b Terræ ^a editus.

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

EN & ecce, demonstrandi adverbia, nominativo frequentius junguntur, accusativo rarius: ut, Virgil. ^a En ^b Priamus, sunt hic etiam sua præmia laudi. Cic. ^a Ecce tibi ^b status noster. Virg. ^a En quatuor ^b aras: ^a Ecce duo tibi Daphni, duobusque ^b altaria Phœbo.

En & ecce exprobrantibus, soli accusativo nechtuntur: ut, ^a En ^b animum & mentem: Juven. ^a En ^b habitum: Terent. ^a Ecce autem ^b alterum.

GENITIVUS.

Quædam adverbia loci, temporis, & quantitatis, genitivum post se recipiunt.

Locis:

Loci.

Loci: ut ubi, ubinam, nusquam, eò, longè, quò, ubi-vis, huccine; ut, ^a Ubi ^b gentium? ^a Quo ^b terrarum abiit? ^a Nusquam ^b loci invenitur. ^a Eò ^b impudentiae ventum est. Ter. Ab ^a minime ^b gentium, non faciam. Hic genitivus ^a gentium festivitatis causâ additur.

Temporis.

Temporis: ut, Nunc, tunc, tum, interea, pridie, postridie: ut, Nikil ^a tunc ^b temporis amplius quam flere poteram. ^a Pridie ejus ^b diei pugnam inierunt. ^a Pridie ^b calendarum, seu ^b calendas.

Quantitatis.

Quantitatis: ut, Parum, satis, abundè, &c. ut, ^a Satis beluantæ, ^b sapientæ ^a parùm. ^a Abundè ^b fabularum audivimus.

Instar.

Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat: ut, Virg. ^a Instar ^b montis equum divinâ Palladii arte ædificant: Mittitur Philippus solus, in quo ^a instar omnium ^b auxiliorum erat.

Ovid. Sed scelus hoc ^b meriti pondus & ^a instar habet.

Nomen.

Hic apponitur interdum præpositio Ad: ut, Vallis ^a ad instar ^b castrorum clauditur.

Populus Romanus è parva origine ^a ad tantæ ^b magnitudinis ^a instar emicuit.

DATIVI'S.

Quædam dativum admittunt nominum unde deduceta sunt: ut, Venit ^a obviam ^b illi. Nam obvius illi dicitur. Canit ^a similiter ^b huic. Et, ^b Sibi ^a inutiliter vivit. ^a Propinquius ^b tibi sedet, quam mihi.

Dat. ad-
verbud.

Sunt & hi dativi adverbiales: Tempori, luci, vespere: ut, ^b Tempori ^a venit, quod omnium rerum est primum. ^b Luci ^a occidit hominem. Vidi ad vos ^a afferri ^b vespere.

ACCUSATIVI'S.

Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositionis unde sunt profecta: ut,

Castra ^a propius ^b urbem moventur.

Salust. ^a Proxime ^b Hispaniam sunt Mauri.

Cedò, flagitantis exhiberi, accusativum regit: ut, Terent. ^a Célò quemvis ^b arbitrum.

ABLATIVI'S.

ABLATIVE S.

Adverbia diversitatis, Aliter, secūs; & illa duo, Adverb.
 Antē, pōst, cum ablative non raro inveniuntur: ut, diversitatis.
^a Multo ^a aliter. ^b Paulo ^a secūs. ^b Multo ^a antē. Longe
 secūs. Virg.—longo ^a pōst ^b tempore venit. ^b Paulo ^a pōst.
 Nisi & ipsa adverbia potius censenda sunt.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, admit- Adverb.
 tunt casus comparativis & superlativis affuetos subser- Compar.
 vire, sicut ante praeceptum est: ut, & Super-
^a Accessit ^a propius ^b illo. ^a Optimè ^b omnium dixit. lat. grad.
 Cic. Leginus. ^a Propius ^b ad deos, & ^a Propius ^b à terris.

Plus nominativo, genitivo, accusativo, & ablative Plūs.
 junctum reperitur: ut Liv. Paulò ^a plus trecenta ^b vehi-
 cula sunt amissa.

Idem. ^b Hominum eo die casa ^a plus duo millia.
^a Plus quam quinquaginta ^b hominum ceciderunt:
 Abierat acies paulò ^a plus quingentos ^b passus.
 Terent. Dilex. viginta, aut ^a plus ^b eo, in nave fui.

Quibus verborum modis, quæ con-
gruant Adverbia.

Ubi, postquam, & cùm, temporis adverbia, interdum Ubi,
 indicatiyis, interdum vero subjunctivis verbis apponun- post-
 dicatur: ut Virgil. Hæc ^a ubi dicta ^b dedit. quam,
 serent. ^a Ubi nos ^b laverimus, si voles, lavato. cum.

Virgil. ^a Cùm faciam vitula pro frugibus, ipse venito.
 dem. ^a Cùm ^b canerem reges & prælia, Cynthus aurem
 ellit. Hic prius adverbium, posterius conjunctio esse Nota.
 idetur.

Donec pro quamdiu, indicatiyō gaudet: ut Ovid. Donec.
 Donec ^b eram soffres.

dem. ^a Donec ^b eris felix, multos numerabis amicos.

Pro Quousque, nunc indicativum nunc subjunctivum
 agit: ut Virg.

ut, igitur. ^a donec oves stabulis, numerumque referre ^b Fussit.

ut, plumb. ^a Donec ea aqua quam adjeceris decolla ^b sit.

Dum.

Dum, de re præsenti non perfectâ, aut pro Quamdiu, fatendi modum poscit: ut,

Terent. ^a Dum ^b apparatur virgo in conclavi.

Idem. Ego te meum dici tantisper volo, ^a dum quod te dignum est ^b facis.

Dum pro dummodo, aliâs potentiali, aliâs subjunctivo nequit: ut, ^a Dum ^b profim tibi.

^a Dum ne ab hoe me falli ^b comperiam.

Dum pro donec subjunctivo tantum: ut,

Virgil. Tertia ^a dum Latio regnante ^b viderit ætas.

Quoad.

Quoad pro quamdiu, vel indicativis vel subjunctivis; pro donec, subjunctivis solis adhibetur: ut, ^a Quoad ^b expectas contubernalem? Cic. ^a Quoad ^b possem & liceret, ab ejus latere nunquam discederem.

Omnia integra servabo, ^a quoad exercitus hic ^b mittatur.

Simulac.

Simulac, simulatque, indicativo & subjunctivo adhærent: ut, ^a Simulac belli patiens ^b erat.

Virgil.— ^a Simulatque ^b adoleverit ætas.

Quemadmodum,
etc.

Quemadmodum, ut, utcunque, sicut, utrumque modum admittunt: ut Eras. ^a Ut ^b salutabis, ita & resulaberis. Horat. ^a Ut sementem ^b feceris, ita & metes.

Ut pro postquam indicativo jungitur, ut, ^a Ut ^b venimus est in urbem.

Quasi,
etc.

Quasi, ceu, tanquam, perinde-acsi, haud-secus-acsi, quum proprium habent verbum, subjunctivo apponuntur: ut, ^a Tanquam ^b feceris ipse aliquid.

Terent. ^a Quasi non ^b norimus nos inter nos.

Ne.

Aliâs copulant consimiles casus: ut, Novi ^b hominem ^a tanquam ^b te. Arridet ^b mibi, ^a quasi ^b amico.

Ne prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis præponitur: ut Virgil. ^a Ne ^b sævi magna sacerdes.

Adver.
Preposi-
tionum
formam
induent.

Terent. Hic nebulo magnus est, ^a ne ^b metuas.

Ne pro non, cæteris modis inservit.

Adverbia, accedente casu, transeunt in præpositiones: ut, Juven. Cantabit vacans ^a coram ^b latrone vistor.

DE CONJUNCTIONUM

Construccióne.

COnjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, quām, nisi, præterquam, an, similes omnino casus neētunt: ut, *Socrates docuit* ^b *Xenophontem* & ^b *Platonem*. *Utinam* ^b *calidus* *esses* aut ^b *frigidus*. ^b *Albus* ^b *ater homo* *fit*, *nescio*. *Est* ^b *minor natu* quām ^b *tu*. ^b *Nemini placet nisi* (*vel præterquam*) ^b *fibi*.

Excepto si casualis dictionis ratio aliqua priyata repugnet, vel aliud poscat: ut,

**Emi librum* ^b *centuſſi* & ^b *pluris*. ^a *vixi* ^b *Romæ* & ^b *Venetiis*.
Hor. in *Metii* ^a *descendat* *judicis* ^b *aures*. *Et* ^b *patris* & ^b *noſtras*.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties similes modos & tempora conglutinant: ut, *Recto* ^b *ſtat* *corpore*, ^b *deſpicitque terras*.

Aliquoties autem similes modos, sed diversa tempora: ut
Ter. *Niſi me* ^b *lačtasses amantem* & ^b *vanā ſpe* ^b *produceres*:
Tibi gratias ^b *egi*, & ^b *te aliquando collaudare* ^b *poſſum*.

*Etiſi, tametſi, etiamſi, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio subjunctivos ſepius poſtulant. Quamvis & licet, subjunctivos frequentiū: ut, ^a *Etiſi nihil novi* ^b *afferebatur*. ^a *Quanquam animus meminiffe* ^b *horret*.*

Virgil. ^a *Quamvis Elysios* ^b *miretur Graecia campos*.

Ovid. *Ipſe* ^a *licet* ^b *venias Musis comitatus, Homere,*

Nil tamen attuleris, ibis, Homere, foras.

*Ni, niſi, ſi, ſiquidem, quod, quia, quām, poſtquam, poſtequam, ubi pro poſtquam, nunequam, priuſquam & indicativis & subjunctivis adhærent: ut, ^a *Quod* ^b *redieris in columis, gaudeo. Caſtigo te, non* ^a *quod odio* ^b *habeam, ſed* ^a *quod amem. Aliud honestam judicas, ^a quām Philosophi* ^b *ſtatiunt. Plin. Gravius accusas, ^a quām* ^b *patitur tua confuetudo.**

Si, utriq[ue] modo jungitur: at Si pro Quamvis, ſubjunctivo tantum: ut, Ter. Releam? ^a non ſi me ^b *obſcret.*

M

Siquis

Sequis, tantum indicative: ut, ^a Signis ^b adeſt.

Quando,
sc.

Quandoquidem, quoniam, indicativo jun-
guntur: ut,

Virg. Dicite (^a quandoquidem in molli ^b confesdimus herba)
^a Quoniam mihi non ^b credis, ipſe facito periculum.

Quippe.

Quippe, cùm proprium habet verbum, gaudet
indicativo: ut, Danda est huic venia, ^a quippe ^b agro-
rat. Si addideris Qui, utrumque admittit modum: ut,
Nat est huic danda venia, ^a quippe qui jam bis ^b pejeravit
five ^b pejeraverit.

Cui.

Qui, cùm habet vim causalem, subjunctivum postulat:
ut, Stultus es ^a qui huic ^b credas.

Cum.

Cùm pro quamvis, pro quandoquidem vel quoniam,
subjunctivis semper adhæret: ut,

Cicer. Nos ^a cùm præcipi nihil posse ^b dicamus, tamen
aliis de rebus differere solemus.

Virg. ^a Cùm ^b sis officiis Gradive virilibus aptus.

Cum &
Tum.

Cum & Tum, item tum geminatum, similes modos
copulant. Est autem in Cùm, quiddam minus atque
ideo in priore clausula parte statuitur: in Tum quiddam
majus, ac proinde in posteriore clausula parte collocatur:
ut, ^b Amplectitur ^a cum eruditos omnes, ^a tum imprimis
Marcellum. ^b Odit ^a tum literas, ^a tum virtutem.

Né, an,
cum.

Ne, an, num, interrogandi particulae, indicativum
amant: ut Virg. ^b Superat ^a ne ^c vescitur aurā ^d A-
therē?

At cùm accipiuntur dubitativè aut indefinite, subjunc-
tivum postulant: ut, Vise ^a num ^b redierit.

Nihil refert ^b feceris ^a ne, ^a an ^b persuaseris.

C.

Ult, causalis seu perfectiva conjunctio, & ut pro ne
non, post verba temporis, nunc potentiali, nunc subjunc-
tivo junguntur: ut Terentius,

Eiūm perduxerē ilīuc secum, ^a ut unā ^b esset meum.

Idem. Te exo Dāve, ^a ut ^b redeat jam in viam.

Idem. Metio ^a ut ^b subfiet boſſes, id est, ne non subfiet.

Ult, concedentis, ieu positum pro quanquā, & ut
pro nōpote, subjunctivo servit: ut,

^a Ut

^a Ut omnia b contingent quæ volo, levari non possum.
Non est tibi fidendum, ^a ut qui toties b fefelleris. ^a Ut
qui solus relictus b fueris.

Ult pro Postquam, pro Quemadmodum, vel Sicut,
& interrogrativum, indicativis nequitur: ut Cicer.

^a Ut ab urbe b discessi, nullum intermisi diem, quin scriberem.
Terent. Tu tamen hæc nuptias perge facere, ^a ut b facis.
Idem. Credo ^a ut b est dementia.

Virg. ^a Ut b valet? ^a Ut b meminit nostri?

Quanquam de hoc in adverbii quoque constructione
paulo suprà est dictum.

P R A E P O S I T I O N U M *Constructio.*

Praepositio subaudita, interdum facit, ut addatur ab-
lative: ut, Habeo te ab loco parentis, id est, ^a in b lo-
co. Apparuit illi humana ab specie, id est, ^a sub humana
b specie. Discessi ab magistratu, id est, ^a à b magistratu.

Praepositio in compositione eundem nonnunquam ca-
sum regit quem & extra compositionem regebat: ut,
Virg. Nec posse b Italiam Teucrorum ^a avertere regem:

^a Prætereo b te insalutatum.

Idem.—^a emoti procumbunt b cardine postes.

Idem. ^a Detrudunt naves b scopulo.

Verba composita cum A, ab, ad, con, de, è, ex, in, Verba
nonnunquam repetunt easdem præpositiones cum suo composi-
casu extra compositionem, idque eleganter: ut, ^a Ab- ta cum A,
stinnerunt b à viris. Terent. Amicos ^a advocabo b ad banc
rem. ^b Cum legibus ^a conferemus.

Cic. ^a Detrahere b de tua fama nunquam cogitavi. Cum
b ex insidiis ^a evaseris. Terent. Postquam ^a excessit b ex
ephebis. ^b In Rempublicam cogitatione curaque ^a incumbe.

In, pro Erga, contra, & ad, accusativum habet: ut, In enim
Virg. Accipit ^a in b Teucros animum mentemque benignam. Accu-
Idem. Quid meus Æneas ^a in b te committere tantum, tivo.

Quid Troes potuere?

Idem. *Quò te Mæri pedes? an quò via dicit, a in b urbem?*

Idem cum accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur: ut, Virg. *Eftque locus b parteis ubi se via findit a in ambas.*

Ovid. *Versa est a in b cineres sospite Troja viro.*

— *amor mihi crescit a in b horas.*

In cum
ablativo.

Sub cum
accusati-
vo.

Sub eum
ablativo.

Super
cum ac-
cusativo.

Super
cum ab-
lativo.

Subter.

Tenus.

Præposi-
tiones
migrant
in ad-
verbia.

In, cum significatur actus in loco, ablativum postulat: ut Ovid. *Scilicet ut fulvum spectatur a in b ignibus aurum.*

Sub pro Ad, per & ante, accusativo innititur: ut, ^a *Sub b umbram properemus.* Liv. *Legati ferè a sub id b tempus ad res repetendas missi;* id est, ^a per id ^b tempus.

Virg.— ^a *sub b noctem cura recursat,* id est, *Paulò a ante b noctem,* vel, *instante nocte.* Alias ablativum admittit:

ut, *Quicquid a sub b terrā est, in aprīcum proferet ætas.*

Virg.— ^a *sub b nocte silenti;* id est, ^a *in b nocte silenti.*

Super pro Ultra, accusativo jungitur: ut Virg.

— ^a *Super b Garamantas & Indos Proferet imperium.*

Super pro De & in ablativo: ut Tacit. *Multus a super eā b re variisque rumor.* Virg. ^b *Fronde a super viridi.*

Subter uno significatu utrique casui apud authores juntur: ut Liv. *Pugnatum est super a subterque b terras.*

Virg.— *Omnès Ferre libet a subter b densā testudine casus.*

Tenus gaudet ablativo & singulari & plurali: ut,
^b *Pube a tenus.* ^b *Pectoribus a tenus.* At genitivo tantum plurali: ut, ^b *Crurum a tenus.*

Præpositiones cum casum amittunt, migrant in adverbia: ut Virg.— *longo a post tempore venit.*

Idem. ^a *Pone subit conjux, ferimur per opaca locorum.*

Idem.— ^a *coram quem queritis adsum Trojus & Eneas.*

INTERJECTIONUM

Constrūctio.

I Nterjectiones non raro absolútè, & sine casu penun-
tir: ut Virgilius.

Spem gregis (a ah!) silice in nuda connixa reliquit.

Terent. *Quæ (a matum!) dementia?*

O exclamantis, nominativo, accusativo, & vocativo jungitur: ut, ^a *O festus* ^b *dies hominis!*

Virg. ^a *O fortunatos nimiūm, bona si sua nōrint,* ^b *Agricolas!*

Idem. ^a *O formose* ^b *puer, nimiūm nē crede colori.*

Heu & Prō, nunc nominativo, nunc accusativo adhærent: ut, ^a *Heu* ^b *Pietas!* Virg. ^a *Heu prisca* ^b *fides!*

Idem. ^a *Heu* ^b *stirpem invisam.*

Terent. ^a *Prō* ^b *Jupiter! tu homo adiges me ad insaniam.*

Idem. ^a *Prō deūm atque hominum* ^b *fidem!*

^a *Proh sancte* ^b *Jupiter!* apud Plaut.

Hei & vœ, dativo apponuntur: ut,

Ovid. ^a *Hei* ^b *mīhi quodd nullis amor est medicabilis herlīs.*

Ferent. ^a *Vœ misero* ^b *mīhi quantā de ffe decidi.*

DE FIGURIS.

Figura est novatâ arte aliqua dicendi forma.

Cujus duo tantum genera, Dictionis scilicet & ^{quid sit.} constructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DICTIONIS.

Figuræ dicti- [§] Prothesis, [§] Epenthesis, [§] Paragoge,
onis sunt sex. [§] Aphæresis, [§] Syncope, [§] Apocope.

Prothesis, est appositiō literæ vel syllabæ ad principium dictionis: ut, *Gnatus pro natus. Tetuli pro tuli.*

Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio dictionis: ut, *Ruit pro eruit. Temnere pro contemnere.*

Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut, *Relliquias, relligio, additâ l; Induperato-*
rem pro Imperatorem.

Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictionis: ut, *Abiit, petiit, dixti, rep̄fsum, &c.*

Paragoge, est appositiō literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *Dicier pro dici.*

Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis: Apoco-
ut, *Peculi pro peculii. Dixtin' pro dixtine. Ingeni pro pc.*
ingenii.

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ constructionis sunt octo. Appositio, Evocatio, Syllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antiptosis, Synechoche.

APPOSITIO.

Appositiō quid sit.

Appositio, est duorum substantivorum ejusdem cassis, quorum altero declaratur alteram, continua sive immediata conjunctio: ut, ^a Flumen ^b Rhenus. Potest autem Appositio plurium substantivorum esse: ut, ^a Marcus ^b Tullius ^{bb} Cicero.

Interdum apud authores in diversis casibus ponuntur substantiva, perinde quasi ad diversa pertinerent: ut, ^a Urbs ^b Patavii: apud Virgilium. ^a Urbs ^b Antiochiae: apud Ciceronem.

In Appositione, substantiva non semper ejusdem generis aut numeri inveniuntur. Nam quoties alterum substantivorum caret numero singulari, aut est nomen collectivum, diversorum numerorum esse possunt: ut, ^a Urbs ^b Athenæ.

Ovid. In me ^b turba ruit luxuriosa ^a proci.

Virg. Ignavum ^b fucos ^a pecus à præsepibus arcent.

Tripli nomine fit Appositio.

Restringenda generalitatis gratiâ: ut, ^a Urbs ^b Roma. ³ Animal ^b equus.

Tollenda æquivocationis causâ: ut, ^a Taurus ^b mons Aſia. ^a Lupus ^b pīcīs.

Et ad proprietatem attribuendam: ut, ^a Erasmus ^b vir exactissimo judicio, ^a Nereus ^b adolescens insigni formi. ^a Timotheus ^b homo incredibili fortunâ.

EVOCATIO.

Evocatio quid sit.

CUM prima vel secunda persona immediatè ad se evocat tertiam, ambae fiunt primæ vel secundæ personæ: ut, ^a Ego ^b pauper laboreo. ^a Tu ^b dives ludis.

Eft

Est ergo Evocatio, immediata tertia personæ ad primam vel secundam reducitur.

Observandum verò est, Verbum semper convenire cum persona evocante: ut, ² Ego pauper ^b labore; ² Tu dives ^b ludis. Nam in Evocatione quatuor sunt notanda: Persona evocans, quæ semper est prima vel ^{Notanda} secunda; Evocata, quæ semper est tertia; Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ; & Absentia conjunctionis. In Evocatione persona Evocans & Evocata aliquando sunt diversorum namerorum, utpote, vel cum persona evocata caret numero singulari: ut, ² Ego tuæ ^b deliciæ istuc veniam. Aut cum est uomen collectivum: ut, Magna ² pars studiorum amanitatis ^{quæcumque} ^b quarimus: hic subauditur nos. Aut denique cum est nomen distributivum: ut, In magnis ^b latis rebus ^a stergit ^b funus: subintelligitur nos.

Duplex autem est Evocatio: Explicita, ubi tam persona evocans, quam evocata exprimitur; & Implicita, ubi persona evocans subintelligitur: ut,

² Sum pius ^b Aeneas: subintelligitur, Ego.

² Populus ^b superamus ab uno; subauditur, Nos.

SYLLEPSIS.

Syllepsis, seu concepcionis ^{Syllepsis} ^{quid sit} indignatio, ris sub digniore, à oīr con, & aīcō fuso.

Duplex autem est concepcionis: Personarum scilicet, quoties persona concipiatur cum persona; & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipiatur: Cuius declarandæ rei gratiâ, hac quæ sequuntur observabis.

Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, & ^{Nec a} Cum pro Et acceptum, est pluralis numeri; ac prouinde verbum aut adjективum aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum aut adjективum aut relativum genere & persona cum digniore supposito ac substantivo quadrabit ut, Quid ² in Cr^o seor ^b facias?

^a Ego *C'* mater, ^b miseri ^b perimus.

^a Tu *C'* uxor ^b qui ^b adfuiſti, testes eſtote.

Conceptio Personarum.

Dignior
Personar.

Dignior autem eſt persona prima quām ſecunda aut
tertia, & dignior ſecunda quām tertia: ut, ^a Ego *C'*
pater ^b ſumus in tuto. ^a Tu atque frater ^b eſtis in periculo.
Neque ^a ego neque tu ^b ſapimus.

Virgil. — ^b diuellimur inde Ippitus *C'* Pelias ^a mecum.

Idem. ^a Rhemus cum fratre Quirino Jura ^b dabant.

Cum.

Cum tamen ſingulare verbum magis amat: ut,
Tu quid ego ^a *populus* ^b *mecum* ^b *defideret*, audi.

Conceptio Generum.

Dignius
genus.

Dignius etiam eſt masculinum genus quām foemininum
aut neutrum: & dignius foemininum quām neutrū: ut,
^a Rex *C'* Regina ^b beati. ^a Chalybs *C'* durum ſunt in for-
nace ^b probati. Hinc per vim ^a leges *C'* plebiscita ^b coactæ.

Exceſio.

At cūm substantiva res inanimatas ſignificant, adjec-
tum aut relativum uifitatiū in neutro genere ponitur:
ut Virg.— cūm Daphnidis ^a arcum

Fregisti *C'* ^a calamos, ^b quæ tu, perverse Menalca,
Et cūm vidisti puerο ^{bb} donata dolebas.

Saluſt. ^a Ira *C'* ^a ægritudo ^b permifita ſunt. Idem. Huic
^a bella civilia, ^a cædes *C'* ^a discordia circulis ^b grata fuerunt.
^a Virga tua, *C'* ^a baculus tuus, ^b ipsa me ^{bb} consolata ſunt.

Concep-
tio du-
plex.

Porrò conceptio, alias Directa eſt, nempe cūm con-
cipiens, id eſt, dignius, & conceptum, id eſt, indignius
copulantur per Et, vel atque, vel que: alias Indirecta,
cūm copulantur per Cum: ut, ^a Ego cum fratre ^b ſumus
candidi: ubi utraque Conceptio eſt indirecta.

SyIeptis

implicata.

Est etiam quædam Conceptio generum implicata;
nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum
explicatur, ſed de mare atque foemina perinde loquimur
ac de ſolo mare: ut fi dicam, ^a Utterque eſt ^b formes, ſu-
loquens de ſponſo & ſponsa.

Sic

Sic Ovid. ^b *Impliciti laqueis nudus* ^a *uterque jacet: lo-*
quens de Marte & Venere, reti implicitis à Vulcano.

PROLEPSIS.

PRolepsis seu præsumptio, est pronunciatio quædam Prolepsis.
 rerum summaria. Fit autem cum congregatio five
 totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret ; deinde
 partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur,
 cum quo tamen ferè non concordant : ut, ^a *Duae aquilæ*
^b *volaverunt* ; ^{ab} *hæc ab oriente, ab illa ab occidente*. Hic
 congregatio five totum, *Duae aquilæ*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat : cum quo partes, *hæc* & *illa*
 ad idem verbum relatae, in numero non concordant.
 Congregatio five totum, est diætio pluralis numeri, ut
Duae aquilæ : aut plurali æquivalens ; ut, *Corydon & Thyrfis*. *Nota*.

Nam copulatum æquivalet plurali : ut Virg.

^b *Compulerantque greges a Corydon & Thyrfis in utrum.*

^{ab} *Thyrfis oves, ab Corydon dissentias lacte capellas.*

Aut congregatio est nomen collectivum : ut,

^a *Populus b vivit, ab alii in penuria, ab aliis in deliciis.*

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepsi esse necessaria. Congregationem, ut in priore exemplo, *duæ aquilæ* : verbum, ut, *volaverunt* : partes, ut, *hæc* & *illa* : Partium determinationem, ut, *ab oriente & occidente* : & ordinem, videlicet quod totum præcedat, partes sequuntur.

Duplex autem est Prolepsis : Explicita, ubi omnia exprimuntur, quæ in Prolepsi esse oportet : ut, ^a *Equi duplex.*

^b *concurrunt : ab hic à dextrâ, ab ille à finistrâ Hippodromi :*

& Implicita, in qua aliquid tacetur : ut Ovid.

^{ab} *Alter in alterius a jactantes lumina vultus,*

^b *Quærebant taciti nostri ubi esset amor :*

Deest altera partium cum determinatione, videlicet, ^a *ab alter in alterius. Et ab Alter alterius onera b portate.*

Ubi deest ^a *vos* : & altera pars cum determinatione, videlicet. *Et ab alter alterius.*

Ter. ^a *Curemus aequam b uterque partem : hic totum a nos sub-*

subintelligitur, & partes, alter & alter, includuntur in distributivo uterque.

Diomedes Prolepsis dicit esse, quoties id quod posterius gestum est, ante describimus: ut Virgil.

^a Lavinique venit Littora. Lavinium enim nondum erat, quem Aeneas veniret in Italiam. Dicitur vero Prolepsis à ^a quod est ante, & ^b nō famo.

Z E U G M A.

Zzeugma est unius verbi vel adjectivi, viciniori respondentis, ad diversa supposita reductio; ad unum quidem expressè ad alterum vero per supplementum: ut Cic. Nihil te nocturnum ^a præsidium palatii, nihil urbis ^a vigiliae, nihil ^a timor populi, nihil ^a concursus bonorum omnium, nihil hic munitissimus habendi Senatus ^a locus, nihil horum ^a ora vultusque ^b moverunt? Hic moverunt, expressè reducitur ad ora vultusque, at ad cetera per supplementum: Subintelligendum est enim, præsidium movit, vigiliae moverunt, timor populi movit, bonorum concursus movit, habendi Senatus locus movit. Attamen quando est comparatio vel similitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, ^a Ego melius quam tu ^b scribo. ^a Ego sicut faenum ^b arui. Hoc ^a ille ita prudenter atque ego ^b fecisset.

Item per nisi: ut Ter. Talem filium ^a nulla nisi tu ^b parerer.

Licet Poetae interdum aliter loqui soleant: ut, Ovid. Quid nisi secreta ^b laſerunt Phyllida ^a fylvae?

De quibus in concordantia verbī & nominativi supra est dictum: ut Cic. Quare, ut arbitror, prius hic te nos, quam istuc ^a tu nos ^b videbis.

Tribus modis fit Zeugma.

In persona: ut, Ego & ^a Tu ^b studes.

In genere: ut, Maritus & ^a uxor est ^b irata.

In numero: ut,— hic illius arma, Hic ^a currua ^b fuit.

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut, ^b Dormia & Ego & tu. Quandoque in medio, vocaturque Mesozeugma: ut, ^a Ego.

Zzeugma
triplex.

SYNTAXIS. 113

^a *Ego^b dormio & tu.* Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugma: ut, *Ego & tu^b dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo substantiva; ut, *Rex & Regina*: Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva esse potest; ut, *Et, vel, &c.* Verbum vel adjективum; ut, *Irata est*: & quod verbum vel adjективum viciniori supposito respondet. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia: ut, ^b *Cubas a ubi ego.* ^b *Cœnas a quando nos.*

Quando Verbum ad duo supposita reducitur, & cum utroque convenit, est Zeugma, ut dicunt, Locutionis non Constructionis: ut, ^a *Ioannes b fuit piscator & a Petrus.*

Dicitur autem Zeugma quasi copulatum, à Græco Verbo ζευγμός vel ζεύγνυμι, quod est copulo.

SYNTHESIS.

SYNTHESIS, est oratio congrua sensu, non voce: ut, ^{Synthesi} *Virg. a Pars in frusta b secant. a Gens b armati.* ^{quid sit.}

Fit autem Synthesis, nunc in genere tantum, idque aut sexus discernendi causâ: ut, ^a *Anser b fœta,* ^a *Elephantus b gravida:* aut supplementi gratiâ: ut, ^a *Praeneste sub b ipsa:* subauditur urbe.

^a *Centauro in b magnâ:* subintelligitur navi.

Nunc in numero tantum: ut, ^a *Turba b ruunt.* ^b *Aperite a aliquis ostium.*

Nunc vero in genere & numero simile: ut, ^a *Pars b meritis tenuere ratem.*

Virg. Hæc a manus ob patriam pugnando vulnera b passi.

Dicitur autem Synthesis, à σύν quod est con, & σημ̄ positiō; quia est compositio, id est, constructio facta gratiâ significationis.

ANTIPTOSIS.

Antiptosis, ab ἀντί quod est pro, & πλῶτι casus, est Antiptōsēs positio casus pro casu, idq; interdum non invenustē: ^{fis quid} ut *Virg. a Urbem quam statuo, b vestra est.* Ter. *Po-* ^{fit.} *pulo*

pulo ut b placerent quas fecisset a fabulas. a Sermonem quem audisti, non b est meus. a Ejus non b venit in mentem, pro id. Quanquam hic venit, impersonaliter potius usurpari existimandum est. Aristotelis libri sunt omne b genus a elegantiā referti: pro omnis generis. Sic id b genus, quod b genus, &c. b Idne estis a authores mibi? pro ejus. Interdum autem fit durior Antiptosis: ut, Salve b primus omnium parens patriæ a appellate, pro prime. Habet duos gladios, b quibus a altero te occisurum minatur, altero villicum: pro quorum altero.

SYNECDOCHE.

Bella.

Synecdoche est, cum id quod partis est attribuitur toti: ut, Aethiops a albus b dentes. Hic albus, quod solis dentibus convenit, toti attribuitur Aethiopi.

Per Synecdochē omnia nomina adjectiva, aliquam proprietatem significantia; item verba passiva, & neutra, significantia aliquam passionem, possunt regere accusativum, aut ablativum, significante locum in quo est proprietas aut passio: ut, a Eger b pedes, vel b pedibus. a Saucius b frontem, vel b fronte. a Doleo b caput, vel b capite. a Redimitus b tempora lauro. a Truncatus b membra bipenni. Effusas a laniata b comas, a contusaque b pectus.

Nam illæ Græcæ phrases sunt: b Excepto a quod non simul esses, b cætera a latus, b cætera a similes, uno differunt.

Dicitur autem Synecdoche à nōr quod est con, & ēndēxīas suscipio: videlicet, quod totam cum sua parte capiatur.

T Si cui lubet figuratae constructionis elegantiā pernoscere, legat Thomam Linacrum de Eclipsi, Pleonasmo & Enallage, deque aliis figuris eruditè, dilucide, ac copiōse differentem.

DE

DE PROSODIA.

Prosodia est, quæ rectam vocum pronunciationem Prosodia tradit; Latinè *accentus* dicitur. quid sit.

Dividitur autem Prosodia, in Tonum, Spiritum, & Tempus.

Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione elevatur, vel deprimitur. Tonus.

Est autem tonus triplex, Acutus. Gravis. Circumflexus.

Tonus acutus, est virgula obliqua ascendens in dextram, sic ['] Tonus acutus.

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram ad hunc modum ['] Gravis.

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, hâc figurâ ['] Circumflexus.

Huc addatur etiam Apostrophus, qui est quædam circuli pars in summo literæ apposita, quam sic pinges ['] Apostrophus.

Hâc notâ ultimam dictioñis vocalem deesse ostenditur: ut, *Tanton' me criminē dignum dixisti?* pro tantone.

Spiritus duo sunt, Asper & Lenis. Spiritus.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *Homo, honor.*

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Amo, onus.*

TONORUM REGULA I.

Monosyllaba dictio brevis, aut positione longa acuitur: ut, *Mél, fél, párs, páx.* Naturâ longa circumflectitur: ut, *Spès, flös, Söl, thús, rús.* Monosyllaba.

REGULA II.

In diffyllaba dictione, si prior longa fuerit naturâ, postea diffyllabior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lúna, Mísa.* In cæteris acuitur: ut, *Cítus, láctus, sólers, fátur.* In ba.

REGULA III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem: ut, *Libértas, penátes.* Sin brevem habet polysyllaba. penul-

116 PROSODIA.

penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dóminus, Pontifex.*

Excipiuntur composita à Facio: ut, *Benefácis, malefácis, calefácit, frigefácit.*

Notz. At si penultima longa fuerit naturâ, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Románus, amátor.*

Composita à fit, ultimam acuunt: ut, *Malefit, calefit, benefit, fatisfit.*

Appendix.

Notz. Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

R E G U L A I V.

Quæ tonos perturbant. Quinque sunt quæ tonorum regulas perturbant.

I. Differentia.

Differentia. Differentia tonum transponit: ut, *Unā adverbium ultimam acuit ne videatur esse nomen.* Sic *eo, aliō, aliquō, continuō, sedulō, porrō, fortē, quā, siquā, aliquā, nequā, illō, falso, citō, ferē, planē,* & id genus, alia: *putā pseut, pone pro post, corám, circum, aliás, palám, ergō conjunctio, sed ergō pro causa circumflectitur:* ut,

Virg.—*illius ergō Venimus.* Hac igitur omnia sicut Græca acutitoria, in fine quidem sententiârum acuuntur, in consequentia vero gravantur:

Sic differentiae causâ antepenultima suspenditur in his, *Déinde, próinde, périnde, aliquando, síquando, néquando, hucusque, álonge, délonge, déinceps, díntaxat, déorsum, quâpropter, quíñimo, enímvero, propémodum, admodum, áffabre, intereáloci, nihilominus, paulominus,* cùm non sunt orationes diversæ, uti sunt *Pube tenuis, crurum tenuis:* non enim composita sunt, velut *hattenus, quatenus,* & ejus generis reliqua.

2. Transpositio.

Transpositio.

Transpositio tonum invertit, id quod usu venit

iia

in præpositionibus, quæ postpositæ gravantur: ut,
Virg. *Transira per & remos. Te penes imperium.*

3. *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cum post vocabulum aliquod Acc.
sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que, ne, ve, Attra-* Gra.
huit enim hæ particulae accentum syllabæ præcedenti,
canque acuunt: ut, Luminaque lauriisque Dei. Sic
Dum, sis, nam, parecta.

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur
tonus: ut, *Dénique, utique, itaque, undique, biccine,*
& hujusmodi.

Ubique tamen temporis sui tonum servat, & *Ubirvis.* *Ubique*
& Ubirvis.

4. *Concilio.*

Concilio transfert tonum, cum dictiones per Syncopen Concilia.
aut Apocopen castrantur; tanc enim tonum retinent
integræ dictionis: ut, *Virgili, Valéri, Mercúri: pro*
Virgilii, Valerii, Mercurii.

Sic quedam nomina & pronomina syncopata circum-
flectunt ultimam: ut, *Arpinás, Ravennás, nostrás,* Nomina
vestrás, cujás: ab Arpinatis, Ravennatis, nostratis, &c. & pro-
nomina
syncopa-
ta.
Sic *Donéc, à donecum.* Sic *huc, illuc, istuc, adhuc, &c.*
pro *huce, illuce, &c.* Et composita à *dic, duc, fac:* ut,
benedic, reduc, calefac.

5. *Idioma.*

Idioma, hoc est linguæ proprietas, tonum variat, Idioma.
adèò ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant,
servent tonum suum: ut, *Symóis, Períphas* penultimam
acuunt: at facta Latina, antepenultimam elevant, quia
corripiunt penultimam.

Quæ autem prorsus Latina fiunt, Latinum quoque
tonum servant: ut, *Geórgica, Bucólica, antepenultimam*
acutâ, licet apud Græcos in ultimâ tonam habeant.

Sic & *comœdia, tragœdia, Sóphia, symphónia*, tonum
recipiunt in antepenultimâ, licet in suâ linguâ habeant
in penultimâ.

Nota.

Porrò, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tūtissimum fuérit juxta Lātinum accentum illam enunciare.

Syllabæ
commu-
nes.

Syllabæ communes in prosa oratione semper corripuntur: ut, Célebris, Cáthedra, Mediocris.

DE CARMINUM

*Ratione.*De syl-
lab. tem-
pore.

HAec tenus de Tonis & Spiritibus; deinceps de syllabarum tempore, & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus
quid.
Syllab.
brev.
Longz.

Tempus est syllabæ pronunciandæ mensura. Syllaba brevis unius est temporis, longa verò dūerum.

Pes.

Tempus breve sic notatur [~]

Longum autem sic [-] ut Tērrā.

Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt pedes.

Est autem Pes duarum syllabarum pluriūmve constitutio, ex certa temporum observatione.

Divisio
pedum.

Pedum alii diffyllabi, alii trissyllabi.

De tetrasyllabis autem non multum attinet ad hoc nostrum institutum differere.

Diffyllabi funt.	{ Spondæus, Pyrrhichius, Trochæus, Iambus, Molossus, Tribrachus, Dactylus, Anapæstus, Bacchius, Antibacchius, Amphimacer, Amphibrachus,	ut	{ -- Virtus. -- Deus. -- Panis. -- Amans. --- Magnates. --- Dominus. --- Scribere. --- Pietas. --- Honestas. --- Audire. --- Charitas. --- Venire.			
Trissyllabi funt.						

Porrò, pedes justo numero atque ordine concinnati, carmen constituunt.

Est

Est enim Carmen, oratio justo atque legitimo pedum Carmen, numero constricta.

Carmen composituro imprimis discendum est, pedibus ipsum ritè metiri, quam Scansionem vocant.

Est autem Scansio, legitima carminis in singulos pedes Scansio. commensuratio.

Scansioni accidentia.

Scansioni accidunt, Synalœpha, Eclipsis, Synæresis,
Diæresis, & Cæsura.

Synalœpha est eliso quædam vocalis ante alteram in Synalœ-
phā. diversis dictionibus ; ut,

Sera nimis vit' est craftina; viv' hodie.

Fit autem interdum in his dictionibus ; ut, *Dii, diis,*
iidem, iidem, deinde, deinceps, semianimis, semiho-
mo, semiustus, deest, deerit, & similibus.

At, heu &c. O, nunquam intercipiuntur.

Eclipsis est, quoties *m* cum sua vocali périmitur, *Eclipsis.*
proximâ dictione à vocali exorsâ : ut,

Monstr', horrend', inform', ingens, cui lumen ademptum :
pro *Monstrum, horrendum, &c.*

Synæresis est duarum syllabarum in unam contractio : Synære-
ut Virg. *Seu lento fuerint alvaria vimine texta :* pro sis.
alvearia.

Diæresis est, ubi ex una syllaba disiecta, fiunt duæ : Diæresis.

ut, Ovid. *Debuerant fusos evoluisse suos, pro evolvisse.*

Cæsura est, cùm post pedem absolutum, syllaba brevis Cæsura.
in fine dictionis extenditur.

Cæsuræ species sunt,

Triemimeris ex pede & syllabâ : ut,

Triemimeris,

Virgil. *Fectoribus inhians, spirantia consulit exta.*

Pentheinimeris, ex duobus pedibus & syllaba : ut,

Penthe-
mimeris.

Virgil. *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*

Hepthe-
mimeris.

Hepthemimeris, ex tribus pedibus & syllaba : ut,

Enneec-
mimeris.

Idem. *Ostentans artēm pariter arcūmque sonantem.*

Enneecmimeris, constat ex quatuor pedibus & syllaba: ut,

Idem. *Ille latus niveum molli fultus hyacintho.*

DE GENERIBUS

Carminum.



Arminum genera usitatoria, de quibus nos
hoc loco potissimum tractare decrevimus,
sunt Heroicum, Elegiacum, Asclepiadæum,
Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Hexame-
trum.

Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur,
constat pedibus numero quidem sex, genere vero duobus,
dactylo & spondæo. Quintus locus dactylum, sextus
spondæum peculiariter sibi vendicat: reliqui hunc vel
illum, prout volumus.

ut Virgil: *Tityre tu patulae recubans sub tegmine fagi.*

Reperitur aliquando spondæus etiam in quinto loco: ut,

Idem. *Chara Deim seboles, magnum Fovis incrementum.*

Ultima cujusque versi syllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Penta-
metrum.

Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet,
è duplii constat Penthemimeri, quarum prior duos pe-
des, dactylicos, spondaicos, vel alterutros comprehendit,
cum syllaba longa: altera etiam duos pedes, sed omnia
dactylicos, cum syllaba item longa.

ut Ovidius. *Res est solliciti plena timoris amor.*

Carmen Asclepiadæum.

Asclepi-
adæum.

Carmen Asclepiadæum, constat ex penthemimeri,
hoc

PROSODIA. 121

hoc est, spondæo & dactylo, & syllabâ longâ, & duobus
deinde dactylis: ut;

+ - + - + - + - + -

Horatius. *Mecænas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum constat ex trochæo, spondæo, sapphicum.
dactylo, & duobus demum trochæis: ut,

- + - + - + - + - + -

Horatius. *Fam satis terris nivis atque diræ.*

In hoc tamen carminis genere, post tres versus Adonis
additur Adonicum, quod constat ex dactylo & spon- abi &
dæo: ut,

- + - + - + - + - + -

Horatius. *Integer vitæ scelerisque purus.*

- + - + - + - + - + -

Non eget *Mauri jaculis, nec arcu,*

- + - + - + - + - + -

Nec venenatis gravidâ sagittis,
Fusce, pharetrâ. - + - + -

Phaleucium, sive Hendecasyllabum.

Carmen Phaleucium, sive Hendecasyllabum, constat ex Phaleu-
spondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut, cium.

- + - + - + - + - + -

Quoquid diffugias, pavens Mabili,
Nostrum non poteris latere nasum.

Iambicum Archilochium.

Legitimus versus Iambicus è solis constat Iambis: ut, Carmen
Iambi-
cum.

- + - + - + - + - + -

Suis & ipsa Roma viribus ruit.

Recipit tamen interdum in locis imparibus pro Iambico
tribrachium, spondæum, dactylum, anapæstum: atque in
paribus tribrachium, spondæum rarius.

Hoc carmen in duo genera diducitur; Dimetrum, &
Trimetrum sive Senarium.

Dimetrum constat ex quatuor pedibus : ut,
O carminum dulces nota - - - - -
Quas ore pulchra melleo - - - - -
Fundis, lyræq; succinis! - - - - -

Trimetrum sive Senarium.

Trimetrum senis constat pedibus : ut,
Qui nos damnant, sunt hisiriones maximi.

DE QUANTITATE
primarum syllabarum.

PRIMARUM syllabarum quantitas octo modis cognoscitur ;
 Positione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compositione, præpositione, regulâ, exemplo, seu autoritate.

POSITION. Regula I.

Vocalis ante duas consonantes aut duplēcēt in eadem dictione, ubique positurā longa est ; ut,
Ventus, axis, patrizo.

Quod si consonans priorem dictiōnēm claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit ; ut,

Maior sum, quam cui possum fortuna nocere.

Syllabæ *ior, sum, quam & sit*, positione longæ sunt.

At si prior dictio in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed rariūs præducitur ;

ut Virg. *Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ, communis

munis reddit̄; ut, *Patris, volucris.* Longa verò non mutatur: ut, *Aratrum, simulacrum.*

Vocalis ante alteram.

Regula II.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis est; ut, Dēus, mēus, tūus, pius.

Excipias genitivos in *ius*, secundam pronominis formam habentes; ut, *Unius, illius, &c.* Ubi *i*, communis reperitur, licet in alterius semper sit brevis, in aliis semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quinta declinationis, ubi e iher germinum *i*, longa fit; ut, *Faciēi: alioqui non*; ut, *Rēi, spēi, fidēi.*

Si etiam in *fio*, longa est, nisi sequantur *e* & *r* simil, ut, *Fierem, Fieri.*

Juvén. *Sic fiunt oīo mariti,* -----

Idem. *Quod fieri non posse putas.* -----

Ohe Interjectio, priorem syllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit; ut Dicite Pierides. Respice Lāerten. Et in possessivis; ut, *Ænēia nutrix. Rhodopēius Orpheus.*

DIPHTHONGUS.

Regula III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est; ut, *Aūrum, nēuter, musæ*; nisi sequente vocali; ut, *Præire, Præustus, Præamplus.*

DERIVATIO.

Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatē sor-tiuntur; ut, *āmator, āmicas, āmabilis, primā brevi ab āmo.* Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producunt.

Cujus generis sunt,

| | |
|---|----------------------|
| Vox vōcis, à vōco. | Jūcundus, à jūvo. |
| Lex lēgis, à lēgo. | Jūnior, à jūvenis. |
| Rex rēgis, à rēgo. | Mōbilis, à mōveo. |
| Sēdes & sēdile, à sēdeo. | Hūmanus, ab hōmo. |
| Jūmentum, à jūvo. | Vōmer, à vōmo. |
| Fōmes & fōmentum, à fōveo. | Pēdor, à pēde. |
| Sunt & contrā, quæ à longis deducta, corripiuntur ;
qualia sunt, | |
| Dux dūcis, à dūco. | Gēnui, à gigno. |
| Dīcax, maledīcus & id
genus multa à dīco. | Frāgor, à frango. |
| Fīdes, à fīo. | Frāgilis, à frāgili. |
| ārena, ab āreq. | Nōto, as, à Nōtu. |
| ārista, ab āreq. | Nāto, as, à nātu. |
| Pōsui, à pōno. | Dīsertus, à dīsfero. |
| | Sōpor, à Sōpio. |

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur
studiosis inter legendum obseruanda.

C O M P O S I T I O . Regula V.

Composita simplicium quantitatem sequuntur ; ut,
Pōtēns, impōtēns ; Sōlor, consōlor ; Lēgo, is, Perlēgo,
Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hēc brevia à longis enata : ut,
Innūba, à nūbo. Dejēro, à jēro.
Pronūba, à nūbo. Pejēro, à jēro.

P R E P O S I T I O . Regula VI.

Ex præpositionibus hæ ubique producuntur ; A, de,
præ, sē, è, nīsi vocali sequente ; ut, unda debiscens.

Sudipūse præstis, apud Virgilium.

Fro quoque longa est, præterquam in istis ;

Prōcella, prōfugus, prōtervus, prōnepos, prōpago
pro stirpe, prōfanus, prōteor, prōfundus, prōfiscor,
prōfari, prōpero, prōfugio, prōfectō.

Procurro, profundo, propello, propulso, propago, as,
primam syllabam habent aincipitem.

Prōpheta & prōpino, Græca sunt per o parvum, &
prōindo primam brevem habent.

pi,

PROSODIA.

125

Di, etiam producitur, nisi in *Dírimo*, & *Díseritus*.
Reliquæ præpositiones, si positio finat, corripiuntur.
Cujusmodi sunt, *Ad*, *ob*, *ab*, *sub*, *re*, *in*, &c.

REGULA VII. Canon I.

Omne præteritum dissyllabum, priorem habet longam: ut, *Légi*, *émi*. Excipias tamen *Fidi* à *findo*, *bibi*, *dédi*, *scidi*, *steti*, *tuli*.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent: ut,

| | | | | | | | | | | | |
|------------------|------------------|------------------|------------------|-----------------|-----------------|------------------|-----------------|-----------------|-----------------|---------------------------------|---------------------------------|
| <i>Pépendi</i> , | <i>Tépendi</i> , | <i>Tötendi</i> , | <i>Mómordi</i> , | <i>Pépedi</i> , | <i>Tütudi</i> , | <i>Fefelli</i> , | <i>Tëtigi</i> , | <i>Púpugi</i> , | <i>Dídici</i> , | <i>Cécidi</i> , à <i>cado</i> . | <i>Cécidi</i> , à <i>cádo</i> . |
|------------------|------------------|------------------|------------------|-----------------|-----------------|------------------|-----------------|-----------------|-----------------|---------------------------------|---------------------------------|

Quin & supinum dissyllabum, priorem quoq; producit: ut, *Mótum*, *Látum*, *Lótum*, *Crétum*. Excipe *Quítum*, *Sítum*, *Lítum*, *ítum*, *Rútum*, *Rátum*, *Dátum*, *Sátum*.

Et cítum, à cieo, es: nam cítum, à cio, cis, quartæ, priorem habet longam.

EXEMPLUM SEU AUTHORITAS.

Regula VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas, sub prædictas rationes non cadit; à poëtarum usu, exemplo atque auctoritate petenda est certissima omnium regula. Discant ergò pueri obserbare ex poëtis communes primarum syllabarum quantitates, cuius fortis sunt:

Britannus, Bithynus, Cacus, Corcyra, Crathys, Pachinus, Palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradivus, Hinulus, Pyrene, Rubigo, Rutilius, Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, nudo, Sychæus, Sycanius, & similia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

Mediæ syllabæ partim eadem ratione quâ primæ, partim etiam ex incrementis genitivi atque conjugationis analogiâ cognosci possunt.

De incrementis genitivi nominum polysyllabarum,

N 4

Incre-
men-
Genit.
suprà

Si prà in generibus nominum abunde dictum arbitramur, unde petere licebit, si quid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum Poëtarum observatio facile suppeditabunt.

Conju-
gatio-
num
analo-
gia.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri dílicerunt, nempe A. Indicem primæ conjugationis, longam esse naturā, præterquam in do, & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis: ut, Dāmus, circumdāmus; Dābis, circumdābis; Dāre, circumdāre.

Præterea syllabas rimus & ritis, in præterito perfecto modi subjunctivi, ubique pro brevibus habendas animadvertant, in futuro autem in oratione prosa longas esse debere; in carmine verò indifferentes reperiri; quemadmodum contendit Aldus: ut præterito, Amaverimus, amaveritis: Futuro Amaverimus, amaveritis.

Est & ubi mediæ syllabæ variant apud Poëtas, ut in his quæ subjunximus: Connubium, Ficedula, Malea, Pharia, Batavus, Sidonius, &c in his similibus.

Adjectiva in *inus* Latina, penultimam producunt: ut, Clandestinus, mediastinus, parietinus, matutinus, vespertinus, repentinus.

| | | |
|----------------------|---|--|
| Præter hæc sequentia | Diutinus,
Craftinus,
Pristinus,
Perendinus,
Hornotinus, | Serotinus,
Oleaginus,
Faginus,
Cedrinus,
Carbasinus. |
|----------------------|---|--|

Et reliqua materialia, sive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia sunt permulta à Græcis vocibus deducta in *rus*: ut, Crystallinus, myrrhinus, hyacinthinus, adamantinus, &c.

Cætera foelicius docebit usus, & Poëtarum observatio, quam ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine ullo aut modo aut fine de mediarium syllabarum quantitate tradere solent.

Quare illis prætermis, ad ultimaram syllabarum quantitatem aperiendas jam accingarur.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

Quanquam ultimæ syllabæ ipsius literarum numerum aut æquant, aut etiam superant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primum, *a* finita producuntur: ut, Amā, contrā, ergā. A.

Item nominativos, & omnes casus in *a*, cujuscunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos in *a*, à Græcis in *as*: ut, ô Aeneā, ô Thomā: & ablativum primæ declinationis; ut, ab hac Musā. Numeralia in ginta *a* finalē habent communem, sed frequenter longam: ut Trigintā, quadragintā.

In *b*, *d*, *t*, desinentia, brevia sunt: ut, āb, ād, cāvāt. B. D. T.

In *c* desinentia, producuntur, ut, āc, sīc, & hīc adverbium. Sed tria in *c*, semper contrahuntur: ut, Līc, nēc, donēc. Duo sunt communia: Fac, & pronomē hic, & neutrum hoc, modō non sit ablativi casus.

E finita brevia sunt: ut, Marē, penē, legē, scribē. E.

Exciendæ sunt omnes voces quintæ inflexionis in *e*: ut, Diē, fidē, unā cum adverbii inde enatis: ut, Hodie, quotidie, pridiē, postridiē, qua-rē, qua-de-rē, ea-rē: & siqua sunt similia. Et secundæ item personæ singularey imperativorum activorum secundæ conjugationis: ut, Docē, movē, manē, cavē. Fames
olim
quintæ
nunc
tertiae
declina-
tionis

Producuntur etiam monosyllaba in *e*: ut, Mē, tē, sē: præter Quē, nē, vē, conjunctiones encliticæ.

Quin & adverbia quoque in *e*, ab adjectivis deducta, longum habent: ut, Pulchrē, doctē, valdē pro valide. Quibus accedunt Fermē, ferē. Benē tamen & malē corripiuntur omnino.

Postremo, quæ à Græcis per *n* scribuntur, naturâ producuntur, cujuscunque fuerint casus, generis, aut numeri: ut, Lethē, Anchisē, Cetē, Tempē.

I finita, longa sunt: ut, Domini, magistri, amari, doceri. I.

Præter

Præter mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.
Nisi verò & quasi corripiuntur ; cujas etiam fortis sunt
dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus singula-
ris in *os* breve exit : ut,

Huic { Palladii, { Amarylli,
 { Phyllidi, { Vocat. ô Alexi,
 { Minoidi, { Daphni.

L. L finita corripiuntur ; ut, Annibäl, mël,
pugil, säl, consäl. Præter nîl contractum à nihil, & Sôl.
Et Hebræa quædam in *l* ; ut, Michaël, Gabriël, Raphaël,
Daniël.

N. N finita producuntur ; ut, Pæän, Hymen, Quin,
Xenophôn, nōn, dæmon.

Excipe forsän, forsitan; än, tamän, attamän, verun-
tamän.

In. Corripitur & In, cum compositis ; ut, Exin, subin,
dein, proin.

Acedunt his & voces illæ, quæ per apocopen castran-
tut ; ut, Mœn? Vidén? Audin? Nemón?

En. Nominata item in en, quorum genitivus in is correptum
habet ; ut, Carmen, crimén, pecten, tibicen, inis.

On. Græca etiam in on per o parvum, cuiuscunque fuerint
casus ; ut, Nom. Iliön, Pelion. Accus. Caucason, Pylon.

Quædam etiam in in per i, ut, Alexin. In yn per y,
ut, Ityn.

In an quoque à Nominativis in A ; ut, Nom. Iphige-
nia, Ægina. Accusat. Iphigenian, Æginan.

Nam in an, à nominativis in os, producuntur ; ut, No-
minat. Æneas, Maryas. Accusat. Ænean, Maryan.

O finita, communia sunt ; ut, Amo, virgo, porrò, do-
cendo, legendō, eundo, & aliæ gerundii voces in do.

Præter obliquos in e, qui semper producuntur ; ut,
huic Dominō, servō. Ab hoc templō, damno.

Et adverbia ab adjectivis derivata : ut, Tantō, quan-
tō, liquidō, falsō, primō, manifestō, &c.

Præter sedulō, mutuō, crebrō, serō, quæ sunt com-
munia.

Cæterum

Cæterum modō & quomodō, semper corripiuntur.

Citò quoque, ut & ambo, dñs, ego, atque homo ;
vix leguntur producta.

Monosyllaba tamen in o producuntur ; ut, Dō, stō,
ut & ergō pro causa.

Item Græca per o cujuscunque fuerint casūs ; ut, hæc
Sapphō, Didō, Hujus Androgeō, Apollō. Hunc Athō,
Apollō.

R finita corripiuntur ; ut, Cæsār, torculār, pēr, vīr, R.
uxōr, turtār.

Cor semel apud Ovidium productum legitur ; ut,

Molle meum levibus cor est violabile telis.

Producuntur etiam Far, lār, nār, vēr, fūr, cūr ; Pār,
quoque cum compositis ; ut, Compār, impār, dispār.

Græca etiam in er, quæ illis in nō desinunt ; ut,
Aēr, cratēr, charactēr, æthēr, sotēr.

Præter patēr & matēr, quæ apud Latinos ultimam
breve habent.

s. S finita, pares cum numero vocalium habent termina-
tiones ; nempe, As, es, is, os, us.

A. Primò as finita producuntur ; ut, Amās, musās, ma-
jestās, bonitās.

Præter Græca, quorum genitivus singularis in dos
exit ; ut, Arçis, Palläs. Genitivo Arcadōs, Palladōs.

Et præter accusativos plurales nominum crescentium ;
ut, Heros, Heroos ; Phyllis, Phyllidos. Accusativo plu-
rali, Heroās, Phyllidās.

Es finita, longa sunt ; ut, Anchisēs, sedēs, docēs, Es.
patrēs.

Excipiuntur nomina in es, tertia inflexionis, quæ pe-
nultimam genitivi crescentis corripiunt ; ut, Milēs, segēs,
divēs. Sed Ariēs, abiēs, pariēs, Cerēs, & pēs, una cum
compositis ; ut, Bipēs, tripēs, quadrupēs, longa sunt.

Es quoque à sum, unā cum compositis corripitur ; ut,
Potēs, adēs, prodēs, obēs.

Quibus penēs adjungi potest unā cum neutrīs ac
nomina.

nominativis pluralibus Græcorum; ut, Hippoianæs, reges, Cacoethes, Cyclopæs, Naiadæs.

Is.

Is finita, brevia sunt; ut, Paris, panis, tristis, hilaris.

Excipe obliquos plurales in *is* qui producuntur; ut, Musis, mensis, à mensa, dominis, templis.

Item quis pro quibus, cum producentibus penultimam genitivi crescentis; ut, Samnis, Salamis; Genitivo, Samnitis, Salaminis.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum desinunt, sive Græca, sive Latina, cujuscunque fuerint numeri aut casis; ut, Symoeis, pyroëis, parteis, omneis.

Et monosyllaba item omnia; ut, Vis, lis: præter *is* & quis nominativos, & Bis apud Ovidium.

Istis accedunt secundæ personæ singulares verborum in *is* quorum secundæ personæ plurales desinunt in *itis*, penultima productâ, una cun futuris subjunctivi in *ris*, ut Audis, velis, dederis. *Plural.* Auditis, velitis, dederitis.

Os. Os finita producuntur; ut, Honos, nepos, dominos, servos.

Præter compos, impes, & es ossis. Et Græca per o parvum; ut, Delos, Chaos, Pallados, Phyllidos.

Us. Us finita corripiuntur; ut, Famulus, regius, tempus, amarus.

Exciuntur producentia penultimam genitivi crescentis; ut, Sahus, tellus, Genitivo Salutis, telluris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in us, præter nominativum & vocativum singulares; ut, Hujus manus, haæ manus, has manus, o manus.

His accedunt etiam monosyllaba; ut, Crus, thus, mus, sus, &c.

Et Græca item per us diphthongum, cujuscunque futerint casus; ut, Hic Panthus, Melampus. Hujus Sapphus, Clitus.

Atque pīs cunctis venerandum nomen I E S U S.

Postremò, u finita producuntur omnia; ut, Manu, genu, aiatu, diu.

OMNIUM NOMINUM IN regulis Generum contentorum, tum Heterocli- torum, ac Verborum Interpretatio aliqua.

A bdo, Abscondo, { to hide
Occulto,

Abylus, insmensa
quædam profunditas impen-
etrabilis: A depth that by
 sounding cannot be found.

Acarnan, gens ex quadam
regione Græcia: the people
of acarnia in Greece.

Acerco, eo ad vocandum,
vel voco: to go to call.

Acer, arbor: a Maple tree.

Acies, acumen rerum secantium,
exercitus intructio,

œculi lumen: an edge: the
array of an Army: the

light of the eye.

Acus, instrumentum sartoris,
ac mulieris ornatum:
a needle, or an instrument
wherewith women did
set their hair.

Aedes, omnis pinguedo, five
carnis, live alterius rei: Fat.

Adipiscor, alsequitur sum.
To obtain.

Adolescens, juvenis, adul-
tus: a stripling from twelve
to one and twenty.

Ador, frumenti genus vel
farvis. Wheat.

Adrena, qui non est civis,
sed externus a stranger.

Aequor, mare, pelagus: the
sea, because nothing is more
plain than it: For aquor
doth generally signifie a plain
in any parcel of the world:
It is taken for the ayre also:
as Alpice bis seors volitan-
tes aquore cygnos.

Aes, species metalli rubro
colore: Brass, and because
that in old time money was
made of it, & sometimes
doth signifie money.

Aether, tota cœli syderumque;
substantia ac compago: the
whole substance of the Sphere
from the fire to the extremest
circus of heaven.

Affini, cognatus: a kin-
man by marriage.

Agnosco, est noscere id,
quod nobis olim ait visum

fuit, aut alia quapiam ratio-
ne cognitum: to recognize,
to know anew, or to come to
remembrance of.

Ago, facio: to do.

Agragæ, urbs Siciliæ:
a town in the Isle of Sicile,
called now Gergenti.

Agricola, qui exercitat rem
ruricam: an husbandman.

Aleyon, avis marini, hyrcæ
pullus educans: a certain
sea-bird that lieth in the
lands, & bateth in winter.

Ales, quælibet avis, aut
velox: a bird, or swift.

Alnus, genus arboris: an
Alder-tree.

Alo, nutrio: to nourish.

Alice, the other of the two.
Alvæ, qua fordes detinunt,
aut labuntur: the
paunch, and somesime the
belly without.

Amazones, Scythicæ foeminae
eo quod mammae careant:

certain women of Scythia,
so named for lacking a dug-

ambigo, circumago, circuando:
to compass, to doubt.

Amictio, vestio: to cloath.

Anas, fluvius: a river.

Anas, avis in aquis degens:
a duck or a drake.

Ango, crucio, premio, vexo:
to trouble or vex.

Anguis, serpens in aqua de-
gens: a dry or a water-snake.

Animus, consilii principi-
pum: the mind.

Anna, nomen mulieris: Anne.

Annus, attentior: to affect
and agree unto.

Annus, tempus 365 dierum
& horarum: a year.

Antes, ab ante, eminentes
lapides, five ultimæ colum-
næ, quibus sustinetur fabri-
ca: the pillars, or stayng
stones that sail over the wall
to bear the frame, or the dry
stone-wall that incloseth a
Vineyard, or the first set or
frontier of Vines.

Antidotum, medicamentum
contra venena datum: a pre-

servative against poison.

Antie, mulieris capilli in
fronte dewitiæ: a womans
forelocks.

Antistes, in aliqua re sumi-
mus: a president or chief
ruler, man or woman.

Anus, vertula: an old wife.
Anxur, nomen urbis Italæ,
qui nunc Tarentina dicitur:
Tarentine.

Aperio, indico, refero: to
open, to shew, or to declare.

Apes & apes, animal mellifi-
cum: a Bee.

Apifcor, alsequor, acquiro:
to obtain.

Apollo, deus quem Græci
solem appellant: the God of
wisdom and physick, and of
prophesie, and the God that
carrieth the Sun about.

Appendix, quod aliis adjuni-
ctum, quasi ex alio pendeat:
a penitouse, or an addition
to increase a thing.

Applico, jungo, advenio:
to apply unto, or to arrive.

Appion, nomen invariabi-
le, sed nullo defectum casu:
a noun undeclined, having
one termination in all cases.

Aqualis, validis genus, quo
aqua tenetur ad preben-
dam eam manibus: a laver,
or an ewer.

Aybor, vel arbos, note
significationis: a tree.

Arcæ, ex Arcadia populus;
the people of Arcadia.

Arco, pello, & advenire
non sin: to keep away.

Areoso, voco & acculo: to
call, or to accuse, or to go to
accuse.

Arctus, ursi, quam noscimus
septentrionem dixerunt, lig-
num coeleste: a sign called
the Bear, or the Wagon.

Aredo, uror, inflammor:
to be hot.

Argos, oppidi nomen: a
town of the Peninsula of
Greece called Peloponnesus.

Arma, munimenta, fæcum,
gladius, telum, & ea quibus
præficiuntur.

Nominum & Verborum interpretatio.

præliamur. *Armor, or any kind of weapon.*

Atruspex, qui victimas inspicit. *He or she that seeketh destinies by the bowels of beasts.*

As est libra, id est, duodecim uncia. *A pound of twelve ounces, or the whole summe of any thing.*

Aſſela, qui continue et ſemper aliquem sequitur. *A page or lackey, or continual waſter.*

Aſtu, dolo, fallacilis. *By deceit or guile.*

Athamas, nomen viri. *A man's name which ſhould be ſacrificed for his ſon Phryxus.*

Athenæ, civitas Græcia, inter Achiam et Macedoniam. *The City of Athens.*

Athletes, pugil & luſtator. *A champion, or he that firieth for a game.*

Atomus, corpus infinieabilis. *A mote ſo ſmall that it can-not be parted.*

Auceps, qui vel quæ aves capi: a fowler, man or woman. Audeo, ſum aſtus. *To be bold.*

Aveo, cupio. *To defire, coverſe.*

Avernum, lacus Campanie prope Baias, quem Plutoni dicatum opinabantur veteres. *A lake in Italy, where-hence they thought was the deſcent into hell.*

Augeo, majus facio, amplifico. *To increase.*

Augur, qui futura praenuntiat. *A foothſayer, man or woman.*

Auriga, qui velque currua dicit. *A wagoner, carman, or a carter.*

Auster, ventus flaps a meridio. *The fourth wind.*

Author, qui vel quæ ali- quod opus facit. *The worker or doer of any thing, man or woman.*

Axis, diametros mundi, et dicitur lignum teres, circa quod rota currus vertiuntur. *In a axle-tree: and by tranſlation, the ſtraight line that may be imagined from the one pole to the other.*

B Acchanalia, Dionysia, i. Bacchi feſta. *The feast of Bacchus.*

Bacchar, herba radicis odorata: *An herb that the French men call our Ladies gloves.*

Bacchus, deus vini. *The drunken god, the god of Wine.*

Bacillus, bacillus, et baculum et hinc bacillum, ſcipio. *A ſtaff.*

Balneum, locus publicus, vel privatus, in quo aut ſanitatis aut abſtergandorum ſordium cauſa lavatur: *a bath.*

Barathrum, erat locus profundior Athenis putei modo vel forma. *A certain pit by Athens. Now it is taken for hell. It is also the hole where any water entreth, and falleth into the earth.*

Barbiton, instrumentum musicum, quod pulsatur plēctro vel calamo: *the Lute, or any like that is plaid on with a quill. It is also Barbites, both masculine and feminine.*

Bellarria, cibi ſecundæ mensæ. *Junctates.*

Bes, unciæ octo, eight ounces.

Bibo, potum haurio, humorem attraho. *To drink.*

Bidens, instrumentum duorum dentium, vel ovis. *Any instrument with two teeth:*

or a ſheep of two teeth, in the

feminine gender.

Bifrons, habens duas fron-

tes. *He or ſhe that hath a face*

before and another behind.

Bilis, humoris genus. *It is with this word æra, melancoly, and with flaua cholera: and being used alone, is the same disease that cholera is after Cor. Celsus: ſee cholera.*

Bombyx, vermis & pro materia ſumatur. *A ſilk worm, or filk.*

Bos, nota eſt significatio. *An ox, cow, or bull.*

Britannia, insula quam minac Angli & Scotti incolunt. *The Isle which is inhabited of Englishmen and Scottiſhmen, called Brirannia major.*

Britannia minor. *Is Britan-*

n in France.

Bubo, avis nomen, a bovis mugitu. *An owl.*

Bucephalus, nomen equi

Alexandri magni. *Alexander the great bi' horſe.*

Bylifus, tenuissimi lini genus. *A moft fine ſort of fine flax, whereof a preious kind of linnen cloth is made. It may be taken for ſilk alſo.*

C Acoethes, malus mos: *an evil cuſtom, or a bile hard to be cured.*

Cadaver, corpus mortuum. *A dead carcæſe.*

Cado, corrui, præcipitor, vel labor. *To fall, and ſome-time to hap, to chance.*

Cado, percutio, ferio, verbero. *To ſtrike, or to beat, and ſome-time to cut or ſlop, or to prane trees: ſome-time to kill, to ſacrifice, and ſome-time to break: as, cædere januam faxis, instare ferro.*

Callo, percutio, aut frango. *To ſmote, or to break, antiquum verbum, the com-pounds whereof be in use onely. Cello, is also read with-out a diptichong.*

Calum vel Cœlum, extrema mundi determinatio cum ſphaeris quas ambit ad elementum ignis. *Heaven, or with a difference any of the ſpheres. It ſignifieth weaþer alſo.*

Calceo, pede comprimo. *To tread upon, and by a tranſlation unto the mind, to deſtroy and ſet naught by.*

Calendæ, dies primus cujusq[ue] mēnſis. *The first day of every month.*

Caléo, ferreo, calidus ſum. *To be hot, or to glow.*

Callis, via perdurata, id est via trita. *A path way.*

Calvo, decipio, fruitor. *To deceiue, to beguile, to tramp.*

Calix, pes imus, & pro cuiusvis rei ſumitur, vel pro materia qua lapides in muro conglutinantur. *A heel, or laſt end of a race, or line.*

Cambio, commuto. *To ex-change, and of the old writers it is taken for to fight.*

Canalis,

Nominum & Verborum interpretatio.

canalis, per quod aqua confluat in viis lapide stratis. A channel.

cancelli, ligna inter se modicis intervallis in transversum instar retis invicem annexa. A lattice, or the laths of a game place, or of a spectacile.

canis, animal latrabile, & pisces marinus, & signum ex aste. A dog, or a dog-fish: a star, or sign in the firmament called Canis.

Cano, To sing, to indite poetically, to play upon instruments: sometime it is to praise or prophesie.

Capesso, capio, five ad capendum eo. To take, or to go to take: and sometime recipio me, to go, as, Nunc pergam herc, imperium exequi, & me domum capellam.

Capio, To take, to delight, to deceivere, to chase, to abide, and suffer: as capio dolores. To hold or contain, to invade & catch: as, Navem cepimus. To inflame with love. And is lightly of such signification as the ablative is that cometh with it.

Capistrum, capitidis vinculum adhibitum ne animalia aut fugient. An halter.

Capital, quod olim sacerdotes gestabant in capite. An Ornament that the Nuns were wont to bear upon their heads.

Capra, animal a carpendis virginitatis dictum. A Goat.

Car, aliquis ex Caria. A man of Caria.

Cardo, quo Janua movetur, in hook or hinge.

Careo, eft rem desideratum non habere: To lack or be without, and especially such a thing as once we had.

Carex, herba acuta distillata. Sedge.

Caro, quod anima caret, non solus de animalibus, sed etiam de pescibus & fructibus. The meat of anything, but most commonly flesh.

Carpo, decerpio. To crop, to bite off: or to gather: It is

also to lease or to chuse out, and sometime to taunt or rebuke: Carpere viam: To begin to journey: Carpere vitales auras, Carpere lanam, to toss wool: Carpere linum, to hatchel flax: Carpere cibum, to eat.

Cassis, reticulum, masc. pro galea rom, est cassis, idis, & haec cassida. A net or an helmet, in the feminine gender. Castra, locus in quo milites tentoria fixerunt. The camp, the pavillion, or the Army. Cato, nomen viri. A certain Roman's name.

Caveo, diligenter adhibeo, provideo, confulo, prespicio ne aliquid præter spem eveniat. To beware, or to be wary and heedful: Cavere is also to put in assurance, and to save harmless by caution or hereties.

Caulis, in herbis dicitur ipsum robur, five stipes. A stalk.

Cedo, to give place, to depart and go away.

Cedrus, arbor iagens & procera. A cedar tree.

Cello, See Cello.

Censo, exitimno, putio, arbitror. To deem, to judge, to suppose, to think, to tell ones mind: Some take it for to be angry: Cenferi is also to be in boos of subsidies, and to be taxed or valued.

Centum, An hundred.

Centus, centum libramrum. An hundred pound.

Cera, illud quod melle ex favis expressio, remanet. Wax.

Cerno, video. To see: and by translation to perceive, and understand: Sometime to decree and appoint: to sift, range, or bolt, as, sever and part, to fight, to go unto: as, Cernere hereditatem.

Cetus, pis, is maxim, a whale.

Cholera, est ventriculi immodica perturbatio supra & infra per ventum facta. The colick: It is also cholera, the hot and dry humour.

Cicer, genus leguminis. A certain Italian pease.

Cico, turbo, commotio eo. To trouble, shake, and stir, and sometime for Clio, it is to call.

Cinis, vel ciner, pulvis, ashes. Cinis, eft avis quam alio nomine alaudam dicimus. a lark

Claudo, obstruo, obsero. To shut or close, to make fast, to stop or stay, not to suffer to pass: as, Ecce mare magnum claudit nos obice pontus.

Clivus, locus moliter arduus & pro collo ponitur: a bank arising, also a little hill. Clunis, uatum tumor. The buttock.

Clue, splendeo. To shine, to glister, sometime to fight. Clypeus, & clypeum scuta majora & proprie pedatum. A buckler.

Cœlum. A graving tool, the sky, that is as much of the world as is above the element of fire, which is called æther, or, quintum elementum. Cœlum is also taken for the air, as, In hoc cœlo qui dicitur aer.

Cœno, cenam sumo. To sup, or to take supper.

Cœpicio, pro incipio, antiquum est, To begin.

Cognoscio, nolco eos qui prius incogniti erant: to know what which we knew not before: sometime diligently and attentively to consider or to understand, to search by an inquiry, & to fit in judgment. Collis, monticulus, an hillock.

Colo, adoro, veneror. To honor, or worship with prayer, to exercise, to make much of, to inhabit, to love. Vitam collere, is to lead a life: sometime to plow or till the ground, sometime to deck or trim.

Colus, instrumentum quod penia coatinet. A dybaff or saddle.

Comes, comitans aut sequens. A companion by the way, either man or woman.

Communitior, fingo, excogito, To imagine, to feign, to invent and devise, to alloy, to bring a man to the belief of that that is not.

Como, comitare, compono, To comb,

Nominum & Verborum interpretation.

Comb, to dress the bush with a comb, or to deck and adorn.

Compago, compactio & conjunctio. A joyn.

Compedes, vinculi genus. A pair of fetters, or gyes.

Conditor, qui aliquid facit. A maker or builder.

Congrus, conger, genus pisces. A Congre.

Conjux, maritus vel uxor. A husband or wife.

Consulo. To ask counsel, with an accusative: to give counsel, or provide for, with a dative: To take in good worth with a genitive.

Sometime it is to sit in counsel, and to deliberate, but used plurally, as, Consulum Senatores.

Coquo, cibum usui aptum reddo. To dress meat, to play the cook, to prepare and go about: as, Bellum coquere. To vex & trouble: as Coquit me cura. To cōcēt, to bring out nutriment unto a natural fōment or juice.

Cor, p̄cipuum inter viscera, & vita sedes, & arteriarum, ac caloris nativi, quo anima regitur, quali fons quidam & domicilium. The heart, and sometime it is used for the mind.

Corbis, vas ex viminibus factum. A basket.

Cornus, vel cornum, aut eornū, munitum capitis quorundam animalium. A horn. By translation, the turning of rivers be called Cornua. It signifieth also the wing of an army, and the end of a thing.

Cornus, arbor ramos habens duritia & rigiditate cornibus similes, fructum circa solitum ferens, primo candide, postea languidum. A certain tree unknown among us.

Costus, radix magni odoris. A shrub growing in Arabia, Syria & Syria, having a very fragrant favour, the which antiquity burned to their gods, as they did frankincense. Coxendix, convarum vertex, quo femora vertuntur. The

hip.

Crater, vel cratera, vas amplem cui vinum aut oleum imponimus. A goblet, or standing piece.

Crepo, sono. To crack, sometime to complain, lament, and accuse: as, quis post vina gravem pauperiem crepat?

Crepandia, prima manuscula que pueris dantur: all manner of things that are given children in their infancy as crals, swaddling-bands, daggers, timbrels, & such like.

Cres, Cretenis. A man of Candy.

Creta, Infula est. The Isle called Candy.

Crinis, capillus. Hair.

Crus, pars a genibus usque ad inferiorem pedem: a leg.

Crystallus, glacies ex gelo vehementer concreti: crystal.

Cubo, jaceo. To lie, and sometime to be sick in bed.

Cucumis, A Cucumber, the which is called also in Latin Cucumber.

Culex, vermiculus alatus. A Gnat.

Cumbo, the same that cubo & Cumabula, cun.e. A cradle.

Cunæ, cunabula. Idem.

Cupio, opto, desidero. To covet, to desire, to lust for: and sometimes with a dative to favour.

Cupressus, arboris nomen. A Cypress tree.

Circulio, animal parvum frumentum corrodens. A weasel.

Cures, oppidi nomen. A towns name.

Curro, celeriter eo, gradum præcipito, intenta celeritate viam quasi voro. To run, and sometime to flow, that is, to run vs rivers do.

Cuspis, acutior pars hastæ. The point of a spear, pike, or partisan, or any other like.

Custos, qui vel quæ rem aliquam tuerit & curat. A keeper man or woman.

Cyprinus, insuladives. Cyprus the Isle.

Dama, animal timidum. A Buck or a Doe.

Damno, damno afficio. vel

condemno. To damage or condemn.

Dedo, in perpetuum do, vel totum subdo, live in manus & arbitrium. To yield.

Defructum, a deferendo vi-num decoctum ad medium partem: wine sodden to half.

Dego, ago. To live.

Deleo, expungo, proprie lineas aut regulas. To put out, and to cancel.

Delicium, oblectamentum quod nobis voluptati est. The thing wherein we take pleasure.

Delphin, vel delphinus, vel delphis, piscis maris, & signum celeste. A dolphin.

Deno, aufero. To pull away and to exempt.

Dens, notum est per similitudinem: capitul pro omni, quo aliiquid teri poreat. A tooth.

Depango, detingo. To fasten down, and to plant.

Delidia, ignaviae virtutem. Slothfulness.

Dico, loquor, nomino. To speak, or to tell.

Dies, tempus viginti quartu horarum. A day.

Diffitore, inficias'eo, nego. To deny.

Dignior, discedo. To go from.

Diligo, amo. To love.

Diluo, aqua vel quovis humore aliiquid purgo: To purge with washing.

Dindymus, jugum montis Phrygiae Idae matris deum dicatum. The top of Ida, the hill by Troy.

Diphthongus, unus duarum vocalium tonus. A double sound, a diphthong.

Dipteron, nomen flexum duobus in casibus quibuscumque: A noun declined with two cases whatsoever.

Dire, imprecations, execrations, & infernum furiae. Curses, bannings, and the furies of hell.

Disco, capio doctrinam. To learn.

Dispexo, separo, dirimo. To sever.

Dispicio: to dislease. Ditionis,

Nominum & Verborum interpretatio.

Ditionis, imperii, domini.
of my right & title. We need
not scrupulously to refuse Di-
tia the nominative.

Divido, partior, to divide.

Divitiae, opes, ampla for-
tuna: Riches.

Do, deno: to give.

Doco, aliquid rei cognitio-
nem alteri tradgo: to teach.
Sometime to *hew*, and to de-
clove, to *marry*, to *ascertain*.

Dodranci, unciae novem:

Nine ounces.

Doleo, tristis sum: to be
sorrowful.

Domo, manuatum facio:
to tame.

Domus, ædificium ad habi-
tandum factum: an house.

Duco, notum est, to lead,
to marry, to assure.

Duicudo, dulcitas, sweetnes.

Dux, qui vel quæ ducit ali-
quem a guid, man or woman:

E

E cuin: whether any.

Edo, comedo: to eat.

Edo, i. emitto, & quasi ex-
trudo: to set out & evulgare,
and sometime to exhibit and
show, as, edere (spectacula):
Edere animam, to die. The
signification of it in all other
phrases may be reduced to the
first signification.

Edoceo, diligenter doceo:
thoroughly or perfectly to
teach.

Effata, sunt ultimæ precati-
ones augurum post hinc
auspiciorum extra urbem
dictæ, the prayers that Sooth-
sayers said, after notices taken
of birds flying before they
enter the City.

Egeo, careo: to need.

Elephas, elephantus, animal
fama notum: an Elephant.

Elu, civitas Arcadia: a city
in Arcadia, or a Countrey in
Peloponnesus.

Emine, præ aliis appareo,
vel excello: to appear before
others, and to pass them.

Emo, comparo, mereor, to
buy.

Ensis, gladius: a sword.

Epaso, To eat up, to con-
sume with feeding, and to make.

Epulum, quasi edipulum,
est celebre convivium: a
banquet or feast.

Eques, homo equo infidens:
an horseman, or he or she
that rideith.

Eremus, locus desertus: a
desert or wilderness.

Eripio, extra rapio: to pull
out.

Esario, famem patior, to
hunger.

Eventus, eventum quod ca-
su aut fortuna nobis evenit.
Hap, or that which cometh to
us.

Excludo, extra claudio: to
shut out.

Excubie, vigilie diurnæ &
nocturnæ: Watchings and
wardings.

Exculpo, perfecte scalpo, vel
scalpendo contulco: to carve,
to grave, to cut out, to scratch
out; as, Oculum exculpere:
to wrest or wing out; as,
Verum exculpere.

Excusa, exira curto, vel
precuro, to run out, or to
out-run before, to amount to a
great deal, to make an out-
road, or an excursion.

Excuso, extra culpam red-
do; to excuse.

Excusio, excicio, emutto; to
smite out.

Exequia, funebre officium:
the ceremonies of the burial.

Exlex, sine lege vivens: a
lawless man or woman.

Expercitor, evigilio; to
awaken.

Exterior, tenta vel tentor:
to prove or to be proved.

Explico, extendo, & declaro:
to invent out, and to declare.

Exta, proprie cor, jecur &
pulmo dicuntur the entrails.

Exterrui, exul, a banished
man or woman.

Exul, qui vel quæ exulat;
a banished man or woman.

Exus, expivo, denudo: To
pass off, to uncloath.

Exuvio, ab exuendo: The
things that we putt off,

Facies: A face.

Facio, aliquid ago: To
make.

Facesto, facio vel eo ad fas-
endum: To make, or to go to
make.

Fallo, decipio: to deceive.

Fames, edendi cupiditas:
Hunger.

Fas, Once a general word
for any kind of grain or corn:
as, Triticeum fas, hordeace-
um, milagineum, &c. but now
it signifieth one certain kind
called Ador, which is bread-
corn.

Farcio, saturo, impleo, pin-
guefacio, sagino: To stuff, to
fill, to satisfy, and to make fat.

Fas, plumb, religiosum, &
dignum factu: Lawfull, right
godly, and worth the doing.

Fas, lignorum aut alicui-
jus res congeries; a faggs.

Fasti, libri in quibus totius
animi res populi Romani
scriptæ continebantur, &
caule festivitatibus explicab-
antur; A register for the wa-
ters of things for the whole
year. Fasti dies, were days
wherein the judges might
give sentence, without off-
ence of the gods with these
three solemn words of the
Law, Do, dieo, addico. Ne-
fatti dies; were their con-
trary days.

Fateor, annitu, one do: to
grans, and to assentio.

Fatigso, deficit, ut defati-
gor; abundantly to gape.

Fatigso, fessissimum: To be
weary, to faint, and to be
weak.

Faveo, fecle alicui opto: To
favour.

Fel, purgamentum sanguini-
nis; the Gall.

Ferid, dies callicantum ab
opere; Holy days, or times of
pastime used.

Fervio, perentio; to strike.

Fero, to bear, or to suffer, to
lead or tell, to forgive, to co-
ver, or advance, to bring
forth, to have, to take away,
to obtain, to look advice, as
Pompeius rudit ad popu-
lum.

Ferveo, valde calcio: To be
hot.

Ferveo, calcice: to wax
hot.

Ferveo, calceo: to wax
hot.

Nominum & Verborum interpretatio.

Ficu, arbor vel morbus.
Fig-tree, or a certain bilit
rising in the fundament.

Fides, confititia in omnibus rebus. *Faith and truth.*

Fida, fiduciam & spem habeo. *To have trust.*

Figo, to fasten, to plant, to smite with arrow, or such like.

Filix, herba sine caule, sine flore, sine feminis. *Fern, whereof there be two kinds, as in Herbaries you shall see.*

Filum, illud subtile quod ex lino lanave trahendo dicitur. *A thread.*

Fimus, ketamen & excrements animalium, quibus agri stercentur. *Dung. It is also Fimnum in the neuter gender.*

Findo, dissecio, diffindo. *To cleave.*

Fingo, formo. *To fashion.*

Finis, extremitas five terminus in unaquaque re, an end.

Fio, efficior. *To be made.*

Flaveo, flavus sum. *To be yellow.*

Fletto, inclino, volvo, dico, movere. *To bow, to move, and to cause to follow.*

Fleo, lacrymo. *To weep.*

Flo, spiro. *To blow.*

Flos, dictus qui ex arboreis vel herbis colligitur, a flower.

Floo, decurso, proprie ut liquores. *To flow.*

Fodio, terram eruo. *To dig.*

Follis, instrumentum quo attrahitur atque emittitur ventus. *A pair of bellows.*

Fons, fæcebra. *A well.*

Forceps, instrumentum quo tenetur aliiquid. *A pair of songs.*

Forfex, instrumentum faritorum, quo aliiquid scinditur. *A pair of scissars.*

Fors, fortuna, casus. *Hap-*

Forum, a ferendo, qualites & venalitatem illuc feruntur. *The judicial place, and then it is named Forum Judiciale: or the market-place, and it is called Forum venale.*

Frango, rumpo, destruo. *To break.*

Frenum, vel frenum, in-

strumentum quo equum interficer coeret. *A bridle.*

Frico, scalpo : To rub.

Frigeo, frigidus sum : To be cold.

Frugi, indeclinabile omnis generis, utilis, necessarius, frugalis. *Good, profitable, and thrifty.*

Frugis, ejus quod ex terra fructu in alimoniam vertimus. *Of corn or pulse: Some make the nominative hereof Fruges, and some Frux, the former is not to be misliked.*

Fruor, delectationem & fructum capio, & calor, to take pleasure, or fruit and profit of, and to be fed.

Fuga, fugiendi actus. *Fly-ing or running away.*

Fugio, vito, currando relinquo : To fly from, to avoid.

Fulco, sustineo, munio : To under-prop, and to shore.

Fundo, liquefacio, vel liquidum spargo : To melt or to pour.

Funn, retis : A rope.

Fuu, qui vel quæ alteri subtrahit. *A man or woman thief.*

Farfur, purgamentum farinae : Bran or scurf.

Faro, infanio : To be mad.

Fas, baculus : A club.

G

Abii Volkorum urbs : *A town in Italy seventy miles from Rome.*

Gallia, Europe pars, sita intra Pirenaeos montes, inter Hispaniam, Germaniamque & duo maria, Oceanum Britannicum & mare nostrum : *France.*

Garamas, Libye incola : A certain inhabitant of Africk.

Gargamus, unus ex collibus montis Idae : *A very high top of the hill Ida: There is also a town of that name as the foot of the same hill.*

Gaudeo, letor : To rejoice.

Gelu, proprie glacies :

Frost or ice.

Geu, curvatura, qua crux & famul connectuntur. *a knee.*

Gero, porto : To bear.

Gibbus, & gibber, solidus in dorso tumor : *A tub or bunch.*

Gigas, vir altissimas statu-

ra : *A Giant.*

Gigno, genero : To beget.

Gingiber, herba in Arabia nascens : *Ginger.*

Glis, animal muri simile : *A dormouse.*

Glico, cresco, augeor, invaleo : *To increase and grow, to was strong, to was fat, and much to desire, & sore to covet.*

Glutem, glutinum aut colla. *Glue.*

Gorgon, nomen mulieris. *A certain terrible woman.*

Gradior, eo, incedo, pro-gredior : To go.

Gracia : *The country of Greece, a great piece of Europe, which is now under the Turk.*

Grajugena, Græcus. *A Grecian born.*

Grando, gutta aquæ in aere congelatae : *Hail.*

Grates, gratiæ relatae pro accepto beneficio : *Thanks.*

Greæ, pecudum multitudine : *A flock.*

Grossus, sucus abortiva, quem non maturefecit : *A rath ripe fig.*

Gruo, ut grues gruere di-cuntur : *To cry like a crane.*

Grus, avis nota : *A Crane.*

Gryps, animal penascum, omnium ex parte leoni simile : *A Griffon.*

Gummi, liquor glutinosus, ex arboreis resudans : *Gum.*

Gryngilio, pars gutturis a nariibus ad pulmonem, vel animal : *The Wæsund, or a Wen-vel.*

H

Habeo, possideo, teneo : To have.

Hære, arte alicui rei ius-figor : *To cleave unto.*

Hæres, qui succedit in hereditate alterius : *An heir.*

Halec, pisticis sola aqua nutritur : *A Herning.*

Haurio, extrahe humorum, & educo ex profundo aliquo loco : *To draw.*

Heros, vir illustris & nobilis : *A nobleman, a man of great excellency in worthy facts, and therein more like a god than a man.*

Heperiu, sericina stella : *The evening star.*

Herr-

Nominum & Verborum interpretatio.

Heteroclitum, nomen secus, quam declinationum canones poscent flexum: A word declined otherwise than the bare rules of the declensions do require.

Hilaris, vel hilarus, jucundus, latus: Merry.

Hippomanes, virus ab equa collectum vel caruncula in fronte pulla equini, hominem ad insaniam redigens. Poison to procure love withal, or a little piece of flesh growing in the colis forehead, when it is first foaled.

Hirundo, avis notissima: A Swallow.

Histrrix, animal ex herinaceorum genere: A Porcupine.

Homo, nota significatio: A man or a woman.

Honor, vel honos, est reverentia quam alieui exhibemus in virtutis testimonium: Honour, worship.

Hordeum, ab horrore, quoniam hordeo quam frumento arista est mordacior: Barley.

Hostis, qui vel quae ad hostium recipit, aut recipitur, & capitur pro peregrino: An host or an hostis, or a guest, man or woman.

Hostis, inimicus, peregrinus. An enemy.

Huber, fertilis, abundans, & mamma pecoris & hominis: Plentiful, or a dug, or the udder of any beast.

Humus, terra humefacta: The ground.

Hydrops, aqua intercus: The droppings.

Hyems, bruma: Winter.

Iaco, decumbo: To lie.

Iacio, emitto, ac vi impello: To cast, to hurl, to lay, to jacere fundamantum: or by translation it is to make a beginning. Jacio is sometime to spread abroad by rumour, and sometime to object against one with an accusative, with this preposition in.

Jaspis, lapis pretiosus. A green precious stone, whereof there be divers kinds and degrees of divers colours.

Ico, ferio, percilio: To strike, to smite, as, Icere coliphum: Icere fedus, is to strike up a bargain.

Icon, image: An image.

Ida, mons altissimus Trojici: A hill in the Country of Troy.

Idus, dies qui dividunt mensis: In March, May, June and October, it is the fifteenth day, in the rest the thirteenth.

Jecur, hepatis: The Liver.

Ignis, uuum ex quatuor elementis: Fire.

Illex, qui sine lege vivit: A lawless body, man or woman.

Imber, agmen aquarum largius ex nubibus effusum: A shower.

Imbrex, canalis, vel tegula curva & obtorta, per quam imber defluit: A gutter ryle.

Immineo, intito, to hang over.

Impetus, violentiae, invasio- nis: Of violence & boisterousness.

Incesso, accuso, impeto: To accuse, to revile, to provoke, to invade, and enter into.

Incedo, ferio, feco. Tacut, to grave in.

Incidio, in aliquid, vel super aliquod cado: To fall into by hap, to run into, as, Incidi in errorem: And sometime to happen, or to chance.

Incipio, inchoo: To begin, to take in hand, to enterprise.

Incuso, cadent, impius iterando ingero: Often to repeat.

Indo, Impono, so put in.

Indoles, facilis significatio future probitatis: reward- ness, or likely disposition.

Induceo, inpuso, in paucos dies: A truce.

Indulgeo, obsequor: to set much by, and to give to.

Inermis, vel inermis, qui armatus non est. Unarmed.

Infans, homo per etatem nondum sciens fari. A babe.

Inferie, sacrificia qua inferius solvuhunt. Sacrifice done to spirits in hell. Herof Inferies facere, n. Manes saerificis placare, that is, to celebrate obites and obsequies.

Inficius, negationem, sc vel

debere quod actor polcit; vel committit quod accusator objicit: A denial, and it followeth only the Verb Eo.

Inficio, intingo, vitio, seu maculo; to dye, or to infect.

Ingruo, invado, impetum facio; to give an onset, and to invade.

Injussu, absque autoritate, & temere, sine iussione; Without bidding.

Insidie, dolola expectatio ad hominem aggredendum, fallacia: A lying in wait for, or a deceit.

Instar, significat vel similitudinem, vel equiparationem & mensuram: Like, or as big, or the image.

Intelligo, capio, to understand.

Interpres, qui autores declarat, aut aliquid ex lingua in linguis translat: An interpreter, man or woman, or a translator.

Invidia, mœror ex aliena prosperitate: Envy, sorrow for another man's welfare, or else the evil will and deslight of a man.

Focus, est quidam lepor & felivitis in verbis: A merry scoff.

Inrascor, ira stipulor; to be angry.

Imarus, mons Thraciae asper & incolitus ex una parte, ex illa fertilis vineti & olive- tis, hill in Thracia so named.

Iter, itio, actus eundem auctio- niter.

Jubar, sol, vel ipsius splen- dor; the sun beam.

Jubeo, impero, to command.

Judex, qui vel quæ judi- cat: A judge, he or she.

Jugurta, agri tantum quan- tum ab uno pari aut jugo bonum uno die arati potest. Plinius. We call it an acre. The authors do vary in the measure of it: for the commonality of the nominative & other cases, we may use Jugurta.

Jugum, vertex five cubiti, mens mentis, the top of an hill. It is also a yoke, or a yoke of oxen, that is a couple. By metaphor it is a servitude or a

Nominum & Verborum interpretatio.

bondage. Also a Weavers
beam, or a pair of gallows,
such as for ignominy the Ro-
mans went under. Tribus
hastis jugum fit, humi fixis
duabus, superque eas trans-
versa una deligata.

Jungo, copulo, & quasi in
unum agro; to joyn.

Furo, dea Jovis uxor; the
goddess Jupiter's wife.

Juro, iuramentum facio;
to swear.

Jus, quod natura, aut ci-
tatis, aut gens iubet, & liquor
eorum qua coquuntur; the
law and right, and the broth
of any thing solden.

Jus, imperio, iussione:
By commandment.

Iusta, idem quod exequia.
Iustitium, iuria dicendi in-
termisso; No term.

Juveni, qui adolescentium
excedit etatem: One come
to man's age.

Juveni, etas juvenilis:
Man's state.

Juuo, auxilium do, to help.

L

Abes, hiatus, macula, de-
decus, a great chape, a spot,
a dishonour, or reproach.

Labor, vel labos, opera, de-
fatigatio: Labor & toil, pains-
taking, sometimes it is mis-
ery, calamity, peril, danger,
travel.

Lac, succus maternus, quo
animalia nutriuntur: Milk.

Lacefa, vexo, incito, provo-
co; to trouble, to provoke.

Lacio, in fraudem duco; to
allure or to entice.

Laffer, graciliora intestina;
the small guts.

Laflo, lac emitto, vel per
blanditias decipio; to give
milk, or to deceive.

Lacus, locus profundus cum
aquis perpetuis ibidem natis,
qui efficit rivos; a lake, a
wear or meyre.

Lado, verbo factore ali-
quem offendio; to hurt.

Lælaps, nomen cuiusdam e-
casibus Actæonis: One of
Acteon's dogs called Lælaps,
for greedy furiousness. For
Lælaps signifieth a Whirl-

wind, a tempest, and a storm.

Lambo, lingua lingo, to lick.

Lampus, ignis aut solis
splendor, a fire, or brightness
of the sun, or a lamp.

Lanista, qui domi gladiato-

res docet, & populo vendit;

a master of defence.

Laquear, pars superior cu-
biculi parum convexa; a
vaulted roof of a parlour.

Laso, herba quædam &
succus qui ex culme lafer-
pitii exudat; the herb out of
which cometh the juice that

the Apothecaries do call Afa
dulcis, and Belzoe, or Bel-
zoin, the common people call
it Benjamin.

Latoe, abscondor, non com-
pareo; to lurk, or to be hid-
den.

Lavo, aqua purgo, to wash.

Laurus, genus arboris; a
Bay-tree.

Lebes, vasæneum, a caldron,
or a pan.

Lecythus, ampulla olearia;
a box for oyl and ointment:
It is taken also for eloquence
in writing.

Lego, horum est, to read.

Lemures, larvæ nocturnæ,
& territaciones imaginum:
Hobgoblins or night-spirits.

Leo, animal ferox, a Lyon.

Leo, imprimò, formo, to im-
print, to form, abusivum.

Lethum, mors, interitus:
Death.

Liberi, pignora: Children.
One son or one daughter may
be called Liberi, and so may
Nephews' and their Suc-
cessors.

Liber, placet: It pleaseth.

Libs, ventus australis; the
south-west-wind, by west.

Licer, fas est; it is lawful.

Lichen, herbelvel gravissi-
mum morbi genus: Liver-
wort, the Apothecaries call
it Hepatica. It is also the
kind of Lepry called a sauce-
team, in Latine Impetigo.

Lien, splen, the milt. Dicitur
& lienis in nominativo.

Ligur, incola Liguria, an
Italian of the country of
Liguria.

Limax, testudo & cochlea
terrestris, the snelled snail, &
the dew snail.

Limu, veltis genis ab um-
bilico ad pedes, seu lutum
aut cœnum molitus, a kind of
garment, or else slime or mud.

Lingo, lambo, id est, aliquid
lingua molliter tango, to lick.

Lino, aliquid aliqui rei su-
perinduco; to daub.

Linquo, committo, pecco; to
leave, to trespass.

Linter, navicula cavata ar-
bore facta; a cock-boat.

Liquefo, liquefco; to be
molten.

Liquor, liqueo; Idem.

Liveo, lividus sum, id est,
fordidus; to be wan or filthy.

Lixa, coquus in exercitu,
vel qui sequitur quæstus
gratia; the scullion that wait-
eth on an Army.

Locri, urbs in Brutiis; a
town in Italy.

Locu, proprie illud quod
aliquinid continet; a place.

Logos, sermo, ratio, verbum;
Speech, reason, a word.

Loquor, verba qualiacunque
prefero; to speak.

Lucio, lucem emitto; to be
light.

Ludo, ludum exerceo, jo-
cor; to play or to sport.

Lues, cum in urbe aut in a-
gro febris aliudve morbi ge-
nus, homines aut pecora, aut
utresque corruptit; a com-
mon disease or murrain.

Lugeo, to bewail, to lament
a thing, or else absolutely to
mourn, and sometime to be a
mourner in apparel.

Luo, solvo, penas do; to re-
deem, to cleanse, to pay for.

Lustra, habitacula ferarum;
Dens of wild beasts, or bro-
thel-houses, and pretty tipling-
houses of bawdry.

Lynx, animal maculosum,
acutissime videns; Our men
call this beast an Ounce.

M

Mænus, mons quidam
Arcadie, a hill of that
name in Arcadia.

Mænes, lapis ferrum attrahens;
a stone that draweth

men

Nominum & Verborum interpretatio.

iron unto it. It is called also Heraclius lapis, or Sideritis.

Majores, avi, abavi, proavi, atavi, tritavi, & quicunque ante hos in infinitum; *Our ancestors.*

Malo, magis velim; *to will rather.*

Mando, comedo, vel committo; *to eat or to commit.*

Maneo, sisto, & expecto; *to tarry, or to tarry for.*

Manes, illi interi inter Numina, lava: *Spirits or devils.*

Manubia, quæ manu capiuntur ab hostibus: *Spoils taken in war.*

Manus, membrum notum: *A hand.*

Mapalia, agrestes casæ; *Sheepcots or small cottages.*

Mare, pelagus; *the sea.*

Margo, cuiquejus rei extremitas; *the brink or skirt of any thing, or the bank of a river or sea.*

Marmor, lapidis genus: *Marble.*

Mars, Deus bellii: *the name of the God of War.*

Martyr, testis: *A witness, man or woman.*

Mas, vir; *A man.*

Mascina, mons Campaniae optimi vini ferax: *An hill in that part of Italy, wher is called Campania, fruitful of pleasant wines.*

Mater, nota est significatio; *A mother.*

Medor, de medelam *to cure.*

Medior, medeor, remedium adfero: *Idem.*

Mela, mingo, *to piss.*

Mel, liquamen dulce: *Honey.*

Meleager, vel Meleagrus, Qenæ Etoliae regis filius; *A man's name.*

Menda, & mendum, error, erratum; *A fault.*

Menses, mulierum profluvium; *Womens flowers.*

Mensis, tempus Luna curri culo confectum: *A month.*

Merior, aliquid facio, quam obrem dignus sum, qui obtineam præmium, vel premam patitur; *to deserve.*

Meridies, dies medius; *Noon or the noon stead.*

Metior, pondero, mensuro, considero; *to measure.*

Meto, seco, amputo herbam, vel legetem; *to mow.*

Metuo, timeo; *to fear.*

Metur, timeor, *to be feared.*

Meus, mine.

Mico, fulgeo cum motu, vel tremore: *Often with certain intermissiones to shine, and likewise to be moved, to put forth fingers to him wherom we play. Will put forth which is called Micare digitis.*

Miles, qui vel quæ militiam exercet: *A warrior, a soldier.*

Mine, metus incusiones per verba aut signa; *threatnings.*

Mingo, urinam facio; *to piss.*

Minores, posteri, etiam post trine potes futuri; *Our successors.*

Misceo, to mingle, *to serve drink, sometime to trouble.*

Misereor, misericordia afficio; *to take pity on.*

Mitto, ad aliquem do, *to send.*

Menia, muri urbis; *the walls of a Town, and figurative the Town it self.*

Mereo, tristor, dolore afficio; *to be heavy, sad, in a dump or mourning.*

Monopoton, nomen non flexum, sed carens omnif casu præterquam uno, & eo obliquo; *A noun having one termination, and that in one oblique case.*

Mons, terræ tumor acfissimus; *An hill.*

Mordeo, dentibus lædo; *to bite.*

Morior, e vita discedo; *to die.*

Mos, vitæ institutum confutendu firmatum; *a custom.*

Mulcero, lenio; *to adjudge.*

Mulgeo, lac e mammis exprimo; *to milk.*

Mulier, quæ non est virgo: *A woman.*

Mulsum, porus ex vino & melle; *a certain wine confect with honey.*

Multiplico, adatgeo; *to multiply or increase.*

Munia, onera legi debita, & officia qua publice præstantur; *a duty or office.*

Mus, exiguum animal; *mouse.*

M *Ancisor*, acquiro; *to get and to obtain.*

Nascor, orior, in mundum venio; *to be born.*

Natalis, conditio sanguinis & familiæ; *the degree of blood and gentry, generosus natus, natales obserui;* It is also taken for years. Sex menses natales erant, *there were passed six years:* It is also used for the origine or first spring of things.

Natalis, dies alicui natus; *a Birth-day.*

Natrix, serpens aquaticus; *a water-serpent, that with poison infesteth the water.*

Natu, ætate, partu; *by age or by birth.*

Necro, quatinque re occido; *to kill.*

Necto, ligò, conjungo; *to knit.*

Nefrens, porculus per ætam fabam frangere nondum potens; *a young pig.*

Negligo, contemno, non curro; *Not to pay, to contemne.*

Nigredo, nigra fio; *to become black.*

Nemo, ne homo; *No body, man or woman.*

Neo, filum torqueo; *to spin.*

Neruus, motus sensusque instrumentum; *a nerve.*

Neuter, Neither of both.

Nexo, ligò vel necto; *to bind.*

Nideo, splendeo; *to shine.*

Nihil, rei cuiusvis privatio; *Nothing.*

Nibilum, rei cuiusvis privatio

Nil: Vide nihil.

Nitor, conor, ago sedulo; *to go about, to endeavour.*

Niveo, est oculorum & aliorum membrorum nisi aliquid conari; *to give a token with the eyes, to wink.*

No, nato; *to swim.*

Nocte, malum infero; *to hury or to harm.*

Noctu, nocte; *By night.*

Noctu, nocte, non volo; *to nil.*

None, quasi nova, propter initium observacionis: Erat autem in Martio, Maio, Iulio & Octobri, sex illi dies quilibet sequentes, in quo

quatuor

Nomium & Verborum interpretatio.

quatuor: the nones of a certain shrub like the Olive month.

Nostris, rem certam habeo: wild Olive, or the ground Olive, for the lowness.

Nostris: Ours.

Nostris: Of our Country, self, or nation,

Notus, ventus meridionalis, quem nos austrum appellamus: the south wind.

Nubes, vapor humidus sublimus effusus: a cloud.

Nubo, viro traditor: to be married to a man, for it is in the woman's part only.

Nuga, cum nihil agimus: trifles.

Nullus: None.

Rundinum, dies & convenitus status rerum mercarui: a Fair.

Nuo: a verb not much in use: the compounds thereof be commonly received, and it signifieth to nod.

Nuptie, legitima conjunctio maris & feminæ in vita societatem: Marriage.

Nurus, filii uxoris: a daughter in law.

Nycticorax, corvus nocturnus: a night raven.

O

Obdo, oppono, five appono: to set against.

Obex, objectum aliquod, vel obstatulum: ut pellulum, sera: a bar or stop.

Obliviscor, e memoria aliquid excidere fino: to forget.

Obses, qui vel quæ traditum in fidem alteri: an hostage or pledge, man or woman.

Occido: to fall or perish, and to be slain, so set as the sun sets.

Occidit: to kill or slay.

Occupit, posterior pars capititis: the hinder part of the head.

Occludo, cludo: to shut.

Occluto, abscondo, abdo: to hide.

Occulo: Idem.

October, mensis octavus a Martio, the tenth month in our year, called October.

Odor, vel odos, quasi olor ab oleo: est autem insectus.

Ossa: a savour.

Ostentia, clea fulyastris: a

Palleo, parum albeo: to be pale.

Pampinus, vitis ramus: a vine branch.

Pando, aperio, patefacio: to open.

Pango, pacifice, cano, jungo, plango, figo: to bargeam, to sing, to joynt, to nail, to fasten.

Panis, quo pascimur: bread.

Panther, & Panthera. animal quoddam Pardo simile: a certain beast.

Papaver, genus herbae soporiferum: Poppy.

Papyrus, charta qua utimur in litteris scribendis: a certain sort of reed growing in the marsh of Egypt, somewhat high, whereof they made a kind of paper, and called it Papyrus, whereof our paper now is called likewise.

Paradise, locus armoenus: a place of pleasure.

Parco, abstineo ab utilione: To spare.

Parens, pater aut mater, avus aut avia; a father or mother, a grandfather or grandmother.

Pareo, obedio: To obey. To bring forth.

Paro, prolem producio.

Parnassus, mons in Phocide duos vertices habens: an hill in Phocia, a country in Greece.

Partio, dividio, & qualiter facio: To part or divide.

Parturio, cupio, aut conatur parere: To be toward labour.

Pasco, nutritio: To feed, to nourish.

Pascor, nutrior, alor: To be fed.

Passer, avis falacissima: a Sparrow.

Pateo, apertus sum: To be open.

Patior, sustineo, tolero: To suffer, or to abide.

Patro, aliquid mali committo: To commit some evil.

Patruelis, patruidrum filii: Brothers children.

Paveo, timeo: To fear.

Pedita, instrumentum texorum, & dentatum: a comb, or a weavers stay.

Pecto, ornio capillos: To comb the hairy.

Pecunia:

Nominum & Verborum interpretatio.

Pecus, eudis, oris, omne animal quod sub hominis imperio pabulo terra pascitur ; all cattle.

Pedes, qui pedibus incedit ; a footman.

Pedo, ventris crepitum facio ; to fart.

Pelagus, mare ; the sea.

Pellax, mulier impudica ; a harlot.

Pello, ejcio, removeo, to drive or put away.

Penates, diu domestici, quod penes nos nati sunt ; Household gods.

Pendo, suspensus sum, to be hanged.

Pendo, suspendo, vel pondero, extimo ; to hang, to weigh, to prize.

Pent, cauda ; a tail, and at the last it was taken for a man's yard.

Perus, vel pentum, omne esculentum poculentum, quo homines vescuntur ; all manner of viands.

Perago, perficio ; to finish, and to perfect business.

Percurio, ferio ; to smite.

Perdix, avis nota ; a Partridge.

Perdo, amitto ; to lose.

Perdueus, hostis ; an enemy in the war.

Pergamus, civitas insignis **Aiae**, in ditione Trojorum, the city of the Trojans, otherwise called Ilium or Ilium.

Pergo, in re procedo, abeo ; to go forward.

Perlezo, totam lego ; wholly and thorowly to read.

Permissu, permissione cum nemo advertatur. By sufferance, with leave and license.

Perpetior, multum cum labore ac dolore patior ; throughly to bear or suffer.

Perplaco, valde placebo ; to please very much, or throughly to please.

Perfis, orientalis regio ; the Country of Persia.

Pes, ima pars corporis qua gradimur ; a foot.

Peto, oro, obsecro, rogo ; to ask.

Phalera, ornaments equorum ; Horse-trappings.

Pharns, turris altissima in portu qua luget navigantibus ; a watch-tower.

Phasel, navicula velox, & oblonga ; a brigandine.

Philota, nomen mulieris ; a woman's name.

Phenix, avis in oriente, a veneno penum, in colore nigro, ut si de coccinum, in aliis partibus, aquila rufipennis, henix in bird.

Pityx, Ali Pitygike a Trojan. Pithecus, scilicet, gaudineus.

Pigei, toler, sed molestem est ; -it ingredi.

Pingo, fornix alicuius rei ductus lineis represento ; to paint.

Pingo, fundo panem conficio ; to mix with the yeast, to beat in a mortar, as once they did their grain, and thereof to bake.

Pineus, arbor est, pieci generis, nuces ferens omnium maximas, quas Latini pineas vocant ; a Pine tree.

Piper, herba ; Pepper.

Piscis, animal quo continue sub aquis degit ; a fish.

Pix, tenna ex arborebus fuens ; Pitch.

Placeo, gratibus sum, to please.

Plaga, retia latiora ad capiendas feras ; Hunting nets, or wide meshed nets to take beasts.

Plando, manibus percuto, ac gestu letitiam indico ; to clap hands for joy.

Plebs, vel plebis idem quod vulgus ; the common people.

Pleito, suppicio afficio, punio, ferio ; to punish, to beat.

Pleo, plenum facio ; to fill.

Plico, contraho, & rugas facio ; to fold, or to plait.

Ploso, aquam dimitto ; to rain.

Plus, vox incrementi, mere.

Polleo, pollum, valeo ; to be able, to be of power, and sometime it is taken-for to perse.

or to be better, or more profitable.

Pono, colloco, constituo, to set or to put.

Pons, asser, vel quodvis aliud per quod super aquas transimus ; a bridge.

Pontus, mare ; the sea.

Porticus, ampla domus, propter repetitos imbreus deambulationis gratia edificata, q. gallery, or an ambulatory.

Poco, peto, to ask, to require.

Pofis, latius porta, sive janua ; a post.

Poto, bibo ; to drink.

Precordia, quae extra separant ab inferiore viscerum partes ; the midriff.

Precurvo, antecurro, sive cito ante eo ; to run before.

Prælego, antelego, ut solle preceptores suis discipulis, to be an interpreter, or a reader, and sometime to cut, or to sail by.

Præmiso, præcello, to excel others.

Præneste, nomen urbis ; a town in Italy.

Præs, sponsor qui se obligat, id est, fidejutor in litis nummaria ; a surety.

Præses, qui vel que prædict ; He or she that superintendeth.

Præsul, qui vel que præest ; Idem.

Prandeo, prandium sumo, vel ante prandium cibum sumo, & to dine.

Prece, precatio, obsecratio, &c. of prayer, of petition.

Præmo, to press, to be against and to vex, to pursue and to be hard at hand with, to drive, to hide, to expel, to shun, to despoil, to kill, &c.

Primitia, primi fructus ex agro percepti, qui Deo offeruntur. First fruits of a man's ground, or the firstlings of any other thing.

Princeps, qui vel que principatum obtinet. The Prince or Princess.

Problema, propostio interrogacionem annexam habens. A demand.

Prodeo, manifesto, To betray, to make manifest.

Proficisci, eo alio. To forth.

Nominum & Verborum interpretatio.

Proluo, multum sive multo tempore lavo ; *All to wash.*

Promineo, procul appareo ; *To hang out in sight.*

Promo, profero, eloquor ; *to say abroad, or to utter.*

Prompia, parare sine mora ; *With readiness or speed.*

Psallo, cano instrumento mulico ; *to sing, or to play on an instrument.*

Ruber, vel pubes, proprie latago que mariibus decimo quarto anno, stemmis duodecimo circa pudenda oriiciens ; *Ripeness of age.*

Pudet, pudore afficit ; *It shameth.*

Puerato, exacta infanta pueritiam inchoo ; *to was a child.*

Pugil, qui vel quae pugnandi arte novit ; *A champion, man or woman.*

Pulvis, &c. pulver ; *Dust, Norum'.*

Ramus, lapis cavernosus ; *A punice stone.*

Ranulum, &c. punctum, minima individuaque linea pars ; *A prick, or a point, a little creature.*

Nungo, stimulo, morsum ac aculeum intigo ; *to prick, or sting.*

Punis, sanies, & quietunque humor in putredinem versus. *Matter or cove.*

Python, serpens e putredine natuus ; *A serpent.*

Quo, investigo, interrogo ; *to seek for, to search.*

Quasio, moveo, concurio ; *to shake.*

Quercus : *An Oak.*

Queror, lamentor ; *to complain or lament.*

Qui : *The which.*

Quies, vacatio a labore, aut cellario a quovis opere : *Rest, it appertains to the body, tranquillitas, unto the mind.*

Quilibet, Everyone, or who-soever you will.

Quinisco, caput inclino, moveo ; *to hang the head,*

Quisquilia, purgamenta, & cuncta ex arboribus sursum, foliorum, aut flo-

rum minutum decidit ; *things of no weight, things not worthy regard, or chippings.*

Quot, How many.

R **Abula**, homo futilis : *A brawler, or a smatterer in the law.*

Rado, cultro vel quavis recta decerpo, *to have.*

Ramex, rupestra & diffusio instrumentorum ! *Easiness,*

Rapio, per vim traho, aufero ; *to snatch away.*

Rastrum, instrumentum dentatum, quo utimur in confusione ad corradendum frenum : *A rake.*

Rauco, raucus sum ; *to be hoarse.*

Recido, retro sive iterum in eadem cado : *to fall backward, or to fall into the same again.*

Recordor, rursus in mentem revoco ; *to call to mind again.*

Reddo, acceptum vel ablatum restituo ; *to render, or to restore.*

Redolen, odorem aliquius rei refero, vel multum oleo : *To bear the favour of a thing, or to favour strongly, and by a metaphor, to resemble and to taste of.*

Refingo, iterum frango, to break open.

Rego, gubernio ; *to rule or to govern.*

Relego, rursus lego, to read again.

Reminiscor, recordor, memini ; *to remember.*

Ren, viscus quoddam ; *the kidney.*

Renuo, refuto, rejicio, to refuse.

Reor, arbitror, puto ; *to suppose.*

Repango, diabolvo, rejungo ; *to unloose, to disjoin.*

Reperio, invenio ; *to find.*

Repetundarum, alienarum pecuniarum, de quibus praesentes provinciae a provincialibus accusatur, si quas vi aut dolo expilavit : *Of bribery and pillage, or of extortion.*

Replico, disolvio ; *to unfold.*

Repungo, iterum stimulo, vicem reddo ; *to prick again.*

Res, omnia sive corporalia, sive incorporalia comprehendunt : *A thing.*

Rejicio, rursum percipio, to know again.

Refuso, repudio, sperno, to refuse.

Refus, funis vel lorum : *A Rope or a wire.*

Refuso, resilio revertor, in contrarium filio ; *to rebound.*

Reite, instrumentum quo pisces capturiuntur : *A net.*

Rex, nota est significatio : *A King.*

Rideo, cachinno, to laugh, Ringo, & torqueo ut capes, to make an evil favour'd face like a snarling dog, and so vex.

Robur, species quercus durissime : *An Oak.*

Rodo, mordeo, comedo, to gnaw.

Roma, urbs Italiz quondam a pastoriis condita, olim gentium domina, cum boreret, quarta & poltemra monarchia ; *Rome.*

Ros, humor qui serenote tempore celo fluit. *A dew.*

Rofra, templum seu forum judiciale ante curiam Hostiam, in quo erat pulpiture, ex quo concionari solebant, the place where matters are decided.

Rudens, funis nauticus, cable.

Rudo, graviter tono ut asinus : to cry like an ass.

Rumpo, frango, to break.

Rup, cado, to fall.

Rus, locus extra urbem, ubi agri sunt & villa : *the Country.*

S **Acer**, quod venerabile :

Holy.

Sacerdos, deo dicatus, ad sacrificia facienda : *A Priest or a Nun.*

Sacros, deo dedico, sacrum facio & to dedicate.

Sal, quo utimur in cibis conendiis : *Salts.*

Satio, saltu, to leap, or to leap

Nominum & Verborum interpretatio.

*leap at brute beasts do, when
the male covereth the female.*

*Sallo, sale condio ac con-
spergo: to salt, to powder, or
to season with salt.*

Salto: to leap or to dance.

*Salum, mare, a sapores salis:
the sea.*

Salus, incolumitas: Health.

*Samnis, nomen gentis: A
Samnite.*

*Sancio, firmo, & proprie-
tus sanguine per hostiae
immolationem: to make sure
and to establish.*

*Sanguis, erupor qui ex vul-
nere spargitur: Blood.*

*Sapphirum, pretiosus lapis:
A Sapphire.*

*Sapientia, rerum divina-
rum atque humanarum sci-
entia: Wisdom.*

*Sapio, saporem habeo: to
have a taste,
Savio, surgo, refecto, integ-
rum facio: to patch and
amend.*

*Sardonyx: A certain pre-
cious stone.*

*Satago, satis ago, labore,
soliditus sum: to do, to en-
deavour.*

Satrapos, princeps: a Prince.

*Scapo, trico: to scratch, or
to rub.*

*Scalpo, sculpo, & fodio
unguis ac manibus: to
claw or to scratch.*

*Scando, in altum rendo: to
climb.*

*Scindo, seco, findo: to cut
or to divide.*

Scio: To know.

*Scobs, & scobs, est id quod
ab aliqua materia decidit
per ferrum, terebram, aut
illam. Dust.*

*Scriba, cui literas, vel gesta,
vel tabellas, & similia scribit
alterius nomine: A Scriba or
Notary.*

*Scribo, literas formo: to
write.*

*Scrobs, folla aut puteus: A
ditch or pit.*

*Scurra, qui risum ab audi-
toribus captat, non habita
ratione verecundiae aut
dignitatis: A scoller, a jester,
or a parasite.*

*Secerno, abjungo, separo: to
divide or separate.*

*Sepp, clivido: to cut.
Sedeo, quieteo: to sit.*

*Seges, frumentum in spicis:
corn yet standing.*

*Seligo, seorsum colligo: to
gather a part.*

*Semis, id est, semias, sex
uncia, dimidium alias: Half
a pound, or the half of any
whole sum.*

*Senecta vel senecius, semi-
um, etas: Old age.*

*Senex, senio confectus: An
old man.*

*Senio, quod sex puncta
continet: the six points.*

Senium, idem quod senecta.

*Senfus, & fensum organum
sentiendi, & quod mente
concepitur: Any of the five
wits, called the senses, or that
which the mind conceiveth,*

called the meaning.

*Sensio, aliquid sensu per-
cipio, pro intelligo ponitur:
to perceive by some sense, or
to understand.*

Sentia, spina: A thorn.

*Sepelia, defunctum terra
condo: to bury.*

*Sepio, obstruo, circundo,
munio: to compass, to hedge.*

*Seps, serpens parvus: A
little serpent, after whose
stroke the members do rot.*

*Sequo, absuntum subse-
quor: to follow.*

Serimo, loquela: Greek.

*Ser, populus Asiae: One of
a certain people in Asia called
Seres.*

*Sero, semino, planto: to sow
or plant, or to graft, and some-
times by translation, to beget,
also we say, Serere bella,
severe certamina, id est, mo-
vere lites & pugnas.*

*Serpens, anguis: A dragon,
serpent, or a snake.*

*Sibil, est quidam stridor
oris per angulum spiritus
emissionem, inter dentes
fere: in hissing.*

*Sido, delendo ad seden-
dum: to push, or to lay down.*

*Siler, arbor quam vulgo fa-
lacem vocant: An Oifer, with
thorns, fierce, Montanum, is*

*significeth a simple, that the
apothecaries do use, in Latine*

called Secoli Massiliense.

*Silex, lapis durissimus, unde
ignis excutitur: A flint stone.*

*Sinapi, & sinapi, herba est
semen-ferens, tanta acri-
nitia ut lachrymas clear come-
denti: Senny, Mustard.*

*Sindon, velum subtilissi-
mum, fine-linnen cloth, lawn.*

*Singultio, graviter ruflo &
singultum emitto: to sob.*

Sino, permitto: to suffer.

*Sinu, & sinum, genus vasis
sinuoli: A bowle, or a dish to
drink wine or milk in.*

*Siren, monstorum maris: A
Maremaid.*

*Sistr, herba cujus radix pre-
cipue est in usu: A parsnip.*

*Sisto, itare facio: to stand
before.*

*Situm, delidorium potioris
thirst.*

*Soboles, successio: An off-
spring.*

*Socrus, uxor, vel mariti
mater: A mother in law.*

*Sodalii, ejusdem sortis so-
cius: a fellow.*

*Sol, qui Phœbus dicitur:
the Sun.*

*Soleo, suetus sum: to be
wont.*

*Solium, sella regia, in qua
reges jus dicentes sedebant:
A throne or chair of state.*

*Solvo, quod ligardis erat
diffiduo, ac enduo: so loose.*

Somnum, sopor, quies: sleep.

Sono, sonum facio: to sound.

*Sorbeo, digulatio quicquam
molle: to sap.*

Soror, nouum est: A sister.

*Spargo, late projectio ac pa-
sim jacto: to sparkle or
sparkle.*

*Species, effigies, aromata,
genus, visio. A form, species,
the kind of a thing, or an ap-
pearance.*

Specio, video: to see.

*Spelunca, speluncae unde spe-
ciare licet. A den to-wain*

a prey in.

*Spreno, despicio, contemno
to despise.*

*Spinus, agrestium pruni-
rum arbor. A sloo-tree.*

Spin.

Nominum & Verborum interpretatio.

Splen, lien, viscus quoddam, the milt.

Spondeo, sponsoe promitto; to promise, and sometyme to betroth.

Sponsalia, promissio sive stipulacio futurarum nuptiarum: Betrothing with conditions taken.

Sponsus, naturae & ingenii proprii: Of nature and own disposition.

Statuo, pono, colloco, erigo: to place, to set up; sometime to decree and appoint, sometime to dedicate, and set before.

Sterno, projicio in terram: to throw down, or to spread.

Sterto, dormio, somnum attum dormiendo capio: to sleep till we smart.

Stips, & stips, pecunia genus, quod per capita colligere solent: a money gathered by the poll, for the use of the gods, or for the poor, and therefore it signifieth a reward or profit.

Stips; erigo, progenies, fobos: a flock, a tribe, a descent, and sometime it is the body of a tree. Idem quod trunca.

Sto, erexit sum, vel statuo: to stand.

Stripo, sonum facio: to make a noise.

Striduo, strepitum edo: to make a noise, a whistling, or a croaking.

Striduo, facio stridorem, sonum violenterum; to make a great noise, or to gnash with teeth. It is applied also to wheels, to door-hooks, to serpents, to the sea, and such other things.

Stringo, prehendo, arcto: to make strait, to pull, sometime to strike.

Struuo: to build, to pile up, and sometime to endeavour, and to go about, or to set in array.

Stultitia, imprudentia, stoliditas: Foolishness.

Swadeo, horror ad id quod intendeo: to counsel.

Suber, genus ligni, quod

naturis utile est, ut supernatent retia: a cork-tree.

Sublego, furto liquid surripio: Privily to steal away.

Suboleo, leviter olo, sive odoratus fenu leviter percipio: to savour, or to smell a thing a little; and by translation to be esped, and to be smelled out.

Suesco, soleo; to be accustomed.

Suffero, sustineo, patior: to sustain or abide.

Sugo, spiritu attraho succum: to suck.

Salmo, oppidum in Bruttis: a town.

Sum: to be.

Sumo, multum & pene nimium mihi: to take.

Supplex, res domesticæ: Household stuff.

Suppetio, auxilium, subsidium: aid, help, succour.

Supplico, humiliter & enim reverentia precor: to intreat.

Surgo, erigo me: to arise, sometime to spring, or to grow so increase. It is also to arise by little and little, as things do in building.

Suspiro, animal fordidum? a Bear, sow, or Hog.

Synodus, conventus: a council congregate.

Taceo, fileo, non loquor, to keep silence.

Tader, pertusum est: dispercat: It irketh or wearieith.

Tanarus, locus umbrosus in radice Maleæ promontræ Laconia juxta Spartanæ civitatem in quo quia hiscas magnus est, & strepitus qualiter progredientium sentitur, dixerunt veteres per hunc esse descensum ad inferos: a promontory in Laco-nia, wherein is an entrance to go down to Hell.

Tagus, fluvius Lusitanie habens arenas aureas: a certain river in Portugal.

Talio, vindicta, hostimentum: avengement, or like for like.

Talpa, animal captum oculis muri simile: a Mole, or Weas.

Tango, percuto: to dash.

Tantundem, æque tantum: as much.

Tapes, vel tapetum, vel tapete, id est, panni depicti tegimen, mite pictum variis coloribus: a carpet, or a cloth of arras.

Tartarus, demissior inferni locis: Hell.

Taygetus, mons in Laconide Baccho sacer, sub quo Sparta & Amyclæ, an hill in Lacedæmonia, where Sparta and Amyclæ the Cities do stand.

Teges, viles stragulum, matra scirpea: a mat.

Tenho, sperno: to despise.

Tempe, pulcherrimus ager in Thessalia quem Peneus ablit: a very fair field in Thessalia, most pleasant to behold, and therefore appellatively it may be used for a place of delight, as Paradise and Elidum are. There is also Tempe in Boetia, called Temelia Tempe: another in Sicily, named for difference Helorix: the first is called Thessalia Tempe.

Tendo, expando: to stretch or bend.

Teneo, apprehendo: to hold.

Tepido, in medio inter calidum & frigidum sum: to be warm.

Tepesco, tepidus si: to wax hot.

Ternio, numerus ternarius: the number of three.

Tero, exanimuo, consumuo, tundo: to wear by diminishing.

Tesquea, loca edita aspera: Rough places.

Testa, qui vel quæ testimoniū profert: a witness, man or woman.

Tenuus, Teueer, nomen proprium Trojanorum regis: a name of a certain King of Troy.

Texo, vel lan struuo ac paro: to weave.

Thebe, nomen quarundam urbium; the name of a City in Egypt, and of another in Boeotia, you shall also find in authors Thebae and Theba.

Thesme, loca aquas habentia, aut naturæ sponte calen-

tes,

Nominum & Verborum interpretatio.

tes, aut fornacē, calefactus fundendi lavandive usibus servata: *Hot baths.*

Thorax, pectus & pectoris munimentum: *The breast, and breast-plate.*

Thrax, vir Thracia: *a Thracian.*

Thras, incensum libamen quo Deum veneramur, aliquando ipsa arbor: *Frankincense, and the tree.*

Tigre, tignum, trabs quae varie disposita domus extiritur: *a rafter.*

Tigre, animal velocissimum & truculentum: *a Tiger.*

Timeo, metuo: *to fears.*

Timeor, metuor: *to be feared.*

Titubo, lingua vel pedibus vacillo: *to stumble or stammer.*

Tollo, elevo, sublevo: *to lift up, to bring up, as children are by nursing, or also to flay or take away.*

Tondere, crines vel lanam se-
co forci: *to clip or shear.*

Tonitrus, & tonitru, nubis iste seu potius diruptæ sonus: *thunder.*

Tono, valde sono, ac facio tonitrum: *to thunder.*

Torpeo, languidus sum & remissus: *to be sluggish and weak.*

Torquo: *to wreath, wrest, to wind or turn about, to govern, to sin, to vex and trouble, to whirl, &c.*

Torquis, circulus atreus collique ornamentum: *A chain to adorn the neck.*

Torrens, fluvius per pluviam collectus: *A Lake without flowing, begun by rain.*

Torreo, uro, alio: *to rott.*

Torrū, lignum ardens vel adiustum: *a fire-brand.*

Tot: *So many, or many.*

Trallo, trahe, vel sursum traho: *to pull and draw up, or to handle by fair or foul means.*

Trado, in potestatem al-
rius transfero: *to deliver unto another.*

Traho, vi ad me rapio ac duco: *to draw.*

Transiego, legendo trans-

curro ac perlego: *to read over.*

Tremo, commoveor, agitor: *to tremble.*

Tres: *three.*

Tribus, progenies a kindred.

Trice, capilli pedibus pullo-
rum gallinaceorum involuti: *Hair or feathers wrapped about the feet of chickens, or pigeons: also vain trifles.*

Tripteron, nomen quod tribus quibulcunque caelibus inflectitur: *a noun declined with three cases.*

Tros, nome iuri: *a Trojan.*

Trudo, manibus pedibus impello: *to thrust.*

Tu: *thou.*

Tuber, dictum a tumendo, & priore longa, terre cal-
lus: *a swelling in any thing, a mushroom, or that wherof the push is.*

Tuco, defendo: *to defend.*

Tuer, video: *to see.*

Tundo, decutio, pulso: *to beat or to knock.*

Tusis, vehemens spiritus erupcio, ex qua pneumatum fauum obstruunt execute conantes: *the cough.*

Tybr, fluvius Italie: *Tyber.*

Tybur, oppidum Italie.

V

Vado, eo: *To go.*

Valco, possum, validus ac sanus sum: *to be in good health, or to be able.*

Value, sunt foras geminas habentes partes in se equantes: *a two leaved door.*

Vannus: *a van to winnow corn with.*

Vas, vadis, vadimonium: *a surety in a matter of debt.*

Vas, vahs, instrumentum ad aliquid capiendum idoneum: *a vessel.*

Vates, poeta, & qui futura prædictit: *a Prophet, or a Prophetess.*

Iber: *The adjective signifieth plentiful, abundant, copious: the substantive signifieth a pap, or a dog, or an udder, & sometime it is found for plenteousness: as, Ubi agri: for Fertilitas agri.*

Vclis, instrumentum quo clauditur obtium: *a door bar.*

Veho, navi, plastrum, qua-
drupede porto: *to carry.*

Vello, traho, extirpo: *to pull or to pluck up.*

Vendo, ventindo, alieno: *to sell.*

Veneo, vendor: *to be sold.*

Venio, ad aliquem accedo: *to come.*

Venter, qui a pectori ad pa-
tem terminatur: *a belly.*

Venus, dea amoris & ventus-
tatis: *the goddess of love and beauty.*

Ver, anni pars temperati-
or: *the spring time.*

Verber, instrumentum longum verberandi: *any thing that we beat withal, as a rod, whip, wand, or other. It signifieth also the stripe.*

Verberu, hoc non videtur de-
ficere ullo casu. *Vide Verber.*

Verge, tendo, declino: *to bend, to gae, so encline some way.*

Vermis, a verendo, quia se-
se torquendo levip: *a worm.*

Verna, ex ancilla domi-
natur seruus: *a bond-man born of a bond-woman at home. It is used adjectively for those that are domestical, or no
strange: as, Vinum vernum.*

Herres, porcus non castra-
tus: *an hog.*

Verro, purgo, traho: *to sweep.*

Verte, muto, volvo: *to turn, or to change.*

Vervex, mæliter oves, cui adempti sunt testiculi: *a weather.*

Vescor, utor cibo, & paseo: *to eat.*

Vesper, idem quod Hesperi-
rus. *It is called also Vesperven-
go, and it is taken for the evening tide.*

Veto, prohibeo: *to forbid.*

Vicem, viciliitudinem: *an interchange when turns be.*

Vides, oc illis intueor: *so see.*

Vico, ligo, seu inflecto: *to bend or to bow: thereof Vi-
tores be called Coopers, qui
vata vinaria diligant.*

Vigil, qui vel quæ vigilat: *a watcher, man or woman.*

Vincio, ligo: *to bind.*

Vince,

Nominum & Verborum interpretatio.

Vince, supero: to overcome.
Vindex, qui vel quæ vindicat: an avenger, man or woman.

Vir, notum est: a man.

Virilis, Poeta: a Poet's name.

Virgo, quæ non est pænia virum: a virgin.

Virtus, ait bene recteque vivendi: virtue, or great power

Virus, venenum, & gravis odor: Poyson, or stench.

Vn, virtus, robur, fortitudo, natura, violentia: strength, power, nature, violence.

Viscum, vel viscum, id est, glutinum ad succuprum: Birdlime.

Viso, eo ad videndum, to go to see.

Vitrum, materia translucida, quæ ex arena & cinere fit: Glass.

Vivo, vitam ago, to live.

ulcior, vindico, to avenge.

Unguis, durities, digitorum, tam in avibus cæterisque bestiis, quam in homine, a nail, a hoof, and a talon.

Vocito, frequenter voco. Often to call.

Volo, as, to fly, or go apace: at, Navis volat. Fama volat.

But, Volo, vis, is to will, or be willing.

Vulco, verto, to rendle.

Vom, vel vomer, nomen habet, quod testam vomat, the plough-share.

Vomo, per os ejicio, to vomit, or to par-break.

Urgeo, premo, compello, to thrust.

Uro, adore aut frigore, non nunquam alia vi credo, to burn, and by translation to burn, or to grieve.

Uxor, usum rei habeo, to use. Vulgus, multitudo ignobilis, the base and common people.

Pulps, animal astutum, & Fox, or a Wixon.

Uxor, viri conjux, a wife.

Vina interpretationis Nominum & Verborum Grammatices Regiae.

Magister discipulos ad studium literarum cohortans.

Vos ad se, pueri, primis invitat ab annis,
Atque ista Christus voce venire jubet;
Præmiaque ostendit vobis venientibus ampla;
Sic vos, o pueri, curat amatusque Deus.
Vos igitur lati properate, occurrite Christo,
Prima sit hæc Christum noscere cura Deum.
Sed tamen ut Dominum possis cognoscere Christum,
Ingentias artes discito, parve puer.
Hoc illi gratum officium est, hoc gaudet honore;
Infantum fieri notior ore cupit.
Quare nobiscum studium ad communem venite,
Ad Christum monstrat nam schola nostra viam.

Puer ante lectionem.

Aerno soboles amata Patri,
Quem vox æthere missa mandat unum
Auditique, eoliique, Christe, qui nos
Ad te voce jubes venire blanda,
Affirmans pueros Deo placere;
Da sanctum mihi Spiritum, Magistro
Ut mostrante, viam ingredi, Redemptor
Ad te quæ licet venire, possim;
Da cum moribus artiblique honestis
Sacri dogmata puriora verbi
Addiscana; sapientiaque & annis
Ut crescens, tibi plurimos, & ipsa

Olim

Olim adducere, quæ facit beatos,
Doctrinamque alios docere possim.
Hæc est summa mei, caputque voti;
Quod ratum jubeas ut esse, per te
Ipsum Christe rogo, tuumque nomen,
Æternæ soboles amata Patri.

Puer orans ante Cibum.

Conditor & rector magni Pater optime mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis;
Nate Deo, nostræ reparator Christe salutis,
Ut cibus, ut positus fac bene potus alat,
Et tu sancte comes, dux solatörque piorum
Spiritus, huic mensæ mitis adesse velis.
Corpora sic rectè pascentur nostra, nihilque
Languida sic poterit lassere membra mali.

Post Cibum.

Corpora qui solito satiasisti nostra cibatu,
Qui satias toto quicquid in orbe manet;
Pasce tuo, Genitor, mortalia pectora verbo,
Nostraque coelesti nectare corda riga:
Quo pariter membris, pariter quoque mente refecti
Usque tuâ liceat nos bonitate frui;
Tandem etiam placido vestos super æthera cursu,
Inter fœlices astra tenere choros.

Oratio Matutina.

Christe, Dei æterni soboles æterna parentis,
Ex illibata virgine natus homo,
Morte tuâ qui devicta de morte triumphas,
Et peccata tuo sanguine nostra lavas;
Ah vitam largire piis sine fine beatam,
Qui te cuique fide non dubitante colunt.
O da peccati tangat mea pectora sensus,
Delicti ut pigeat, penitentiaque mei.
Utque petens veniam credam tibi vera professo,
Et studium de te pendeat omne meum:
Te solum veneri, tibi discam fidere soli,
Unicum & agnoscam te Dominum atque Deum.
Neve tuo à culu vescanâ mente recedam,
Réisque prior mihi sit nomine nulla tuo.
Nec me quicquam in vita aut in necesse séparet abs te,
Sed semper famulus sum, maneamque tunc.

377356